BIHANG

TILL

SAMTLIGE RIKS-STÅNDENS PROTOKOLL

VID

Lagtima Riksdagen i Stockholm Åren 1862 och 1863.

ELFTE SAMLINGEN.

4de Afdelningen:

Motioner i Bonde-Ståndet.

N:o 1.

Af **Johan Persson** från Upsala län, *om rättighet för egare af skatte jord att friköpa sig från grundskatt.*

Redan vid 1847—1848 årens riksdag fästade jag allmänna uppmärksamheten på den olika fördelningen af de skatter, som hvila på svenska jorden, och hvarigenom skattejorden och skattebonden hållas uti en svår och betryckt ställning, som väsendtligen hindrar dennes förkofran. Jag har äfven i en, vid riksdagen 1850—1851, väckt motion, framställt billigheten af att lemna skattejorden frihet att få friköpa sig från sin ålagda grundskatt, hvilken motion jag ansåg mig böra förnya vid riksdagen 1856—1858, då jag hade glädjen att röna den framgång för densamma, att Rikets Ständer beslöto en underdånig skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, ehuru regeringen då ännu ej ansåg sig kunna lemna bifall till de af Rikets Ständer deri framställda önskningar. Men då denna för hela staten vigtiga fråga tillvunnit sig allt större och större uppmärksamhet och erhållit allt flera och flera anhängare, under det att den dock ännu ej kunnat finna det allmänna erkännande, att den ledt till något praktiskt resultat, så kan jag ej annat än anse det för en pligt för mig att hålla densamma öppen och i sådant afseende ånyo upprepa hvad jag vågat anföra till 1856—1858 årens riksdags protokoller:

"Att hafva en skuld, som man icke kan få inbetala, är ett svårt onus, ja en orättvisa, som förlamar gäldenärens bemödande att förkofra sig. Gör deremot den nu vid skattejorden fästade och ouppsägbara skulden till Kronan uppsägbar! gif egaren af skattehemman rättighet att, om och när han kan, få, jemte räntan,

afbetala något visst, vare sig mer eller mindre, af kapitalet, och hans ställning skall blifva helt annan: hans bemödanden att förkofra sig få då ett mål, nemligen framtida oberoende, och han skall sedan med mera håg, kraft och framgång än förut sträfva, då han vet, att med hvarje riksdaler, som han afbetalt på kapitalskulden, blir hans ställning lättare och friare."

Detta, mine bröder! är den enda rätta och sanna väg, på hvilken jag anser, att skatteaflösningen kan och bör ske; och jag vågar derföre vördsamt föreslå:

att all skattejord må lemnas full frihet att lösköpa sig dymedelst att den, jemte skatten eller den årliga räntan, må få till Kronan göra afbetalningar på den vid jorden häftade kapitalskulden, hvarigenom den årliga räntan eller skatten minskades, i den mån kapitalafbetalningar skedde, och slutligen naturligtvis alldeles försvann, då hela det mot den nuvarande skatten svarande kapitalet blifvit till Kronan inbetaldt.

Skattejorden skulle lemnas frihet till frälseköp, men icke åläggas dertill, utan öfverlemnas till hvarje jordegares eget val, antingen han ville verkställa skattelösen eller icke, och i förra fallet äfven lemnas honom full frihet, att, när han så kunde och funne för godt, samt till hvilket belopp som helst, dock icke under *en* procent af kapitalskulden få verkställa afbetalningar å skattelösen.

Med öfverlemnande till vederbörande Utskott att med större sakkunskap utreda och föreslå bästa sättet till denna åtgärds vidtagande, torde det tillåtas mig, att nu endast få uttrycka, hvad jag nu, liksom förr, anser vara det lämpligaste.

Detta vore i min tanka:

att af de för jordens skattelösen influtna medlen en egen skattemedelsfond bildas, som, ställd under Rikets Ständers kontroll, alltjemt framgent oförskingrad skulle bibehållas vid sitt ursprungliga kapitalbelopp och endast räntan af skattemedelsfonden användas i stället för den fordna af jorden utgående grundskatten.

Jag anhåller att detta mitt förslag må till vederbörligt Utskott remitteras.

Stockholm den 22 Oktober 1862.

Joh. Persson,
från Upsala län.

N:o 2.

Af **Ola Jönsson** från Malmöhus län, *om befrielse från bevärings-exercis för beväringsyngling, hvilken tillhör skarpskyttekorps.*

Kärleken till fosterjorden har städse varit ett utmärkande drag i svenska folkets karakter, och aldrig har något varit detsamma angelägnare, än att försvara sitt fädernesland, sin frihet och sjelfständighet; och denna fosterlandskärlek, som gått i arf från förfädren, uppenbarar sig lifligast hos den nuvarande generationen. Inseende nödvändigheten af att i farans stund icke allenast ega vapen, utan äfven öfning i deras handterande, hafva patriotiske män, inom nästan alla delar af riket, bildat frivilliga skarpskyttekorpser. Att denna idé, tvifvelsutan den mest högsinnade, som både forntid och samtid hafva att uppvisa, förtjenar att af statsmagterna omfattas och uppmuntras, torde af ingen bestridas; endast i fråga om sättet att bereda dessa korpser framgång och tillvext, kunna meningarne möjligen vara delade. Jag tror det icke vara förmycket begärdt, att nämnde korpser erhölle något bidrag af allmänna medel, men att väcka fråga härom samt dertill afgifva detaljeradt förslag, öfverlemnar jag åt mera sakkunnige; jag vill blott ifrågasätta följande, som är förenadt med den största billighet, och hvarigenom det afsedda målet till någon del kan vinnas. Jag vill nemligen vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer för sin del täcktes besluta och hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att yngling, som är i beväringsåldern samt ledamot i skarpskytteförening, organiserad på sätt Kongl. Maj:ts nådiga Förordning af den 8 Mars 1861 föreskrifver, må, då han vid beväringsmönstringen företer bevis af korpsens utaf Kongl. Maj:t utnämnde befälhafvare, att han såsom aktiv ledamot tillhört korpsen minst sex månader och eger nödig öfning i vapnens handterande, från beväringsexercisen frikallas; åliggande det yngling i beväringsåldern att, för vinnande af befrielse äfven från andra årets beväringsexercis, i behörig tid till vederbörande magistrat eller kronobetjening afgifva bevis från korpsens af Kongl. Maj:t utnämnde befälhafvare, att han fortfarande såsom aktiv ledamot tillhör skarpskyttekorps.

Fördelarne af ett lagstadgande enligt ofvantstående förslag äro påtagliga: först måste de frivilliga skarpskyttekorpsernas tillvext härigenom befordras, och vidare de

ofta långa och besvärliga marscherna till och från öfningslägret göras öfverflödiga, samt arbetets dragande från jordbruket och andra näringar förekommes, och för det tredje skulle säkerligen en större vinst för statsverket beredas, derigenom att åtminstone en del af de allmänna medel, hvilka nu utgå i och för beväringsmanskapets öfning, kunna inbesparas; och förvissar jag mig om, att dessa skäl skola tillräckligt tala för bifall till min motion, om hvars remitterande till vederbörligt Utskott vördsamligen anhålles.

Stockholm den 29 Oktober 1862.

Ola Jönsson,
från Malmöhus län.

Af motionären återtagen tills vidare.

N:o 3.

Af **C. J. Svensén** från Kalmar län, *om kort innehållsförteckning i marginalen af Utskotts-betänkanden och utlåtanden.*

För att underlätta riksdagsarbetet erfordras, att Utskottens utlåtanden och betänkanden blifva så enkla och tydliga som möjligt. I en diger lunta är ofta svårt att anträffa det sökta stället, då intet register förefinnes. Jag hemställer derföre:

att alla dylika handlingar må tryckas med i marginalen gjorda korta underrättelser om innehållet,

hvilket antagligen skulle till någon del afhjelpa omförmälda olägenhet.

Om remiss till Expeditions-utskottet anhålles.

C. J. Svensén.

N:o 4.

Af **Olof Nilsson** från Westerbottens län, *om vägunderhållningsskyldighetens öfvertagande af Staten.*

Såväl inom som utom representationen hafva vid flera tillfällen röster höjt sig för förvandlande af underhållet af de allmänna vägarne från en jordbruket uteslutande tryckande börda till ett allmänt statsbestyr. Hitintills hafva visserligen alla försök i denna rigtning strandat; men då frågan otvifvelaktigt är en af dem, som icke kunna falla, och bibehållandet af ifrågavarande tunga icke står tillsammans med den omsorg för vårt jordbruks förkofran, som på sednare tider gjort sig gällande, har jag ansett det vara min pligt att framställa frågan äfven till nu församlade Ständers allvarliga behjertande.

De skäl, som tala för den afsedda förändringen, hafva blifvit så ofta upprepade, att jag inskränker mig till att fästa uppmärksamheten dels derå, att det med rättvisans fordringar föga öfverensstämmer, att kostnaderna för underhållet af våra vigtigaste kommunikationsmedel bestridas uteslutande af en enda samhällsklass, då fördelarne deraf i lika, om ej högre, grad komma alla andra till godo, och dels å den ekonomiska förlust, som det nuvarande underhållssättet af vägarne medför; ty uppenbart är, att med vårhållningens inrättande efter en allmän plan och besörjande af dertill invanda personer, skulle besparas så väl materialier, som framför allt en mängd dagsverken, hvilka nu slösas bort på resor till och ifrån de ofta på betydliga afstånd och skilda ställen belägna vägstyckena samt olämpliga metoders användande vid arbetets verkställande. Sammansatta Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-utskottet vid sistlidne riksdag har väl, i anledning af en uti ifrågavarande syftning väckt motion, yttrat: "att vägarnes anläggning och underhåll genom statens försorg skulle utan tvifvel medföra mångdubbelt större omkostnad, än hvartill detta besvär nu uppgår"; men ett sådant antagande synes förutsätta en alltför dålig förvaltning å Statens sida, ty vanliga förhållandet är väl annars, att ett arbete, då det bedrifves i stor skala, kostar mindre, än om det verkställes med splittrade krafter utan inbördes sammanhang.

Lika litet kan jag fatta Utskottets ordande derom, att, enär inrättandet af jernvägar utan tvifvel komme att i de förhållanden, hvilka på förevarande fråga hafva

väsendtligt inflytande, orsaka en rubbning, borde dess följder afvaktas, innan någon ny organisation i omförmälda hänseende egde rum. Utom det att denna väntan blefve nog lång, enär jernvägsanläggningarne allt framgent torde komma att fortsättas, synes det mig tvärtom att just nu, då vissa orter af riket blifva hugnade med nämnda vigtiga kommunikationsmedel, till hvars bekostande hela landet bidrager och till följd hvaraf de gamla vägarne blifva allt mindre begagnade och besväret med deras underhållande minskas, det vore rätt och billigt att genom statens öfvertagande af hela vägunderhållskostnaden en lindring bereddes de orter, hvilka kanske aldrig eller åtminstone först i en aflägsen framtid kunna blifva försedda med jernvägar.

Hvad särskildt angår vägarnes hållande i farbart skick under vintertiden, så syntes af åtskilliga vid förra riksdagen väckta motioner, att detta öfver hela riket anses såsom ett svårt onus; men huru mycket mer tryckande skall det icke vara i de norra provinserna med sina långa vintrar och oupphörliga ymniga snöfall! Af Konungens Befallningshafvandes i Westerbottens län närlagde utslag af den 4 Januari detta år kan inhemtas, att kostnaden för vinterväghållningen der beräknas till trehundra riksdaler per mil; och för första fögderiet af samma län, utom Bygdeå socken, uppgå plogpenningarne inalles till åtta tusen trehundra sjutiofem riksdaler. Enligt Konungens Befallningshafvandes jemväl bilagde kungörelse åligger det den plogskyldige att, om snöfall nattetid inträffar, så snart dag inbryter, genast försätta vägen i farbart skick. Detta är dock ofta för den enskilde med de få arbetskrafter, som stå honom till buds, äfven med bästa vilja, omöjligt att verkställa, hvaraf följden åter blifver, att han får underkasta sig dryga böter och vägarne tidtals blifva ofarbara.

Med stöd af hvad jag nu anfört och under åberopande för öfrigt af den motion i samma syftning, som under förra riksdagen väcktes i detta stånd, får jag vördsamt föreslå:

att underhållet af de allmänna lands- och häradsvägarne såväl vintertiden som under öfriga årstider måtte skiljas från jordbruket och öfvertagas af Staten att bestridas medelst allmänna skattebidrag; samt

att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t göra en underdånig framställning om tillsättande af en kommitté af sakkunniga personer för väghållningens ordande på lämpligaste sätt.

Stockholm den 31 Oktober 1862.

Olof Nilsson,
från Westerbottens län.

Härmed förena sig:

P. A. Nyström. *Olof Lindström.*

N:o 5.

Af **Olof Nilsson** från Westerbottens län, *om afskrifning af en del utaf Westerbottens läns äldre undsättningsskuld.*

Sedan efter den år 1830 och de näst derefter följande åren inom Vesterbottens län inträffade missvext, länets nödstälde innevånare för erhållen undsättning, dels i spanmål och dels i penningar, åsamkat sig en betydlig skuld till staten, gjorde med anledning af de hinder, som mötte för indrifningen af denna skuld, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i berörda län under den 6:te September 1856 hos Kongl. Maj:t underdånig framställning, det Kongl. Maj:t täcktes till Rikets kort derefter sammanträdande Ständer afläta nådig Proposition om afskrifning af Vesterbottens läns omförmälde undsättningsskuld; öfver hvilken framställning Kongl. Maj:t hörde dess och rikets Stats-kontor och Kammar-rätt, som derefter uti underdånigt utlåtande den 20 Oktober samma år anförde, att ehuru åtskillige omständigheter syntes tala för eftergift af Statens ifrågavarande fordringar, och änskönt Stats-kontoret och Kammar-rätten delade Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes yttrade förmodan, att utaf de hos undsättningstagarne då ännu återstående belopp en jemförelsevis ganska ringa del skulle Kronan åter tillgodokomma, ansågo bemälde embetsverk likväl, på grund af de betänkligheter, som å andra sidan förekommo emot den föreslagna afskrifningens beviljande, sig böra å Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förberörde underdåniga framställning afstyrka nådigt bifall; och behagade vid ärendets föredragning den 10 Januari 1857 Kongl. Maj:t i nåder förklara, att som icke allenast undsättningstagarne, enligt Kongl. brefvet den 13 December 1834, tillgodonjutit afskrifning till en tredjedel af hela ursprungliga skuldbeloppet, utan ock lånens betalning blifvit betydligen underlättad dels genom ytterligare afskrifningar och dels genom flera till gäldenärernes förmån tid efter annan gjorda särskilda medgifvanden och lemnade anstånd, hvarmedelst de gäldbundnes belägenhet vunnit allt det afseende, som från Statens sida billigtvis kunnat påkallas, fann Konl. Maj:t, med afseende jemväl derå, att Rikets Ständer vid föregående riksdagar afslagit gjorda framställningar om ifrågavarande undsättningsskulds afskrifning, icke skäl att för det då närvarande bifalla dess Befallningshafvandes underdåniga hemställan om samma skulds slutliga afskrifning i räkenskaperna; hvaremot Kongl. Maj:t täcktes i nåder medgifva

krono-uppbördsmännen i länet vid indrifvandet af meranämnda undsättningslån rättighet att till förmån för sig och andre personer, åt hvilka indrifningsåtgärderne kunde anförtros, beräkna och afföra provision till tio procent af de belopp, som utaf ifrågavarande äldre undsättningslån komme att influta.

Enligt räkenskaperna utgjorde vid 1856 års slut Westerbottens läns äldre undsättningsskuld, deruti inbegripen den andel deraf, som användts till bildande af distrikts-magasin inom vissa socknar och för hvilken socknemännen iklädt sig gemensam ansvarighet, etthundra nio tusen niohundra tretiofyra Riksdaler, aderton skillingar fyra runstycken banko eller etthundra sextiofyra tusen niohundraen Riksdaler femtionio öre riksmynt, hvaraf sedermera dels afskrifvits fem tusen niohundra tjuguen Riksdaler sextiotre öre, dels influtit genom inbetalning af sockenmagasiner åtta tusen femhundra fyratioåtta Riksdaler sextiotre öre och af enskilde låntagare två tusen åttahundra fyratioen Riksdaler åttatiotvå öre, så att hela skulden i närvarande stund belöper sig till ett hundra fyratiosju tusen femhundra åttationio Riksdaler femtioett öre riksmynt.

Af detta belopp har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, med stöd af det i Kongl. Cirkuläret den 19 Januari 1842, 2 mom. gjorda medgifvande om afskrifning af undsättningsskuld, enär gäldenärerne vid då utlyst sockenstämma af sine socknemän enhälligt förklarades utfattiga och i saknad af all tillgång till gäldens godtgörande, af sådan grund funnit skäligt bevilja afskrifning af etthundra tjugusex tusen tvåhundra tjugosex Riksdaler åttatioåtta öre, medelst särskilde utslag, som äro understälde och ännu bero på Kammar-rättens pröfning, så att, i händelse de understälde utslagen utaf Kammar-rätten gillas, undsättningsskuldens återstående belopp komme att inskränkas till tjuguett tusen trehundra sextiotvå Riksdaler femtioett öre riksmynt.

Af de personer, som vid förenämnde undersökning ansågos ega tillgång till gäldande af skulden och å hvilka det sålunda återstående skuldbeloppet hvilar, har ett betydligt antal under den efter undsättningens emottagande förflutna långa tid dels aflidit, dels från orten afflyttat, och de qvarvarande sakna numera sådan egendom, som (sedan genom stadgandet i Kongl. Brefvet den 13 December 1834 från utmätning för skulder af ifrågavarande beskaffenhet fritagits fast egendom, behöfliga bohagsting och klädespersedlar, för jordbruket erforderliga kreatur och åkerbruksredskap m. m.) kronobetjeningen eger rätt att för undsättningsskuld taga i mät, hvartill slutligen kommer att, genom den i Kongl. Cirkulärbrefvet den 19 Januari 1842 meddelade, på Rikets Ständers beslut grundade, föreskrift, löftesmän för enskildes undsättningsskulder jemväl äro från allt vidare kraf i anledning af sine ingångna borgensförbindelser befriade.

Häraf inses lätt, att ringa eller ingen utsigt för Staten förefinnes att utfå betalning för ifrågavarande fordringar, ett förhållande, som ytterligare styrkes deraf,

att uppbördsmännen, oaktadt de af den i Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 10 Januari 1837 dem medgifna provision af 10 procent å de genom dem indrifna medel verksamt uppeggats att för detta ändamål använda nitiska bemödanden, likväl icke under de sedermera förflutna sex åren lyckats af den enskilda undsättningsskulden uttaga mer än Tvåtusen Åttahundra Fyratioen Riksdaler Åttatiotvå öre Riksmynt. Ifrågavarande skulds balanserande i räkenskaperna synes mig derföre vara utan ändamål.

I anledning häraf och enär, sedan den genom 1842 års bref föreskrifna sockenstämmo-undersökning försiggått, någon möjlighet att, på sätt detta bref anvisar, få afskrifven den del af skulden, som efter samma undersökning kan qvarstå oafskrifven, ej längre förefinnes, vågar jag föreslå:

att Rikets Ständer för sin del måtte medgifva, att hvad af Westerbottens läns äldre undsättningsskuld, efter det ofvanberörda undersökningsmål blifvit af Kongl. Kammar-rätten afgjorda, ännu kan återstå, får afskrifvas, med undantag af den del utaf samma skuld, som belöper på de uti länet inrättade socknemagasiner och för hvilken socknemännen äro pligtige att, efter stadgade grunder, ansvara.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 1 November 1862.

Olof Nilsson,
från Westerbottens län.

Härmed förena sig:
P. A. Nyström. *Olof Lindström.*

N:o 6.

Af **Jöns Persson** från Blekinge län, *om ändring i § 2, mom. 1, i Kongl. Förordningen den 11 Juli 1862, angående allmänt ordnande af Presterskapets inkomster.*

Genom Kongl. Maj:ts nådiga Förordning den 11 Juli 1862, angående allmänt ordnande af Presterskapets inkomster är stadgadt i 2 § 1 mom., att en af leda-

möterne i den Nämnd, som får sig uppdraget ifrågavarande ordnande, skall utses af länets Hushållnings-sällskap, hvilket stadgande tydligen tillkommit i afsigt att bereda tillfälle äfven för dem, som skola löna Presterskapet, att få sin röst hörd uti ett så vigtigt och grannlaga ärende.

Jag tror mig ej misstaga mig, då jag anser det vara lämpligare om den ledamoten utsåges af Landstinget.

Såsom motiv för denna min åsigt vill jag anföra, att Hushållnings-sällskaperna sammansättas medelst kallelser ifrån Hushållnings-sällskaperna sjelfva till personer, som äro kända af deras ledamöter, hvilka således ej kunna anses representera den skattdragande allmänheten, emedan ofta händer att i hela orter icke finnes någon person tillhörande sistnämnda kategori; att de kallade icke hafva någon skyldighet emottaga ledamotskapet eller, om det mottages, bevista sammanträden, till följd hvaraf ofta händer att blott de, som bo närmare samlingsorten och äfven *de* ganska fåtaligt bevista sammanträdena; att deremot Landstinget är en, enligt i lag gifna föreskrifter, konstituerad representation från alla länets städer, härad eller tingslag; att dess ledamöter eller, vid deras förfall, ledamöternes suppleanter hafva laglig förbindelse iakttaga inställelse vid sammanträdena och att afgörandet af förekommande ärenden således icke beror på ett mer eller mindre fåtaligt besökt sammanträde, utan måste den opinion, som der uttalar sig, anses så nära som möjligt såsom ett uttryck af den inom länet allmänt rådande.

Jag får alltså vördsamt föreslå den ändring i ofvannämnde § 2 mom. 1:

att det åt länets Hushållnings-sällskap gifna uppdrag att utse ledamot i berörde Nämnd öfverflyttas på *länets Landsting.*

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 1 November 1862.

Jöns Persson.

N:o 7.

Af **J. Lekberg** från Nerikes län, *om bränvinsminuterings- och utskänknings-afgifternas lika fördelning efter folkmängden i stad och på landet.*

Hvad var orsaken att 1850 års Ständer antogo en ny, förut icke känd, bränvinslagstiftning? Jo den vackra grundprincipen, att dermed tillintetgöra den så högt öfverklagade oreda, som härflyter från det omåttliga förtärandet af bränvin så i stad, som på landet. För vinnande af detta stora mål, insågo Rikets Ständer, att fördelar borde till någon del tilldelas dem, som måste afstå från husbehofsbränningen, hvilken för landtmannen hitintills utgjort en icke obetyglig inkomstkälla; och derföre beslutades, att ⅓:delar af utminuterings- och utskänknings-afgifterna, som inflyta i stad, skulle tillfalla densamma, och den, som inflyter från landet i hvarje län, utdelas lika efter folkmängden; men i detta, så väl som i andra fall af så genomgripande förändring, är knappast för menniskor möjligt att stifta lagar, som ej med tidens lopp behöfva ändras. Om Rikets Ständer då kunnat förutse, att den ädla principen i en så hög grad skulle fortgå till åsyftadt mål, som nu är händelsen, då en mängd landsförsamlingar afskaffat både minuterings- och utskänkningsställen, så hade ock den bestämmelsen influtit, att afgiften derför inom hela länet skolat fördelas på samtliga städer och socknar i förhållande till hvarderas folkmängd. Så länge en sådan lagbestämmelse saknas, är och blir det rentaf omöjligt, att i någon mån kunna utrota de många utskänkningsställen, som i städerna existera; ty, om staden än är bland de minsta, har den ändock 5 à 6 sådana, och man kan icke undgå att se, huru en del af såväl stads- som landtbefolkningen der besöker det ena stället efter det andra, och regeln är icke: "patrull förbi", utan "här in för att se och smaka", och der häfdas då en för mången prisvärd sed: "Töm ditt glas i botten, kosta hvad det kosta vill." Eftersatsen blir ock dyrköpt, emedan de glömma sig ända derhän, att de, så länge en skilling eges, döfva alla sinnen; först då penningar och kredit taga slut, vaknar, fastän långsamt, medvetandet och tanken på hvad de gjort. Att detta verkar förstörande och leder till ruin för mången välbergad man, är en sanniug, som med skäl icke kan vederläggas, ty derom vittnar alltför väl det stora antal af fattiga, som endast för superiets skull kommit

fattigvården till last, men ännu förfärligare är att det uppvexande slägtet blir inledt att beträda samma väg.

Att detta är en sanning kan väl ingen förneka, likasom att det är obilligt att städerna ensamt skola hafva denna inkomst, och då det är kändt och erkändt, att den till drygaste delen utgöres af landtbefolkningen, och att städerna derigenom tillskynda omkringliggande kommuner en ökad fattigvård, så är jag ock förvissad derom, att städernas högsinnade representanter i förening med Rikets nu församlade Ständer beredvilligt skola medverka till ett rättvist jemnande af det uppkomna missförhållandet.

På grund häraf vågar jag vördsamt föreslå den ändring i författningen om bränvinsförsäljning:

att de inom hvarje län inflytande minuterings- och utskänknings-afgifter, som äro anslagna åt kommunerna, aflemnas i landt-ränteriet, hvarifrån det för hela länet sammanlagda belopp genom Konungens Befallningshafvande fördelas på samtliga städer och socknar inom länet, i förhållande till hvarderas folkmängd, att af dem användas till kommunala behof.

Om remiss härå till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 1 November 1862.

J. Lekberg.

N:o 8.

Af **Gustaf Bjerkander** från Skaraborgs län, *om utbetalande af förskott af 500,000 R:dr R:mt i och för fortsättande af jernvägsarbetet mellan Falköping och Jönköping.*

För färdigbyggande af den del af södra stambanan, som sträcker sig från Falköping till Jönköping, hade Jernvägs-kommittén vid sista riksdag föreslagit 3,358,520 Riksdaler, hvaremot Kongl. Maj:t uti dess Proposition nedsatt detta belopp till 1,440,632 R:dr, hvadan en brist af 1,917,888 R:dr uppkom, som, då blott denna sistnämnda summa af Rikets Ständer anslogs, förorsakat att arbetet å denna bana icke fortgått med den skyndsamhet, som blifvit fallet om hela det föreslagna ansla-

get beviljats, då sannolikt denna sträcka nu varit färdig och således kunnat bringa Staten inkomst. Då mina flera gånger vid nämnde riksdag gjorda försök att få Kommitténs förslag antaget voro fruktlösa, så tager jag mig friheten att nu göra vördsam hemställan derom,

att Rikets Ständer måtte skyndsamt hos Kongl. Maj:t anhålla: att minst 500,000 R:dr R:mt måtte utaf disponibla tillgångar af Riksgälds-kontoret öfverlemnas till Chefen för Statens jernvägsbyggnader,

på det han må komma i tillfälle att, så fort årstiden och väderleken det tillåter, påbörja fortsättningen af detta arbete, utan att behöfva afvakta Ständernas beslut angående jernvägsfrågorna i dess helhet, hvarmed måhända kommer att dröjas så långt fram på riksdagen, att en dyrhar tid går förlorad till icke ringa förlust för Statsverket.

Då jag måste antaga såsom alldeles gifvet, att hela det till denna ban-del erforderliga anslag under riksdagens lopp måste beviljas, så har jag trott mig ega tillräckligt skäl, att nu vid riksdagens början påyrka utbetalande af ifrågavarande förskott, såväl för det allmännas skull som för den ort jag har äran representera.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 1 November 1862.

G. Bjerkander,
Riksdagsfullmägtig från Skaraborgs län.

I förestående motion förenar jag mig.

Sven Gustaf Johansson,
Riksdagsfullmägtig från Jönköpings län.

N:o 9.

Af **Carl Ifvarsson** från Hallands län, *om rättighet för hvarje kommun att, efter lokala omständigheter, fritt ordna sitt folkskoleväsende och om hela personliga skyddsafgiftens användande till folkskolorna.*

Ehuru folkskolan är den inrättning, som i allmänhet och i främsta rummet har till syftemål att bilda icke allenast kristliga, utan äfven nyttiga medlemmar i

samhället, samt i denna dess egenskap eger det giltigaste anspråk på Statens kraftiga medverkan till verkliggörande af detta dess riksvigtiga syfte; så har dock denna inrättning blifvit allt för stjufmoderligt behandlad, icke allenast i förhållande till dess vigt, utan äfven i förhållande till de högre läroverken, uti hvilka till och med de förmögnares barn njutit nära nog fri undervisning på Statens bekostnad, under det undervisningen för allmogens barn i folkskolorna varit förenad med ganska dryga kommunala utgifter. De anslag af allmänna medel, som tid efter annan beviljats för ändamålets befrämjande, hafva icke allenast varit allt för ringa i förhållande till folkmängden, utan de hafva äfven i åtskilliga delar varit förknippade med så många och hårda vilkor och med så många omständigheter och omvägar, att de för många kommuner, isynnerhet i rikets magraste trakter, varit i det närmaste, om icke alldeles, oåtkomliga, och således icke heller blifvit ändamålsenligt fördelade.

Med anledning af dessa omständigheter, och då jag förmodar att mera medel och mindre vilkor kraftigare verka för ändamålets vinnande, än tvärtom, samt jag derjemte är öfvertygad, att hvarje sann fosterlandsvän nitälskar för sann upplysning i allmänhet, och således äfven är mån om befrämjandet af rätta medlet dertill, vågar jag härmedelst föreslå:

att det må stå hvarje kommun fritt, att efter lokala omständigheter ordna folkskolan på lämpligaste sätt, och således antingen begagna endast examinerade folkskolelärare eller ock ett mindre antal af dessa, jemte i rättstafning kunnige lärare eller lärarinnor, som i rotskolor undervisa de mindre försigkomne barnen; men att, i hvilket fall som helst, både fasta skolor och rotskolor anses såsom tillhörande folkskolan, enär rotskolan alltid måste betraktas såsom en lägre klass af den fasta;

att till befrämjande af denna folkskola anslås hela personliga skyddsafgiften, att af hvarje kommun särskildt, i förhållande till folkmängden, å landt-ränterierna lyftas, så snart den influtit; och

att enda vilkoret för bidragets utfående blifver det, att kommunen har sitt skolväsende så inrättadt, att tillfälle är beredt för alla inom kommunen varande barn att under skoláren inhemta de kunskaper, som Skolstadgan föreskrifver.

Härförutan föreslår jag, att nödiga medel må anslås till de högre folkskolorna samt till arvoden åt folkskole-inspektörer, att af Statens medel, men ej af personliga skyddsafgiften, utgå. Den högre folkskolan, med akademiskt bildade lärare, anser jag stå närmare elementar-läroverken, än folkskolan, och derföre icke böra till denna sednare hänföras eller understödjas af det för henne afsedda anslag.

Genom antagande af hvad jag här ofvan föreslagit, anser jag att man vunne flera väsentliga fördelar. Jag vill blott, såsom sådana, nämna att, utom ökadt understöd, medlen blefvo rättvisare fördelade och kunde fortare bekommas, alla ansök-

ningar om bidrag blifva öfverflödiga och skilnaden, i fråga om fasta skolor eller rotskolor samt särskilda bidrag för hvardera af dessa, helt och hållet upphöra, genom hvilken åtgärd lämpligaste sättet för skolväsendets ordnande efter lokala omständigheter vore befrämjadt, emedan ingen kommun företrädesvis skulle besluta sig hvarken för det ena eller andra slaget, endast derföre att bidraget i ena fallet blefve, såsom hittills, större än i det andra, ty båda hade sammansmällt till ett.

Om remiss häraf till Höglofl. Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 8 November 1862.

Carl Ifvarsson,
från Hallands län.

N:o 10.

Af **Carl Ifvarsson** från Hallands län, *angående oinskränkt handels- och näringsfrihet.*

Om man i äldre tider ansett det fördelaktigt, att handel och näringar fjättrats vid vissa rum, klasser och personer, så har dock sednare tiders erfarenhet ådagalagt, att ju mer man lossat på banden, dess mer har samhället förkofrat sig i ekonomiskt hänseende; och enär det således synes mig påtagligt, att de ännu i dessa afseenden beståndande tvångslagar verka förlamande, för att icke säga hämmande, på näringarnes utveckling och sämedelst stå i strid med allmänt väl, så och då lättade kommunikationer, hvaribland i synnerhet jernvägarne, numera åstadkommit och än vidare åstadkomma mångfaldiga förändringar i hithörande ämnen, anser jag rikets sanna väl kräfva fullständigt upphäfvande af alla tvångslagar för handel och näringar, så att fullkomlig frihet må tillkomma hvarje Svensk medborgare att, utan afseende på ort eller hittills innehafda företrädesrättigheter, få utöfva det yrke, han, utan annans förnärmande i öfrigt, finner tjenligast för sig, emot förpligtelse att fullgöra deremot svårande skyldigheter, så till Staten som den kommun, uti hvilken han drifver sitt yrke. Genom denna åtgärd skulle otaliga fördelar uppstå i flerahanda afseenden: jernvägsanläggningar, anläggning af hamnar, strömrensningar och

flottleder, med flera företag af dylik beskaffenhet, skulle icke allenast påskyndas, utan ock medföra en vida större nytta, än som nu är fallet; välmågan och belåtenheten skulle blifva mera allmän; den ene medborgaren skulle icke få orsak att se med sneda blickar på den andre, derföre att denne sednare egde ett onaturligt privilegium på den förres bekostnad; milliontals dagsverken och dermed ofta förknippade kostnader och olägenheter skulle inbesparas, i synnerhet för landtmannen, som i de flesta fall kunde få utbyta sina produkter eller uppköpa sina förnödenheter på närmare håll; stadsboen skulle besparas mödan att, i allmänhet taget, utminutera sina voror i smått, men få vida större afsättning partivis; han skulle ock, för hvad han tilläfventyrs kunde komma att förlora, i fall, såsom jag hört en och annan befara, handtverksklassen i städerna genom utflyttning på landet undandroge sig deltagande i stadsutgifterna, få mer än fullkomlig ersättning för de minskade stadsinkomsterna i det billigare pris på handtverksarbeten, som ovilkorligen måste komma honom till del, just till följd af arbetarnes lägre underhållskostnader på landet samt fri täflan i hvarje näringsgren; och slutligen skulle allmänna åklagaremakten undgå att antingen se genom fingrarne med förseelser, som blifva lagbrott endast genom onaturliga lagar, eller ock anställa åtal, som af rättskänslan i allmänhet ogillas. Att många andra fördelar skulle tillkomma samhället, om fullkomlig handels- och näringsfrihet inom riket komme att ega rum, är ganska klart; men då, enligt min öfvertygelse, saken är af den beskaffenhet, att den talar för sig sjelf, så anser jag det anförda vara tillräckligt; och vågar jag alltså vördsamligen föreslå:

att Rikets Ständer för sin del må besluta, att hvarje Svensk medborgare, utan afseende på ort, person eller hittills innehafvande yrke, hädanefter må ega utöfva det i öfrigt lofliga näringsfång, han finner bäst och nyttigast för sig, vare sig att detta består i handel eller arbete, med eller utan biträde, samt att alla häremot stridande lagrum i allo upphäfvas; äfvensom att Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att, derest detta beslut vinner Kongl. Maj:ts sanktion, Kongl. Maj:t täcktes utfärda nådig Förordning i de afseenden, der, till följd af näringsfriheten, ordningsstadganden och försigtighetsmått kunna erfordras.

Enär denna motion angår både Lag och Ekonomi, samt således torde böra behandlas i sammansatt Lag- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskott, anhålles att densamma må till Lag-Utskottet remitteras.

Stockholm den 8 November 1862.

Carl Ifvarsson,
från Hallands län.

N:o 11.

N:o 11.

Af **Carl Ifvarsson** från Hallands län, *om reglering af klockarnes aflöning.*

Enär klockarnes lönevilkor, åtminstone i vissa orter inom riket, om ej i allmänhet, stå icke allenast i nära samband med, utan till och med äro i flera hänseenden beroende af presterskapets nu varande inkomster, såsom angående ersättning för barndop, lysning till äktenskap, brudvigsel och begrafning, för hvilka förrättningar klockarne vanligen erhålla hälften eller en tredjedel af hvad pastorerne för deras embetsåtgärder i dylika fall bekomma; så och då reglering af presterskapets löner nu förestår samt det icke kan vara särdeles passande, att klockarne uppbära sina löneinkomster på vanligt sätt, sedan berörda reglering af presterskapets löner kommer att tillämpas, destomindre, som ingen bestämd taxa finnes, angående hvad i hvarje särskildt fall skall erläggas, och offer på altaret, som hittills erlagts så väl till klockarne som till presterskapet, skäligen bör i allo afskaffas; alltså och då det dessutom utan allt tvifvel skall leda till ömsesidig förmån, vänskap och belåtenhet, om klockarnes löneinkomster, der dessa icke redan äro till vissa belopp bestämda, likasom presterskapets löner, regleras och bestämmas till vissa belopp, får jag härmed vördsamligen föreslå:

att Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i nåder förordna, att reglering af klockarnes lönevilkor pastoratsvis bör ega rum, antingen i sammanhang med regleringen af presterskapets löner eller ock särskildt, då sådan reglering å någondera sidan påkallas, samt att regleringen må verkställas af den kommitté, som det tillhör att taga befattning med reglering af presterskapets löner.

Om remiss häraf till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-utskottet anhålles.

Stockholm den 29 Oktober 1862.

Carl Ifvarsson,
från Hallands län.

N:o 12.

Af **Olof Nilsson** från Westerbottens län, *om bidrag af Statsmedel för anläggande af ny väg emellan Öhrträsk och Åsele kyrka samt derifrån till Wilhelmina kyrka.*

Då den fullkomliga saknaden af kommunikationer inom Westerbottens läns lappmarker utgör ett väsendtligt hinder för denna landsorts uppkomst och förkofran, hafva åtgärder vidtagits för att i någon mån söka afhjelpa denna brist. Sålunda hafva, efter föregångna lokal-undersökningar, planer och kostnadsförslag blifvit upprättade till anläggning af väg dels emellan Öhrträsk och Åsele kyrka genom Fredrika socken, dels ock vidare genom Åsele och Wilhelmina kyrkor; varande kostnaden förslagsvis beräknad för den förra vägen, innehållande i längd 339,554 fot, till 134,930 Riksdaler, och för den sednare om 6 mil 25,600 fot, till 66,950 Riksdaler Riksmynt.

Med afseende å de vigtiga fördelar, som genom ofvanberörde väganläggningar skulle beredas ifrågavarande landsort, hvars innevånare sålunda erhölle nu saknadt tillfälle att till nedra landet framforsla och derstädes afsätta sina produkter samt i utbyte mot desamma anskaffa och hemföra sina lefnadsförnödenheter, vore särdeles önskligt, om dessa väganläggningar inom en icke alltför aflägsen framtid kunde komma till fullbordan; och som lappmarksboerne icke äro i stånd att sjelfva bekosta nämnde arbeten eller dertill i någon betydligare mån lemna bidrag, dristar jag mig härmedelst vördsamt föreslå:

att, sedan de vägbyggnadsskyldige åtagit sig att emot erhållande af ett Statsanslag af etthundra tusen Riksdaler utföra väganläggningen emellan Örträsk och Åsele kyrka, Rikets Ständer måtte till bestridande af utgifterne för ofvanomförmälda tvänne väganläggningar anvisa ett belopp af tillhopa etthundra sextiosex tusen niohundra femtio Riksdaler Riksmynt, under vilkor, att, sedan vägarne blifvit fullbordade, desamma skola af vederbörande kommuner för framtiden underhållas.

De upprättade planerna och kostnadsförslagen äro af Konungens Befallningshafvande inskickade till Kongl. Civil-departementet och finnas att tillgå antingen derstädes eller i Kongl. styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.
Stockholm den 1 November 1862.

Olof Nilsson,
från Westerbottens län.

N:o 13.

Af **Olof Nilsson** från Westerbottens län, *om anslag till utvidgande af Läroverksbyggnaden i Umeå.*

Att förbättringen i undervisningsväsendet vid rikets Elementarläroverk är en af de vigtigaste förbättringar, som på sednare tider kommit till stånd, det torde vara en lika allmänt erkänd sanning, som det är bekant, att möjligheten till denna förbättring är beredd genom Rikets Ständers frikostiga anslag. Det är denna frikostighet man har att tacka ej mindre för lärarnes förbättrade lönevilkor, för nya lärareplatsers inrättande, för anläggandet af nya och utvidgandet af förut befintliga läroverk, än ock för uppförande af nya läroverkshus. Dock måste man, synnerligen i sistnämnda afseende, med tacksamhet erkänna, att åtskilliga kommuner på ett hedrande sätt ansträngt sig för att icke behöfva anlita Statens tillgångar. Till dessa kommuner hör Umeå stad, som, då för några år sedan ett nytt läroverkshus blef af nöden, af egna medel tillsköt den icke obetydliga summa, som brast i bidraget från stiftets byggnadskassa, och för närvarande ensam bekostar husets slutliga fullbordande medelst brädfodring ocb målning. Detta läroverkshus var dock egentligen endast afsedt till lokal för en femklassig skola, och det bör derföre icke förefalla underligt, att lokalen befanns vara för inskränkt, då läroverket kort derefter utvidgades till högre elementarläroverk. Olägenheten af denna lokalens inskränkthet har synnerligen trädt i dagen, sedan läroverkets samtliga klasser nu blifvit bildade och lärjungarnes antal årligen tillvext till den grad, att det redan öfverstiger etthundra sextio (bil. A). Ty utom det att nödiga rum saknas icke blott för bibliothekets och de naturhistoriska samlingarnes förvarande, utan ock för kollegii sammanträden och för vaktmästaren, måste ock de ursprungligen endast till genomgång afsedda fyra

tamburerna dagligen användas till lärorum endast de timmar, då humanister och realister särskildt undervisas — en, särdeles under den kalla årstiden, högst menlig olägenhet för både lärare och lärjungar. Då nu härtill kommer, så väl att läroverkets gymnastikhus, som för 30 år sedan genom enskildt sammanskott uppfördes, dels är för inskränkt i förhållande till lärjungarnes nuvarande antal, dels är beläget utom läroverkstomtens område, som ock att läroverkstomten sjelf saknar nödig och passande inhägnad, synnerligen till skydd för derstädes af Stadens trädplanteringsförening nyligen verkställda kostsamma anläggningar, så torde lätteligen inses nödvändigheten för Umeå högre Elementarläroverk ej mindre af en nybyggnad såsom ett komplement till det redan befintliga läroverkshuset, hvilken nya byggnad skulle innefatta minst två lärorum, ett rum för bibliotheket, ett för de naturhistoriska samlingarnes förvarande, ett för kollegii sammanträden, två rum för vaktmästaren samt en större gymnastiksal, än ock af ett passande staket kring läroverkstomten; och får jag, såsom stöd för hvad jag sålunda anfört, åberopa "Årsberättelsen om högre Elementarläroverket i Umeå för läsåret 1861—1862" (bil. B) sidd. 12 och 13.

I följd häraf hade Umeå Läroverkskollegium i slutet af sistl. vårtermin till vederbörande Domkapitel ingått med skriftlig förfrågan, huruvida några medel härtill vore att ur stiftets byggnadskassa bekomma, men genom utdrag af Domkapitlets protokoll för den 11 sistl. Juni erhållit det svar, att stiftets byggnadskassa hvarken för närvarande är, ej heller — att döma af dess under en längre följd af år varande inkomster, hvilka icke varit tillräckliga att bekosta årliga underhållet af de inom stiftet numera befintliga läroverkshusen — sannolikt någonsin kan blifva i stånd att bekosta ifrågavarande byggnadsföretag. I detta sakernas skick och då man af Umeå stad, som både är en af de fattigare småstäderna i riket och dessutom redan uti ifrågavarande afseende ådagalagt en hedrande frikostighet, ej gerna kan begära större pekuniära uppoffringar, än som redan blifvit gjorda, vågar man hoppas, att Rikets Ständer, som under de föregående riksdagarne beviljat hundratusentals Riksdaler till uppförande af ståtliga läroverkshus i stora välmående städer, såsom Göteborg, Westerås och Wisby m. fl., men deremot ännu icke haft af nöden att anvisa sådana anslag för de norrländske småstäderne, måtte varmt behjerta Umeå högre Elementarläroverks behof af större utrymme och

af statens medel bevilja en summa af 39,100 R:dr R:mt, hvartill byggnadsföretaget enligt bifogade kostnadsförslag (bil. C.) synes böra stiga för uppförande af ett s. k. gymnastikhus, innefattande ofvannämnda rum och lägenheter, samt för skoltomtens inhägnad medelst ett passande staket.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Sockholm den 31 Oktober 1862.

Olof Nilsson,
från Westerbottens län.

N:o 14.

Af **Per Nilsson** från Kristianstads län, *om rättighet för ogift qvinna att blifva myndig vid tjugufem års ålder utan anmälan hos domstol.*

Föreskriften i Kongl. Förordningen den 15 Juni 1858, att ogift qvinna, som fyllt 25 år och vill sin egendom sjelf råda och förestå, skall derom göra anmälan hos den domstol, hvarunder hon i förmyndaremål lyder, och vara, intill dess sådan anmälan skedt, såsom omyndig ansedd, har vid tillämpningen i afseende på den talrikaste delen af ogifta qvinnor, de mindre bemedlade, medfört alltför stora svårigheter och kostnader. Ofta uppgår en sådan persons hos förmyndaren innestående medel endast till omkring 10 Riksdaler. För att nu kunna få lyfta dem, måste hon först lösa ett åldersbevis hos pastorsembetet, sedan föranstalta om uppsättande och inlemnande till domstol af en skriftlig anmälan och slutligen sjelf eller genom ombud vid expeditionslösen uttaga ett Protokollsutdrag och derföre i löser samt för stämpladt papper betala 2 R:dr 25 öre. Hälften af hennes lilla tillgång åtgår således i omkostnader och för den händelse, som ej så sällan inträffar bland den mindre bemedlade folkklassen, att myndlingen flyttat till annat härad, 10 à 15 mil från den ort, der hennes föräldrar bott, blifva kostnaderna och besväret för en sådan anmälan ännu större. Något egentligt ändamål med anmälandet synes ej vara vunnet, då domstolen ej har skyldighet att pröfva den anmälandes skicklighet att sjelf råda öfver sin egendom och den qvinna, som antingen sjelf ej vill begagna sig af sin myndighetsrätt, eller som af sina anhöriga ej anses vara skicklig dertill, alltid på särskild ansökan kan af domstolen förklaras fortfarande vara i omyndighetstillstånd på samma sätt och med samma vilkor, som lagen nu föreskrifver angående manspersoner, som uppnått myndig ålder. Jag vågar derföre vördsammast föreslå:

att ogift qvinna, som uppnått 25 års ålder må anses myndig, utan att någon anmälan hos domstolen om begagnande af denna rättmå erfordras.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 5 November 1862.

Per Nilsson,
från Kristianstads län.

Härmed förenar sig

Håkan Nilsson.

N:o 15.

Af **Per Nilsson** från Kristianstads län, *angående förändringar i nu gällande Författning rörande Bränvins tillverkning.*

Bränvinsbränningens utöfvande och beskattning är en fråga, som under sednare tider utgjort föremål för Rikets Ständers öfverläggningar vid hvarje riksdag och således väl icke heller nu får lemnas utan uppmärksamhet.

Den sist utkomna Kongl. Förordningen i detta ämne väckte redan i början starkt missnöje bland de mindre Jordbrukarne i min ort, hvilka derigenom sågo sig på en gång betagna all möjlighet att kunna tillgodogöra sig någon behållning af deras, med mycket arbete och stor kostnad odlade, stenbundna och magra jord. Tvänne års erfarenhet hafva till alla delar bekräftat verkligheten af deras farhågor i detta afseende. Med det höga minimitillverkningsbelopp per dygn och den enorma beskattning, som blifvit bestämd, hafva endast några få kunnat eller vågat försöka utöfva bränvinsbränning. Äfven den omständigheten att tillverkningsafgiften måste erläggas på förhand har i icke ringa mån bidragit till inskränkning. Afsättningen af spannmål och potatis har således endast kunnat ske till priser, som icke ens motsvarat produktionskostnaden, ännu mindre lemnat någon ersättning för dessa tunga varors forslande till aflägsna afsättningsplatser. Den höga tillverkningsafgiften för bränvinet ställde likväl priset på detsamma högre än i grannstaten och följden deraf blef att en sådan mängd utländska spritdrycker, med eller utan tull, infördes, att priserna på desse artiklar åter nedgingo till den grad, att de inhemska bränvinstillverkarne ej kunde sälja sin vara utan förlust. Dessa omständigheter hafva föranledt en ganska stor penningeförlägenhet inom orten, hvars närmaste följder måste blifva svåra, och icke länge låta vänta på sig. Att åter försätta bränvinslagstiftningen på den punkt, den befann sig för tjugu år sedan, vore visserligen, enligt mitt förmenande, det enklaste och tillika verksammaste sättet att afhjelpa den öfverklagade olägenheten; men under nuvarande förhållanden lärer väl en sådan åtgärd icke vara att hoppas. Någon förändring i de nu gällande stadgarne är likväl af behofvet i högsta grad påkallad och jag vågar derföre föreslå:

1:o Att minimibeloppet för tillverkning af bränvin måtte bestämmas till ethundra kannor per dygn.

2:o Att tiden för bränvinsbränningen måtte inskränkas till två månader

om året med valfrihet mellan månaderne den 15 Januari, 15 Februari, 15 Mars, 15 November, och 15 December.

3:o Att tillverkningsafgiften måtte nedsättas till 50 öre per kanna af 50 procent sprithalt: och

4:o Att det må vara bränvinsbrännare tillåtet att, i stället för denna afgifts erläggande, i förskott anskaffa och till Konungens Befallningshafvande i länet affemna, till vederhäftigheten af domaren eller kronofogden i orten styrkt borgen för afgiftens betalande inom tre månader efter bränningstidens slut.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 5 November 1862.

Per Nilsson,
från Kristianstads län.

Härmed förenar sig

Håkan Nilsson,
från samma län.

N:o 16.

Af **Anders Jonsson** från Wermlands län, *angående ändring i 26 kap: 1 § Byggningabalken.*

Att skyldigheten att deltaga i byggande af kyrka och andra en landtförsamlings gemensamma hus, på sätt 26 kap. 1 § Byggningabalken bjuder genom stadgandet: att alla, som i socknen bo, skola kyrka bygga och underhålla samt grunden härför, beträffande såväl byggnadsvirke och körslor, som annan kostnad, vara hemmantalet, utan afseende å hemmanets bättre eller sämre beskaffenhet, är orättvis, torde af ingen kunna bestridas, åtminstone för såvidt detta förhållande rörer Wermlands län, der hemmanens storlek och godhet äro så olika, att taxeringsvärdet å det ena är fyra- till sexdubbelt, ja stundom ända till tiodubbelt högre än å det andra samt de mindre hemmanen, hvad allmänt känt är, måste i ordinarie räntor bära en alltför stor beskattning. För att afhjelpa detta obilliga missförhållande, erfordras väl en

mera genomgripande reform, än denna min motion åsyftar, synnerligast som de gamla jordeböckerna då måste undergå en ny behöflig revision; men för att i någon mån och snart vinna ändamålet, har jag äran nu föreslå:

att uti nämnde lagens rum, 26 kap. 1 § Byggninga-balken, orden: "efter hemmantal" måtte utgå och ersättas med uttrycket: efter taxeringsvärde.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhåller jag vördsamligen.

Stockholm den 7 November 1862.

Anders Jonsson,
från Wermlands län.

N:o 17.

Af **Anders Jonsson** från Wermlands län, *om upphörande af qvarn- och sågräntans utgörande.*

Då vid sistlidne riksdag frågan om förändrade grunder för mjöl- och sågqvarnars beskattning uti förstärkt Stats-Utskott var så nära att vinna en önskvärd lösning, att den förseglade sedeln måste anlitas för att skilja de hvarandra jemnt uppvägande åsigterna, vågar jag nu upptaga detta ämne till Rikets Ständers förnyade öfverläggning, förvissad att en fråga som hvilar på en grundsats, hvars giltighet ingen kan förneka, äfven snart skall finna en lämplig utväg för realisationen af samma grundsats.

Af Kongl. Maj:t nådiga Skrifvelse den 10 Januari 1860 (N:o 81) inhemtas, att sedan den från äldre tider antagna grundsats, att alla qvarnverk, vare sig för spanmåls förmalning eller för trädvirkes sågning borde till kronan utgöra en viss genom skattläggning bestämd qvarnränta af grundskatts natur, hvarifrån likväl qvarnar på säteri och frälsegrund åtnjuta dels fullkomlig befrielse och dels undantag genom räntans förvandling till en vida lindrigare rusttjenstbevillning, blifvit tid efter annan sålunda inskränkt, att husbehofsqvarnar erhållit befrielse från dylik särskild ränta, hvilken ej heller efter år 1850 åsättes lego- och salusågar, eller efter år 1835 tullmjölqvarnar på städernas områden, hade Rikets Ständer, med afseende på de ojemn-

ojemnheter och olägenheter, som vid de öfriga med grundränta fortfarande betungade qvarnarnes beskattning egde rum, dels i underdånig skrifvelse den 8 September 1848 framställdt billigheten och angelägenheten deraf, att de äldre skattlagde qvarnar, som genom anläggandet af nya sådana lidit ett vid denna anlägguing icke förutsedt intrång eller förminskning i inkomster, erhölle en deremot svarande nedsättning i sin skatt, dels vid en sednare riksdag uti underdånig skrifvelse den 19 Juli 1854 utvecklat den åsigt, att mjöl- och sågqvarnar, såsom egentligen varande fabriksnäringar, hvilkas förmånlighet vore beroende af konjunkturer, icke kunde rättvist beskattas medelst orubbliga, fastän för särskilda verk efter olika grunder bestämda, räntor: att de grundskatter, som nu vore större delen af ifrågavarande verk åsatte, följaktligen borde utbytas mot bevillning, hvilket beskattningssätt också är gällande för vissa dylika inrättningar, enligt Kongl. Kungörelserne den 29 April 1830 och den 13 Augusti 1835; samt att lämpligt vederlag skulle af Statsverket utgå för de qvarnräntor, som äro till rustning eller knektehåll på lön eller till boställen indelta; — hvarefter, och sedan med anledning häraf Kongl. Kammar-Kollegium blifvit i ämnet hördt och med utredning inkommit, Kongl. Maj:t genom ofvanbemäld nådiga Skrifvelse förmälde sig visserligen hafva funnit, lika med Rikets Ständer och Kongl. Kammar-kollegium, att genom dylik förändring i grunderna för qvarn- och sågverks beskattning till likhet med hvad för andra industriela inrättningar i allmänhet eger rum, en större jemnhet och rättvisa i denna beskattning skulle vinnas, äfvensom endast på denna väg kunde ernås full frihet att utan andra inskränkningar än som beträffande vattenverks byggnad äro i lag bestämda, anlägga qvarnar och sågar till eget behof och andras betjenande; men då beskattningen å dylika verk redan vore på en helt annan grund ordnad, enligt sekelgammal häfd och länge tillämpade Författningar samt följaktligen i likhet med öfriga grundskatter, på det närmaste sammanvuxit med egendomsvärdet och deraf beroende enskild egande-rätt, och då dessa särdeles vigtiga och ömtåliga förhållanden borde, så vida beskattningen skulle blifva rättvis, tagas i noggrannt öfvervägande vid densammas tillämpning på de qvarnar och sågar, hvilka i kameralistiskt hänseende äro af olika natur, samt jemväl tillses borde, att Staten genom bevillning finge sig tillförsäkrad skälig ersättning för den hittills af qvarnar och sågar utgående ordinarie grundskatt, hade Kongl. Maj:t ansett nödigt, att de grunder, hvarefter bevillningen för qvarnar oeb sågar af olika natur skulle utgå, måtte blifva i sammanhang med sjelfva förändringen i beskattningssätt närmare bestämda.

Så väl i anledning af denna Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse, som ock med föranledande af en enskild motionärs framställning i syftning af qvarn- och sågräntans upphörande, fann Stats-utskottet skäligt föreslå:

1:o att qvarn- och sågräntan måtte från och med nästpåföljande statsreglerings-period upphöra att vidare utgöras; 2:o att från den vid sistlidne riksdag beräknade

ständiga inkomsten uti ordinarie eller grundränta måtte afdragas å den kronan behållna delen 100,000 R:dr. 3:o att till ersättande af de förluster, indelningshafvare genom förändringen skulle komma att vidkännas ett förslagsanslag af 30,000 R:dr om året måtte å Riksgälds-kontoret till Kongl. Maj:ts nådiga disposition anslås, för att i mån af behof i berörde ändamål utgå och 4:o att Kongl. Maj:t måtte ega meddela nådiga föreskrifter om de åtgärder i kameralt hänseende, som för verkställighet af de utaf Rikets Ständer för deras del beslutade förändringar i afseende å beskattningsväsendet af mjöl- och sågqvarnar kunde vara af nöden; hvarjemte föreslogs: 5:o att Rikets Ständer skulle till vederbörligt Utskotts behandling öfverlemna frågan i hvad den afsåge bestämmandet af den bevillning, som i stället för nämnda grundränta borde utaf qvarnar och sågar af olika natur utgöras.

Sedan i denna fråga två Riks-Stånd stadnat emot två, öfverlemnades dess afgörande åt förstärkt Stats-utskott, hvarest, som ofvan nämndes, resultatet för tillfället vanns genom den förseglade sedelns votum. Om nu detta resultat härflutit från de betänkligheter, som redan i Kongl. Maj:ts ofvanberörde nådiga Skrifvelse blifvit uttalade, att nemligen den hittills följda beskattningen på det närmaste sammanvuxit med egendomsvärdet och deraf beroende enskild eganderätt, och detta skäl ej kunde jäfvas, så länge den före sistlidne riksdag gällande bevillningsstadga tillämpades, så bör en sådan betänklighet numera hafva bortfallit efter antagandet af de numera tillämpade grunderna för bevillnings utgörande för fabriksinrättningar af alla slag. Efter den nya bevillningsstadgan skola nemligen qvarnar och sågar m. fl. verk och inrättningar ej blott beskattas till bevillning efter fastighetens verkliga värde, utan äfven för den erhållna vinsten påföras bevillning till samma belopp, som för all annan inkomst, dervid instruktionen för taxeringsförrättningarne föreskrifver, att afseende skall fästas vid hvarjehanda med dessa inrättningar sammanhang egande omständigheter, såsom äfven vid de dem åsatte grundskatter. Häruti finner man redan den väg utvisad som bör följas, och Rikets Ständer kunna numera utan tvekan öfverlemna åt beskattningskommittéerna att rättvist fördela skattebördorna emellan olika verk och inrättningar med afseende på deras kapitalvärde och andra på deras behållna inkomst inverkande omständigheter. Jag får sålunda vördsamt föreslå att Rikets Ständer ville besluta:

att qvarn- och sågräntan må från och med nästa statsregleringsperiod upphöra att vidare utgöras;

samt i öfrigt hänvisa till Statsutskottets ofvan omförmälda utlåtande (N:o 101).

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 1 November 1862.

Anders Jonsson,
från Wermlands län.

Uti ofvanstående motion förena sig:

Olof Olsson, från Olebyn. *P. Eriksson*, från Wermlands län. *O. Olsson*, från Slängserud.

L. G. Andersson, *A. Eriksson*, från Elfsborgs län.

P. Persson, *Georg Nyqvist*, *Nils Andersson*, *Jonas Christoffersson*, från Wermlands län.

N:o 18.

Af **E. J. Rudberg** från Öland, *angående anslag för anläggande derstädes af en lägre landtbruksskola.*

Till de inrättningar, som aldra kraftigast bidraga till jordbrukets förkofran och således äfven till hela rikets nytta och styrka, kunna otvifvelaktigt de anstalter hänföras, hvilka bibringa allmogens barn de för jordens ändamålsenligaste bruk och nyttjande, ladugårdens inrättande och skötsel samt skogens vårdande och begagnande, nödiga insigter och kunskaper.

Genom de frikostiga anslag, hvarmed Rikets Ständer i sednare tider omfattat landets modernäring, har svenska åkerbruket erhållit en lyftning, hvarom man förut icke kunnat göra sig den mest aflägsna föreställning, så att landet numera kan exportera lika så många hundratusentals tunnor spanmål, som det för icke så längesedan var tvunget att importera. Detta glädjande resultat, som, näst en för skördens bergande gynnsam väderlek, måste tillskrifvas landtmannens förökade insigter vid jordens skötsel, bevisar tydligen att intet kapital kan användas med större produktivitet än det, som sätter jordbrukaren i tillfälle att af jorden draga alla de fördelar, hon är mäktig att gifva. Vid sådant förhållande är det klart att, i materielt hänseende, ett mera fördelaktigt och välsignelserikt användande af kapital än det nu omförmälda svårligen kan finnas, enär hvarje bidrag af det allmänna, som för detta ändamål uppoffras, i tidernas längd återbetalar sig tusenfaldigt medelst jordens förhöjda afkastning och landtmannens ökade välmåga, således medelst hela rikets förkofran.

Såsom bekant är hafva, snart sagdt, rikets samtlige provinser fått sig statsanslag tilldelade för inrättande af landtbruksskolor. Tyvärr finnes ännu en provins, till hvilken dessa nyttiga undervisningsanstalter ännu icke hunnit bana sig en väg. Denna provins är ön Öland. Söndrad från fasta landet och med ett jordbruk, som i flera afseenden betydligt skiljer sig från det sednares, är denna i många hänseenden vanlottade ö i det mest trängande behof af en dylik skola. Jag vädjar derföre till Rikets Ständers rättvisa och ädelmod, i det jag nu vördsamt föreslår:

att nödigt anslag måtte varda å Riks-staten uppfördt för inrättande af en lägre landtbruksskola å ön Öland.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukast.

Stockholm den 31 Oktober 1862.

E. J. Rudberg,
från Öland.

Uti förestående förenar sig

N. P. Bäckström.
från Öland.

N:o 19.

Af **E. J. Rudberg** från Öland, *derom att åverkan å på rot stående skog måtte såsom stöld eller snatteri anses och bestraffas.*

Såsom allmänt är bekant har skogens värde, enligt hvad en daglig erfarenhet vid handen gifver, alltjemt tilltagit, dels till följd af den misshushållning med skogarne, som under århundradens lopp egt rum här i landet, dels ock till följd af den öfverdrifna skogsafverkning, hvartill gynnsamma afsättningstillfällen, höga priser samt en till följd af folkmängdens tillvext, stegrad konsumtion af skogsprodukter förledt skogens egare. Vid sådant förhållande synes det hafva tillhört lagstiftaren att medelst tjenliga och för skogens bevarande ändamålsenliga föreskrifter skydda skogsegaren i hans lagliga rätt samt förekomma all slags åverkan å skogen. Denna uppgift kan dock vår lagstiftning ingalunda sägas hafva löst på ett tillfredsställande sätt. Visserligen föreskrifves i Kongl. Förordningen den 4 Maj 1855 § 3, att den,

som begår stöld eller snatteri af huggen ved, timmer, gärdsel eller annat dylikt i skog eller eljest ute å mark eller å flottled, skall straffas, allt efter det tillgripnas värde såsom för stöld eller snatteri är vordet bestämdt. Med denna straffbestämmelse är onekligen eganderätten till afverkade skogsprodukter, för så vidt det står i lagstiftarens förmåga, tillräckligt skyddad, hvaremot denna rätt på intet sätt kan anses vara fredad medelst de föreskrifter, som för närvarande gälla i fråga om åverkan på å rot stående skog, alldenstund dessa föreskrifter grunda sig på den uråldriga uppfattningen af skogen såsom egande ett ringa värde i ett folkfattigt, men skogrikt land, der hvar och en egde rättighet att göra intagor och åt sig uppodla den obrukade marken. Men då detta af fordno bildade föreställningssätt om skogen numera, på grund af förändrade tidsförhållanden och en riktigare uppskattning å värdet af de i jorden nedlagda naturkrafters produktiva förmåga, förlorat sin inre betydelse och giltighet, tillhör det utan allt tvifvel en omtänksam lagstiftare att icke längre fasthålla grundsatser och åsigter, som stå i uppenbar strid med sjelfva eganderättens princip, på samma gång de nära och underhålla den gamla fördomen om en mindre grad af brottslighet vid föröfvandet af så kallad åverkan å skog, likasom skulle denna förbrytelse icke vara likaså straffbar som den å afverkade skogsprodukter föröfvade. Eganderätten kan dock icke vara mer än en. För mig vill det deremot synas som skulle åverkan af å rot stående skog innefatta en vida högre grad af straffbarhet än det nu med ansvar såsom för stöld eller snatteri belagda olofliga tillegnandet af annans afverkade skogsprodukter, alldenstund förbrytaren i förra fallet verkställer brottet efter försiggången mogen öfverläggning samt för sådant ändamål infinner sig med nödiga verktyg och transportmedel. Ett sådant groft brott bör derföre icke längre af lagstiftaren betraktas med en mildhet, som urartar till verklig klemighet helst sedan folkupplysningen i sednare tider gjort så ofantliga framsteg; och jag föreslår af denna anledning och emedan något annat medel för skogens skyddande icke finnes:

att all åverkan å skog måtte, allt efter det tillgripnas värde, anses såsom stöld eller snatteri.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukast.

Stockholm den 31 Oktober 1862.

E. J. Rudberg,
från Öland.

Uti förestående förenar sig.

N. P. Bäckström,
från Öland.

N:o 20.

Af **E. J. Rudberg** från Öland, *angående telegraftråds läggande öfver sundet till Öland.*

Ibland de anstalter, som i hög grad bidraga till kommunikationsväsendets underlättande, till producenters och konsumenters närmande intill hvarandra och jemväl i flera andra hänseenden hafva inflytande på det allmännas bästa, intaga telegraf-inrättningar onekligen ett utmärkt rum. Men fastän numera knappt någon köping torde gifvas, som ej är försedd med en sådan nyttig anstalt, finnes likväl en hel provins vara alldeles i afsaknad deraf. Denna i flera andra afseenden vanlottade provins är ön Öland, fastän den är försedd med icke mindre än omkring 36,000 invånare och således i folkmängd betydligt öfverstigande de aldra flesta af våra städer. Då det emellertid icke synes vara öfverensstämmande med rättvisa och allmänt väl, att en så talrik medborgareklass skall helt och hållet uteslutas ifrån ett af nutidens vigtigaste kommunikationsmedel, hvarigenom mångfaldiga olägenheter och äfven förluster, särdeles vid de tider, då någon öfverfart öfver sundet icke är möjlig, tillskyndas öns invånare, så får jag vördsamt föreslå:

att Rikets Stånder måtte bevilja nödigt anslag för en telegraftråds läggande öfver sundet, antingen från staden Kalmar till den så kallade Färjestaden å Öland, eller ock ifrån Refsudden till Stora Rör, mellan hvilka sednare ställen afståndet utgör icke fullt en half mil, samt att denna tråd derefter finge sträckas längs utöfver hela ön och för sådant ändamål telegrafstationer inrättas vid Ottenby Stuteri samt i Borgholm, Böda och Mörbylånga köping.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukast.

Stockholm den 31 Oktober 1862.

E. J. Rudberg,
från Öland.

Uti förestående förenar sig

N. P. Bäckström,
från Öland.

N:o 21.

Af **Nils Magnus Petersson** från Kalmar län, *om förändrade föreskrifter i afseende å bestämmandet af ersättning för grus till allmänna vägarnes underhåll.*

Uti 25 kapitlet 12 § Byggninga-balken är visserligen stadgadt, att man eger emot ersättning taga grus å inegor till underhållande af allmänna vägar, sedan jordegaren först deröfver blifvit hörd: men om jordegaren vägrar att lemna grus å sådana egor, så skall frågan hänskjutas till vederbörlig Domstol. Härads-rätten tillstyrker merendels syn å stället för att taga i betraktande lägenheten och värdera samt bestämma ersättningen för årliga grustägten; men då dessa syner, hvarvid sju nämndemän skola vara närvarande, för väglottsegarne medföra en kostnad som mångfaldiga gånger öfverstiger den årliga ersättningen för grustägten, så får jag till undvikande af denna dryga utgift för den sökande, föreslå:

att sedan undersökning i frågan blifvit vid vederbörlig Domstol hållen, vederbörande Länsman med biträde af tvänne Nämndemän må ega rättighet att utse och värdera de platser som lämpligast äro att tillgå för hemtning af grus till vägarnas underhåll.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 7 November 1862.

N. M. Petersson,
från Kalmar län.

N:o 22.

Af **C. J. Svensén** från Kalmar län, *om qvarn- och sågräntans upphörande.*

Under sednaste riksdagen erhöll frågan om förändrade grunder för mjöl- och sågqvarnars beskattning, inom Stats-utskottet en länge efterlängtad lösning, på sätt nämnde Utskotts utlåtande *N*:o 101 gifver vid handen. Men hon förföll, sedan den förseglade sedeln i Förstärkta Utskottet afgjort hennes öde. Hon är likväl alltför vigtig för att lemnas åt glömskan; hon kan ej falla; och jag framställer henne derföre ånyo.

De skäl som tala för mitt förslag, äro många gånger tillförene andragne; de återfinnas i berörda Utlåtande, hvartill jag, utan vidare återupprepande, hänvisar, då jag nu föreslår:

att qvarn- och sågräntan må från och med nästa Statsregleringsperiod upphöra att vidare utgöras.

De åtgärder, som till följd af den sålunda föreslagna förändringen skulle erfordras, täcktes det Utskott, som kommer att behandla frågan, föreslå: och vågar jag hoppas att, sedan nu rättvisare grunder för bevillningens utgörande förefinnas, och följaktligen beskattningen å ifrågavarande verk kan såsom bevillning lämpligast utgå, förslaget må vinna Rikets Ständers bifall.

Stockholm den 8 November 1862.

C. J. Svensén.

Häruti instämma

Nils Petersson, *Paul Andersson,*

N. M. Petersson,
från Kalmar län.

N:o 23.

Af **Nils Petersson** från Calmar län, *om ändring uti § 24 af gällande Kongl. Förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller distillerade spirituösa drycker.*

Vid sistförflutna riksmöte väckte, ibland andra, äfven jag en motion, angående ändring uti § 24 af Kongl. Förordningen angående minutering och utskänkning af bränvin. Denna blef af Utskottet på svaga skäl och med ringa majoritet afstyrkt, och då samma missförhållande qvarstår nu som förr, anser jag mig föranlåten att förnya samma motion. Ofvannämnde § 24 stadgar att ¼:delar af de minuterings- och utskänknings-afgifter, som inflyta i städerna, tillfalla desamma och de som inflyta från landet i hvarje län, utdelas till landsförsamlingarne efter hvarderas folkmängd. Obilligheten och orättvisan af detta lagstadgande har vid tillämpningen med hvarje år allt tydligare framstått, emedan det är en känd sak, att bränvinsminutering och utskänkning i städerna tilltagit till en förr ej anad höjd, hvartill skälen äro lätt begripliga, nemligen att stadsboerna funnit sådant med sin fördel öfverensstämmande och dessas intressen äfven synas underlättade af vissa myndigheter, såsom till exempel Taxerings-kommittéerna, då dessa genom orimligt hög taxering gjort all bränvinshandel på landet i det närmaste omöjlig, under den vackra täckmanteln af att minska konsumtionen af spirituosa på landet. Detta sker tyvärr ej, utan städerna förse numera med bränvin icke allenast sina egna, utan jemväl landsbygdens konsumenter. Tager man då först i betraktande att det varit lagstiftarens mening dels att med minuterings- och utskänknings-afgifterna göra spirituösa drycker så dyra som möjligt och sålmedelst lägga band på folkets njutningsbegär i detta hänseende, och dels att med den ofvannämnda afgiften, ställd under kommunalmyndigheternas disposition, kunna lindra det onus, som flitiga konsumenter i de flesta fall tillskynda det samhälle de tillhöra, samt huru detta ädla syftemål slagit ut; så och vid öfvervägande deraf att i städer med till exempel 6 á 8,000 invånare minuterings- och utskänknings-afgifterna uppgå till cirka 20 á 30,000 R:dr, således 3 á 4 R:dr på person årligen, så att det ej sällan händer, att åtskilliga städer rent af råka i villrådighet hvartill dessa deras nya inkomster skola användas, då deremot på landsförsamlingar med cirka 2,000 invånare, som med en ganska dryg fattigvård, jemte andra på ett fattigt samhälle tryckande kommunala utskylder, be-

löper sig endast 50 à 60 R:dr, som gör 2½ à 3 öre på hvarje person, finner man, att detta är ett missförhållande, som tarfvar rättelse. På grund häraf samt med fast förtröstan till hvarje fosterländsk medborgares bifall i denna sak vågar jag vördsamt föreslå den ändring af § 24 i Kongl. Maj:ts nådiga Förordning angående bränvinsförsäljning:

att de ⅘:delar af inom hvarje län inflytande minuterings- och utskänkningsafgifter, som äro anslagne åt kommunerna, aflemnas i landt-ränteriet, hvarifrån det sammanlagda beloppet för hela länet genom Konungens Befallningshafvande fördelas på samtliga städer och socknar inom länet i förhållande till hvarderas folkmängd, att af dem användas till kommunala behof.

Om remiss härå till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 8 November 1862.

Nils Petersson,
från Calmar län.

Häruti förenar sig

E. J. Rudberg,
från samma län

N:o 24.

Af **A. W. Uhr** från Örebro län, *angående statsanslag för Tysslinge sjösänknings-bolag.*

Då man på de sednaste decennierna allt mer börjat inse vigten af att på allt sätt uppmuntra och understödja jordbruket, såsom den rikaste källan till vårt lands välstånd, samt, i följd häraf, uppmärksamheten på och lusten för sådana företag, som bafva afseende på jordbrukets utveckling, allt oftare blifvit väckte, och städse ådragit sig Rikets Ständers synnerliga uppmärksamhet, så vågar jag att ånyo taga denna i anspråk, till förmån för ett större sjösänkningsföretag, som otvifvelaktigt, om det kommer till utförande, skall blifva gagnande icke blott för intressenterna i företaget, utan äfven hafva ett stort och allmännyttigt inflytande på den kringliggande orten.

Det är nemligen sänkningen af sjön Tysslingen och reglerandet af vattnet i Svartån mellan Bäcks qvarn och Lindbacka i Örebro län. I och för arbetets utförande är af Herr Kapitenen och Riddaren L. Nordenfelt ett förslag utarbetadt med en kostnadssumma, bestigande sig till omkring 197,000 R:dr R:mt. Af det betänkande, som af honom blifvit aflemnadt, synes att en areal af omkring 2,200 tunnland, särdeles bördig jord, bestående af 1 à 2 fots dy på lerbotten, samt omkring 300 tunnland sjöbotten, äfven till största delen odlingsbar, härigenom skulle vinnas för åkerbruket. Ehuru kostnaden härför kan tyckas väl dryg, såsom uppgående till omkring 78 R:dr per tunnland, hafva likväl intressenterna, i betraktande af den stora nytta, som äfven utom förbättringen af ofvanbemälde areal tillskyndas orten och hvilken jag här nedanför skall närmare antyda, beslutat verkställa arbetet. såvida Rikets Ständer skulle finna skäligt att genom ett på billiga vilkor grundadt amorteringslån möjliggöra utförandet deraf. De hufvudsakliga fördelarne af detta företag äro i korthet följande:

1:o Förbättring och landvinning af nära 2,600 tunnland mycket bördig jord, hvarigenom ortens sädesproduktion betydligt skulle höjas, så mycket mer som närheten af rika kalklager gör underhållandet af jordens vextkraft till en lätt uppgift.

2:o Möjligheten att utdika åtskilliga ofta öfversvämmade delar af den omkring 3 mil långa, vid sjöns norra ända belägna Kihls dalen, som ej direkt skadas af sjöns vatten, och derför ej heller deltager i sänkningsföretaget, hvarjemte man kan grunddika en ganska stor areal, som nu ofta lider af bottensyra.

3:o En ny kommunikation för vester om sjön belägna orter, genom en väganläggning öfver de sanka ängarne, hvarigenom afståndet till Örebro förkortas med omkring en mil. Kostnaden för denna väganläggning blir högst ringa och kommer säkerligen att bestridas af ortens jordegare utan något anspråk på bidrag af allmänna medel.

4:o En förökad nytta för den genom nu pågående arbete förbättrade jorden vid de så kallade Granhammarskärren, till hvilkas afdikning Kongl. Maj:t redan i nåder beviljat lån af allmänna medel, då genom nu ifrågasatta sänkningsföretag beredes ett bättre aflopp för vattnet från dessa, på ringa afstånd från sjön Tysslingen belägna kärr, hvilka äfven äro beroende af Svartåns vattenstånd.

5:o Förminskning af skadliga dimmor och frost, som äro oskiljaktiga från all sank mark.

Med afseende å alla de här antydda fördelar och då endast genom understöd af allmänna medel möjlighet kan beredas till utförande af detta för provinsen så nyttiga företag, hvilket eljest, i följd af bristande tillgångar och svårigheten att, utan alltför stora uppoffringar, på enskild väg anskaffa erforderliga kapitaler, efter all sannolikhet, måste förfalla, tager jag mig friheten ödmjukligen anhålla:

att Rikets Höglofliga Ständer täcktes anslå en summa af Etthundra Femtio tusen R:dr R:mt, att såsom lån på billiga vilkor, t. ex. 4 procents

ränta och 4 procents årlig amortering och möjligen 5 års räntefrihet, beviljas det bolag, som för berörda ändamål bildat sig, under benämning af Tysslinge sjösänknings-bolag.

Om remiss häraf till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 8 November 1862.

A. W. Uhr.

N:o 25.

Af **G. Bjerkander** från Skaraborgs län, *angående bränvinsutskänknings-afgiftens användande till jernvägs-bibanors byggande.*

Antagande att den reform i bränvinslagstiftningen, som genomdrefs vid 1853—1854 årens riksdag, hade nykterhetens befrämjande till syftemål, måste man djupt beklaga de misstag, som dervid begingos, hvaribland icke det minsta var, att städerna, i olikhet med landsbygden, sjelfva tillerkändes rättigheten att uppbära och till egna behof använda minuthandels- och utskänknings-afgifterna, en rättighet som gjort att det legat i deras intresse att omhulda krogarne, oaktadt allt det elände, som från dem leder sitt ursprung. Man vet väl, att utan detta medgifvande reformen icke kunnat gå igenom, enär städernas representanter uppställt detta såsom vilkor för deras medverkan; men man hade väntat, att, sedan följderna hunnit visa sig, städerna sjelfva skulle vara benägna att afstå från en fördel, som, enligt sin natur, icke kan begagnas utan ogillande af en upplyst opinion.

Vill man nu anställa en jemförelse i sedligt hänseende emellan städerna och landsbygden under de sednast förflutna åtta åren, skall man finna, att nykterhet och ordentlighet, så väl under marknader och andra folksamlingar, som i det hvardagliga lifvet, märkbart tilltagit bland allmogen, och att krogar snart höra till sällsyntheter å landsbygden, men att förhållandet i städerna är alldeles motsatt; och måste väl alltid förblifva sådant, så länge den nu gällande lagstiftningen qvarstår oförändrad.

Den klass af medborgare, som Bonde-Ståndet representerar, har tvungits att göra stora uppoffringar för nykterhetens befrämjande, emedan reformen gjorde en

våldsam rubbning i deras industriela verksamhet, utan att de, i likhet med städerna, fått några motsvarande förmåner. Dessa sistnämnda, såsom stående ett steg högre på upplysningens väg, böra nu göra åtminstone lika mycket, nemligen afstå från denna inkomst, som visserligen är betydlig och derföre icke kan lemnas utan saknad, men hvarpå de haft tillräcklig beredelsetid, under hvilken de skördat så mycken vinst, att den må kunna anses som en försvarlig vedergälllning för det handtag, de lemnade vid reformens genomförande. Det välstånd, som, alstradt af nykterheten, derigenom skall uppstå, skall blifva en riklig ersättning för afståendet af det guld, som krogarne inbragt och som dock näppeligen kunnat med full tillfredsställelse emottagas.

På grund af hvad jag nu anfört, föreslår jag:

att utskänknings- och minuthandels-afgifterna för bränvin och andra spirituösa drycker, så i städerna som å landet, måtte ingå till Statsverket, för att användas dels till understöd vid jernvägs-bibanors byggande och dels till andra industriela företag af den vigt, att Statens mellankomst är behöflig, samt öfverlemnas åt Hushållnings-sällskaperna till sådant belopp, som dessa hittills fått uppbära.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 8 November 1862.

G. Bjerkander,
Riksdagsfullmägtig från Skaraborgs län.

N:o 26.

Af **Ola Olsson** från Blekinge län, *om vägpenningars erläggande af resande till vägarnes underhåll.*

Ibland onera, som trycka jordbrukaren, förefinnes ett, som han med allt skäl borde befrias ifrån; det är underhållet af allmänna vägarne, som nu är jordbrukaren ålagd. Hvarföre skall han hålla landsvägar och häradsvägar i komplett ordning för resande, främlingar, probenreuter och hvilket slags folk som helst, utan ersätt-

ning? Jo, i följd af gammal vana; men då den plägseden blifvit aflagd inom andra länder, till och med våra nästgränsande, der den resande får betala likaväl för vägens slitning som för skjuts- och vagnslega, vågar jag hemställa, om icke en Författning borde utfärdas, som stadgade:

att hvar och en resande bör emellan hvarje station (vi antaga gästgifvaregårdarne) erlägga väglagningspenningar likaväl, som han måste betala vagnslega, med blott en ringa penning, men hvarigenom under tiden tillgångar vunnes för vägunderhållet, som i detta fall borde öfverflyttas från jordbrukaren på den resande,

hvilken också vederbörligen bör betala för den rätt, hvaröfver han anser sig disponera. Det är detsamma, som att gå med egna stöflar, ty, efter närvarande författningar, äro de lånta af jordbrukaren.

Anhålles om remiss till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 8 November 1862.

Ola Olsson,
från Blekinge.

N:o 27.

Af **Ola Olsson** från Blekinge län, *om rättighet för beväringsskyldige från Bräkne och Listers härader, att få undergå vapenöfning å den så kallade Mönstringsslätten vid Asarum.*

Inom provinsen Blekinge fullgöra beväringsynglingarne sin exercisöfning å Wämö nära intill Carlskrona; men denna march med befäl och beväring är lika kostsam som onyttig, då ärendet likaväl kan uträttas på närmare håll. I Asarum, beläget ungefärligen i medlersta delen af Bräkne och Listers härader, finnes en allmän plats utlagd, just benämnd "Mönstringsslätten". Der anser jag, att ynglingarne från dessa härader kunde öfvas i vapen och få lika god lärdom, som om de nödvändigt skulle gå en väg af nära sju mil till lägret å Wämö, genom hvilken förändring följande fördelar vinnas: inqvarteringsbesväret minst till hälften försvinner; befälets inställelseväg för afhemtning och återmarch minskas; och framförallt, om jag får så uttrycka mig, den krigiska andan blir mera lifvad och uppeldad, när man ser

sina egna söner med vapen i hand inom sin egen fosterbygd eller de dalar och berg, der de nogsamt hafva reda på allt från sin barndom och der till och med en vidsträcktare exercis kan tillämpas, utan att de behöfva trampa på Carlskrona gator, som i öfrigt icke är något ställe att rekommendera för länets oförderfvade ynglingar. Jag hemställer alltså:

om icke beväringsmanskapet från Bräkne och Listers härader må utgöra sin vapenöfning å "Mönstringsslätten" vid Asarum.

Om remiss af denna fråga till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 8 November 1862.

Ola Olsson,
från Blekinge.

N:o 28.

Af **Ola Olsson** från Blekinge län, *om byamäns skyldighet att efter hemmantal deltaga i stängsel vid allmänna vägar.*

Ehuruväl den sednast utfärdade Stängsel-förordningen i många fall visat sig gagnelig och åstadkommit god ordning har den dock i ett afseende, af den vigtigaste betydelse, utelemnat ett stadgande, hvarigenom den icke allenast förorsakat tvist, utan äfven blifvit en börda för de stängselskyldige, utan motsvarande ersättning.

Det är gifvet och rätt, att granne stänger emot granne, till hälften hvardera för mötande egor; men ifråga om stängsel vid allmänna vägar, der egorna äro så belägna, att en åbo innehar jord å ömse sidor, eger han icke att påräkna någon hjelp eller understöd af byamännen, utan måste i alla delar emot dem svara för hägnaden, der egor möta.

En så beskaffad stängsel, som i följd af egor vid vägarne ensamt tillhör en åbo, sträcker sig på mångfaldiga ställen inom vårt lilla Blekinge län ända till en half mil och kanske derutöfver. Denna samma väg, hvarom stängsel måste hållas, är farväg, fädriftsväg för ofvanliggande skiften och, med ett ord, natt och dag öppen, ty det är icke tänkbart att genom grindar, äfven om de voro låsta, under-

hålla fred eller hindra en allmän färd, som i dessa tider icke tål något mostånd, utan gårdesgårdarne måste härföre utgöra posten.

Af detta skäl anser jag mig alltså föranlåten föreslå ett klart och tydligt tillägg till Författningen, hvilket jag också hoppas skall vara till allmän belåtenhet och bestämdt i öfverensstämmelse med rättvisa:

att nemligen byamännen efter hemmantal må vara pligtige deltaga i stängsel vid allmänna vägar, såsom lands-, härads- och sockenvägar, utan afseende på om de sjelfve ega dit angränsande egor eller icke,

på det icke den, som af händelsen fått sina egor precist utlagde vid så beskaffade vägar, må ensam bära tyngden af en oundviklig stängsel mot en väg, der grannen eller hvarje annan resande färdas fram.

Anhålles om remiss till Lag-Utskottet.

Stockholm den 8 November 1862.

Ola Olsson,
från Blekinge.

I ofvanstående motion instämmer

Nils Svensson,
från Blekinge.

N:o 29.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om årliga pensioner åt f. d. landtvärnister.*

Under de olycksdigra åren 1808 och 1809, då fäderneslandet stod på branten af sin undergång, rycktes många af dess raskaste söner från fredliga värf till fosterjordens värn. De fleste af dem fingo aldrig se fienden, ej stupa i öppen strid, men föllo hoptals offer för hunger och vanskötsel. Hvem af oss har icke läst eller hört omtalas de lidanden af allahanda slag, för hvilka de så kallade Landtvärnisterne voro utsatte? Några få blef det förunnadt att, fastän med bruten helsa, återvända

vända till hembygden och sina förra sysselsättningar, och af dessa lefva ännu ett eller annat tiotal undangömda i fattighus eller någon låg koja, framsläpande ett lif af brist och försakelser. Så fick det ej förblifva. På uppmaning af några ädla män, har derföre insamling åt f. d. landtvärnisterne blifvit gjord, och den i Posttidningen för den 20 nästl. Oktober N:o 243 B. samt i Aftonbladet vid samma tid deröfver lemnade redovisning gifver vid handen att ansökningar inkommit från 334 behöfvande, deraf 78 erhållit 10 R:dr R:mt hvardera. Åt de öfriga fanns intet att gifva. Här, då det ej skett förr, anser jag det vara en skyldighet för nationen att taga vid, och vågar derföre vördsamt föreslå:

att medel måtte anvisas för beredande af årliga pensioner åt de ännu qvarlefvande f. d. landtvärnisterne. Att döma af förestående uppgift, lär deras antal ej vara rätt stort och kan måhända högst anslås till 400 stycken, alla i en ålder af emellan 70 och 80 år, hvilka således icke kunna hafva många lefnadsår igen. Om åt hvardera af dem beviljades en årlig pension af 20 R:dr R:mt, blefve följaktligen 8,000 R:dr den summa, som för detta ändamål erfordrades hvarje år, eller 24,000 R:dr för en statsregleringsperiod.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 8 November 1862.

Nils Olsson,
från Malmöhus län.

N:o 30.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om tillägg till un gällande stadganden rörande äktenskapsskilnad.*

Vid sist hållne riksdag hafva rikets Ständer föreslagit en förordning, som i fråga om kif och osämja mellan man och hustru, skulle innehålla att sådana makar borde först varnas af kyrkoherden i församlingen, sedan inför Kyrkorådet och att,

om de deraf ej läte sig rätta, borde af rätten dömas till skilnad på ett år till säng och säte, med föreläggande för dem, der så nödigt pröfvades, att vid vite af fängelse, hvarandra icke under tiden besöka; och detta förslag har genom Kongl. Maj:ts nådiga Förordning den 20 November 1860, blifvit godkändt. För mig äfvensom för flera rättslärde och prester har tvifvel uppstått om hvad som följa bör, sedan förberörde varningar och skilnad på ett år fruktlöst aflupit. Kan meningen månne vara, att makarne skola derefter opåtaldt lemnas åt sitt ömsesidiga hat med ty åtföljande husliga elände och okristliga exempel för barn och samhällsmedlemmar; eller må domaren, på endera makans anmälan och efter den andres hörande, döma till skilnad i deras äktenskap; eller bör frågan derom, enligt Kongl. Förordningen den 27 April 1810 till Kongl. Maj:ts nådiga afgörande öfverlemnas. Utan något stadgande i denna eller dylik syftning, anser jag förstnämnde nådiga Förordning ofullständig och föreslår alltså:

att till densamma må bestämmas ett tillägg, som antingen tillåter domaren att, då ofvannämnde varningar och skilnad ej verka till ändamålet, döma till äktenskapsskilnad, eller utsätter att frågan derom bör till Kongl. Maj:ts nådiga afgörande i underdånighet öfverlemnas.

Jag anhåller om remiss häraf till Lag-Utskottet.

Stockholm den 8 November 1862.

Nils Olsson,
från Malmöhus län.

N:o 31.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om ändring i 6 § 2 mom. i Kongl. Folkskolestadgan den 18 Juni 1842.*

Uti 6 § 2 mom. af Kongl. Folkskolestadgan den 18 Juni 1842 bestämmes i afseende på val af folkskolelärare, att ordförande i skolstyrelse eger lika röst med hälften af församlingen, liksom kyrkoherde i fråga om klockareval. Detta stadgande anser jag sålunda böra ändras, att ordförandens röst icke må gälla för mera än

kommunalförfattning medgifver, emedan det åtskilliga gånger visat sig, att ordförande i skolstyrelse begagnat denna stora rösträttighet på ett egenmägtigt och för kommunen ganska menligt sätt. Förlidet år, t. ex., var den fasta skolan i en socken inom mitt kommittentskap vakant, hvartill såsom sökande anmälde sig flera för duglighet allmänt kända personer, hvilka likväl allesammans blefvo förbigångna, emedan ordföranden särskildt gynnade en åt honom rekommenderad person, hvilken i orten var så mycket mindre känd, som han icke ens tillhörde stiftet och som, för att kunna uppföras i första rummet på förslaget, fick tillgodoberäkna de betyg, han, såsom klockare och orgelnist, erhållit; och sedan detta förfarande oöfverklagadt fått passera, var det lätt att ingifva en del okunniga personer inom församlingen den föreställningen, att den å första förslagsrummet uppförde, äfven vore den skickligaste, hvarföre de, på ordförandens inrådan och understödde af ett par ansedde män, hvilkas barn redan lemnat skolan, gåfvo denne sin röst; med anledning hvaraf och då, i följd af ofvan åberopade Kongl. Folkskolestadga, ordföranden egde lika röst med hälften af församlingen, den första å förslagsrummet uppförde sålunda erhöll röstpluralitet, ehuru hela den öfriga församlingen röstade på den å andra förslagsrummet uppförde sökanden, hvilken, emedan han under någon tid varit lärare i en ambulatorisk skola inom församlingen, redan för duglighet gjort sig allmänt känd. Detta förhållande kan här så mycket heldre framställas, som valförrättningen blifvit öfverklagad och sålunda redan eger en slags offentlighet.

I följd häraf får jag anhålla om följande förändring i Folkskolestadgan:

1:o att församlingen sjelf väljer ordförande i skolstyrelsen, och

2:o att ordförande icke får utöfva större rösträtt vid val af skollärare, än kommunalförfattning medgifver.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukligen.

Stockholm den 8 November 1862.

Nils Olsson,
från Malmöhus län.

N:o 32.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om tingspredikans hållande å tingsstad i vissa fall.*

Uti 2 kap., 3 § Rättegångsbalken stadgas i fråga om häradsrätt, att "förr än Rätten sig sätter, skall Gudstjenst hållas", och vidare bestämmes i Kongl. Resol. på presterskapets besvär den 17 December 1697 § 7, att sådan gudstjenst skall hållas i kyrkan, såvida den inom en fjerdedels mil nära tingsstaden är. Det är en helig tanke, att en så vigtig förrättning som ett ting börjas med gudstjenst, men det vore högst önskligt att en sådan alltid förrättades å ställe, der ej mindre domare, nämnd, åklagare och tingsmenighet måste församlas, nemligen på tingsstället och att icke, såsom nu ofta är fallet, domaren kanske reser en fjerdedels mil från samma ställe, för att ensam med prest och klockare öfvervara den heliga förrättningen. Det hörer till undantagen att finna personer, som redan gått långa vägar till tingsstaden, begifva sig derifrån ännu längre bort för att bevista gudstjensten och ingen eger magt att tvinga dem dertill. Deremot, om gudstjensten finge förrättas å tingsstället, der hundratals menniskor allmänneligen äro vid ett tings början församlade, eller i kyrka, som ligger inom en sextondedels mil nära tingsstället, skulle gudstjensten bevistas af så många som utrymmet medgåfve, och ändamålet med densamma vinnas genom predikantens förmaningar, råd, varningar och upplysningar till en rättskaffens och kristlig sammanlefnad, hvilket allt merendels nu går förloradt, då presten nära nog saknar åhörare i en aflägsen kyrka. Jag föreslår alltså:

att ofvannämnde nådiga Resolution måtte sålunda förändras: att, derest kyrka icke är belägen inom en sextondedels mil från tingsstaden, tingspredikan skall å tingsstaden förrättas.

Jag anhåller om remiss häraf till Lag-Utskottet.

Stockholm den 8 November 1862.

Nils Olsson,
Malmöhus län.

N:o 33.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om upphäfvande af Kongl. Förordningen den 20 November 1845 om lösöreköp.*

Af alla de författningar, som på sednare tider utkommit, torde kanhända ingen hafva ledt till större missbruk, än den, i afseende på handel om lösören, som köparen låter i säljarens vård qvarblifva, den 20 November 1845 utfärdade Kongl. Förordning. Det är nemligen allom bekant, hurusom de i berörde Kongl. Förordning omförmälda lösöreköp ofta under falskt sken ingås och afslutas, för att derigenom betaga fordringsegare all utsigt att få sin rättmätiga fordran gulden, ett missbruk, numera så allmänt kändt och erkändt, att dylika köp gemenligen betecknas med benämningen "tjufköp", hvilka vid sedermera skeende utmätningsförrättningar alltid äro tillhands att för exekutor presenteras. Till förekommande af dylikt missbruk för framtiden, och då nyssberörde Kongl. Förordning hufvudsakligen afser beredande af tillfälle för säljaren att få det afyttrade lösöreboet i sin vård behålla, men det just är förekommande af sådan handel om lösören, jag med denna min motion åsyftar, vågar jag alltså hos Rikets Höglofl. Ständer föreslå:

att ofvanberörde Kongl. Förordning af den 20 November 1845 måtte, såsom endast ledande till missbruk, utan att medföra någon egentlig nytta, till gällande kraft upphäfvas:

Om remiss till vederbörligt Utskott af denna min motion anhålles ödmjukeligen.

Stockholm den 8 November 1862.

Nils Olsson.

N:o 34.

Af **Håkan Nilsson** från Kristianstads län, *om utsträckning af skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradshäkten.*

Under flera riksmöten har fråga blifvit väckt derom, att alla hemman inom härad skulle åläggas att deltaga uti byggandet af tings- och fånghus samt deras underhållande, med undantag af prest och klockarebohl, men det oaktadt har ingen åtgärd följt. Orsaken dertill är mig obekant. Som man vet har hittills endast krono, kronoskatte, och utsockne frälsehemman fått vidkännas denna skyldighet, hvilket härleder sig från äldre tider, då ingen ofrälse man var berättigad ega eller egde säterier eller insockne frälsehemman, och frälsemannen icke begagnade sig af häradets tigshus, men nu, sedan en stor del af sistberörde hemman egas af ofrälse män, samt domstolar och häkten äro af allmänt gagn, vågar jag vördsamt föreslå:

att, med upphäfvande af gamla lagstadgandet härutinnan, en förordning må blifva utfärdad, som stadgar, det alla hemman efter förmedladt mantal, med undantag af prest- och klockareboställen, må blifva ålagde deltaga uti uppförandet och underhållandet af härads gemensamma tings- och fånghus, der det sednare kan blifva eller vara af behofvet påkalladt.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles vördsamligen.

Stockholm den 8 November 1862.

Håkan Nilsson.

N:o 35.

Af **Håkan Nilsson** från Kristianstads län, *om upphörande af qvarn- och sågräntan.*

Vid sistlidne riksdag föreslog Stats-Utskottet, att såg- och mjölqvarnsräntorne, såsom olämpliga, skulle försvinna, på sätt dess utlåtande N:o 101, i fjerde samlingen

första afdelningen af Bihanget till Riks-Ståndens Protokoller utvisar; men ehuru samma utlåtande var fotadt på rättsenliga grunder och Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i ämnet, blef detsamma då icke af Rikets Ständer antaget; skälen dertill äro mig icke bekanta; jag vågar derföre förnya detta förslag, synnerligast sedan vi fått en förändrad bevillningsförordning, som stadgar att alla verk och inrättningar skola erlägga bevillning, dertill äfven såg- och mjölqvarnar räknas, hvaraf kommer att följa dubbel beskattning. Åtminstone är förhållandet så i den ort, som jag representerar, der det finnes små, enbladiga sågar, lydande under de hemman, på hvilkas egor de äro belägna, hvilka såga hufvudsakligen egen skog. Af dessa sågar hafva icke fullt hälften blifvit belagde med grundränta, hvilken först utbetalades 1826, och den andra hälften, eller något deröfver, som tillkommit sedan undersökningarne eller då icke ansågos af något värde och blefvo uteslutne, hafva sedan dess nybyggts, så att flertalet af dem äro lika goda och till och med bättre samt gifva mera afkastning eller vinst än de, hvilka fått grundränta sig påförd, till följd hvaraf några af de sednare måst nedläggas, då de icke förmått bära den dryga ränta, som dem varit åsatt. Samma förhållande må det vara med mjölqvarnar. Flera komma säkerligen af båda slagen att utläggas, om de nu skola draga dubbel beskattning; hvadan jag vågar föreslå:

att all grundränta å såg- och mjölqvarnar må försvinna, och dessa verk i mån af bättre och sämre beskaffenhet vidkännas bevillning.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 8 November 1862.

Håkan Nilsson.

N:o 36.

Af **Håkan Nilsson** från Kristianstads län, *om ändring i lagens stadgande om morgongåfva.*

Ehuru lagen nu stadgar, att man och qvinna hafva lika giftorätt, qvarstår dock gamla lagstadgandet, det enka, då inga bröstarfvingar äro, skall tillgodonjuta i morgongåfva 20:de penningen af arfvingarnes hälft; men enkling tillkommer icke en sådan förmån. Med anledning häraf vågar jag föreslå:

att antingen nämnda lagstadgande må helt och hållet utgå, så att enka ingen morgongåfva tillkommer eller ock tillägg sker, så att enkling erhåller samma förmån.

Att detta anförande må blifva remitteradt till vederbörligt Utskott, anhålles.

Stockholm den 8 November 1862.

Håkan Nilsson.

N:o 37.

Af **Johan Nilsson** från Göteborgs och Bohus län, *angående ändring i föreskrifterna om ogift qvinnas myndighet.*

Kongl. Maj:ts nådiga Förordning af den 15 Juni 1858, angående ogift qvinnas rätt att vid viss ålder vara myndig, föreskrifver att qvinna, som uppnått tjugufem års ålder och vill myndigheten sjelf utöfva, skall derom göra anmälan hos den domstol, hvarunder hon i förmyndaremål lyder. Denna nådiga Förordning är, hvad den omständigheten vidkommer, att en ogift qvinna kan vid tjugufem års ålder blifva myndig och således få råda öfver sitt gods, mycket välgörande och nyttig; men det vilkoret, att hon derom bör göra anmälan hos den domstol hvarunder hon i förmyndaremål lyder, anser jag nu mera alldeles öfverflödigt. Då denna lag stiftades var ett sådant stadgande nödvändigt, på det den ogifta qvinnan icke skulle blifva så att säga öfverrumplad med ett myndighetstillstånd, som hon då icke kände. Annorlunda är förhållandet nu, ty nu känna alla ogifta qvinnor, att de kunna blifva myndiga, och nästan alla, som ega någon förmögenhet, begagna sig af denna rättighet. Emedan denna anmälan är förenad med en icke så obetydlig kostnad synnerligast för dem, som bo långt ifrån tingsstället, och då många andra svårigheter uppstå, hvilka Rikets Ständers Justitie-ombudsman i sin sednaste berättelse (sid. 128) fullkomligt utvecklat och visat, så, för att undvika både kostnad och svårigheter, får jag vördsamt föreslå, att Rikets Ständer ville för sin del besluta en förordning, som, med uteslutande af föreskriften om förenämnda anmälan, stadgade:

att ogift

att ogift qvinna skall, då hon uppnått tjugufem års ålder, vara myndig och råda öfver sitt gods.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 8 November 1862.

Johan Nilsson,
från Göteborgs och Bohus län.

N:o 38.

Af **Anders Pehrsson** från Christianstads län, *om inskränkning i tiden för tillverkning af bränvin och att tillverkningsafgiften, då så önskas, må erläggas först sedan tillverkningen försiggått.*

De förändringar, som under sednare åren vidtagits i bränvinsbrännings-lagstiftningen, hafva blifvit gjorda i afsigt att minska produktionen och i följd deraf äfven konsumtionen af denna vara. Så har det åtminstone uppgifvits; men erfarenheten har visat egentliga målet vara att småningom, men säkert draga denna näringsgren från jordbrukaren till kapitalisten. Sålunda har för större brännerier lemnats först större valfrihet i afseende på tiden än för de smärre, och ändtligen sedan de sistnämnde helt och hållet måst vika, har tillverkningstiden blifvit utsträckt för de större. Detta jemte stadgandet, att skatten skall i förskott erläggas, visar icke någon afsigt att minska tillverkningen, utan temligen oförtydbart den, att föranstalta så, att endast de, som äro i tillfälle att disponera kapital för dess drifvande i största omfång, må kunna göra det med fördel.

Bränvinstillverknings-rättigheten har sålunda, i stället för att vara ett privilegium för jorden, blifvit ett sådant för kapitalet. Om ett privilegium någonsin kunde vara berättigadt, så skulle det otvifvelaktigt vara då den af så otaliga och dryga onera betungade jorden hade företrädesrätt till någon handling, som kunde bidraga till lättnad i utgörandet af dessa onera; men att lagstifta så, att en näringsgren skall uteslutande tillgodokomma kapitalister, de der för sitt kapital till

statsutgifterna icke bidraga mera än med bevillning, som jorden jemväl, efter sitt värde, får vidkännas, det anser jag vara hvarken rättvist eller klokt.

Jag önskar visst icke någon återgång till vår gamla bränvinslagstiftning, utan endast att tiden för tillverkningen något inskränkes, emedan jag anser att den utsträckta tiden är till gagn endast för kapitalisten, som då kan drifva tillverkningen i största skala, men till skada för den mindre bemedlade jordbrukaren, som endast afser att dertill använda sina och närmaste grannars produkter, hvilka, förvandlade till bränvin, — säge hvad man vill — blifva lättare både att transportera och att afsätta.

Att tillverkningsafgiften skall erläggas i förskott, är någonting så eget för bränvinsbränningen, at jag ej har kännedom om att förhållandet är eller varit sådant med någon annan näringsgren, och kan jag ingalunda finna det vara hvarken rätt eller nyttigt, att så är stadgadt. I förra afseendet vill jag förmoda att ingen skall finna rättsenligt, att en handtering beskattas i förtid, då idkarne af alla andra betala skatt först sedan de antagas kunna hafva deraf förvärfvat något att erlägga; och, beträffande nyttan, hemställer jag om det ej är raka motsatsen deraf, att i vårt fattiga land, så som nu sker med bränvinsskatten, skrinlägga betydliga kapitaler.

Jag vågar alltså vördsammast föreslå:

att tiden, under hvilken bränvinstillverkning tillåtes, inskränkes till två månader hvarje år; att tillverkaren får valfrihet på tre månader, nemligen: från den 15 Januari, till den 15 Februari, från den 15 Oktober till den 15 November och från sistnämnde dag till den 15 December; att tillverkning tillåtes antingen en, en och en half eller två månader, likväl ingen termin understigande en månad, och att bränvinstillverkaren, derest han ej vill erlägga afgiften i förskott, må derföre ställa af Konungens Befallningshafvande, domaren eller kronofogden i orten godkänd borgen af minst två personer, de der en för begge och begge för en, borga, såsom för egen skuld, att afgiften inom tre månader efter tillverkningstidens slut varder till vederbörande uppbördsman erlagd.

Om remiss till vederbörligt Utskott får jag vördsamligen anhålla.

Stockholm den 12 November 1862.

Anders Pehrsson.

N:o 39.

Af **Sven Nilsson** från Christianstads län, *om ändringar i §§ 2 och 3 af Kongl. Förordningen den 20 November 1845 om lösöreköp.*

Sällan har någon lag blifvit mera missbrukad eller använd till motsatsen af hvad dermed varit åsyftadt, än Kongl. Förordningen den 20 November 1845, i afseende på lösören, som köparen låter i säljarens vård qvarblifva. I stället att blifva ett medel för den redlige att, under benämningen köp, ehuru i egenskap af pant, få afhända sig och likväl bruka lösören, hvilkas vårde han behöfver disponera och hvilkas bruk han ej kan undvara, har den blifvit en hjelp för en allt för stor mängd personer, att bedraga rätta fordringsegare på deras lagliga rätt. Att en sådan lag är skadlig, ej endast för dem, som genom dess missbruk blifva lidande, utan ock för det allmänna, derom torde meningarne ej vara synnerligen delade; särdeles bland dem, som gifvit akt på verkningarne af sådana lösöreköpsförfattningar sedan 1835, då, efter hvad jag vill erinra mig, den första utkom, verkningar, som förorsakat, att förtroendet i penningeväg, man och man emellan, i allmänhet är helt annorlunda nu, än det var före den tiden.

Jag tror ej det vara välbetänkt att helt och hållet upphäfva ofvannämnda nådiga Förordning; men jag anser att dervid kunna och böra göras några tillägg, som försvåra missbruken af densamma och underlätta deras rättande, ifall de ändock skulle ega rum. Sålunda vill jag vördsammast framställa följande förslag:

till § 1:

att deri nämnda skriftliga afhandling skall upptaga priset på hvarje persedel särskildt, hvilket antingen bör bestämmas af gode män, eller af dem vitsordas vara rätt åsatt. Desse gode män tagas på landet i Häradsnämnden och i stad af dem Rätten dertill utser.

till § 3:

att tiden för det jäf, fordringsegare, mot vid utmätningsförrättning företedd köpeafhandling, eger anställa, beräknas från den dag del af förrättningen blifvit honom lemnad, hvilket af vederbörande förrättningsman bör verkställas.

Emot dessa förslag torde invändas, att derigenom skulle tillskapas inskränkningar i den enskildes eganderätt, som ej böra finnas i ett fritt folks lagstiftning, och ökade besvär för exsekutorer; men jag anser ej omöjligt att gendrifva dessa invändningar.

I afseende på tillökningen af göromålen för exsekutorer, torde det, i betraktande deraf att de hafva kronobrefbäring och fjerdingsmän till sin disposition, och att deras befattning med utmätningar ej är så litet lönande, att den ej kan tåla en så obetydlig tillökning i besvär, icke böra verka till afslag på min framställning, som åsyftar att förbjelpa redliga fordringsegare till sin rätt hos oredliga gäldenärer.

Emot befarade inkast om inskränkning i eganderätt genom förslagets antagande vill jag endast erinra, hurusom allmänna erfarenheten visat, att, nästan utan undantag, sådana handlingar ej upprättas förr än säljarens ekonomiska ställning är sådan, att hans lösören mera kunna anses som hans kreditorers, än hans egen tillhörighet, så att det egentligen är deras eganderätt, som behöfver betryggas, hvilket jag anser kunna ske endast derigenom, att hinder läggas i vägen för fortfarandet af det nu vanliga bruket, att, medelst lösöreköp emot pris, som oftast utgöra endast en liten del af värdet, antingen godtgöra en fordringsegare på öfriges bekostnad, eller ock bedraga dem alla.

Anhålles om remiss till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 12 November 1862.

Sven Nilsson,

N:o 40.

Af **Sven Nilsson** från Christianstads län, *om ändring i 2, 4 och 5 §§ af Kongl. Förordningen den 24 September 1861, angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom.*

Genom Kongl. Maj:ts nådiga Förordning den 24 September 1861, angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom, hafva stadganden blifvit gjorda, åsyftande en länge saknad och högst nödig kontroll öfver förvaltningen af sådan egendom. Jag anser likväl att denna kontroll kunde både förbättras och förenklas om, medelst några få tillägg och ändringar i berörde nådiga Förordning, före-

skrift gåfves, att den i 2 § omnämnda förteckning skulle, utom hvad förut bestämdt är, jemväl innehålla uppgift om tiden, då förmyndare förordnades och en kort anteckning öfver den omyndiges behållning i löst och fast; om den i 4 § föreskrifna skyldighet för förmyndare att, till den, som å Rättens vägnar handlingar emottaga bör, lemna summariskt utdrag af förmyndareräkning, öfverflyttades på god man eller socknenämnd, med skyldighet för dem att föra enahanda förteckning, som i 2 § föreskrifvits öfver inkomne och granskade förmyndareräkningar, samt att, inom i 4 § föreskrifven tid, lemna del af denna sin förteckning till Rättens ordförande eller domhafvanden, och om det i sista mom. af 4 § gjorda stadgande om anmärkning uti den i 2 § omnämnda förteckning öfverflyttades till slutet af 5 §, så att det innefattade jemväl de åtgärder, som der äro föreskrifna.

Man torde anmärka mot dessa förslag, att deras antagande skulle föröka göromålen för domare och gode män, men mig vill synas som domarens göromål skulle i betydlig mån blifva lättade och att den obetydliga tillökningen för gode män skulle mer än uppvägas, derigenom att förmyndarne undginge besväret med aflemnandet af summariska utdraget.

Domaren lärer väl icke underlåta, att uti sin förteckning upptaga tiden, då förmyndaren förordnades, så att ett stadgande derom kan synas öfverflödigt, men någongång torde det ändock finnas behöfligt och bör således icke uteblifva. Vidkommande anteckningen om myndlingens behållning i löst och fast, så ökas väl dermed göromålen något; men jag anser denna anteckning högst nödvändig, både derföre att det är endast derigenom, som domaren kan erhålla en lätt öfversigt öfver förmynderskapets omfattning, till ledning för sitt omdöme, huruvida förmyndaren, ifall han blir föreslagen att emottaga flera förmynderskap, kan vara vederhäftig dertill, och derföre att det, i statistiskt hänseende, kunde vara af intresse att veta, huru mycken egendom i landet tillhör omyndiga, hvilken kännedom säkerligen ej lättare kan vinnas på annan väg, än den af mig nu föreslagna.

I afseende på föreläggandet för gode män eller socknenämnd att föra förteckning och deraf lemna del åt domaren eller Rättens ordförande, så lära de gode män, som vilja med nit fullgöra sitt ifrågavarande vigtiga uppdrag, icke underlåta att, för egen lättnad och reda, uppställa en så beskaffad förteckning, hvadan det endast för de försumlige eller mindre ordentlige blefve en, under sådana förhållanden, högst nödig tillökning i deras göromål.

Besväret för gode män eller socknenämnd att insända ett exemplar af denna förteckning öfver granskade förmyndareräkningar är jemförelsevis så obetydligt, emot det derigenom öfverflödigt blifna besväret för en mängd aflägse boende förmyndare att lemna hvar sitt summariska utdrag, att någon tvekan att antaga det föreslagna i stället för det nu gällande, ej borde förutsättas, äfven om man icke tager i beräkning den ofantliga lättnad, som beredes domaren, om han, i stället för att jemföra sin förteckning med mångfaldiga och efter olika metoder uppsatta summariska utdrag,

finge endast från hvarje god man eller socknenämnd förteckningar, hvilka alla ganska väl kunde upprättas efter ett formulär.

En annan omständighet, som ensam borde vara tillräcklig för antagande af mitt förslag, är den, att man hört domare yttra starkt benägenhet att, emot lösen, gifva förmyndare bevis öfver emottagandet af summariska utdraget och att det till och med redan inträffat, att sådana bevis blifvit utfärdade och lösta. Ehuru jag ingalunda anser domaren vara i sin goda rätt till denna lösen, utom då beviset begäres, så, med den kännedom jag har om förhållandena på landet, drager jag icke mycket i tvifvelsmål, att det snart blir en allmän praxis att utfärda sådana.

Som förmyndaren ej kan hafva skyldighet hvarken att aflemna summariska sammandrag eller lösa bevis utan ersättning af den omyndiges medel, så kan den händelsen inträffa, ifall dessa äro små, hvilket oftast är förhållandet, att deras förvaltning helt och hållet medtager dem, om den icke verkställes med allrastörsta sparsamhet.

Emot förflyttandet af sista mom. i 4 § till slutet af 5 § väntar jag inga anmärkningar, som på förhand böra upptagas till besvarande.

Jag vill alltså föreslå följande förändrade lydelse för:

§ 2.

Rätten i stad och domaren å landet hålle öfver förmynderskap särskild förteckning, utvisande tiden då förordnande utfärdades, förmyndarens namn och hemvist, de omyndiges födelseår och namn samt deras behållning i fast och löst.

§ 4.

Förmyndare skall för hvart år afsluta räkning öfver allt det han har om händer, med uppgift af den säkerhet, hvaremot den omyndiges reda penningar äro utsatte, och ingifve, vid början af följande år, den räkning jemte ett utdrag derur, innehållande summarisk uppgift på den omyndiges behållning så i fast som lös egendom till gode männen eller socknenämnden. Det utdrag, hvarom nu sagdt är, skall, försedt med gode männens eller socknenämndens intyg, att förmyndareräkning jemväl blifvit aflemnad, till förmyndaren återlemnas.

Öfver inkomne förmyndareräkningar hålle gode män eller socknenämnd sådan förteckning, som i 2 § föreskrifven är; och lemne af denna förteckning del, i stad till Rättens ordförande eller den, som å Rättens vägnar handlingar mottaga bör, före den 1 September och å landet till domhafvanden före eller sednast å första rättegångsdagen af sista tinget året näst efter det, då räkningen bort afslutas, eller, der allenast ett ting om året hålles, före slutet af samma ting.

Sker det ej, eller har förmyndare icke lemnat räkning, förelägge Rätten god man, socknenämnd eller förmyndare, vid lämpligt vite, att sin omförmälda skyldighet fullgöra; och förfare i öfrigt efter omständigheterna.

§ 5.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Öfver hvad sålunda förekommit, skall anmärkning göras uti den förteckning, hvarom ofvan i § 2 är stadgadt.

Jag anhåller vördsammast om remiss till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 12 November 1862.

Sven Nilsson.

N:o 41.

Af **P. O. Hörnfeldt**, *om understöd af allmänna medel för en väganläggning emellan Fredrika kyrka i Westerbottens och Björna kyrka i Westernorrlands län.*

I den mån folkmängden och odlingen inom de till Westernorrlands län stötande lappmarker fortskridit, har behofvet af kommunikationer, synnerligast emellan lappmarks-socknarne och kustlandet, låtit känna sig. Mest i ögonen fallande är detta förhållande inom de kustlandet närmast tillgränsande Fredrika socken i Westerbottens och Björna socken i Westernorrlands län, hvilka, i afseende på jordmån och odlingstillfällen icke stå efter de till nedra landet hörande församlingar. Att lappmarksinnevånarne, som nästan uteslutande utgöras af nybyggare och obemedlade hemmansåboer icke mägta sjelfve bekosta första anläggningen af de erforderliga vägarne, torde väl kunna såsom obestridligt antagas, hvadan och då Staten uppoffrat så stora summor på jernvägar i rikets södra orter, något synes böra offras på vägkommunikationer för Lappmarken, hvilken otvifvelaktigt skulle vinna hastig utveckling och förkofran, om vägkommunikationer der befordrades.

I Lappmarken och fjellsocknarne i norra Ångermanland är klimatet hårdt, så att frostskador ofta inträffa, hvilket har till följd att spanmål från norra Ångermanlands

kustsocknar måste upphemtas dels genom bärande och dels genom klöfjande, i brist på banad väg. Genom pågående afvittring blifva fjell- och lappmarks-socknarne hårdt skattlagde, i förhållande till äldre skattläggningar inom Westernorrlands och Westerbottens län. Vill Staten med tiden draga nytta af dessa skatter, bör den ock göra något för att desamma kunna fullgöras och ödeshemman ej uppstå. Om den öfverklagade fullkomliga bristen på kommunikationer, som är för dessa i flera afseenden vanlottade orters uppodling och förkofran i hög grad hinderlig, skall kunna afhjelpas, är bidrag af allmänna medel dertill af behofvet oundgängligen påkalladt.

Under sommaren år 1859 blefvo, genom Länsstyrelsens försorg, plan och kostnadsförslag uppgjorda till väganläggning emellan Fredrika kyrka i Westerbottens och Björna kyrka i Westernorrlands län, en längd af 223,036 fot, hvarför anläggningskostnaden beräknats förslagsvis till 148,850 Riksdaler Riksmynt, deraf 80,000 R:dr ansetts belöpa för vägsträckningen inom Westernorrlands samt återstoden, 68,850 R:dr, är afsedd för dess fullföljande från socknegränsen fram till Fredrika kyrka i Westerbottens län. Genom berörde väganläggning skulle, om den komme till verkställighet, den öfverklagade bristen på kommunikationer i betydlig mån, om ock icke fullständigt afhjelpas.

På här ofvan anförda skäl, får jag äran föreslå:

att Rikets Höglofliga Ständer måtte för förenämnde af behofvet i hög grad påkallade väganläggning anvisa ett understöd af allmänna medel utan återbetalningsskyldighet, motsvarande det af Kongl. Styrelsen för Allmänna Väg- och Vattenbyggnader för bemälda företag tillstyrkta, eller 100,000 Riksdaler Riksmynt, under vilkor att ortens väghållningsskyldige innevånare utan vidare statsbidrag anlägga och framdeles underhålla sagde väg.

Jag anhåller vördsamligen, att denna motion må varda till vederbörligt Utskott remitterad.

Ofvan omförmälda plan och kostnadsförslag, som äro af Länsstyrelsen till Kongl. Maj:t insända, torde ifrån vederbörligt Stats-departement blifva Utskottet tillhandahållna.

Stockholm den 12 November 1862.

P. O. Hörnfeldt.

N:o 42.

N:o 42.

Af **P. O. Hörnfeldt** från Westernorrlands län, *om anslag till lön för Veterinärläkare inom norra Ångermanland.*

En sednare tid har öfver allt i Sverige medfört stora framsteg i många rigtningar och ej minst i landets modernäring, jordbruket. Äfven i min hembygd hafva ansträngningar i detta hänseende egt rum och icke saknat framgång, ehuru det är tydligt, att vid den derstädes rådande brist på kommunikationsanstalter, det icke kan vara möjligt att hålla jemna steg med det nedra Sverige. Stora sträckor af sällspordt fördelaktig jordmån ligga der ännu obegagnade, enär de af nästan ofarbara trakter skiljas från de bebodda delarne af landet.

Men äfven i dessa sednare har emellertid, i följd af lokala förhållanden, i Norrland mera än annorstädes det egentliga åkerbruket fått, om ej stå tillbaka för, åtminstone intaga en jemförelsevis mot boskapsskötseln mindre framstående plats.

Boskapsskötseln och hästafveln stå i Norrland ganska högt och denna för orten vigtiga näring förtjenar allt omhuldande äfven från det offentligas sida. Det är derföre med god förhoppning om framgång jag vänder mig till Rikets Ständer med anhållan om afhjelpande af en högst kännbar brist härutinnan i min hembygd. I hela norra Ångermanland finnes för närvarande ingen veterinärläkare, utan nödgas man vid yppadt behof anlita antingen inom orten boende så kallade qvacksalfvare, eller ock hemta examinerad läkare i Umeå eller Hernösand, till hvilka städer afståndet från Örnsköldsvik, som i norra Ångermanland innehar ett centralt läge, är åt begge hållen 11 mil.

Under sådana förhållanden och vid osäkerheten att träffa den inom sin trakt mycket sysselsatte veterinärläkaren hemma samt i betraktande deraf, att Ångermanelfven, som på vägen till Hernösand måste öfverfaras, under isläggningen och islossningen långa tider är ofarbar, eller åtminstone endast med en omväg af tre till fyra mil farbar, och att läkaren i Umeå ej har rätt att lemna sitt län för tjenstgöring i det angränsande, är det klart att den examinerade läkaren icke ofta kan anlitas, utan man måste åtnöja sig med hjelp af den oftast hjelplöse, ofta skadlige qvacksalfvaren; och det är fördenskull ingalunda ovanligt att bondens der på orten, i högre

mån än annorstädes, dyrbaraste egendom, hans häst eller nötkreatur, gå förlorade af brist på ordentlig läkarevård.

Jag hoppas sålunda, att min framställda begäran icke skall anses obefogad. Norra Ångermanland med en areal af 1,537,749 tunnland egde, enligt statistiska uppgifter från år 1845, en folkmängd af 31,083 personer, innehafvande fem hundra mantal. Efter med noggrannhet uppgjord beräkning, dervid man tagit i betraktande den olika beskaffenheten af mantalen i olika socknar, har man funnit att på dessa femhundra mantal födas, efter ytterst låg beräkning, 11,234 nötkreatur, 3,564 hästar samt 16,853 småkreatur eller, i medeltal, på hvarje mantal 6 hästar, 22 kor och 27 småkreatur. Dessutom uppfödas, lågt taget, omkring 400 hästar till afsalu. Hästracen inom hela länet anses särdeles god och väl skött, i följd hvaraf Ångermanhästen i södra delen af riket står i högt pris såsom härdig, stor, liflig och äfven vacker. Det torde vara skäl att inom den ort, der denna hästrace uppdrages, ett tillräckligt antal veterinärläkare finnes tillhands, så att icke, såsom nu är förhållandet, vägen från den ene till den andre må utgöra 24 mil.

En särskild anledning har dessutom på sista tiden visat, hvilken stor fara detta förhållande verkligen kan innebära. För någon tid sedan inträffade nemligen att för första gången hästsjukdomarne "rots" och "springormen" inom orten utbröto, skördande, ehuru icke ovanligt svåra, många offer.

På grund af hvad jag sålunda anfört, vågar jag vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer ville, i likhet med hvad för andra trakter skett, anslå till aflöning åt en veterinärläkare inom norra Ångermanland, med station i Örnsköldsvik, ett årligt belopp af Femhundra Riksdaler Riksmynt.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 12 November 1862.

P. O. Hörnfeldt,
från Westernorrlands län.

N:o 43.

Af **C. J. Svensén** från Calmar län, *om upphäfvande af stadgandena i 4 och 5 §§ 20 Kap. Byggninga-Balken angående vilkoren för qvarnars och vattenverks anläggande samt utfärdande i stället af ny Förordning i ämnet.*

Jordbrukets och dess binäringars, likasom industriens i allmänhet, utveckling måste otvifvelaktigt vara ämnen, hvarå lagstiftaren har att egna den omsorgsfullaste uppmärksamhet; och då den enskilde representanten erinrar om qvarstående oegentligheter i förut gällande lagar, sker det under den förutsättningen, att hans förslag egnas den granskning, som är nödvändig för frågans rättsenliga utredning. Det är ock under sådan förutsättning, jag har velat erinra om vissa oegentligheter, som förefinnas i gällande stadganden om vatten- och väderqvarnars byggande. Derförinnan torde böra erinras, att ifråga om ångqvarnar finnes ingenting positivt stadgadt.

På sätt 20 Kapitlet Byggninga-Balken och en mängd Författningar stadga, skall Häradshöfding med Nämnden skåda lägenheten, gifva utlåtande och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derom förordna, innan qvarnverket får byggas.

Den frågan påtränger sig ovilkorligen: Hvari ligger nödvändigheten att "skåda" väderqvarnens eller ångqvarnens belägenhet? Svaret torde de föråldrade lagarnes ifriga anhängare ha svårt att nöjaktigt afgifva, ty någon sådan nödvändighet förefinnes icke, och likväl praktiseras stadgandet fortfarande, enär vederbörande anse sig icke kunna förbigå detsamma. Hvar finnes väl ock någon nödvändighet för ett dylikt "beskådande" af en vattenqvarns belägenhet, der qvarnen bygges vid dam, som af ålder qvarstått, samt har urminnes häfd eller legala handlingar för sig? Svaret måste sökas, om ens något motsägande svar kan afgifvas.

Väl har man å motsidan påstått, att grannar deromkring, "ofvan eller nedan", kunna hafva men af qvarnbyggnaden; och så länge skråintressen fått göra sig gällande, så ha dessa tviflare fått rätt, ehuru jag har svårt att fatta, på hvad sätt någon som helst "derofvan eller nedan" kan lida men af en väderqvarn. Tidsandan har numera i någon, om än ringa mån ändrat sig och den fria verksamheten i flere riktningar har tagit ut sin rätt; — må den vinna erkännande jemväl i detta fall.

Folkmängdens och sädesproduktionens tillvext tala tillräckligt för mitt förslag och den motion, som jag afgifvit ifråga om qvarnräntans upphörande, åsyftar undanrödjandet af de invändningar, som deremot blifvit framställda, då, nemligen man

sagt att, enär qvarnverk draga grundskatt, det måste finnas sådana föreskrifter, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande kan få vetskap om nämnda verks tillvaro, och dessa invändningar försvinna, om, som jag vågar hoppas, sagde motion vinner Rikets Ständers bifall.

Då vattenverk uppföres vid ny damanläggning, anser jag det likväl af nöden, att behörig undersökning föregår, men denna undersökning bör ske af en i ärendet kunnig person och hans utlåtande föredragas på allmänt ting, i parternas närvaro, utan att likväl Häradshöfding och Nämnd behöfva besväras med lägenhetens synande, innan tvist härutinnan uppkommer. Ett sådant förfaringssätt blefve onekligen besparande för den sökande, som derigenom vunne i både tid och penningar utan någons förnärmande.

På grund af hvad sålunda i korthet blifvit anfördt, får jag vördsamt föreslå:

att 4 och 5 §§ i 20 Kapitlet Byggninga-Balken, jemte alla dertill hänförliga författningar, så vidt de angå sättet och vilkoren för qvarnars och vattenverks anläggande, begagnande och skattläggning må upphäfvas, samt en Förordning i stället utfärdas af ungefär följande lydelse:

"Vattenqvarn eller annat vattenverk, som ej till bergshandteringen kan hänföras, ege en hvar bygga, som dertill eger lagligen förvärfvad grund.

Erfordras för vattenverket ny damanläggning, bör behörigen förordnad landtmätare deröfver verkställa undersökning samt Häradsrätten, efter granskning vid tinget, bevilja eller afslå ansökningen.

För anläggande af dylikt verk vid gammal dam, som af ålder qvarstått, erfordras icke sådan undersökning; lag samma vare för väder- och ångqvarnar.

Beskattningen för qvarnar utgår endast i bevillning, för hvars åsättande qvarnanläggning bör anmälas hos kommunens Berednings-kommitté, hvilken föreslår det årliga bevillningsbeloppet."

Att i detta förslag med qvarnar jemväl förstås sågqvarnar, derom får jag erinra.

Stockholm den 12 November 1862.

C. J. Svensén,
från Calmar län.

Häruti instämmer

Rob. Fr. Gross.

N:o 44.

Af **Pehr Eriksson** från Gefleborgs län, *om hela skyddsafgiftens anslående till folkundervisningens befrämjande, att af hvarje församling användas, på sätt den finner lämpligast.*

Det kan icke nekas, att ordnandet af folkskoleundervisningen varit en af de mest nyttiga och ändamålsenliga inrättningar, som i vårt fädernesland på sednare tider blifvit genomförda, men likväl har ordnandet af denna vigtiga samhällsangelägenhet ofta mött ganska stora svårigheter, i synnerhet i de mindre församlingarne. Behofvet af förhöjning i lönerna för folkskolelärarne har gjort sig mera kännbar för hvarje år i samma mån, som prisen å lifsförnödenheterna blifvit högre. Tillika äro de vilkor, på hvilka anslag till rotskolor och högre folkskolor skola kunna erhållas, så svåra att kunna uppfylla och fordra så stora uppoffringar, att de flesta församlingar afskräckas att fullgöra dessa vilkor, och således ganska få kunna erhålla dessa anslag. Då Staten bekostar undervisningen vid de högre lärdomsskolorna, så synes det äfven vara en Statens skyldighet att bekosta undervisningen vid våra folkskolor, som egentligen lemna undervisning för de mindre bemedlade folkklasserna. Efter min åsigt bör hvarje församling få använda de derifrån utgående medel på det sätt, som församlingen anser vara mest nyttigt och användbart, ty hvad som är passande i en församling, kan vara mindre tjenligt i en annan. Jag vågar derföre föreslå:

att den återstående delen af skyddsafgiften äfven måtte blifva anslagen till folkundervisningens befrämjande, och att hvarje församling måtte få uppbära de derifrån utgående medel, att använda dem på det sätt, som anses ändamålsenligast och för hvarje församling bäst passande, samt att ett särskildt statsanslag måtte anslås för upprätthållandet af seminarierna i riket.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 12 November 1862.

Pehr Eriksson,
från Gefleborgs län.

N:o 45.

Af **Pehr Eriksson** från Gefleborgs län, *om ändring af 24 § i Kongl. Förordningen den 7 December 1860 angående fördelning af utskänknings- och minuterings-afgifterna.*

Uti 24 § af Kongl. Förordningen den 7 December 1860, angående försäljning af bränvin finnes föreskrifvet, att af de afgifter, som i stad inflyta, tillfalla $\frac{4}{5}$:delar staden, men af dem, som från socknar å landet ingå, aflemnas de $\frac{4}{5}$:delarne i Landtränteriet, hvarifrån det för hela länet sammanlagda beloppet fördelas på länets samtliga socknar i förhållande till hvarderas folkmängd. Denna föreskrift är, efter min åsigt, orättvis och obillig, emedan städerna derigenom alltför mycket blifvit gynnade framför landsförsamlingarne, hvaraf en del kunna erhålla några tiotal Riksdaler, då vissa städer tillfalla flera tusende, änskönt en stor qvantitet af det bränvin, som försäljes i städerna, afyttras för landsbygdens behof. Det torde ej kunna förnekas, att landsförsamlingarne äro i lika stort behof af denna afgift som städerna, dels för inrättande af sockenbibliotheker, som ännu torde saknas i en stor del socknar, och dels för andra nyttiga kommunala inrättningar.

Jag får derföre vördsamt föreslå:

att, med ändring af ofvanberörde § i Författningen om bränvinsförsäljningen, stadgas måtte: att $\frac{4}{5}$:delar af den inom hvarje län inflytande utskänknings- och utminuterings-afgiften, som är anslagen åt kommunerna, aflemnas i Landtränteriet, hvarifrån det på hela länet sammanlagda beloppet genom Konungens Befallningshafvande fördelas på samtliga städer och socknar, i förhållande till hvarderas folkmängd, att af dem användas till kommunala behof.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 12 November 1862.

Pehr Eriksson,
från Gefleborgs län.

N:o 46.

Af **Ola Olsson** från Blekinge, *om åtskilliga ändringar i Kongl. Förordningen den 26 Oktober 1860 angående bränvinstillverkuing.*

Då jag nu går att föreslå nödiga förändringar i Kongl. Förordningen den 26 Oktober 1860 angående bränvinstillverkningen, torde jag böra förutskicka den anmärkningen, att, enligt denna Förordning, dylik tillverkning är tillåten under fem terminer; att den minsta tillverkning på dygn, för hvilken anmälan får ske, är 300 kannor och den största 1,000 kannor bränvin, samt att afgiften för meranämnde tillverkning skall erläggas förskottsvis för halfva tillverkningsterminen i sender. Dessa föreskrifter vågar jag anse vara i hög grad orättvisa och jemväl betungande för den mindre bemedlade jordbrukaren. Ty huru lätt kan det ej inträffa att bränvinstillverkaren, till följd af produkternas mindre goda beskaffenhet, tillfälligtvis uppkommande bristfälligheter å bränvinsredskapen, brännmästarens oskicklighet eller andra tillstötande oförutsedda hinder, som det är öfverflödigt att här uppräkna, ser sig urståndsatt att tillverka det kannetal, för hvilket han sig anmält. Att Staten, under sådana omständigheter, det oaktadt uppbärer afgiften icke blott i förskott, utan ock behåller densamma hel och hållen, äfven om endast tredjedelen eller någon ännu mindre del af det anmälda kannetalet blifvit tillverkadt för hvarje dygn, är något så upprörande, att jag icke drager i betänkande att här uttrycka mitt ogillande öfver en så beskaffad lagstiftning. Man måste nemligen erinra sig att det icke är en illgerningsman, som drabbas af denna lagens stränghet, utan en redlig, arbetsam och laglydig medborgare, som ingenting högre önskar än att på ärligt sätt få förtjena sitt bröd och att fritt få förfoga öfver den afkastning, hvarmed en mild Försyn välsignat hans trägna arbete och ihärdiga möda. Då nu ingen annan näring i riket finnes vara besvärad med så oerhördt hårda vilkor och då det gränsar till det orimliga, att en bränvinstillverkare, som ofta med lånta kapitaler drifver sin rörelse och som, i händelse oberäkneliga hinder för honom inträffa att afverka det bestämda kannetalet, det oaktadt måste erlägga full afgift för ett tillverkningsbelopp, hvilket aldrig kommit honom till godo, så inser utan svårighet en hvar, att en sådan beklagansvärd näringsidkare lätteligen kan bringas till tiggarstafven och att han snarare förtjenar lagstiftarens deltagande och bistånd än förtryck och undergång. Det sednare utgör likväl det perspektiv, som vår bränvinslagstiftning framhåller för den olycklige, då den understundom straffar honom med förlusten af hans sista tillgångar,

fastän hela hans fel består deruti att han, till följd af oöfvervinnerliga hinder, ej kunnat producera så stor qvantitet bränvin, som han förbundit sig till. Att straffa den flitige för sjelfva hans flit, torde dock få anses icke vara det rätta sättet att befordra välstånd i landet och likhet inför lagen.

Härjemte förefinnes i vår bränvinslagstiftning äfven ett annat förbiseende, nemligen att den ej medgifver någon drawback för till utrikes ort exporteradt bränvin, fastän sådan är vanlig i andra länder.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra får jag vördsamt föreslå, att Rikets Ständer måtte besluta:

att minsta tillverkningen på dygnet må nedsättas till 100 kannor;

att tillverkningstiden må inskränkas till två månader årligen samt tillverkaren ega rättighet att bränna, vare sig under en, en och en half eller två månader;

att för afgiften borgen må ställas och densamma omedelbarligen till Kronofogden i orten betalas;

att afgiften bör utgå endast för det verkligen producerade kannetalet per dygn, dock ej under minimum, såvida ej med Kontrollörs bevis styrkes att tillverkningen varit inställd till följd af oförutsedda hinder, då all fråga om afgift förfaller; samt

att drawback bör åtnjutas för allt till utländsk ort utfördt bränvin.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukast.

Ola Olsson,
från Blekinge.

Häruti instämma
Nils Svensson,
från Blekinge.

Håkan Petersson,
från Blekinge.

Stockholm den 12 November 1862.

N:o 47.

Af **J. Smedberg** från Elfsborgs län, *om ändring af 58 § i Kongl. Förordningen den 21 Mars 1862 angående Kommunalstyrelse på landet.*

Ehuru medgifvas måste, att de af Kongl. Maj:t under den 21 Mars innevarande år utfärdade Förordningar om kommunalstyrelse på landet, i vissa fall jemnare för-

fördela skyldigheten för kommunens medlemmar att bidraga till kommunens behof, qvarstår likväl den länge insedda och öfverklagade orättvisan, att kommunalutskylder af i mantal satt jord skola utgå efter hemmantalet. Denna grund för uttaxering af kommunal likasom andra skattebidrag, är, lindrigast sagdt, den mest olämpliga, hvilket erfarenheten nogsamt bekräftar. Man torde hafva sig bekant hurusom fattigvårdsbidragen, jemlikt 1847 års Kongl. Förordning om fattigvården i riket, skulle utgå efter oförmedladt hemmantal och hvilken missbelåtenhet och klagan derigenom uppstod hos alla dem, som fått sina hemman förmedlade, genom det att de icke fingo njuta denna förmedling till godo. Följden blef ock, att Rikets Ständer sågo sig nödsakade föreslå en annan grund för desse utgifter, och denna blef genom Kongl. Förordningen den 15 Juli 1853 bestämd att blifva det förmedlade mantalet. Denna grund vann icke heller erkännande utan nu blef det egarnes af de oförmedlade hemmanens tur till klagan och missnöje, emedan fattigvården drabbade dem utöfver all billighet relativt till de förmedlade hemmanen; med ett ord hemmantalet, vare sig det oförmedlade, eller förmedlade, är och blir aldrig någon rättvis måttstock för utgörande af kommunal-utskylder, hvarföre ock en annan grund länge varit efterlängtad. Jag kunde framdraga åtskilliga exempel på de missförhållanden, som uppstått och uppstå derigenom, att hemmantalet utgör fördelningsgrunden, icke allenast i afseende på den i mantal satta jorden sinsemellan, utan äfven i afseende på de öfriga beskattningsföremålen; men då jag förmodar att detta är inom riksförsamlingen en allmänt känd sak, torde exemplen vara öfverflödiga att anföra. Gäller den i Bevillnings-stadgan allmänt antagna grundsats, att bevillning till Staten skall utgöras i förhållande till hvars och ens förmögenhet, så bör denna grundsats ännu mer gälla vid bestämmande af bidrag till kommunens behof, synnerligast hvad fattigvården angår; och det är derföre jag vågar föreslå:

att Rikets Höglofliga Ständer måtte för sin del besluta och hos Kongl. Maj:t anhålla, att, med ändring af § 58 i Kongl. Förordningen den 21 Mars detta år, stadgas måtte det kommunal-utskylder skola utgöras i förhållande till den bevillning, som enligt Art. 2 i Bevillningsstadgan, jemlikt sednast fastställda taxeringslängder, till Staten erlägges, för så väl jordbruks- som annan fastighet, frälseränta, kapital eller arbete och hvarje annat beskattningsföremål; börande det i samma § bestämda fyrktal reduceras sålunda, att för hvarje öres bevillning påföres en fyrk; dock så, att der bevillning för fast egendom ej utgöres, fyrktalet bestämmes på grund af egendomens taxeringsvärde;

Öfverlemnande jag till det Utskott, som kommer att handlägga frågan, att i detalj närmare föreslå ordalydelsen af de paragrafer, som i sammanhang härmed behöfva att förändras; hvarjemte det torde blifva nödigt att det i 10 § af Kongl. Förordningen den 15 Juli 1853 om fattigvården i Riket förekommande stadgande, att

förmedlade hemmantalet ligger till grund för utgörande af fattigvårdsbidrag, bör upphöra att vara gällande.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 12 November 1862.

J. Smedberg,
från Elfsborgs län.

N:o 48.

Af **Pehr Nilsson** från Christianstads län, *om brefportots nedsättande till 10 öre Riksmynt för enkel vigt.*

Enligt nu gällande författningar skall vid brefvexling emellan inrikes orter, der postanstalter finnas, utan afseende å afståndet, ett visst och lika porto af tolf öre Riksmynt erläggas för hvarje bref, som i vigt ej uppgår till fullt fyra ort. Detta porto kunde möjligen i början, vid antagande af medelberäkningen, icke anses för högt; men sedan erfarenheten visat, att Postverket med ett sådant brefporto har en betydlig behållning, och posterne befordras på Statens jernvägar, som med hvarje år vinna allt större utsträckning, så måste postföringen utan tvifvel kunna verkställas för vida mindre kostnad, än då posterna skulle befordras med vanlig skjuts, och någon nedsättning i postportot torde kunna ske, utan att Statens påräknade inkomst af postmedlen derigenom synnerligen förminskades. Det nu bestämda portot är äfven olämpligt derför, att intet skiljemynt finnes af jemnt motsvarande belopp, och besvär således måste uppstå såväl vid kontant liqvid, som vid inköp af frimärken. Af sådan anledning vågar jag vördsamligen föreslå:

att portot för hvarje bref af enkel vigt, eller under fyra ort, måtte bestämmas till 10 öre R:mt.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 12 November 1862.

Pehr Nilsson,
från Christianstads län.

Häri instämmer

Håkan Nilsson,
från samma län.

N:o 49.

Af **Daniel Danielsson** från Jönköpings län, *om statsanslag för sänkning af Tjurken m. fl. sjöar samt förhöjning af det utaf Kongl. Maj:t äskade anslag till fond för befrämjande af utdikningar och aftappningar af sanka trakter och sjöar.*

Då jag härmed går att fästa Rikets Ständers uppmärksamket på behofvet af understöd från Staten till sådana större företag, som enskilda i en fattig provins ej mägta utföra, är det under fullt erkännande af den nytta och förkofran, de af Rikets Ständer beviljade extra anslag till sänkning och aftappning af sjöar och sanka trakter, som derigenom blifvit odlingsbara, redan visat. Dock torde det vara tillräckligt kändt, att den summa af Femtio Tusen Riksdaler, som Rikets Ständer härtill beviljat, är alltför otillräcklig, då en mängd undersökningar af Styrelsen för allmänna Väg- och Vattenbyggnader måste anställas, hvilka ökas med hvarje år, utan att kunna understödjas af Staten, i brist på tillräckliga medel. Odlingar och förbättringar äro nemligen nu målet för nästan hvarje jordbrukares bemödanden. De större företagen, som skulle medföra största gagnet för det allmänna, skulle medtaga alltför stor del af det till Kongl. Maj:t anvisade belopp och hafva derföre måst åsidosättas och förbigås.

Bland dessa är ett af särdeles vidt omfattande egenskap, hvilket skulle till odlingsbar mark uppbringa emellan 2 à 3,000 tunnland jord, som nu utgöres, dels af sanka mossar, dels af sjöar, som genom företaget blefve till största delen torra och till odling brukbara.

Detta företag är utdikning och aftappning af sjöarna Tjurken, Nävelssjösjön, Furu- och Stensjön i Östra härad af Jönköpings län, hvarför kostnaden, enligt deröfver för omkring 10 år sedan upprättadt kostnadsförslag, uppgår till 63,750 R:dr R:mt, hvilket företag, såsom synnerligen fördelaktigt, är i första rummet tillstyrkt af Styrelsen för allmänna Väg- och Vattenbyggnader, hvarest alla handlingar och kostnadsförslag, som röra denna fråga, äro att tillgå.

Det är på grund af hvad jag här i största korthet anfört, som jag går att vördsamt hemställa:

det Rikets nu församlade Ständer täcktes till detta företag såsom lån bevilja på vanliga vilkor 30,000 R:dr, samt såsom statsbidrag utan återbetalnings-skyldighet 12,000 R:dr, allt R:mt, samt att Rikets Ständer till

fond för befrämjande af utdikningar och aftappningar af sanka trakter och sjöar till beredande af odlingsföretag ville, utöfver de i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition litt. B. föreslagna 50,000 R:dr, ytterligare anslå 50,000 R:dr årligen, eller under nästa statsregleringsperiod tillsammans 300,000 R:dr R:mt.

Om remiss häraf till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 12 November 1862.

Daniel Danielsson,
från Jönköpings län.

N:o 50.

Af **Johannes Andersson** från Jönköpings län, *angående ändring i 18 Kap. 20 § skiftesstadgan.*

Kongl. Maj:ts nådiga Stadga om skiftesverket i riket den 4 Maj 1827 föreskrifver väl i 18 Kap. 20 §, att egodelningsrätt skall fastställa skifte, som finnes vara lagligen beskaffadt; men då Egodelningsrättens ordförande är, såsom hittills oftast inträffat, densamme, som tillika förer ordet i Häradsrätten, samt sjelfva förrättningen eller fastställelsens meddelande icke erfordrar den större kännedom om jordbruk, som är nödig, då klander af laga skifte skall bedömas, synes det mig, att detta Egodelningsrättens åliggande kunde öfverflyttas på Häradsrätten, hvarigenom äfven, utom besparing af tid, den fördel vunnes, att ett skifteslag undveke den ofta dryga kostnad, som erfordras till ersättning för resor och dagtraktamente åt de Egodelningsrättens ledamöter, som icke äro ledamöter i Häradsrätten; och är det af sådan anledning, jag derföre nu till Rikets Ständers öfvervägande får vördsamt föreslå:

att 18 Kap. 20 § i gällande Skiftesstadga måtte erhålla följande ändrade lydelse: "Klandras ej skifte inom den i 13 § föreskrifna tid, bör skiftesmannen till Häradsrätten, efter derom föregången anmälan, vid nästa sammanträde eller näst infallande lagtima ting karta och handlingar ingifva;

och har Rätten att, innan fastställelse å skiftet meddelas, noga tillse och pröfva, att detsamma är lagligen beskaffadt."

Om remiss till vederbörligt Utskott anhåller jag vördsamligen.

Stockholm den 12 November 1862.

Johannes Andersson,
från Jönköpings län.

N:o 51.

Af **J. G. Odelberg** från Westmanlands län, *angående ändring i sättet för kungörelsers publicerande.*

Då det måste vara hvar och en af Hedervärda Ståndet väl bekant hurusom en stor mängd Författningar, samt Kungörelser angående till hvardagslifvets bestyr hörande ärenden och göromål i våra kyrkor efter gudstjensten från predikstolarna upplåsas samt att i många stora församlingar med en ensam prest, och ännu mer, der en ensam prest måste duplicera i tvänne kyrkor, just detta uppläsande af handlingar tager tiden alltför mycket i anspråk, icke blott för presten utan ock för församlingsboerna sjelfva, hvilkas kyrkor på landet någon gång ligga nära en half mil åtskilda, hvartill ock må läggas det onaturliga, att en prest, efter att uti den första församlingen hafva förrättat sina åligganden, derpå under kall och oblid årstid får resa ett nog drygt stycke väg för att uppträda i den andra kyrkan och ånyo förrätta gudstjenst samt till sist för denna församling också upplåsa der förekommande Författningar och pålysningar; alltså får undertecknad, på grund af hvad här är påpekadt, utom af öfriga skäl, som dervid kunde tilläggas, till Hedervärda Ståndets ompröfning, för undanrödjande af här uppgifna olägenheter, framlägga följande motion:

att den skyldighet måtte upphöra, som hittills ålegat presterskapet genom upplåsandet af författningar, kungörelser och pålysningar m. m. hvilka med gudstjensten icke hafva något gemensamt, samt att dessa Författningar m. m. hädanefter måtte från någon tjenlig plats i hvarje kyrka genom annan utsedd lämplig person kunna upplåsas, hvilken person, om han ej på annat sätt kan utväljas och ersättas, det må vara pastor medgifvet att

sjelf utse och förordna, dock på pastors eget ansvar att uppläsningen ordentligen fullgöres.

erjemte borde dock bestämmas:

att de Kungörelser, som under föregående söndag varit upplästa, alltid den derpå följande söndagen, genom klockarnes försorg, måtte hållas uppspikade eller på annat lämpligt sätt finnas tillgänglige uti kyrkans vapenhus eller församlingens sockenstuga.

Derigenom skulle, utom det att tid på många ställen besparades, den stora fördelen allmänt vinnas, att Författningarne blefve upplästa af en person, som icke genom förutgånget, långvarigt talande och ansträngning, med tröttade lungor för tillfället, oaktadt bästa vilja, saknade förmåga att uppläsa en mängd handlingar så tydligt, att alla närvarande dermed kunna vara belåtna eller derom vinna tillräcklig kännedom.

Om remiss till Ekonomi-Utskottet anhålles.

Stockholm den 12 November 1862.

J. G. Odelberg.

N:o 52.

Af **Jöns Andersson** från Malmöhus län, *om tillägg i Kongl. Förordningen den 24 September 1861, angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom.*

Genom Kongl. Maj:ts nådiga Förordning af den 24 September 1861, angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigas egendom, stadgas uti 2 §, "att Rätten i stad och Domare å landet skall hålla öfver förmynderskap särskild förteckning, utvisande de omyndigas födelseår samt förmyndares namn och hemvist;" uti 1 momentet af 4 §, "att ett summariskt utdrag, utvisande den omyndiges behållning så i fast som lös egendom skall årligen till domaren aflemnas," och uti 2 momentet, att om hvad sålunda förekommit anmärkning skall göras i ofvannämnde förteckning.

Den nådiga Förordningen synes alltså icke afse annan afgift, än hvad granskningsmännen såsom arfvode för sin befattning skola erhålla, men vid tillämpningen har det visat sig, att protokollsutdrag öfver hvarje till Rätten inlemnadt summariskt

utdrag måst lösas med två Riksdaler Riksmynt. Upplysningsvis må nämnas att jag sjelf för egen och andras räkning måst vid ett enda ting lösa närmare 20 dylika protokollsutdrag, hvarom jag förbehåller mig, att så fort ske kan till Höglofliga Utskottet aflemna bevis. — Skall ett sådant förhållande fortfarande ega rum, så komma de fattige myndlingarnes små arfsmedel för mången ganska snart att alldeles bortsmälta och de skulle vid myndig ålder endast hafva qvar ett smärtande minne att på ett sådant sätt hafva förlorat sina små arf efter bortgångne fränder. Men då sådant icke kan vara Författningens syfte, får jag vördsamt föreslå:

att ett sådant tillägg måtte göras till ifrågavarande Författning, att protokollsutdrag öfver de inlemnade summariska uppgifterna hvarken må utfärdas eller lösas, derest förmyndare sådant icke begär och sjelf bekostar.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Jöns Andersson.
från Malmöhus län.

N:o 53.

Af **Jöns Andersson** från Malmöhus län, *att den del af tiondespanmålen, som blifvit skånska kyrkorna frånkänd och tillagd Akademistaten i Lund såsom aflöning, må till kyrkorna återgå och ersättning af Allmänna medel Akademistaten beredas.*

Redan vid förra riksdagen har min företrädare genom motion sökt fästa Rikets Ständers uppmärksamhet på den orättvisa, som kort efter Skånska provinsens förening med Sverige blifvit tillfogad densamma derigenom att en betydlig del af den kyrkotionde, som af församlingarne sammanskjutits, för att bygga och underhålla sina kyrkor, blef af en envåldsregent dem frånfagen. Man vet att fredsfördraget 1660 mellan Danmark och Sverige tydligen bestämde, att Skåne skulle bibehållas vid de rättigheter och förmåner, hvaraf det under Danska regeringen varit i åtnjutande; men helgden af denna öfverenskommelse blef, hvad rättigheterna beträffar, icke länge iakttagen, ty genom en Kongl. Resolution befallde Konung, Carl XI den 3 Augusti 1681, att 2,351 tunnor spannmål, hälften råg och hälften korn, skulle

frånbragas Skånska kyrkorna och användas till aflöning åt tjenstemännen vid Lunds Akademi. Den provins, som under så många blodiga krig emellan grannriken varit föremål för en mångfald af lidande och förtryck, fick således snart under den nya regeringen äfven röna ett prof af ganska hård art. Utom det att ett brott emot fredsfördraget härigenom blef begånget på samma gång församlingarne och dess kyrkor afhändes en del af dess välfångna egendom, måste det i princip befinnas högst orättvist, enär tjenstemännen vid Upsala Akademi aflönas dels genom de s. k. Gustavianska godsen, som Gustaf II Adolph anslagit, och dels genom statsbidrag i en eller annan form, men deremot vid Akademien i Lund Skånska församlingar och deras kyrkor måste till så betydlig del bestrida en sådan aflöning utan minskning i andra statsbidrag, oaktadt båda Akademierna äro lika tillgängliga för alla Rikets söner och båda äro Statens inrättningar. En sådan skiljaktighet, ett sådant missförhållande kan endast leda sitt ursprung från envälde och godtycke.

Stats-Utskottet, som behandlade frågan vid förra riksdagen, har väl i sitt afstyrkande Betänkande N:o 14, bland annat, såsom motiver för afstyrkandet anfört, "att, då afgiften fortfarit öfver ett halft århundrade, torde det vara föga lämpligt, att söka återvinning, samt att det icke blifvit visadt eller styrkt att kyrkorna äro i behof af att återfå berörde spannmål;" men dessa undvikande skäl, hvilka hvarken i billighet eller rättvisa ega grund, förfalla af sig sjelft för hvarje sundt omdöme; ett rättsanspråk kan icke så lösligt tillbakavisas. Då fråga var om helgonskyldens tagande från de lärda skolorna, vågade icke Utskottet framkomma med dessa motiv för afslag, ehuru lika stora skäl dertill förefunnos då som nu. Lika litet kan det andra skälet gälla "att Statens så hårdt anlitade tillgångar för närvarande icke medgåfvo beviljande af ett så stort anslag." Äro provinsens anspråk på tiondens återgång till sitt ursprungliga ändamål rättsenliga, — och att de äro det, ligger för öppen dag — så måste de en gång vinna bifall, utan afseende på huru Staten vill fylla den derigenom uppkommande brist. Jag vågar således äfven denna gång föreslå:

att Rikets nu församlade Ständer täcktes, i stället för omförmälde spannmål 2,351 Tunnor, anvisa motsvarande Statsanslag till Akademistatens i Lund aflöning, och dymedelst tillåta kyrkorna att åter komma i åtnjutande af deras så länge saknade tillständiga rätt.

Om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Jöns Andersson,
från Malmöhus län.

N:o 54.

N:o 54.

Af **Jöns Andersson** från Malmöhus län, *om antagande af en allmän grund för beräkning af bouppteckningsarfvode för fastighet.*

Sedan till följd af sednaste Bevillningsförordning de fasta egendomarnes värde blifvit så betydligt förhöjdt, anser jag den gamla praxis, att bouppteckningsman å summa inventarii beräknar sitt arfvode äfven för fast egendom med 1 procent, blifva allt för mycket betungande för sterbhusen, och jag tillåter mig derföre vördsamt föreslå ett sådant stadgande:

att derest öfverenskommelse emellan boutredningsman och sterbhusdelegare icke blifvit träffad om arfvode, detta må aldrahögst upptagas för fastighetsvärde till:

1 procent, då summan uppgår till	10,000	R:dr.
¾ procent	20,000	"
½ procent	50,000	"
¼ procent	100,000	"
	eller deröfver.	

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Jöns Andersson,
från Malmöhus län.

N:o 55.

Af **Bengt Johan Holmlin** från Göteborgs och Bohus län, *om upphäfvande af eller ändring uti 24 Kap. 32 § af 1686 års Kyrkolag, i fråga om Klockares skyldighet att fortskaffa Domkapitlens och Kyrkoherdarnes embetsbref.*

"Lådan går", är ett uttryck, som på sednare tider har försports, utan att man kanske kommit att tänka på ett i sammanhang dermed stående missförhållande, den så kallade klockareposten.

Uti vår nu gällande Kyrkolag af år 1686 Kap. 24, § 32, finnes nemligen stadgadt såsom en af de Klockaren åliggande skyldigheter: "Han skall ock bära Kapitlets, Prostens och Kyrkoherdens bref till Prosten, när de honom tillhandakomma, till nästa Klockare och, der sådant försummas, till skadan, som deraf följer, svara." Denna för våra klent aflönade Klockare redan nog betungande brefbefordringsskyldighet kan, genom förenämnda stadgandes allmänna form och kitslighet hos vederbörande, förvandlas till ett outhärdligt onus, utom det att denna pligt lätt, der Klockaren tillika är skollärare, kan råka i kollision med hans åliggande såsom sådan. När man härtill tager i betraktande, att grunden till detta Kyrkolagens bud, en långsam och osäker postgång, icke numera, med våra i detta afseende vidtagna ändamålsenliga Författningar, förefinnes, så synes mig förbemälda stadgande i 24 Kap. 32 § af 1686 års Kyrkolag utan olägenhet kunna upphäfvas och undanrödjas samt derigenom en talrik och nyttig klass medborgare befrias från en ofta olidlig tunga.

Pastorerne åter kunde billigtvis, liksom Domkapitlena och Kontraktsprostarne, för sina embetsbref och skrifvelser erhålla fribrefsrätt — för deras enskilda bref och meddelanden sinsemellan ha de ju tillfälle att draga försorg, på sätt dem bäst synes.

På grund af det nu anförda, och i öfverensstämmelse med Erik Christenssons från Göteborgs och Bohus län vid förra riksdagen väckta motion, som till ingen åtgärd synes hafva föranledt, får jag härmed alternativt föreslå:

1:o merberörda stadgandes i 1686 års Kyrkolag fullkomliga upphäfvande och denna postbefordrings ordnande så, att bref, cirkulär och stamböcker, som från Kongl. Maj:t ankomma till Domkapitlen, för att Presterskapet delgifvas, måtte medsändas och åtföljа Kongl. Maj:ts och Konungens Befall-

ningshafvandes andra kungörelser, samt pastorerna för öfriga embetsskrifvelser erhålla fribrefsrätt; eller

2:o ett närmare bestämmande och förklarande af hvad och huru mycket en klockare åligger att såsom postbud till vederbörande befordra.

Om remiss till Höglofl. Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

B. J. Holmlin,
från Göteborgs och Bohus län.

N:o 56.

Af **Pehr Nilsson** från Christianstads län, *om befrielse för rusthållare vid i Skåne förlagda kavalleriregementen från skyldigheten att anskaffa och underhålla rustningspersedlar samt nämnde skyldighets öfvertagande af Staten.*

Den svåra och ojemförligt hårdt tryckande börda, som blifvit lagd på de flesta Kronoskattehemman i den nordligaste och magraste delen af Skåne, genom deras grundräntors indelning till kavallerirustnings utgörande, har ofta blifvit öfverklagad och många förslag till lindring i densamma framstälts, utan att dock det önskade resultatet hittills kunnat vinnas. Men frågan är af så stor vigt, isynnerhet för den ort jag representerar, att äfven jag måste påkalla Rikets Ständers uppmärksamhet åt densamma. Till de flesta rusthåll höra endast ett, till ett och ett fjerdedels mantal, merändels af ganska svag beskaffenhet, så att derå hvarken kan uppfödas eller under sommar och vinter underhållas en nummerhäst, utan man nödgas inköpa sådan från aflägsna orter samt lega för dess utfodring och bete. De årliga utgifterna för ett sådant rusthåll utgöra således:

Köpesumman för en nummerhäst i medeltal 450 R:dr, af hvilken summa, då ny häst måste anskaffas minst hvart tionde år, för hvarje år belöper	45	R:dr.
Ränta å inköpssumman	27	"
Foderlega och sommarbete för hästen	120	"
Karlens lön	75	"
Utgifter till beklädnad, sadelmundering m. m. beräknade efter medeltal för de tio sista åren	83	"
Summa R:dr R:mt	350	R:dr.

Deremot uppgå de årliga afgifterna till soldatens underhåll från Kronoskatte-, augments- fördels- och frälsehemman af lika hemmantal icke till mera än 40 till 50 R:dr, eller knappast en åttondedel af rusthållens kostnader, oaktadt förstnämnda hemman ofta äro af lika och till och med bättre beskaffenhet än Kronoskatte rusthållshemman. Denna skilnad är alltför stor för att icke gifva anledning till missbelåtenhet och bör väl således, förr eller sednare, på något sätt afhjelpas. Men utom dessa stora utgifter äro rusthållarne äfven belastade med en mängd svårigheter och trakasserier, från hvilka rotehållarne äro befriade. De få ej uppgöra legokontrakter med karlarne, utan att befälet blandar sig deri och vill bestämma vilkoren och aflöningen. De få ej nummerhästarne antagne, såvida de ej äro af någon, så kallad bättre race, och dessa hästar äro både dyrare att köpa, svårare att underhålla och ej så uthållande under strapatser, som de hästar, hvilka uppfödas af allmogen i en del trakter af Skåne. Ständigt äro rusthållarne underkastade kostnader, som förorsakas af ofta påkommande förändringar i beklädnaden, munderings- och utredningspersedlarnes form och beskaffenhet och alltid äro de beroende af karlens större eller mindre vårdslöshet i afseende på dessa persedlars vårdande och behandling under mötestiden.

Det bästa sättet för lindring af den svåra börda, rustningens utgörande medför, vore utan tvifvel, att en viss del af den i Skåne förlagda kavalleristyrka förvandlades till infanteri mot samma vilkor, som för det i Småland redan afsutna kavalleriet; men då en sådan förändring för närvarande ej är verkställbar, vågar jag att, för vinnande af någon lättnad i detta onus, vördsamt föreslå:

1:o att, då rusthållaren fortfarande anskaffar och underhåller häst och karl, Staten måtte åtaga sig anskaffandet och underhållet af alla öfriga, till rustningen hörande persedlar, med vilkor att rusthållarne till Staten aflemna rustningspersedlarne i nu befintligt skick; och

2:o att befälet måtte förbjudas att vid dragoners och husarers tillsättande i något afseende lägga hinder i vägen för rusthållarne att med karlarne öfverenskomma om lönevilkoren, bäst de förmå.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Pehr Nilsson,
från Christianstads län.

Häruti förenar sig

Håkan Nilsson,
från samma län

N:o 57.

Af **Olof Olsson** från Slängserud i Wermlands län, *angående upphäfvande af 26 Kap. 2 § 4 mom. Byggninga-Balken, i fråga om församlings skyldighet att underhålla vissa hus vid kyrkoherdeboställe.*

Vid flera föregående riksdagar hafva motioner i samma syfte som denna varit väckta, men utan att det åsyftade dermed blifvit vunnet; man har nemligen försökt att på något sätt lindra församlingarna från den, på dem ganska menligt inverkande byggnadsskyldigheten å Kyrkoherdarnes boställen, hvilken skyldighet, enligt min tanke, borde egentligen tillkomma Pastor lika väl som andra boställsinnehafvare. Denna förändring har dock alltid mött ett oomkullstötligt motstånd, hvarföre jag ansett fåfängt att i denna del göra någon vidare framställning; men deremot har jag, för att kunna få förhållandena emellan Pastor och socknemännen i någon mån jemkade, velat fästa Ståndsbrödernas uppmärksamhet på föreskriften i 26 Kap. 2 § Byggninga-Balken, der det tydligen stadgas, att, sedan Pastor tillträdt åbyggnaderna i lagligt skick, han är pligtig dem sjelf underhålla, och att — hvad samma lagrum bjuder i ett annat moment — när dessa hus af ålder och bruk, men ej af prestens vanrykt förfalla, socknemännen då först, på sin bekostnad, skola dem bygga och bättra. Af dessa stadganden uppkommer en ganska stor tvetydighet; och oaktadt det vid hvarje ekonomisk besigtning tydligen utredes, att de å husen *då* befintliga brister tillkommit genom innehafvarens försumlighet att dem i tid afhjelpa, har det dock alltid blifvit församlingarnes lott att fullgöra boställsinnehafvarens i dessa fall tillförbundna skyldigheter. Ett så beskaffadt missförstånd af lagen har jag ansett böra rättas; och det är, af denna anledning, jag alltså nu får föreslå:

att detta sednare moment i förenämnda lagrum, 26 Kap. 2 § Byggninga-Balken, i hvad det rörer underhållet af Kyrkoherdarnes boställen, måtte upphäfvas och sålunda försvinna, och att Kyrkoherden i stället måtte förklaras ovilkorligen skyldig att, sedan han tillträdt boställets åbyggnader i laga skick, dem på egen bekostnad vitdmaghålla.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhåller jag vördsamligen.

Stockholm den 15 November 1862.

O. Olsson,
från Slängserud af Wermlands län.

N:o 58.

Af **Olof Olsson** från Wermland, *om ett bestämdt lagstadgande i fråga om giltigheten af i kontrakt och afhandlingar enskilde emellan utfästa viten.*

Då uti 9 Kap. 6 § Handels-Balken är vordet föreskrifvet, att, om vid försträckning af penningar visst vite är utfäst, der gäldenären med betalningen öfver förfallodagen skulle fördröja, är sådant ogildt, så synes ett dylikt stadgande äfven böra finnas att tillgå vid sådana afhandlingar, hvarigenom någon förbinder sig att inom bestämd tid vid vite leverera varor och produkter åt annan eller verkställa körslor, kolning och andra arbeten. Ty om det anses vara omoraliskt att i förstnämnda fallet uttaga vitet, hvarföre ock lagen förbjuder sådant och betraktar vitet, såsom hade det aldrig existerat, så torde ock lagstiftaren böra vidtaga samma åtgärd i sistnämnda händelse, helst som erfarenheten vid handen gifver att menniskor finnas, de der icke draga i betänkande att begagna sig af den fattiges betryckta ställning, för att medelst viten vid leveranser, körslor och kolningar m. m. bringa den olycklige på förfall och sedermera utpanta hans lilla förmögenhet, så att han slutligen faller fattigvården till last. Till förekommande af dylika sorgliga uppträden föreslår jag derföre vördsamt:

att i Lagen jemväl måtte intagas det stadgande, att, om i kontrakter och afhandlingar enskilde emellan vite utsättes i händelse den prestationsskyldige icke fullgör sitt åtagande, vare det ogildt.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukast.

Stockholm den 15 November 1862.

O. Olsson,
från Slängserud af Wermlands län.

N:o 59.

Af **Olof Olsson** från Slängserud af Wermlands län, *om utsträckt fribrefsrätt för Länsmän.*

Enligt hvad af Häradshöfding Thurgrens Handbok i Svenska postväsendet, sidan 64 N:o 15 inhemtas, njuta Länsmän för bref i tjensteärenden till Konungens Befallningshafvande i länet eller Kronofogden i fögderiet frihet från postporto. Då denna fribrefsrätt likväl är allt för inskränkt, enär Länsmännen hafva en talrik korrespondens att ombesörja å tjenstens vägnar med många andra tjenstemän, får jag vördsamt föreslå:

att Länsmän må njuta fribrefsrätt för alla bref i tjensteärenden, vare sig de äro adresserade till tjenstemän, boende inom eller utom länet.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukast.

Stockholm den 15 November 1862.

O. Olsson,
från Slängserud af Wermlands län.

N:o 60.

Af **Olof Olsson** i Slängserud af Wermlands län, *om ändring i nuvarande föreskrift, rörande Nämndens beslutande rätt i frågor, hvarom olika åsigter vid Domstol uppstå.*

Den, som erfarit med hvilken ovilja Nämndemans-befattningen vid Härads-rätten uti de flesta härader emottages, och huru de eljest mest erfarne och duglige medlemmarne inom församlingarne ofta undandraga sig slika befattningar, gör sig alltid den frågan, hvad kan orsaken härtill vara? Svaret är lättast funnet, då man ef-

tersinnar, huru litet en Nämndeman gäller vid ett domslut, hvarest elfva röster utaf Nämnden icke förmå uppväga två af Domaren och en Nämndeman. Detta missförhållande måste leda sitt ursprung från en aflägsnare tid, då allmogen ansågs så obildad, att den icke ens förstod att tillämpa en tydlig lag. Under en sednare tid hafva sundare åsigter gjort sig gällande. Så stadgade redan 1827 års Kongl. Skiftesstadga, att två gode män ega besluta i tvister under laga skiften samt tre ledamöter kunna öfverrösta Domaren i Egodelnings-rättsmål.

Då det icke torde vara lämpligt att minska antalet ledamöter i Häradsnämnden, anser jag dock med närvarande tids kraf förenligt, att åt desse tillägges en högre rösträtt vid utöfvandet af deras befattning; och får jag fördenskull föreslå den förändring i allmänna lagen:

att två tredjedelar af de i besluten deltagande Nämndemän må ega öfverrösta Domaren och den återstående tredjedelen af Nämnden.

Ehuru en slik rösträtt sällan blefve begagnad, är jag dock förvissad att aktningen för Nämndemanna-befattningen skulle stiga derigenom, att desse icke ansågos såsom helt och hållet viljelösa redskap i en Domstol.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

O. Olsson,
från Slängserud af Wermlands län.

N:o 61.

Motionen afgifven den 15 November 1862, men af motionären återtagen samma dag.

N:o 62.

Af **Olof Olsson** från Slängserud af Wermlands län, *om hela skyddsafgiftens användande till förbättring af folkskolelärarnes lönevilkor.*

Genom Kongl. Kungörelsen af den 29 December 1860 har väl blifvit föreskrifvet att folkskolelärare-lönen skulle årligen utgå med minst 16 tunnor spannmål, hvaraf hälften borde erläggas in natura och den andra hälften alltid betalas med penningar efter länets markegångspris, dock ej under 6 R:dr 32 sk. Banko för tunnan, samt att för skollärare, hvilkens tjenstgöring fortgår utöfver 8 månader af året, lönen skulle ökas för hvarje öfverskjutande månad med 2 tunnor spannmål, hvarjemte åt honom äfven bör anskaffas sommarbete och vinterfoder för en ko eller ock minst värdet af 5 tunnor spannmål i ersättning lemnas.

Ehuru jag gör full rättvisa åt den frikostighet, hvarmed Rikets Ständer behagade vid sistförflutna riksdag omfatta folkskolelärarnes betryckta ställning, så torde det dock vara obestridligt, att en skollärare icke kan med denna aflöning sätta hushåll och underhålla familj. Och jag får derföre vördsamt föreslå:

att äfven den återstående halfva skyddsafgiften måtte uteslutande användas till förbättring af folkskolelärarnes lönevilkor.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukast.

Stockholm den 15 November 1862.

Olof Olsson,
från Slängserud af Wermlands län

N:o 63.

Af **Olof Olsson** från Slängserud af Wermlands län, *om förhöjning i det af Kongl. Maj:t nu äskade anslag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar.*

Uti 6 § af Rikets Ständers beslut den 30 Oktober 1860 har väl blifvit föreskrifvet, att, för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, ett belopp af 150,000 Riksdaler Riksmynt årligen skulle utgå under den derpå följande statsregleringsperioden, och således med tillsammans 450,000 R:dr samma mynt; men då detta belopp ögonskenligen är för ringa för att inom en icke alltför aflägsen tidrymd kunna frambringa något verkligt resultat uti detta land, som är så vidsträckt och som har så många och svåra backar, samt då intet kapital kan användas mera produktift, än det, som uppoffras på kommunikationernas underlättande, enär beqväma kommunikations-anstalter utgöra ett oeftergifligt vilkor för hvarje sann och nationel välmåga, så får jag härjemte vördsamt föreslå:

att omförmälda anslag måtte förhöjas till minst 250,000 R:dr, att årligen utgå under loppet af nästa stadtsreglering.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Olof Olsson,
från Slängserud af Wermlands län.

N:o 64.

Af **Johannes Nilsson** från Göteborgs och Bohus län, *angående ändringar och tillägg i Kongl. Skiftestadgan den 4 Maj 1827.*

Landtmätarne äro ålagde genom Kongl. Stadgan om Skiftesverket i riket den 4 Maj 1827 uti

6 Kap. 2 §, att till ordföranden i Egodelningsrätten insända protokoll och utlåtande rörande preliminära frågor inom 14 dagar efter dessas pröfning;

18 Kap. 15 §, att till Egodelningsrätten ingifva eller insända alla kartor, protokoll och öfriga handlingar, som laga skifte röra, när besvär öfver detsamma äro hos Rätten anförde, och

18 Kap. 20 §, att på samma sätt förfara, när skifte ej blifvit klandradt och således fastställelse derå skall sökas; men, ehuru dels uti *14 Kap. 5 §* är föreskrifvet, att, om skifte, genom laga kraft egande Utslag, blifvit ändradt, skiftesmannen bör, inom fjorton dagar efter af Utslaget erhållen del, utsätta, ny förrättningsdag och skiftet, efter hvad i Utslaget stadgadt blifvit, ändra och rätta, och dels genom *17 Kap. 2 §* Skiftesstadgan samt Kongl. Landtmäteri-instruktionen är Landtmätare vid ansvar ålagdt att, inom ett år efter det skifte blifvit fastställdt, öfverlemna renoverad karta och delningsbeskrifning åt jordegaren, konceptkarta och handlingar till Provinslandtmäterikontoret och renovation, som nyss är sagdt, till Kongl. General-landtmäterikontoret, så är ingen föreskrift meddelad, hvarken om tiden och sättet för konceptkartors och dertill hörande handlingars återställande till Landtmätarne, eller huru dessa skola få del af Egodelningsrätts laga kraftvunna eller af Kongl. Maj:ts nådiga Utslag.

Detta är en stor brist, som föranledt, utom många andra olägenheter, mycken tidsförlust, hvilken alltid är af beskaffenhet att tillskynda delegare i skifteslag oersättliga, stundom ruinerande förluster.

Det är allmänt kändt, att många Ordförande i Egodelningsrätterne oskäligt fördröja återställande till Landtmätarne af ingifne konceptkartor och handlingar, hvaraf följden blifver, att Landtmätarne, när skifte skall rättas, ej härmed kunna snart gå i författning, och när skifte är fastställdt, att de ej inom utsatt tid medhinna sin ofvannämnda renovationsskyldighet till jordegaren och Kongl. General-landtmäterikontoret.

Och emedan Landtmätarne aldrig få del af Egodelningsrätts eller Kongl. Maj:ts

nådiga Utslag i skiftesmål på annat sätt, än genom vederbörande parter; men det ligger än i den parts intresse, som fått Utslaget, att, till skada för öfrige delegare, fördröja Utslagets aflemnande till Landtmätaren, och än i dennes intresse att förneka Utslagets mottagande, antingen helt och hållet, eller på den dag, sådant verkligen skett, samt härtill kommer den högst väsendtliga omständigheten, att, när parten vill aflemna Utslaget, detta är förenadt med både stor svårighet, emedan Landtmätarne, upptagne med förrättningar på skiljda håll, sällan träffas i sina hem, och följaktligen betydliga kostnader samt tidspillan för resor till Landtmätarens hemvist och åtskilliga förrättningsställen; så och då det, för vinnande af erforderlig säkerhet, är nödvändigt, att hvarken konceptkartor med tillhörande handlingar eller Utslag tillställas Landtmätarne utan emot rediga och tillförlitliga qvittenser om tiden när sådant sker och om kartornas samt handlingarnes beskaffenhet eller åtminstone fullständighet, — det sednare så mycket heldre som konceptkartor eller handlingar icke sällan förkommit under transporter från vederbörande embetsmyndigheter till Landtmätaren, — vågar jag anse ett fullständigande af den nu gällande lagstiftningen i ämnet af högsta behof påkalladt.

I sådant ändamål får jag vördsamt föreslå, att Rikets Ständer behagade för sin del besluta:

1:o att *11 § i 18 Kap.* Kongl. Skiftesstadgan skall gifvas följande förändrade lydelse:

"Varda, inom föreskrifven tid, inga besvär mot Egodelningsrättens utslag i de uti 9 § omnämnda frågor anmälde; då skall ordföranden skyndsamligen och sist inom åtta dagar efter den utlupna fatalietiden derom skiftesmannen underrätta *samt, sjelf eller genom närmaste kronobetjent eller Wår Befallningshafvande, mot behörigt qvitto af Skiftesmannen tillställa honom mottagna skifteshandlingar och bestyrkt afskrift af Rättens Utslag.*"

2:o ett tillägg vid *19 § i 18 Kap.* Kongl. Skiftesstadgan af detta innehåll:

"När Wi i nåder pröfvat underdåniga besvär öfver Egodelningsrätts Utslag, vare Wår Justitie-revisions-expedition skyldig att, inom åtta dagar efter den, å hvilken Wårt nådiga Utslag blifvit utfärdadt, till Wår vederbörande Befallningshafvande afsända emottagna kartor, protokoll och beskrifningar samt bestyrkt afskrift af berörda Utslag; och åligger det Wår Befallningshafvande att ofördröjligen låta kartorna och handlingarna skiftesmannen, emot behörigt qvitto, tillställas."

3:o att *20 § i 18 Kap.* Kongl. Skiftesstadgan skall hafva följande förändrade lydelse:

"Klandras ej skifte inom den i 13 § föreskrifna tid, bör skiftesmannen till Egodelningsrätten vid dess nästa sammanträde eller sist vid nästinfallande lagtima ting, karta och handlingar ingifva; och har Rätten att innan fastställelse å skiftet meddelas, noga tillse och pröfva, att detsamma är

lagligen beskaffadt, bland annat äfven deruti, att egorna icke blifvit delade i flera skiften, än denna Wår nådiga Stadga i 12 Kap. 10 § högst tillåter, utan att sådan hemställan hos Egodelningsrätten skett, som i 11 § af samma Kap. föreskrifven finnes. I annor händelse må någon fastställelse å skiftet icke meddelas, utan *tillställe Ordföranden skiftesmannen utslag i målet samt karta och handlingar, som i 11 § sägs*, för att i de olagliga delarne af skiftet nödiga rättelser verkställa. Äro felen af större betydenhet, insände *Ordföranden* kartan och handlingarne till Wår Befallningshafvande, som föranstaltar, att skiftesmannen i laga ordning varder under tilltal ställd. Finnes skiftet lagligen beskaffadt; då bör Rätten detsamma till framtida efterrättelse fastställa och bevis derom jemväl å kartan anteckna, *och vare Ordföranden i Rätten* pligtig att, inom åtta dagar efter den, å hvilken fastställelsen blifvit meddelad, karta och handlingar, sjelf eller genom närmaste Kronobetjent eller Wår Befallningshafvande, emot behörigt qvitto skiftesmannen tillställa.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Johannes Nilsson,
från Göteborgs och Bohus län.

N:o 65.

Af **Sven Rosenberg** från Christianstads län, *om Rusthållarnes i Skåne befrielse från Rustningspersedlars anskaffande och underhåll mot årlig afgift.*

Likasom man från det såkallade Gamla Sverige riksdag efter riksdag återkommer med begäran om grundskatternas kapitalisering, för att slippa ur händerna på räntetagare, så har äfven Skåne sin tryckande grundskattsfråga, fast i annan och svårare form, nemligen rustningen med thy åtföljande kostnader, besvär och trakasserier, så mycket odrägligare, som bördorna i denna provins äro mer än skäligen ojemnt fördelade, så att då 2 eller 3 hela mantal, som äro roterade, utgöra sin hemmansränta med tillsammans 100 R:dr lön till en soldat, måste ett enda man-

tal, stundom mindre, i samma by och af lika godhet utgöra sin ränta med i medeltal 300 Rd:r eller 6 å 9 gånger mera än det förra, då det sednare är pålagdt rustningsskyldighet.

Väl heter det i Kongl. Brefvet af d. 17 Jan. 1691 och Kongl. Instruktionen den 5 April 1690, att endast goda och välbehållna hemman borde utses till rustningsstam. Men i fråga om jordbruk hade den tiden helt andra åsigter, än som nu kunna vinna godkännande. Nyare tiders jordbrukssätt har till fullgod jord förvandlat så kallad fäladsmark, som fordom lemnades nästan värdeslös såsom vattensjuk och oduglig, hvaraf följden blifvit, att månget rotehållshemman för närvarande står i godhet framom grannens rusthållshemman af lika mantal.

Redan vid sistförflutna riksdag sökte jag fästa Rikets Ständers uppmärksamhet på de lidanden, för hvilka den Skånske rusthållaren är blottställd; men icke ens inom detta stånd kunde min motion vinna tillräckligt understöd. Man åberopade mot mig de stora fördelar rusthållarne skola njuta af augmentshemmanen; men man visade blott dermed, att man icke kände förhållandena sådana de verkligen äro i provinsen Skåne, utan drog slutsatser af hvad de äro i det öfriga Sverige. De aldrafleste augmentsräntor i Skåne skola enligt Kongl. Förklaringen den 7 April 1685 levereras till Regementsskrifvaren efter då varande tids lösningspris, hvilket under nuvarande förhållanden faller så ut, att femton dalers ränta, mosvarande efter regeln fjerdedelen af ett helt rusthålls kostnader, nu löses med 7 R:dr 50 öre, hvilket blir det svaga rusthållets augment eller hjelp till utgifvande af i medeltal 300 R:dr rustningskostnader årligen. Häraf synes lätt, att augment i Skåne, der sådant finnes, knappast är värdt att medtaga i räkningen. Många rusthåll hafva intet augment, andra hafva 75 öre årligen och så vidare.

Ytterligare åberopade man mot mig Skånes bördighet och dess obetydliga skatter i allmänhet. Detta må också i visst fall erkännas såsom rigtigt, men gäller endast för vissa delar af provinsen, nemligen den såkallade slättbygden. Deremot kunna Östra Göinge, större delen af Vestra Göinge och Norra Åsbo, samt betydliga delar af Bjäre, Södra Åsbo, Onsjö, Färs och Frosta, Gerds och Albo härad visst icke räknas till de bördiga trakterna, då flertalet bland dess inbyggare intill våra dagar icke ens kunnat producera spanmål till egna behof, utan måst köpa den från de bördigare orterna, hvarjemte skogarna äro förhuggna, så att deraf är föga eller intet att hemta för utgörande af hemmanens utskylder. Och hvad de lindriga skatterna angår, så gäller detta hufvudsakligen frälsejorden, hvars egare vetat, att på det allmännas bekostnad skaffa sig friheter.

Under sådana förhållanden borde Skånes rusthållare kunna påräkna någon uppmärksamhet för sina klagomål. Sveriges rotehållare hafva tid efter annan erhållit lindringar i roteringsskyldigheten, så att numera intet annat deraf återstår än soldatens aflöning, ehuru, som jag visat, rotehållarne i Skåne voro långt mindre i behof af lindring än rusthållarne. Andra provinsers rusthållare hafva fått låta sina

kavalleriregementen afsitta mot en billig hästvakansafgift, hvilket tillskyndat rusthållarne en betydlig lindring i utgifter och minskning i besvär. Bergslagen hafva befriats från tackjernstionde och hammarskatt. Man har i alla riktningar sökt utjemna och afhjelpa de gamla missförhållandena, för att så småningom närma sig det föresatta målet, neml. de allmänna tyngdernas jemnare och rättvisare fördelning. Skånska rusthållaren tillhör en klass, hvars väl synes minst ha kommit i beräkning; ty afskaffandet af Wadstena Krigsmanshusafgift kom icke den varande utan den blifvande rusthållaren till godo.

På grund af hvad jag sålunda anfört, och då jag under nuvarande förhållanden icke vågar framställa något förslag om Skånska indelta kavalleriregementens afsittning till större eller mindre del, vågar jag för att bereda rusthållarne någon lindring i besvär och draga honom undan åtskilliga förmynderskap, hvaraf han nu är beroende, vördsammast föreslå:

att emot det, att rusthållarne vid Skånska indelta kavalleriregementena öfverlemna nuvarande beklädnads-, munderings- och utrednings-persedlar i komplett skick samt tillförbinda sig, att derefter betala en efter behörig utredning af frågan genom öfverenskommelse regementsvis bestämd årlig afgift, Statsverket måtte för all framtid öfvertaga anskaffande och underhåll af dylika persedlar, samt rusthållarne endast ansvara för hästar och karlar.

Om remiss häraf till Höglofl. Stats-Utskottet anhålles:

Stockholm den 15 November 1862.

S. P. Rosenberg.

N:o 66.

Af **Sven Rosenberg** från Christianstads län, *om tillägg i 17 Kap. 16 § Rättegångs-balken samt ändring i föreskrifterna rörande embetsmannaeden.*

Om en lag skall kunna utöfva tillbörlig verkan på samhället, så måste han ega godkännande inom samhällets allmänna och sedliga medvetande. Saknar han

detta, så har han antingen tillkommit i otid eller också öfverlefvat den tid, för hvilken han kunnat vara tillämplig. I båda fallen står han kraftlös utan att kunna uppfylla sitt ändamål

Vid sådana förhållanden befinna sig till en del våra Svenska lagar om edgångar och edliga intyg. Stadgandena härom hafva under tidernas lopp uppvuxit till en sådan mängd, att ederna snart förlorat all betydelse och anses i de flesta fall som antiqverade formler. Isynnerhet gäller detta om läkarnes eder. Hvarje bevis en läkare utfärdar skall bestyrkas, ej allenast med hans en gång aflagde embetsed, utan ock med ett ytterligare: "så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ." För den lättsinnige blir detta idkeliga edgående ett tomt gyckel, men för den samvetsömme en svår och ofta odräglig pligt.

För presten gäller nästan samma förhållande. När han blir student måste han aflägga ed, vid prestvigningen ny ed, får han pastorat, måste han göra en ofta kostsam och långväga resa för att i domkapitlet aflägga ed, vid installeringen återigen samma ed; blir han kontraktsprost, skall han än en gång resa till domkapitlet för att vid sin själs salighet offentligen förbinda sig till trohet och flit; vinner han sedan transport till annat pastorat, så förestår honom samma kedja af resor och edgångar.

I afseende på vittneseden företer sig nästan samma förhållande. Man kan vid någon af de lägre domstolarna på samma förmiddag få höra ett vittne kanske tre eller fyra gånger i olika mål omedelbart efter hvarandra framträda och aflägga alldeles samma ed.

Det är alldeles klart, att detta idkeliga upprepande af ederna skall borttaga sjelfva det högtidliga och betydelsefulla som lagstiftaren velat deri inlägga, och då vår tids lagstiftning redan tagit ett steg tillbaka genom afskaffande af edgång för ledamöter i Taxerings- och Pröfnings-kommittéer samt för vittnen i brännerier, så vågar jag till Rikets Ständers pröfning och antagande föreslå:

1:o följande tillägg vid slutet af 16 § i 17 Kap. Rättegångs-balken:

"Är det för Rätten kändt eller kan vittne vid tillfället behörigen styrka, att det förut vittnesed aflagt, vare vittne då för edgång fritt"; hvarjemte edsformuläret torde till följd häraf efter behofvet ändras.

2:o rörande embetsmannaeden, att en förklaring måtte utfärdas af innehåll:

att den vid inträde i embete aflagde ed må vara förbindande och tillfyllestgörande för hela embetstiden, utan afseende på stället, hvar embetet utöfvas, samt de vanliga edsförsäkringarne å läkareattester förklaras obehöfliga.

Beträffande värjemålseden torde den hafva så djupa rötter i folkmedvetandet, att tiden

att tiden ännu icke lär vara inne för dess afskaffande, helst så länge vårt rättegångsväsende bibehåller sin gamla form och saknar stöd af juryinrättningen.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Sven Rosenberg,
från Christianstads län.

N:o 67.

Af **Sven Rosenberg** från Christianstads län, *derom, att bruket af den s. k. Biskopsskruden må afskaffas.*

Vid den af Gustaf Wasa genomförda kyrkoreformation i vårt fäderneland utdömdes en ganska betydlig del af romersk-katolska kyrkans ceremoniväsende och annan fåfänglighet, hvarmed den tidens presterskap sökt inverka på det enfaldiga folkets religiösa sinne. Mycket har ock sedermera tid efter annan blifvit afskaffadt. Ännu återstår dock åtskilligt, som alltför illa passar in med vår tids uppfattning och derföre torde böra afskaffas såsom mera stötande och sårande för det sannt religiösa sinnet, än gagnande till upphyggelse.

Hit torde böra räknas den allmänt bekanta så kallade Biskopsskruden, som vid biskopliga förrättningar lagligen bör begagnas. Mig veterligen hafva dessa antiqverade persedlar, som allt för starkt påminna om papismen, ingen grund i Guds heliga ord, ingen framstående symbolisk betydelse, hvarmed de kunna inverka på den religiösa känslan och alldeles ingenting andaktsbefrämjande uti sig. Jag kan således för min del icke finna ringaste fördel för kristendomen deruti, att Stiftsherdarne till nyfikenhetens förnöjande på detta sätt utstyras, hvadan jag tror mig gå mångas önskan till mötes, då jag vördsammast föreslår:

att Rikets Ständer ville för sin del besluta, att den från påfvedömet ärfda så kallade Biskopsskruden måtte till begagnande alldeles afskaffas.

Skulle deremot Rikets Ständer anse en sådan genomgripande kyrklig reform vara alltför radikal och kanhända "stridande mot våra fäders tro", så vågar jag såsom alternativ föreslå:

att det åtminstone må lemnas hvar och en Biskop frihet att efter eget godtfinnande vid biskopliga förrättningar begagna Biskopsskrud eller ej.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

S. Rosenberg.
från Christianstads län

N:o 68.

Af **P. O. Hörnfeldt** från Westernorrlands län, *om tillägg i Kongl. Förordningen den 24 September 1861 angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom.*

Att Kongl. Maj:ts nådiga Förordning af den 24 September 1861 rörande tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom i vissa afseenden är gagnelig, lider intet tvifvel, utan är tvärtom mycket sannt; men lika sannt är ock, att om denna tillsyn kan ske på ett för den omyndige mindre kostsamt sätt, som i alla fall leder till den omyndiges fullkomliga garanti för sina medel, så tror jag att så väl den ene som den andre dermed bör finna sig belåten. Olämpligheten af sagde Författning i vissa fall skönjes lätt, om man t. ex. tänker sig att en fattig myndling vid ett års ålder erhåller ett arf af 100 R:dr R:mt dess förmyndare, en i öfrigt redbar och sakkunnig person, kan ej skrifva, eller har åtminstone ej förmåga att uppsätta en förmyndare-redovisning; han skall emellertid ovilkorligen, på sätt ofvanbemälde nådiga Förordning föreskrifver, hvarje år redovisa, dervid han måste anlita andra. Häraf följer att från myndlingens ringa arfsmedel årligen afgår:

För Förmyndare-räkningens uppsättande i 2:ne exemplar . . .	2 R:dr R:mt.
Förmyndarens tidspillan så väl vid räkningens uppsättande, som öfverlemnande till Gode män eller Socknenämnd	1: 50.
Förmyndare- och gransknings-provision circa	— 25.
Besvär att till Domstolen inlemna den af Gode männen eller Socknenämnden påtecknade summariska uppgiften	2: —
Lösen för Häradsrättens protokoll och bevis	3: 25.
Lösningsbesvär	1: —
eller tillsammans Riksdaler Riksmynt	10: —

Fortfares på detta sätt tills myndlingen uppnått 15 års ålder det vill säga 14 år, så har hela hans arfskapital åtgått i och för granskning och redovisning m. m.

Jag tilltror mig visserligen icke kunna föreslå någon förändring härutinnan med hvilken alla blifva belåtne, men kan likväl icke undertrycka den tanken att en ändring jemte ett tillägg i merberörda nådiga Kungörelse är af högsta behof påkalladt.

Jag vågar derföre vördsamt föreslå:

att 4 § af ofta bemälde nådiga Kungörelse erhåller ungefär följande lydelse:

Förmyndare skall, för hvart 3:dje år afsluta räkning öfver allt det han har om händer och derest sådant af Gode män, Socknenämd eller närmaste fränder äskas, uppgifva den säkerhet, hvaremot den omyndiges reda penningar utsatte äro, och ingifva sist fjorton dagar derefter den räkning jemte en dupplett deraf till Gode männen eller Socknenämden. Den dupplett, hvarom nu sagdt är, skall, försedd med Gode männens eller Socknenämndens intyg att Förmyndare-räkningen aflemnad och granskad blifvit, till Förmyndaren återställas och af honom ingifvas i stad till Rättens ordförande eller den som å Rättens vägnar handlingar emottaga bör, sist inom fjortonde dagen efter det räkningen från Gode männen vederbörligen påtecknad återfåtts, och å landet till Häradsrätten sist å det ting, som infaller näst efter det, då räkningen, på sätt förut föreskrifvits, från Gode männen eller Socknenämnden återfåtts. Sker det ej, förelägge Rätten förmyndare vid lämpligt vite, att sin omförmälda skyldighet fullgöra. Öfver hvad sålunda förekommit, skall anmärkning göras i den förteckning, hvarom ofvan är stadgadt.

Tillägg.

À de till Rätten inkomne redovisningar teckne Ordföranden bevis om af Rätten verkställd granskning, men må icke särskildt protokoll deröfver utskrifvas.

Saknar omyndig tillgång, meddelas så väl Rättens bevis, som Gode männens eller Socknenämndens granskning gratis.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

P. O. Hörnfeldt.
från Westernorrlands län.

N:o 69.

Af **P. O. Hörnfeldt** från Westernorrlands län, *om annat sätt för utgörande af räntepersedeln hö inom Westernorrlands län.*

Genom Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse af den 11 Maj 1855, angående de till ordinarie räntan ingående persedlars omsättning och förenkling, bestämdes för Westernorrlands län såsom hufvudräntepersedlar spannmål, smör, kött och hö. Den sistnämnde persedeln, uti hvilken ingingo de äldre räntepersedlarne halm, strömming och lax representerar således nu, till följd af förvandlingen, ett icke obetydligt skattebelopp kännbart i den mån berörde räntepersedel visar sig i markegångspris hålla sig allt för högt. Valet af densamma var också olämpligt för en ort, der hö endast undantagsvis försäljes och hvarigenom också derföre det för städerna erforderliga qvantum, som till hvad pris som helst måste anskaffas, följaktligen blir oerhördt dyrt, hvilket åter i sin mån till men för de skattdragande inverkar på markegången.

Utom andra exempel på följderna af den omförmälda räntеförvandlingen som skulle kunna andragas till stöd för denna min framställning af det bekymmersamma förhållandet, må jag nämna för dem inom representationen, hvilka erinra sig den hos Rikets Ständer vid en föregående riksdag förehafda frågan, hvarigenom lösen till skatte af Trysunda strömmingsfiske beviljades mina kommittenter, Nätra och Själevads socknemän, att för den höga räntans skull — den utgår nemligen i hö med 994 centner 2 skålpund, som efter markegång förvandladt för åren 1858, 1859, 1860 och 1861 utgått på sätt bilagde utdrag från ortens Häradsskrifvare utvisar — nämnde socknemän i stället för en påräknad vinst på skattelösen till betäckande af kommunala utskylder, fått vidkännas en årlig förlust, som fullt ut motsvarar den enligt bilagde utdrag uppkommande skilnaden emellan gamla och nya räntan eller 2,948 R:dr 58 öre.

Detta såsom ett enstaka exempel, men kunde jag här uppgöra en beräkning öfver förhållandet inom länet i dess helhet, skulle det ofördelaktiga i en så stor del af den ordinarie räntans utgående i hö visa sig än tydligare. Att en förminskning af denna räntepersedels belopp är behöflig eller att en del af denna ränta, som nu i hö utgår, bör å annan hufvudpersedel öfverflyttas, visar sig äfven deraf, att inom Westerbottens och Norbottens län, hvilka begge provinser i det hufvudsakliga öfverensstämma med Westernorrlands län, i afseende på mängden och de olika slagen af lemnade produkter, enligt förrberörda Kongl. Förordning, fått till hufvudräntepersedlar

sedlar bestämda endast tvänne artiklar, neml. spannmål och smör, hvilket anordnande af ordinarie räntans utgörande befunnits så väl tillfredställa Statens fordringar, som på samma gång bereda orten billig fördel.

Det är af sådan anledning jag äfven anser att rättvisan i förevarande fråga fordrar en förändring till billig fördel för Westernorrlands län, som ej bör vara sämre lottadt än nyss omförmälda län.

Af dessa orsaker vågar jag hos Rikets Ständer vördsamt anhålla:

att den förändring med räntepersedeln hö för Westernorrlands län måtte få ega rum, att endast $\frac{1}{3}$ deraf behålles såsom räntepersedel samt att af resten $\frac{1}{3}$ förvandlas i spannmål och den öfriga tredjedelen i kött. Hemställande jag, för den händelse Rikets Ständer för deras del värdes godkänna mitt vördsamma förslag, det måtte åt Kongl. Maj:t öfverlåtas att, efter vederbörandes hörande, slutligen pröfva och afgöra frågan.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

P. O. Hörnfeldt,
från Westernorrlands län.

N:o 70.

Af **Anders August Anderson** från Östergötlands län, *om ändring i Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860, i fråga om allmänna beväringen samt årligt anslag till inköp och reparation af gevär och anskaffande af ammunition.*

Då jag nu går att förnya mitt å sista riksdag väckta förslag om ändring i gällande stadganden angående beväringens exercisöfningar, så är det under något större förhoppningar om ett billigt tillmötesgående, från såväl Resp. Riks-Ståndens som Regeringens sida, man numera kan våga påyrka en af den stora allmänheten fordrad inskränkning ej mindre uti Statsverkets utgifter än äfven fastmera i den tid, som åtgår för ynglingarnes marscher till och ifrån mönstringar och öfningsmöten.

Om det läte sig göra att i siffror beräkna den orimliga förlust, som drabbar

landet genom den nu gällande anordning af beväringsöfningarne, så skulle man komma till de enormaste summor. —

Hittills hafva dock alla försök, från Bonde-Ståndets sida, till nödiga rättelser endast föranledt förökning i detta svåra onus. — Äfven nu skulle man hafva skäl till fruktan för ytterligare skärpning af det straff nationen ådrog sig genom den beredvillighet, hvarmed den gick Monarkens önskan till mötes uti 1812 års Beväringslag; men lyckligtvis har det, till allas vår glädje, befunnits att nuvarande Krigsministern är en man, som ser denna sak från en högre nationel ståndpunkt; ett bevis härpå förefinnes i de nådiga Propositioner hvilka redan blifvit Ständerna delgifna. — Sålunda föreslår Regeringen i den ena: Att af Statens medel måtte anvisas 75,000 R:dr till inköp af duglige skjutgevär åt de inom landet bildade och bildande frivilliga Skarpskytte-korpser: Att nödigt antal kasserade exercisgevär måtte åt nämnde korpser på längre tid utlånas, med rättighet att å desamma verkställa nödiga förbättringar; samt uti den andra: Att i beväringsåren varande yngling, som behörigen styrker det han under ett år före, mönstringen deltagit uti frivillig Skarpskyttekorps' öfningar skulle vara befriad från första årets beväringsöfningar.

För tjugufem år sedan skulle ett slikt förslag ådragit sig det oerhördaste uppseende och i de högre regionerne väckt åtankan på en allmän revolution. — Att det numera icke gör en likartad effekt bevisar: att på den Svenska thronen sitter en Konung som fördomsfritt följer med sin tid och i alla vigtiga samhällsfrågor gifver akt på den allmänna opinionens påtryckning; Att den ofta upprepade lexan om oändamålsenligheten af det hittills gällande sättet för beväringsungdomens mönstringar och vapenöfningar hos Svenska Folket rotfästat den öfvertygelsen att en så riksvigtig national-angelägenhet kan, och bör, på ett ändamålsenligare vis ordnas utan bortslösande af Statens medel, men ändock till ett säkrare värn för Fäderneslandets försvar. —

Då nu således både Regeringen och Rikets Ständer står på väg att vilja godkänna principen af en allmän, fastän frivillig nationalbeväpning; så anser mången det vara skäl att med ens taga steget fullt ut. — Att landets Regering härtill synes benägen bevisar ofvanantydde nådiga Propositioner, hvadan det beror helt och hållet på Rikets Ständer sjelfva att vidtaga en mera genomgripande reform härutinnan.

Ständerna skulle dymedelst ådraga sig hela Svenska nationens tacksamma erkänsla och särskildt skulle de jordbrukande och näringsidkande medborgareklasserne, stadna i en oförgätlig tacksamhetsskuld hos de tvänne främsta Riks-Stånden, derest dessa beredvilligt medverkade till ett så fosterländskt mål.

Man förutser visserligen att det till en början möter icke så ringa svårigheter att förändra beväringsinstitutionen till en allmän nationalbeväpning, destoheldre som det kan antagas att en hel nation icke genast är hemmastadd i alla till krigsyrket

hörande finesser, utan att härtill fordras åratal för att en ny generation, som blifvit från barndomen öfvad i de allmänna skolorne, skall hinna uppvexa och blifva tillräckligt härdad i detta yrke; Men man finner lika osvikligt att förnuftet fordrar det man såväl i denna som i alla större reformer sätter yxan till roten och heldre än att offra sina krafter på halfmesyrer, förenar sina bemödanden om åstadkommande af något mera helgjutet, hvarmed nationen både för närvarande och kommande tider kan vara belåten. — Ingen kan väl heldre än Bonde-Ståndets ledamöter åstunda att ega ett landet betryggande försvarssystem; detta Stånd skulle icke eljest så tåligt fördraga alla de bördor indelningsverket medfört, men att detta stånd, framför andra samhällsklasser, fordrar att försvarsverket ordnas på det mest ändamålsenliga och minst kostsamma sätt får man icke förtänka detta Stånd, helst det icke lider något tvifvel att, under hvilken form de allmänna bördorna och servituterne utgå, detta stånds medlemmar, såsom talrikast, alltid nödgas draga största tyngden.

Om det sålunda är hela landets allmänna mening att, i likhet med så många andra civiliserade länder, betrygga sin sjelfständighet och höja aktningen för Svenska folket; så låtom då närvarande Rikets Ständer på detta, som vi skola hoppas näst sista lagtima riksmöte under fyrdelningen, åstadkomma ett storverk, som i betydelse kan mäta sig med sjelfva indelningsverket. — Framläggom ett fullständigt försvarssystem, grundadt på frivillig nationalbeväpning, och den dag ett så storartadt företag vinner Monarkens bekräftelse skall säkert blifva med outplånliga bokstäfver inristad på de herrligaste bladen uti vår inrikes historia.

För en ledamot af hedervärda Bonde-Ståndet må det anses temligen vågadt att framställa något genomfördt förslag till en så riksvigtig samhällsangelägenhet; men, på det jag icke må underlåta något i hvad på mig ankommer har jag velat äfventyra försöket, väl vetande att, derest sjelfva principen vinner genklang, det icke skall saknas män med framstående förmåga och god vilja att utarbeta de detaljbestämmelser, som må anses erforderliga för vinnande af detta höga mål.

Hos Höglofliga Rikets Ständer vågar jag för den skull föreslå:

att Höglofliga Rikets Ständer ville, med upphäfvande af vissa delar uti Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse angående allmänna beväringen af den 13 November 1860 förordna:

Hvarje svensk man, som på behörigt sätt styrker att han, under sex månader, före den dag då han är skyldig undergå beväringsmönstring, deltagit uti militäriska öfningar inom sådan frivillig skarpskyttekorps, som bildat sig i enlighet med Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse af den 8 Mars 1861, skall vara fri från deltagande uti första årets beväringsmöten, och må beviset härom kunna aflemnas till den närmast boende kronobetjent, som kommer att öfvervara länets beväringsmönstring.

Beviset om beväringsyngling, som ingått i frivillig skarpskyttekorps, skall innehålla uppgift om namn, ålder, frejd och längd, med flere omständig-

heter, hvarom anteckning i mönster-rullorne erfordras, såvida han icke sjelf bevistar mönstringen, då desse omständigheter derstädes utredas.

Önskar beväringsyngling jemväl vinna befrielse från andra årets beväringsexercis åligger det honom att hos närmast boende kronobetjent aflemna bevis från chefen för frivilliga skarpskyttekorpsen, att ynglingen oafbrutet under tiden sedan förra mönstringen deltagit uti skarpskyttekorpsens öfningar samt derunder förvärfvat erforderliga kunskaper i militäriska rörelser samt målskjutning.

Hvarje beväringsyngling, som önskar fullgöra sina öfningar inom skarpskyttekorpsen vare berättigad att, mot redovisningsskyldighet, begagna Kronans gevär, så länge han inom skarpskyttekorps qvarstår.

Yngling, som, förrän han uppnått beväring-åldern, äfvensom hvilken annan svensk medborgare som helst, inträder uti skarpskyttekorps, vare jemväl berättigad att så länge han i korpsen qvarstår, begagna Kronans gevär.

För inköp af erforderligt antal nya och reparation å gamla gevär anslås en summa af 150,000 R:dr årligen, hvarjemte Statsverket bör bekosta ammunition för tjugu skarpa skott årligen åt hvarje skarpskytt, som deltager i exercis, och målskjutnings-öfningar för hvilket ändamål ett lämpligt anslag torde beviljas.

De härtill erforderliga medel kunna visserligen anses betydliga; men om man tager i betraktande de summor, som besparas på annat håll, så finner man att uppoffringen fullt motsvarar dessa.

Sålunda kan antagas att man genom denna reform skulle bespara större delen af de anslag, hvilka Kongl. Maj:t äskat och Ständerna beviljat, nemligen för vapenöfningarne 458,333 R:dr, hvilken summa dock lärer vara 101,667 R:dr mindre än hvad som verkligen åtgått, enär Kongl. Maj:t uti dess sednaste nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof äskar en förhöjning under nästa statsregleringsperiod med nyssnämnda belopp; för beklädnaden åt beväringen 189,000 R:dr eller under hvarje statsregleringsperiod 567,000 R:dr, allt Riksmynt, detta oberäknadt de milliontals dyrbara dagsverken, som just under den för landtmannen brådaste tiden tagas i anspråk.

Det säger sig sjelft att tid jemväl skall åtgå för skarpskytteöfningarne, men denna tid afpassas så, att den tjenande skarpskytten dermed ingenting försummar, och husbonden skall säkert heldre anslå några timmar i veckan åt dylika öfningar, än att under sommaren skicka sina arbetare till det flere mil aflägsna öfningsmötet.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862. *A. A. Anderson.*
från Östergötlands län.

N:o 71.

N:o 71.

Af **Jonas Andersson** *från Östergötlands län, om förändring i ordnandet af skjutsningsbestyret i landet samt anvisande af härför behöflige medel.*

Om det i allmänhet kan sägas, att ett ämne genom att ofta återupprepas slutligen förekommer såsom utnött och omfattas med allt mindre värma och deltagande, så kan det deremot icke förnekas, att hvarje fråga, den der hvilar på rättvisans grund och i medvetandet derom framhålles, både kan och bör förnyas utan fara att blifva värdelös, äfven om den många gånger måste upprepas, innan nöjaktigt svar erhålles. Af sistnämnde beskaffenhet torde frågan om ett rättvist ordnande af skjutsningsbesväret inom vårt land få anses vara; och jag vågar fördenskull återigen framställa denna angelägenhet till nu församlade Rikets Ständers pröfning och behjertande.

Den under århundraden försporde och ofta återkommande klagan öfver den på en del af Svenska jorden lagda skjutsningstungan torde ensamt i och för sig vara nog betecknande för att påkalla tillbörlig uppmärksamhet, men så länge man trott, att denna klagan härledt sig endast från en tillfällig känsla af den tryckande bördan, utan medvetande af den från roten gående orättvisan, har man blott sökt att genom palliativmedel nedtysta ropen. En klarare insigt om allmän rätt har likväl allt mera nedträngt på djupet af Svenska folkets medvetande, och i samma mån har äfven frågan om skjutsningsbestyrets ordnande blifvit försatt i sådan ställning, att fordomdags och hitintills användbara åtgärder dervid nu mera icke kunna vara eller blifva tillfredsställande.

För att icke allt för mycket förlänga denna motion genom att uppställa en fullständig historik öfver skjutsningsväsendets uppkomst samt anföra orsakerna till dess bibehållande i det skick, hvari laglösheten bragt detsamma, tager jag mig friheten att för upplysning i dessa afseenden åberopa och hänvisa till det grundliga och sakrika betänkande, som Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet vid 1856—1858 årens riksdag under N:o 110 i ämnet afgifvit. Af denna till grunden gående utredning finner man, att skjutstungan leder sina anor från våldet och förtrycket och är en af de qvarlefvor, som ännu betecknar det tidehvarf, då den fysiska kraften var allrådande, samt att denna genom våldets magt sålunda påtvingade börda aldrig såsom sådan lagligen blifvit fästad uteslutande vid Svenska jorden och dess odlare.

Sedan den betryckta allmogens klagan öfver de framfarande skarornas tilltagsenhet slutligen lyckats framträga till thronen, utfärdade visserligen Regenten tid efter annan reglerande påbud, afseende att i någon mån stäfja missbruken och de resandes anspråk; men sjelfva skjutsningstungan förblef dock fortfarande hvilande på jordbruket.

Grundsatsen af full ersättning för de skjutsandes besvär har dock vidhållits vid alla de bestämmelser, som i skjutsfrågan af vederbörande meddelats och genomgått hela utvecklingen af denna angelägenhet. För i Kronans ärenden stadde tjenstemän var väl till en början särskild rättighet till skjutsnings erhållande förbehållen; men från den skyldighet, som i sådant afseende blef de skjutsande ålagd, friköpte sig desse redan år 1642 genom en ännu i dag utgående afgäld under namn af "skjutsfärdspenningar".

Om skjutslegan får antagas vid den tid, då sådan först kom i fråga, hafva ersatt skjutsningsbesvärets då varande fulla värde, så kan likväl detta icke sedermera och aldraminst på sednaste tiden sägas hafva varit fallet, sedan myntvärdet fallit utan någon deremot svarande förhöjning i skjutslegan samt jordens stigande odling och näringsflitens utveckling höjt värdet af arbetskrafterna, på samma gång som tillgången på dessa blifvit knappare till följd af arbetsgifvarnes vexande antal. I hvad mån skjutslegan för närvarande motsvarar skjutsens verkliga värde, synes bäst af de betydliga tillskott, som till inrättade skjutsentreprenader måste utgå.

Med anledning af de vid hvarje af de sednaste riksdagarne till allt större antal väckte motioner för åstadkommande af förändring af det oefterrättlighetstillstånd, hvari skjutsväsendet för närvarande befinner sig, samt, på grund och med ledning af här förut antydda utredning jemte Ståndernas vid 1856—1858 årens riksdag vidtagna åtgärder och uttryckta åsigt i frågan, framställde ändtligen sistlidne riksdags sammansatta Stats- och Ekonomi-Utskott i Betänkandet N:o 8 till Rikets då församlade Ständer det förslag: att gästgifveri-, håll- och reservskjutsen samt postskjutsen skulle skiljas från jordbruket och öfvertagas af Staten.

Efter det en så grundlig utredning af ämnet föregått samt den allmänna meningen i frågan vunnit sådan stadga och så otvetydigt uttalat sig, kunde man knappast föreställa sig, att berörda förslag skulle mötas af något allvarsammare motstånd hos de särskilda Riks-Stånden; men att så likväl skedde samt så väl sjelfva behandlingssättet af frågan hos vissa Riks-Stånd, som ock dess slutliga utgång gifver ett ytterligare bedröfligt bevis på, huru föga säkerhet man under närvarande förhållanden eger derom, att ens de rättvisaste och billigaste önskningar och förslag skola vinna Ståndernas bifall.

Härvid skulle visserligen kunna invändas, att åtminstone postskjutsen, till följd af Rikets Ständers vid sista riksdagen fattade beslut, blifvit skild från jordbruket men då, enligt den i ämnet utfärdade Kongl. Förordning, Postverket ännu eger att

i flere fall anlita gästgifveri-, håll- och reservskjuts, finner man att äfven denna skjutsning ännu ytterst hvilar på jordbruket.

De skäl, hvilka förslagets motståndare anfört till stöd för sin åsigt, äro dels så utnötta och dels så stridande mot all sund slutföljd, att de näppeligen förtjena någon vederläggning. Så framhålles, t. ex., dels att erforderliga medel för skjutsens ordnande på Statens bekostnad för närvarande icke vore att tillgå, och dels att utgifterne härför skulle blifva alltför kännbara för statskassan att bära; att skjutsningsbestyrets öfvertagande af Staten i allmänhet skulle medföra hvarken moralisk eller ekonomisk vinst; samt att våra förhållanden ännu icke vore mogna för ifrågavarande reform o. s. v.

Jag hemställer till hvar och en, som opartiskt tänkt på saken, om någon den ringaste giltighet kan upptäckas i dylika skäl. Att erforderliga medel ofta saknas till befordrande af de behöfligaste anordningar, under det tillgångarne mången gång medtagas till mindre nyttiga företag, är visst en sanning; och jag lemnar derhän, huruvida en sådan hushållning med Statens medel må anses riktig; men att Staten eller hela folket, icke skulle mägta bära en börda, hvars hela tyngd nu trycker blott på en del af detta folk — och detta i högsta grad ojemnt — är väl ett påstående, som får anses innebära sin egen vederläggning.

Att icke någon vinst skulle komma det allmänna till godo genom Statens mellankomst i enlighet med förr berörda förslag, är ett påstående, som antyder ett mer än lofligt, groft förbiseende af verkliga förhållandet. Det kan väl nemligen icke nekas att en, fast ensamt för ändamålet ordnad anstalt måste på det allmänna, så väl i moraliskt som ekonomiskt hänseende utöfva ett vida mindre skadligt inflytande än det närvarande tillståndet, då allmogen för fullgörande af ifrågavarande bestyr, måste lemna de vigtigaste sysselsättningar och förnöta en dyrbar tid på långa resor och väntning vid gästgifvaregårdarne. Dessutom torde väl en ännu större vinst få anses ligga deruti, att en länge öfverklagad orättvisa genom detta förslag blefve afhjelpt; och att förhållandena äro fullt mogna för en fullständig reform, derom vittnar så väl den under århundraden återkommande klagan öfver denna orättvisa, som äfven det oriktiga eller rättare oordnade skick, hvaruti vårt skjutsväsende ännu befinner sig och hvilket aldrig lärer kunna nöjaktigt ordnas, med mindre detsamma öfvertages af Staten. Så vida nemligen befordrandet af lättade och ändamålsenliga kommunikationsanstalter i allmänhet ligger inom området för statsbestyren, så lärer väl äfven vårt skjutsväsende få deruti inbegripas. Härtill kommer att de nya förhållanden, som på sednaste tiden genom jernvägskommunikationer inom landet uppkommit, nu mera än förr gjort det närvarande systemet uti ifrågavarande afseende omöjligt. På många ställen, der förut gästgifveriskjutsen varit flitigt anlitad, har den, sedan jernbana i närheten blifvit framdragen, betydligt minskats, ja, måhända upphört, medan åter skjutsningsbördan på andra ställen, der den förut varit föga eller intet känd, just genom jernvägsbyggandet blifver mest betungande. Utom alla de svårig-

heter och orättvisor, som nämnda, föränderliga förhållanden förorsaka, och hvilka kunna komma att drabba den derpå minst beredde, torde icke eller härvid böra förbises, att i de orter, der inga jernvägar på Statens bekostnad kunna komma i fråga, men rörelsens utveckling icke destomindre framkallar behofvet af en lättare kommunikation, innevånarne fortfarande få vidkännas samma tunga, som genom Statens försorg blifvit för andra i betydlig mån lättad.

Mycket kunde härom vara att anföra, men för det Utskott, som kommer att taga saken om hand, saknas ingalunda materialier i ämnet.

Under åberopande af hvad jag nu haft äran anföra och med öfverlemnande åt vederbörligt Utskott att ordna i detalj, får jag nu till Rikets Ständer framställa till antagande följande hufvudbestämmelser:

1:o att gästgifveri-, håll- och reservskjutsen samt postskjutsen skiljas från jordbruket och öfvertagas af Staten;

2:o att skjutsningsväsendet för Statens räkning så ordnas, att den minsta möjliga kostnad så väl för den resande som för Staten må vinnas, på samma gång som en ändamålsenligare transport af posterna i förening med resandes fortskaffande ernås; och

3:o att behöfliga medel för ändamålets vinnande nu måtte anslås.

Stockholm den 15 November 1862.

J. Andersson.
från Östergötlands län.

Uti förestående motion förena sig till alla delar:

A. Erikson, v. Taleman.
M. Pehrsson, från Stockholms län.
Jöns Pehrsson, från Blekinge län.
Pehr Tjernlund, från Westernorrlands län.
A. J. Sandstedt, från Jönköpings län.
Olof Nilsson, från Westerbottens län.
Olof Lindström.
P. Byström, från Jemtlands län.
G. Hullman, från Nerikes län.
P. A. Nyström, från Westerbottens län.
Herman Öbom, från Norrbottens län.
P. Östman, från Westernorrlands län.
P. O. Hörnfeldt, från Westernorrlands län.
Henric Hansson, från Westernorrlands län.
C. A. Larsson, från Östergötland.
A. A. Anderson, från Östergötlands län.
A. W. Uhr.
Pehr Nilsson, i Espö.
E. Andersson, från Westmanlands län.
Ola Jönsson, från Malmöhus län.
Erik Malmin, från Westmanlands län.
Paul Andersson, från Jemtlands län.
Håkan Petterson, från Blekinge län.
J. Lekberg.
J. G. Wasmuth.
Rob. Fr. Gross.
J. Holm.
J. M. Lundahl.
Carl Tholsson.
Carl Nettelbladt.

Lars Olsson.
Georg Nyqvist.
Joh. Ol. Sundgren.
Lars Ersson,
från Södermanlands län.
D. Danielsson.
Johannes Andersson.
P. Eriksson,
från Wermlands län.

J. F. Fredricsson.
C. Fr. Hallström.
C. J. Johansson.
Eric Ersson.
Jan Andersson,
från Kopparbergs län.
P. Nilsson,
från Christianstads län.
A. Jonsson,
från Wermlands län.

Joh. Pehrsson.
A. Söderholtz.
G. Bolin.
N. M. Petersson,
från Calmar län.
Anders Andersson.
P. Persson,
från Wermlands län.
L. G. Andersson,
från Elfsborgs län.

N:o 72.

Af **Paul Andersson** från Jemtlands län, *om anslag till lön åt en Veterinärläkare för södra delen af provinsen Jemtland med station i Oviken.*

Det lärer ej kunna bestridas, att med en stigande odling och upplysning ibland befolkningen en mängd nya behof uppstå, som man förut ej gjort sig rätt reda för och hvilkas afhjelpande blifver en nödvändighet, så framt man allvarligen vill befordra framåtskridandets sak. Bland sådana behof, som jag vågar tro vara förtjenta af Rikets Höglofliga Ständers synnerliga uppmärksamhet och behjertande, är ett ändamålsenligt ordnande af Veterinärläkare-väsendet inom riket. För närvarande är dermed så illa beställdt, att flera landsorter äro nära nog i saknad af Veterinärläkare. Så är beklagligtvis förhållandet inom det län, jag representerar. Jemtlands län, med en areal af mer än 400 qvadratmil, eger i sjelfva verket icke mer än *en* läns-djurläkare. Denne man, som redan är ganska ålderstigen, innehar, utom nämnde befattningen, äfven anställning som Veterinärläkare vid Hästjägarekorpsen och är bosatt i närheten af Östersund.

Till följd af den sistnämnda befattningen är han, under det mötena pågå, alldeles urståndsatt att lemna den enskilde något biträde, äfven om hans krafter dertill skulle räcka till. Detta är destomera svårt, som just under sagde tid, efter det de

mödosamma vinterkörslorna fullbordats, de flesta och farligaste sjukdomar utbryta såväl ibland hästar och boskap som renhjordarne, och hvarigenom den enskilde ofta drabbas af högst kännbara förluster. I brist på tjenligt läkarebiträde, nödgas allmänheten anlita qvacksalfvaren, genom hvars åtgöranden mången fattig bonde och renhjordsegare sett sin redbaraste egendom gå förlorad och dymedelst bringats till tiggarstafven.

Sådant är förhållandet i min hemort, och jag är förvissad om, att det på flera andra trakter ej är stort bättre.

Det är af denna anledning och med stöd af speciel uppmaning från mina kommittenter, som jag nu ödmjukligen tager mig friheten väcka följande motion:

att Rikets Höglofliga Ständer, till lön åt en Veterinärläkare för södra delen af provinsen Jemtland med station uti Oviken, ville anslå en årlig summa af 1,200 Riksdaler Riksmynt.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Paul Andersson,
från Jemtlands län.

N:o 73.

Af **Paul Andersson** från Jemtlands län, *om ett Statslån af 70,000 R:dr R:mt till Jemtlands kommunikations-aktiebolag.*

Ehuru den så kallade Jemtlands kommunikationsled redan är öppnad för allmänna trafiken, återstår likväl ännu mycket för dess fullständiga ordnande, om all den dermed åsyftade nytta skall vinnas; och af ett utaf Häradshöfdingen C. O. Granbom och handlanden O. Winnberg såsom revisorer af Jemtlands kommunikations-aktiebolags räkenskaper afgifvet, härhos bifogadt yttrande torde inhemtas, att de ansett 70,000 R:dr R:mt erfordras för betäckande af den brist, som skulle för bolaget uppstå, derest kommunikationsleden skulle fullständigt ordnas.

Enligt ett mellan Kongl. Maj:t och Kronan samt bolaget den 8 Maj 1858 upprättadt, i afskrift vidfogadt kontrakt, angående ifrågavarande kommunikationsled, har bolaget visserligen skyldighet att anskaffa de för trafiken behöfliga ång- och segel-

båtar, "så att transporterna, företrädesvis på de större sjöarne, må kunna bedrifvas med ångkraft"; men bolaget har ingen förpligtelse att ombesörja trafiken öfver land emellan sjöarne, likasom bolaget bör anses hafva fullgjort sin förenämnde skyldighet, om det med ångbåtar försett de två större sjöarne å leden, nemligen Storsjön och Kallsjön!

Då likväl bolaget insett, hvad erfarenheten, sedan trafiken öppnats, jemväl ådagalagt, att någon lifligare rörelse å leden icke är möjlig, med mindre så ordnas, att passagerare och gods kunna äfven öfver Anjans- och Refsunds-sjöarne å ångbåt och dessutom genom bolagets försorg öfver land mellan sjöarne befordras, emedan eljest väsendtliga olägenheter för trafiken måste inträffa, har bolaget af lifligt intresse att få denna kommunikationsled väl ordnad, emedan landets framåtskridande är deraf i hög grad beroende, redan för sistnämnde sjöar anskaffat 2:ne ångbåtar för en kostnad af . . . . . 52,490 R:dr,

och derjemte, såsom förberedande åtgärder, för att en så beskaffad passagerare- och godstrafik öfver land, som här ofvan nämnts, må kunna af bolaget ordnas, vid stationerna Melen, Upland, Sundet och Qvitsle, eller just de stationer, der bristen på främmande dragare är störst, inköpt jordegerdom till indelning åt formän för sammanlagde . . . . . 25,829 „

Derförutan har bolaget *dels* i afsigt att underlätta möjligheten af tullkammarens inrättande vid Melen inom den tid, som varit afsedd för kommunikationsledens öppnande, låtit derstädes uppföra byggnader af den storlek att, enligt med Kongl. General-Tullstyrelsen uppgjordt kontrakt, ej mindre tullkammarelokal än bostäder för tullförvaltare och underbetjening i dem blifvit inrymda, hvilket föranledt bolaget en, utöfver hvad eljest varit behöfligt, ökad utgift af . . . . . 18,500 „

dels för ändamål att framdeles kunna förbinda kommunikationsleden med Skalstugan medelst upptagande af någon ny väg från lämplig punkt å denna led och såmedelst ej mindre göra den äldre nuvarande 1½ mil långa, särdeles backiga vägen emellan Suul och Skalstugan obehöflig, än äfven bereda provinsen Jemtland en lättare vinterväg och två, afsides från leden liggande socknar, Åhre och Undersåker, lättnad jemväl i sommartrafiken med Norge — uppå derom af Norska Departementet för det inre gjord framställning — medgifvit en förändrad riktning i den fastställda vägplanen närmast gränsen, som föranledt bolaget cirka 3,000 fot längre väg att bygga i ogynnsammare trakt med en tillökning i kostnad af . . . . . 4,000 „

Transport 100,819 R:dr,

Transport 100,849 R:dr.

dels och slutligen byggt och bekostat i det af Kongl. Maj:t fastställda förslaget icke upptagna, men af behofvet påkallade, utfartsvägar vid Storviken och Bonäset för sammanlagde . . . . . 3,200 „

Summa R:mt 104,049 R:dr.

Utom att, enligt bifogade utdrag af Chefens för norra väg- och vattenbyggnadsdistriktet berättelse, entreprenörer af kringliggande allmoge af verkligt intresse för saken låtit förmå sig att öfver sina kontrakter göra arbeten långt bättre och derigenom kostsammare, än som dem ålegat, har bolaget alltså för anskaffande af sådana transportmaterialier och byggnader samt upptagande af sådana vägar, som vid kontraktets ingående med Kongl. Maj:t och Kronan icke varit afsedde, bestridt kostnader till ett belopp af 104,049 R:dr R:mt; och är det med anledning af detta förhållande, och enär behofvet å ena sidan oundgängligen kräfver, att kommunikationen varder fullständigt ordnad, emedan något väsendtligt gagn af den eljest icke kan vinnas, samt å andra sidan svårighet förefinnes att på enskild väg anskaffa medel för betäckande af den brist, som skulle uppstå, derest en fullständig sådan anordning göres, som jag ödmjukast anhåller:

att Rikets Ständer måtte bevilja Jemtlands kommunikations-aktiebolag ett statslån af 70,000 R:dr R:mt att under fem år räntefritt få begagnas, hvarefter detsamma skulle förräntas med fem procent och amorteras med sex procent årligen. Till Statens säkerhet för lånet skulle ställas all bolagets egendom i ångbåtar, jordegendom, nybyggnader och inventarier, enligt bokslut och förenämnde revisorers utredning, uppgående till 199,772 R:dr 2 öre R:mt, ett värde, som icke obetydligt skulle komma att ökas, derest förenämnde statslån erhålles.

Om remiss till Stats-Utskottet får jag anhålla.

Stockholm den 15 November 1862.

Paul Andersson,
från Jemtlands län.

N:o 74.

Af **Paul Andersson** från Jemtlands län, *om inlösen af tvänne Riksgäldskontorets sedlar à Tio Riksdaler.*

En lappman hade under sina helsodagar förvärfvat 2 st. 10 R:dr Riksgäldssedlar, hvilka han "skrinlade", för att använda dem i behofvets stund. För icke längesedan förlorade mannen sin syn och, då hans anhöriga togo vård om hans lilla bo, påträffades väl dessa sedlar, men preskriptionstiden var längesedan förbi och hans bemödande att få dem inlösta i Riksgäldskontoret var alltså fruktlöst.

Med anledning af denna ömmande omständighet får jag vördsamt hemställa:

att Rikets Ständer täcktes uppdraga åt Riksgäldskontoret att inlösa härhos bifogade 2 st. 10 Riksdaler Riksgäldssedlar med 20 R:dr R:mt.

Om remiss till Stats-Utskottet får jag anhålla.

Stockholm den 15 November 1862.

Paul Andersson,
från Jemtlands län.

N:o 75.

Af **Anders Pehrsson** från Malmöhus län, *om tillökning i allmänna diskontfonden eller åtminstone den del af samma fond, som är anslagen lånekontoret i Malmö.*

Vid de sednaste riksdagarne har beklagligen den åsigt tvärt emot Bonde-Ståndets mening gjort sig hos de tre öfriga Riks-Stånden gällande, att Banklagstiftningen borde sträfva att småningom inskränka Bankens lånerörelse på Allmänna Di-

skontfonden genom successiv minskning af denna fond, och derför såsom det mest talande skälet uppgifvits att Banken på denna utlåning skulle hafva gjort betydliga förluster; men då dels de talrika klasserna af mindre jordbrukare, handtverkare och tjenstemän, hvilkas rörelses- och lefnadsfångs natur icke medgifver dem att anlita kreditivrörelsen med dess ofta återkommande inbetalningar af hela kapitalet, ega fullt ut lika berättigade anspråk på det allmännas och dess institutioners understöd, som någonsin de större affärsmännen, hvilka genom hastigare omsättningar oftare kunna disponera de kapital, hvarmed de röra sig, dels ock det föreburna skälet, att förlusterna på denna rörelse varit stora, vederlägges af sednaste Berättelsen från Direktionen öfver Malmö lånekontor till Rikets Ständers Banko-Utskott, hvilken uppgifver att af de tio sista årens utlåning derstädes endast tvänne lån, utgifna år 1857 blifvit såsom osäkra förda inom linien med 932 R:dr 20 öre, men för öfrigt icke minsta förlust uppkommit, så får jag ödmjukligen föreslå:

att lånefonden vid allmänna Diskonten måtte i allmänhet ökas till hvad den var före 1853—1854 årens riksdag, eller åtminstone att den del af allmänna Diskontfonden, som anslås till förlag för Malmö lånekontor må erhålla en sådan tillökning och således bestämmas till 1,500,000 R:dr.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Anders Pehrsson,
från Malmöhus län.

N:o 76.

Af **Anders Pehrsson** från Malmöhus län, *angående hela personliga skyddsafgiftens anvisande till folkskolorna.*

Folkets upplysning har numera allmänt blifvit erkänd vara det kraftigast verkande medlet att förmå medborgaren uppfylla sina pligter, och man har derför med städse stigande ifver sökt vinnlägga sig om en förbättrad folkskoleundervisning. Redan skördade frukter af ökadt välstånd, mera laglydighet och verkligare sedlighet hafva ådagalagt, att man inslagit den rätta vägen och öfvertygat något hvar att inga utgifter bättre betrygga samhällets lugn och lycka, än de som användas till

folkbildningens utveckling. Hvad kan då vara mera naturligt och följdriktigt än att hela den afgift, som benämnes *personlig skyddsafgift*, användes till detta nyttiga ändamål, okunnighetens och råhetens utrotande med dess följder af laster och brott?

Kommunerna, besvärade af alla möjliga slags andra utlagor, se med smärta sina krafter otillräckliga att såsom de kunde önska främja folkbildningen och veta intet vigtigare föremål för den ifrågavarande skattens användande, än den allmänna upplysningen; de enskilda personerna, som, fattiga eller rika, få lika vidkännas denna utgift, se med glädje om den tunga, som deraf pålägges dem kommer just de fattiga, hvilka ej förmå sjelfva bekosta sin undervisning, till godo.

Jag föreslår derföre:

att hela den personliga skyddsafgiften må anslås till folkskoleväsendet' så att den må komma undervisningen i den kommun, der den utgöres, till hjelp och utveckling.

Och anhålles om remiss till vederbörligt Utskott af detta förslag.

Stockholm den 15 November 1862.

Anders Pehrsson,
från Malmöhus län.

N:o 77.

Af **Anders Pehrsson** från Malmöhus län, *om förmånsrätt för förut varande arrendator till arrende af boställs- och löningshemman.*

Vid sistlidne riksmöte väckte jag motion, "att Rikets Ständer måtte för sin del besluta, att vid utarrendering af alla slags boställs- och löningshemman, af hvad natur de vara må, då varande arrendatorer må åtnjuta förmånsrätt till hemmanen eller lägenheterna, mot uppfyllande af alla föreskrifna vilkor," men Stats-Utskottet tillstyrkte afslag på denna motion, åberopande såsom skäl att Utskottet fann den boställsinnehafvare i allmänhet tillförsäkrade rätt, att hvar och en under sin tjenstetid må disponera dem anslagna boställen, utgöra väsendtligt hinder för bifallandet af detta förslag, och detta Utskottets utlåtande blef utan diskussion af Riks-Ständen bifallet.

Emellertid förmodar jag att en närmare granskning af Utskottets skäl för afslag

skall ådagalägga, att detsamma icke låter sig förena hvarken med den grundsats, som blifvit i allmänhet fastställd genom Kongl. Kungörelsen den 17 Juli 1847 i afseende på sådana andra Kronolägenheter, af hvilka arrendeafgifterna omedelbarligen ingå till Statsverket eller med den princip, som Kongl. Maj:t under den 2 Oktober 1850, med anledning af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse af den 15 Maj 1848, fastställt i afseende på militiæboställen, i fråga om hvilka Kongl. Maj:t i nåder förordnat, att när utarenderadt militiæboställe skall under arrende upplåtas och Boställs-Direktionen finner med löningsfondens fördel mest öfverensstämmande, att den förre arrendatorn vid detsamma under förnyadt arrende bibehålles, emot erläggande af hvad som med afseende på boställets beskaffenhet skäligen pröfvas deraf kunna utgå, Boställs-Direktionen må ega att sådant boställe, utan hinder af hvad i Kongl. Maj:ts nådiga Reglemente den 19 Juli 1832, angående militiæboställens utarrendering genom Auktion, är stadgadt, till förre arrendatorn, derest han bostället i minst 5 år förut innehaft och detsamma derunder väl häfdat samt, inom viss af Direktionen förelagd lämplig tid, förklarade sig sådant åstunda, under förnyadt arrende öfverlåta, emot det att han i årlig arrendeafgift erlade det belopp, hvartill Boställs-Direktionen, med tillämpning af de i 6 § af nyssnämnde nådiga Reglemente stadgade grunder, pröfvat arrendet böra bestämmas: dock att detta belopp icke i något fall finge understiga hvad som under nästföregående arrendetid blifvit erlagdt.

Den ledande tanken för ifrågavarande Kongl. Förordningar har nemligen, enligt mitt förmenande, varit att, genom betryggande af arrendatorns utsigt att för längre tid få besitta den arrenderade jorden, förmå honom att på dess förbättrade häfd nedlägga äfven sådana kostnader, som först under en aflägsnare framtid kunna återvinnas, en princip, som tillämpad äfven vid andra boställen måste blifva till fördel icke blott för arrendatorn utan äfven för kommande boställsinnehafvare, och då jag med mitt förslag alldeles icke afsett någon inskränkning uti varande boställsinnehafvares rätt att under sin tjenstetid disponera dem anslagna boställen, utan blott önskat att alla boställen, som icke disponeras af innehafvare af de befattningar, till hvilka de äro anslagna, må utarrenderas efter samma grunder, som de lägenheter hvilkas arrendeafgifter omedelbarligen ingå till Statsverket, så föranlåtes jag att nu föreslå:

att Rikets Ständer måtte för sin del besluta, att vid utarrendering af alla slags boställs- och löningshemman, af hvad natur de vara må, så vida icke någon innehafvares dispositionsrätt derigenom förnärmas, då varande arrendatorer må åtnjuta förmånsrätt till hemmanen eller lägenheterna mot uppfyllande af föreskrifna vilkor.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Anders Pehrsson,
från Malmöhus län.

N:o 78.

Af **Sven Gustaf Johanson** från Jönköpings län, *om förhöjning i lönen för provinciallläkaren i Wernamo distrikt af Jönköpings län.*

För den civila helsovården i riket hafva i sednare tider flera väl behöfliga åtgärder blifvit vidtagna och betydliga anslag beviljade.

Så har Kongl. Sundhets-kollegium, efter erhållen nådig befallning att med yttrande i detta ämne inkomma, uti underdånig skrifvelse af d. 11 April 1859 bland annat föreslagit, att 48 nya provincial-läkare, hvardera med 1,500 R:dr R:mt i årlig lön, måtte anställas och inom länen fördelas; att de 26 extra provincial-läkarebefattningarna, som redan funnos, skulle på ordinarie stat uppföras jemväl med årlig lön af 1,500 R:dr för hvardera o. s. v.

Med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition beviljade Rikets Ständer vid sista riksdag 30,000 R:dr till 20 nya provincial-läkarebeställningar och 1,500 R:dr att såsom tjenstgöringspenningar fördelas till lika belopp mellan 3 provincial-läkare.

Uti underdånig skrifvelse d. 4 Augusti detta år har Kongl. Sundhets-kollegium underdånigst hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes till Rikets nu församlade Ständer aflåta nådig Proposition om ett anslag af 42,000 R:dr till 28 nya provincial-läkarebefattningar och 13,000 R:dr till löneförhöjning åt de 26 extra provincial-läkarne, hvilka blott hafva 1,000 R:dr årlig lön hvardera.

Kongl. Maj:t har uti sin afgifna nådiga Proposition till Rikets Ständers Statsutskott. angående Statsverkets tillstånd och behof, blott äskat anslag till 8 nya provincial-läkaretjenster att inrättas å sådana orter af riket, der de kunna finnas mest behöfliga.

Beträffande åter den af Kongl. Sundhets-kollegium ånyo föreslagna löneförhöjningen för de 26 förutvarande extra provincial-läkarne, har Kongl. Maj:t ansett denna fråga böra uppskjutas till dess den föreslagna regleringen af helsovården hunnit ytterligare genomföras.

Uti Jönköpings län har en sådan reglering redan blifvit fullständigt genomförd medelst Kongl. Maj:ts nådiga Bref af d. 10 Januari 1862, så att länet blifvit indeladt i 6 provinciallläkare-distrikter med stationer i Jönköping, Eksjö, Hvetlanda, Wrigstad, Wernamo och Gisslaved. — Då således Östbo och Westbo härader, innefattande 41 församlingar med öfver 45,000 innevånare, spridda på en vidsträckt yta, förut hade blott en extra provincial-läkare, hvilken tillika var bataljons-läkare

vid Jönköpings regemente med station i Wernamo, så har nu en ny provincialläkare-tjenst blifvit inrättad för större delen af Westbo och någon del af Mo härad med 1,500 R:drs lön och station i Gisslaved, hvaremot läkaren i den andra delen af det gamla distriktet, som omfattar hela Östbo härad och 5 församlingar af det angränsande Westbo härad, får blott 1,000 R:dr årlig lön. Detta förhållande har också haft den för denna ort olyckliga påföljd, att, sedan innehafvaren af extra provincialläkaretjensten i Wernamo distrikt under förliden sommar erhöll transport till annan befattning, ingen sökande anmält sig till denna tjenst, oaktadt den redan 2:ne gånger blifvit kungjord ledig; och beklagligtvis finnes ingen utsigt dertill att någon kompetent sökande hädanefter anmäler sig till en provincialläkare-tjenst med blott 1,000 R:drs lön, så länge dylika befattningar med 1,500 R:drs lön flerastädes finnas att söka. Också synes det vara besynnerligt, att sedan regleringen af provincialläkare-befattningarne inom ett län blifvit genomförd, blott den ene provincialläkaren skall hafva mindre lön än de öfrige, endast derföre att distriktet utgör en del af en extra provincialläkare-befattning, som kunde förenas med militärläkare-tjenst, hvilket i följd af i sednare tid härom utfärdad nådig Kungörelse nu mera icke är tillåtet.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, anhåller jag vördsamt:

att Rikets Ständer ville bevilja en årlig lön af 1,500 R:dr för provincialläkaren i Wernamo distrikt af Jönköpings län i likhet med hvad de öfriga provincial-läkarne i länet innehafva.

Om remiss af denna motion till Höglofliga Stats-utskottet anhålles ödmjukligen.

Stockholm den 15 November 1862.

Sven Gustaf Johanson,
från Jönköpings län.

N:o 79.

Af **Sven Gustaf Johanson** från Jönköpings län, *om skadeersättning af allmänna medel till klockaren J. Nilsson i Anderstorp för liden förlust vid vägomläggning förbi den s. k. Rindbolidet.*

Liksom det allmännas välfärd oeftergifligen fordrar, att den enskilde medborgaren redbart och samvetsgrannt söker uppfylla sina åtagna förbindelser, likaså måste

det allmänna å sin sida vara förpligtadt att tillse, det den enskilde i denna sträfvan lämpligen understödjes; och der samhällsmedlemmen, i redligt nit att gagna, oförvålladt löper fara att, vid utförandet af ett allmännyttigt och af behofvet påkalladt företag, uppoffra sitt eget välstånd, synes Staten böra mellankomma för att icke med den förres ekonomiska ruin köpa sig den under sådana förhållanden föga värdiga förmånen af en ringa besparing i statsutgifterna.

Utgående från denna åsigt tager jag mig friheten att till Rikets Höglofl. Ständers behjertande göra följande framställning:

Sedan majoren m. m. J. Backlund i Sept. månad 1845 uppgjort kostnadsförslag för omläggning af vägen förbi den så kallade Rindboliden å landsvägen emellan Norrlida och Gisslaveds gästgifvaregårdar i Westbo härad af Jönköpings län, och detta kostnadsförslag under den 27 Mars 1858 blifvit af Kongl. Maj:t i nåder gilladt och godkändt, förrättades auktion för arbetets öfverlåtande på entreprenad den 11 Sept. sistnämnde år. I förhoppning att detta af sakkunnig och erfaren person upprättade kostnadsförslag, hvilket slutade sig å en summa af 1,149 R:dr 20 sk. banko, eller 1,723 R:dr 21 öre R:mt, skulle vara så beräknadt, att arbetet kunde ungefärligen till de kalkylerade priserna utföras; och med hänsigt jemväl dertill, att ortens innevånare lofvat att i någon mån genom frivilligt dagsverksbiträde utan ersättning bispringa entreprenören, åtog sig klockaren i Anderstorps församling J. Nilsson verkställandet af ifrågavarande vägomläggningsarbete för en summa af 1,595 R:dr R:mt. Såsom understöd för detta arbete hade statsanslag under den 27 Mars 1858 blifvit beviljadt till ett belopp 1,500 R:dr R:mt; resten skulle af den fattiga orten tillskjutas. Emellertid mötte vid arbetets utförande så svåra hinder, att en ganska betydlig förlust för den obemedlade entreprenören blef oundviklig. För det första innehöll kalkylen det misstag, att marken vid södra ändan af vägen var upptagen att *höja* sig, så att arbetet här skulle kunna utföras med 52 mansdagsverken och för en sammanräknnd kostnad af 91 R:dr 12 öre. I verkligheten deremot bildade terrängen här en *dalsänkning*, så att en utfyllning med icke mindre än 648 lass sten blef nödvändig och medförde en kostnad af 270 R:dr R:mt.

Dernäst, och under antagande att erforderlig mursten skulle erhållas genom den för vägbanans framdragande nödiga sprängning, upptog kostnadsförslaget icke någon ersättning för mursten; men vid arbetets företagande visade sig den ur vägbanan utsprängda stenen, i anseende till bergets beskaffenhet, alldeles oanvändbar till annat än fyllning och makadamisering, hvadan all mursten till den 6 alnar höga muren måste sprängas och transporteras från ända till 1,500 alnar från vägen aflägse ställen. Denna oväntade missräkning i kostnadsförslaget förorsakade en ansenlig förhöjning i arbetskostnaden. I sammanhang härmed bör nämnas, att under den långa tid af 15 år, som förflutit emellan förslagets uppgörande och arbetets verkställande, den förbiflytande Nissaån gjort en utskärning så nära berget, att tillkallad landtmätare ansåg nödigt draga vägbanan några alnar inåt detsamma, hvar-

igenom ej allenast en fast grund för vägens framtida bestånd, utan äfven en passande rigtning erhölls.

Till dessa svårigheter, hvilka redan ensamma voro tillräckliga att på ett bekymmersamt sätt hota den obemedlade entrepenörens ekonomiska välstånd, kom slutligen en omständighet, som mera än allt annat verkade missgynnande på detta arbetsföretag. Under det att kostnadsförslaget upptog dagsverkspriserna till ett belopp af endast 75 öre, hvilket motsvarade det sedan ofvannämnde tid tillbaka i orten gängse och ända till tiden för entreprenadauktionen bibehållna priset på mansdagsverken, inträffade redan vid arbetets början den, af förhöjda priser på alla lifsförnödenheter framkallade, stegring i dagsverkslegan, hvilken, redan förut förnummen inom andra delar af riket, först vid denna tid gjorde sig gällande inom den ort, hvarom nu är fråga. Ett mansdagsverke, hvilket, på sätt förut är nämndt, kort förut betalades med 75 öre, kunde nu icke erhållas under 1 R:dr à 1 R:dr 50 öre, och för ett fullgodt öke-dagsverke betalades ända till 3 R:dr.

Hvad inflytande denna prisförhöjning skulle utöfva på ett företag, der arbetskostnaden utgjorde den hufvudsakligaste utgiften och endast en jemförelsevis ringa del af dagsverkena erhöllos utan betalning, är lätt att inse.

När vägomläggningen var färdig, kostade den, i stället för de i kostnadsförslaget beräknade 1,723 R:dr 24 öre, icke mindre än 3,765 R:dr 17 öre, oberäknadt ränta å det kapital, som entreprenören varit nödsakad att förskottera och kvilket han för arbetets fullbordande nödgats upplåna; och skulle för denne sednare, i händelse något ytterligare bidrag ej varit att påräkna, medföra en förlust af 1,759 R:dr 9 öre. Som emellertid denna förlust var för stor, för att kunna af den obemedlade entreprenören bäras, och ortens fattigdom ej medgaf något understöd derifrån mer än af ett frivilligt sammanskott, uppgående till 203 R:dr 33 öre, vände sig den för vägbyggnadsarbetet utsedda Direktion till Kongl. Maj:t med underdånig ansökan om ytterligare bidrag af statsmedlen. Denna underdåniga ansökning, understödd af Kronofogdens i orten tillstyrkande samt förordad ej mindre af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, än ock af Styrelsen för allmänna Väg- och Vattenbyggnader, gynnades i så måtto af nådigt bifall, att ett belopp af 500 R:dr till entreprenören utanordnades af besparingarna å Riks-Statens 6:te Hufvudtitel. Således återstår ännu en förlust för entreprenören af 1,259 R:dr 9 öre R:mt, hvars ersättande, jemte derå belöpande ränta 75 R:dr samma mynt, af allmänna medel jag ansett mig böra hos Rikets Ständer vördsamt föreslå. Visserligen framställer sig härvid osökt den invändningen, att det tillhör naturen hos ett entreprenadkontrakt att kunna för entreprenören medföra förlust likaväl som vinst; — att det således är hans ensak, om han åtager sig något, som han icke på de kontraherade vilkoren kan uppfylla; — samt att entreprenören har lika litet anspråk att, i händelse af förlust, få entreprenadsumman höjd, som den andra kontrahenten skulle ha att, i

motsatt

motsatt fall, få summan nedsatt. Men en sådan invändning torde sakna all giltighet vid ett sådant fall, som det förevarande, der entreprenörens förlust icke uppstått i följd af oskicklighet, oordentlighet eller okunnighet vid arbetets anordnande och utförande eller af bristande omdöme vid beräkningarnes verkställande, utan genom dels vederbörande tjenstemans misskalkylering i kostnadsförslaget, dels ock hufvudsakligen genom en allmän omstörtning i arbetspriserna, hvilken icke äfven af den erfarnaste kunnat beräknas. Genom officielt afsyningsbetyg är styrkt, att vägbyggnadsarbetet blifvit nöjaktigt verkstäldt och fullbordadt; genom detta arbete har en för orten nyttig och särdeles behöflig förbättring i kommunikationen blifvit åvägabragt. Kan det vara rätt, kan det vara billigt, att sådant skett endast genom uppoffrandet af enskild, af Länsstyrelsen såsom arbetsam, redbar och aktad vitsordad, mans ekonomiska välfärd? Är det tillbörligt, att en verksam, redlig mans lycka och välstånd skola, utan hans eget förvållande, ligga begrafna i detta allmänt nyttiga företag? Jag tror det icke. Och är det derföre jag ansett mig böra, på sätt ofvan är anfördt, hos Rikets Höglofl. Ständer vördsamt hemställa:

att ett belopp af 1,334 R:dr 9 öre R:mt måtte af allmänna medel anslås att till Klockaren J. Nilsson i Anderstorp utbetalas till betäckande af den förlust, som drabbat honom genom utförande af vägomläggningen förbi den så kallade Rindboliden.

Jemte det jag för bestyrkande af ofvan anförde uppgifter härhos bifogar erforderliga handlingar, anhåller jag, att denna min motion måtte blifva remitterad till vederbörligt Utskott i och för grundlagsenlig behandling.

Stockholm den 15 November 1862.

Sven Gustaf Johanson,
från Jönköpings län.

N:o 80.

Af **Anders Persson** från Örebro län, *om ändring af lagens stadganden angående börd af jord å landet.*

Efter det fråga under förra riksdagen blifvit väckt om upphäfvande af den i Svensk lag bestämda rätt att börda jord å landet, så har Lag-Utskottet uti dess be-

tänkande N:o 28, på anförda skäl kommit till det resultat, att Utskottet vördsamt hemställt, "Att ifrågavarande motion måtte lemnas utan afseende". — Mot detta beslut hafva reservationer anmälts: af Herr Grefve Sparre m. fl. som yrkat, att endast bröstarfvingar samt föräldrar och syskon skulle ega rätt att börda såld eller skänkt arfvejord, af Herr Friherre Armfelt, m. fl., som yrkat, att all bördsrätt må upphöra, hvarjemte Herr Tollander och Herr Staaff instämt med Paul Andersson, som motionerat och i särskild reservation anhållit: "Att alla i nu gällande lag och särskilda författningar gjorda bestämmelser och stadganden om rätt till börd på landet måtte helt och hållet upphöra att vara gällande". — Efter att detta betänkande blifvit hos de två Riks-Stånden återremitteradt samt Preste- och Borgare-Stånden fattat skiljaktiga beslut har Lag-Utskottet i nytt betänkande N:o 49 kommit till det resultat: att all rätt till börd af jord å landet skulle upphöra; mot hvilket beslut återigen reservationer i olika syften blifvit anmälde. — Af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse, N:o 160, den 15 Oktober 1860 synes, att den mening, som uttalar sig i Herr Grefve Sparres ofvanomförmälde reservation, blifvit Rikets Ständers beslut; men synes icke hafva vunnit nådig sanktion, enär någon författning i ämnet allt hittills uteblifvit.

De stora olägenheter, som börderätten i vissa fall medför på landet, qvarstå ännu oförminskade och stadgandena uti 1 Kap. 1 § Jorda-Balken, att köp är laga fång samt 2 § uti 1 Kap. Handels-Balken, att: "laga köp; thet skall stånda och ej återgånga;" — qvarstå, som meningslösa fraser, hvilka sakna all betydelse, då en egennyttig slägting till säljaren har mod att framstå och genom en undantagslag tvinga köparen från sin ärligt förvärfvade egendom, samt dymedelst göra uppenbart gyckel åt båda de positiva lagbud, som innefattas uti ofvanåberopade paragrafer.

Om än denna inkonseqvens i lagstiftningen vid något enstaka fall skulle låta försvara sig ur moralisk synpunkt, kan sådant dock aldrig ske ur den juridiska; ty ingen regel är nödvändigare än den, att man bör hålla i helgd hvars och ens eganderätt till sitt välfångna gods. — Ju oftare denna helsosamma regel äfventyras, desto bjertare framstå de lyten, som fräta på samfundslagarne, och desto kraftigare underhålles begäret att för slem vinning åtkomma nästans välfångna gods; ty att kärleken till fädernetorfvan skulle vara den mägtigaste driffjedern i de ofta förekommande bördetvisterna svär helt och hållet mot den erfarenhet, man på sednare tider fått göra i de flesta orter inom landet. Som den radikalare formen i bördlagstiftningen dock under sednaste riksdag rönt ett mera kompakt motstånd, har jag, för att åtminstone komma ett steg framåt i denna gren af vår lagstiftning, härmed velat hos Rikets Höglofliga Ständer framställa det förslag:

att en Förordning måtte utfärdas, hvarigenom stadgades, att fast egendom, af hvilken natur som helst, den må vara ärfd eller förvärfd, hvilken försäljes å offentlig auktion, må hvarken vara börd underkastad eller kunna lösas af *ränte-egaren*, såvida kungörelsen om auktion varit införd i Lands-

höfdinge-embetets kungörelse samt provinsens tidningar minst 30 dagar före auktionen.

Genom utfärdande af en författning i den syftning, detta förslag innehåller, har jag trott att ändamålet skulle vinnas utan förnärmande af dens rätt, som, af verklig härlek till sina fäders jord, önskar åtkomma en anhörigs fastighet. — Hemställande jag till respektive Utskottets beprövande de vidare detaljbestämmelser, som för ändamålets vinnande må anses erforderliga. — Mot detta förslag kan visserligen den invändning göras, att en säljare, genom stränga betalningsvilkor, skulle kunna göra det för bördemannen omöjligt, att sjelf inropa den utbjudna fastigheten å auktion; men utom det att man svårligen lärer kunna stifta lagar, som icke kunna kringgås eller beröfva en säljare rätt att sjelf betinga betalningsvilkoren, finnes ock ett korrektiv mot svikligt förhållande derutinnan; ty allmänna lagen stadgar att såväl köpare som säljare äro skyldige med ed styrka, att dem emellan är så tingad och betaldt, som köpebrefvet innehåller. — Till förekommande af det sålunda befarade hindret för bördemannen att sjelf inropa en arfvejord å offentlig auktion, tar jag mig friheten föreslå ett ytterligare stadgande, lydande sålunda:

> Befarar bördeman, att bland köpevilkoren för ärfd fastighet, som blifvit å offentlig auktion såld, några tysta förbehåll egt rum, må han sin bördetalan lagligen instämma, och derest icke köpare och säljare gitta gå den i 5 Kap. 6 § Jorda-Balken föreskrifna ed, jemväl vara berättigad att vinna samma jord i börd, derest inga andra hinder häremot möta.

Stockholm den 15 November 1862.

A. Persson,
från Örebro län.

N:o 81.

Af **Ola Lasson** från Christianstads län, *om tullmjölqvarnars befrielse från grundränta och åsättande i stället af bevillning.*

Vid sistförflutne riksdag tillstyrkte Höglofliga Stats-Utskottet, på sätt dess afgifna Utlåtande N:o 101 närmare utvisar, att all skattläggning å tullmjölqvarnar borde upphöra samt dessa qvarnar endast beräknas till bevillning. Då nu samma om-

ständigheter, på hvilka detta utlåtande stödde sig, fortfarande gälla, samt då tillika något giltigt skäl icke förefinnes, att sedan salu- och legosågar, valk- och stampverk samt tullmjölqvarnar å städernas områden blifvit befriade från grundränta, så att de, i stället för slik ränta, i likhet med fabriksinrättningar, endast till bevillning anses, såsom i Bevillnings-förordningen derom är stadgadt, (hvarom allt närmare upplysning kan erhållas i Thurgrens Handbok i Svenska Skattläggningsverket), låta tullmjölqvarnar å landet det oaktadt utgöra grundränta, och således vidkännas en hårdare beskattning än alla slags qvarnar, för att ej nämna det stora, men aldeles öfverflödiga besvär och den tidspillan, som vid handläggningen af dylika skattläggningsärenden tillskyndas Statens kamerala tjenstemän, så får jag vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer täcktes besluta, att tullmjölqvarnar å landet skola vara befriade från grundränta och allenast åläggas bevillning samt att härvid i öfrigt skall iakttagas, hvad i Höglofliga Stats-Utskottets omförmälda utlåtande är vordet anfördt och föreslaget.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 15 November 1862.

Ola Lasson,
från Christianstads län.

N:o 82.

Af **E. J. Rudberg** från Calmar län, *om statsanslag till en hamnanläggning inom Böda eller Högby socknar på Öland.*

Bland de åtgärder, hvilka i hög grad skulle bidraga till norra delens af Öland förkofran, kan med skäl räknas anläggningen af en hamn inom Böda eller Högby socknar på något lämpligt ställe, hvarifrån ortens produkter kunde utskeppas.

Öns nordligaste socknar äro särdeles vanlottade på kommunikationer. För att deras produkter, spannmål och sten, må kunna blifva afyttrade, måste dessa föras antingen landvägen sex mil till Borgholm eller ock på båt öfver till fasta landet. Transporten till lands är för kostsam för att kunna begagnas. Den till sjös måste derföre anlitas och begagnas äfven mest; men då ingen hamn finnes, der båtarne efter intagen last kunna, om och blott en enda natt, ligga skyddade mot stormar

och vågornas raseri, medför detta transportsätt städse stora och kännbara förluster; och ofta har, i brist på säkert inlopp till ön, mot hvars kala och höga stränder vågorna rusa i stora och svallande bråttsjöar, ej allenast båtar och last, utan ock, hvad än vigtigare är att behjerta, menniskor, till och med straxt invid egna hem, förgåtts.

Jag vågar derföre i betraktande af dessa synnerligen svåra olägenheter, hvilka ortens innevånare vid transporterande af deras varor äro underkastade, föreslå:

"att Rikets Ständer täcktes för en gång anslå ett belopp af 10,000 Riksdaler Riksmynt att, efter förutgången undersökning, användas till en hamnanläggning å tjenlig plats inom Högby eller Böda socknar på Öland."

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

E. J. Rudberg,
från Calmar län.

N:o 83.

Af **E. J. Rudberg** från Calmar län, *om ändring i tiden för Kronouppbördsstämmornas hållande på Öland.*

Vid flera föregående riksdagar har fråga varit väckt om kronouppbördsstämmornas på Öland framflyttande till den tid af året, eller Juni månad, då kommunikation med Calmar stad och fasta landet vore för öns innevånare tillgänglig. Denna fråga har likvisst icke af Rikets Ständer blifvit i någon mån behjertad, eller åtgärder vidtagna, som kunna lända till den skattskyldiges förmån uti ifrågavarande hänseende. Såsom bekant är, har Statskontoret, uti sin kungörelse af den 8 December 1836, meddelat den föreskrift, att den så kallade första uppbördsstämman, som vanligen hålles i November månad, för det löpande året skulle upphöra och sammanslås med andra uppbördsstämman, hvilken alltså dädanefter skulle blifva den *enda*, samt att Konungens Befallningshafvande egde att förordna om nämnde uppbördsstämmas hållande på någon lämplig tid inom Januari, Februari eller Mars månad hvarje år, eller, der särskilda omständigheter någon gång kunde gifva anledning till längre anstånd, sist inom medlet af April månad.

Att denna tid af året är alldeles olämplig för Ölands innevånare att erlägga sina kronoräntor torde lätteligen af en hvar kunna inses, ty all kommunikation mellan ön och fasta landet är under denna tid af året till större delen stängd, eller åtminstone ej farbar utan största fara för både lif och egendom, och ofta, ja mycket ofta har händt, att olyckor inträffat, då menniskolif samt kreatur och varor gått förlorade endast af orsak, att hemmansinnehafvare eller andra personer icke velat underkasta sig exsekutors åtgärd för kronouppbördens uteblifvande inbetalning. Ännu en omständighet möter och det är att, då det är alldeles omöjligt att komma till fasta landet, det ofta händer att den skattskyldige tvingas att till öns spannmålshandlare, de må finnas i den lilla staden Borgholm, köpingen Mörbylånga eller annorstädes å ön, afyttra sin spannmål till hvad pris som helst; och spannmål är det enda ön afkastar till betäckande af årets alla utskylder och onera.

Upplysningsvis får jag nämna, att från norra Motet af Öland utgår all der på markegång beroende skatt till ett belopp af omkring 30,000 R:dr R:mt; och jag förmodar en lika summa från södra Motet. Sålcdes åtgår endast härtill 6,000 tunnor spannmål, beräknade efter 10 R:dr per tunna; nu händer ofta att genom antydda olägenheter man tvingas att sälja spannmålen under 10 R:dr per tunna och då riskerar ju den skattskyldige en betydlig förlust.

Det torde kanske häremot invändas, att redovisningstiden för uppbördsmannen blefve olämplig, men deremot får jag anmärka, att redovisning för Kronans uppbörd kan i alla fall medhinnas till Augusti månads slut; ty icke är det med rättvisa förenligt, att en uppbördsman skall innehafva Kronans medel från Februari månad och till Maj eller Augusti och deraf draga egen fördel eller vinst, icke heller kan jag inse, att det för den öfriga delen af riket, eller Staten i sin helhet blir någon fördel att inspärra dessa medel i länens ränterier för att derstädes vara alldeles ofruktbara såväl för Kronan som folket.

Af denna anledning tager jag mig friheten föreslå:

att tiden för kronouppbördsstämmornas på Öland hållande måtte framflyttas från Februari och Mars månader till Juni eller början af Juli månad, då all kommunikation med fasta landet samt öfriga delar af riket är för öns innevånare tillgänglig.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

E. J. Rudberg,
från Öland.

Häruti förenar sig

N. P. Bäckström,
från Öland.

N:o 84.

Af **J. G. Dahlgren** från Calmar län, *om ändring å tiden för tjenstehjonsflyttningen.*

Ehuru vid föregående riksdagar förslag varit å bane om ändring i Tjenstehjonsstadgan, såtillvida nemligen att flyttningstiden för tjenstehjon på landet måtte bestämmas till Juni i stället för Oktober månad, och fastän dessa förslag icke vunnit framgång, får jag likväl förnya framställningen och för min mening anföra följande skäl:

Hösten är i allmänhet för landtmannen så upptagen af brådskande göromål, att dessas afbrytande i och för ombyte af tjenstehjon orsakar honom icke ringa olägenheter; denna årstid för tjenarens afflyttning är i högsta grad olämplig, dels med afseende på vägars och kommunikationers oländighet, dels ock hufvudsakligen med afseende på de tjenstbarheter, tjenaren har att fullgöra under tiden näst efter hans inträde i tjensten. Vi veta nemligen litet hvar att, sedan inhöstningen försiggått, kreaturens utfodring utgör föremålet för landtmannens angelägnaste omsorger; då nu den nya tjenaren tillträder sin tjenst, är det för honom en vigtig sak att kunnu bedöma sagde utfodring, och detta kan han ej om han icke deltagit i fodrets inbergande. Deremot om han biträdt med inbergningen, så har han icke allenast kunnat tillse, att denna tillgått på ett ändamålsenligt sätt, utan han har ock kommit i tillfälle att hedöma fodrets mängd och beskaffenhet samt vet att rätta sig derefter. Midsommaren är mera lämplig såsom flyttningstid, ty då tjenstehjonet vid denna tiden kommit i tjensten, vidtager inbergningen och derunder kommer tjenaren att biträda samt blir i tillfälle att egna sin uppmärksamhet åt de förhållanden, som för hans befattnings skötande äro af nöden att känna.

Under sommaren äro vanligen kreaturen på bete och de vigtigare vårgöromålen verkställda, då man alltså med mindre saknad kan lemna tjenaren. Genom en sådan förändring af flyttningstid skulle säkerligen mänget ohehag, som nu inträffar, kunna undgås. Man vet t. ex. att, då tjenaren hunnit till våren, esomoftast inträffar, att han uppburit en större del af lönen och då börjar tredskas samt begär sitt orlof. Visserligen kan detta nekas, men heldre än att han behåller en tvungen tjenare, som går olustig i sitt arbete, bifaller husbonden hans begäran och under sommaren finner han sin utkomst dels vid allmänna arbeten och dels vid hamnplatser etc., och på sådant sätt går jordbruket miste om det arbetsbiträde, som detta så väl behöfver. Ett sådant förhållande inträffar icke, om tjenaren städjes på våren, ty då

blir han fri vid midsommaren och kan då, ifall han ej fått eller velat antaga annan tjenst, följa sin böjelse att söka sysselsättning, hvar han behagar, utan att husbonden deraf förnärmas. Ändamålsenligheten af, en förändring är icke allenast erkänd, utan ock af den allmänna meningen i den ort, jag representerar, allvarligen påkallad, hvarföre jag vördsamt föreslår:

att flyttningsdag för tjenstehjon på landet må, i stället för den 24 Oktober, bestämmas till den 16 Juni.

Om detta förslag vinner bifall, så torde uppsägnings- och städjetiden derefter lämpas.

Om remiss till behörigt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

J. G. Dahlgren,
från Calmar län.

N:o 85.

Af **Anders Jonsson** från Wermlands län, *om hela den personliga skyddsafgiftens användande till folkundervisningens befrämjande.*

Hvarje sann vän af folkundervisningens och upplysningens befrämjande kan icke neka, att Regeringen och Ständerna på de sednare åren gjort mycket härför genom halfva personliga skyddsafgiftens anslående till folkskolorna. Tacksamt erkännande detta, återstår dock mycket att önska, om skolan skall kunna uppfylla sitt rätta ändamål.

Att folket å sin sida gjort stora ansträngningar dels för att ordna skolväsendet, på sätt Skolstadgan föreskrifver, och dels genom inrättande af småbarnsskolor på de flesta ställen, hvilka skolor visat goda frukter, kan ingen bestrida och i samma stund, till följd af den nya Kommunal-författningen, kommunerna sjelfva komma att ordna sina angelägenheter, blifva kunskaper och upplysning bland folket mera nödvändiga.

Beträffande åter sättet för användandet af den återstående halfva personliga skyddsafgiften, hvarom vid hvarje riksdag reglementerats, så har klagan försports öfver dessa reglementariska föreskrifter och den ojemnhet, hvarmed dessa medel kommit

kommit de skattskyldige åter till godo. Såsom ett exempel vill jag endast nämna, att uti den sednaste förordningen rörande dessa medels användande stå ordeu *företrädesvis fasta skolor*. Att uti de tätt bebodda delarne af landet hafva blott *ett* skolhus, låter sig lätt göra, hvaremot uti de vidsträcktare och glest befolkade trakterne man inom hvarje församling nödgats uppföra 2 à 3 skolhus, för att icke allt för långt aflägsna barnen från deras hem och ehuru vid desse sednare skolhus eller skolstationer, skolan fortgått på samma sätt som å de orter, hvilka blott hafva 1 skolstation, så har likväl desse församlingars begäran, att utaf Staten erhålla till skollärarnes löneförbättring $\frac{1}{3}$ då de ingått på att sjelfva erlägga $\frac{2}{3}$ af den förhöjda lönen, blifvit afslagen på den grund att de icke haft en fast skola.

I anledning häraf och som, hvad läroverken i städerna angå, Staten på de flesta ställen aflönar der anställda lärare, får jag vördsamt föreslå:

att hela den personliga skyddsafgiften måtte till folkundervisningens befrämjande blifva anslagen.

Att nödig uppsigt öfver folkskolan genom Reseinspektörer inom hvarje län bör ega rum påyrkar jag äfven, och medlen till dessas aflöning är både lättast och enklast att taga ur Länsränterierna, dit skyddsafgiftsmedlen ingå, äfvensom Rikets Ständer kunna och böra bestämma kontroller att medlen icke till annat ändamål än skolan får användas.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Anders Jonsson,
från Wermlands län.

N:o 86.

Af **J. G. Odelberg** från Westmanlands län, *om tillägg i 12 § i Kongl. Förordningen den 21 Mars 1862, rörande kommunalstyrelse på landet.*

Då hvarje lag har till syfte att låta såväl samhällsmedlemmarne, som kommunerna sinsemellan komma i åtnjutande af lika rätt, så, på det att detta mål i möjligaste måtto äfven må vinnas genom de nyss utkomna så kallade kommunallagarna,

samt dessa således blifva hvad namnet antyder och hvarje kommun, oberoende af enskild, med hög rösträtt försedd persons möjligen ensidiga åsigter, sättas i tillfälle att fatta sådana beslut, som åstadkomma gemensamt bästa och allmän belåtenhet, vågar undertecknad till Hedervärda Ståndets ompröfning föreslå:

att 12 § i Kongl. Förordningen den 21 sistlidne Mars, om kommunalstyrelse på landet, som lyder sålunda: "röstvärdet skall beräknas efter det en hvar röstegande åsatta fyrktal", måtte få följande tillägg:

"Ej må någon vid allmän kommunalstämma utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en tiondedel af kommunens hela röstetal efter röstlängden; och gälle detta äfven för det särskilda fall, som i nästföregående § afses."

Och detta, på det den må öfverensstämma med den under samma dag utgifna Kongl. Förordningens om kommunalstyrelse i stad 12 §, der det heter: "den som vid allmän rådstuga röstberättigad är, eger en röst för hvarje, enligt sednast upprättade, vederbörligen fastställda bevillningstaxeringslängd, honom enligt Art. II i Bevillningsstadgan påförd hel Riksdalers bevillning till Staten. Ej må någon vid allmän rådstuga utöfva rösträtt för större antal röster, än som svarar mot en tjugondedel af stadens hela röstetal efter röstlängden."

Genom det nu af mig föreslagna tillägg skulle det missförhållande förebyggas, att en person, som inom en socken eger vidsträckta possessioner och följaktligen hög rösträtt, genom sitt enstaka nej å en kommunalstämma kan kullkasta hela den öfriga församlingens beslut.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

J. G. Odelberg,
från Westmanlands län.

N:o 87.

Af **Ola Jönsson** från Malmöhus län, *om befrielse från beväringsexercis för beväringsyngling, hvilken såsom aktiv ledamot tillhör någon skarpskytteförening.*

Ingen torde väl vilja eller ens kunna bestrida, att ju icke en allmän nationalbeväpning bland ett folk, hvars dyrbaraste egendom varit och är lagbunden frihet och sjelfständighet, utgör det kraftigaste medel till landets skydd mot yttre fiendtlighet. Början till en sådan beväpning hafva vi varit nog lyckliga att nu upplefva, i det nu under sednaste tiden, af fosterlandsandan framkallade, frivilliga skarpskyttevåsendet, hvilket dock utan understöd och uppmuntran från det allmänna, tvifvelsutan skulle i en icke så långt aflägsen framtid, om icke alldeles gå under, åtminstone hämmas i sin utveckling och sålunda förfela det ädla syfte, som dermed först varit afsedt.

Kongl. Maj:t har redan i nåder egnat uppmärksamhet åt denna vigtiga omständighet, och medelst nådig Proposition till Rikets Ständer äskat anslag af 75,000 R:dr R:mt årligen, till understöd åt skarpskyttekorpserna samt dessutom, jemte annat, föreslagit, att beväringsyngling, som är aktiv ledamot af frivillig skarpskyttekorps och såsom sådan tillhört korpsen minst ett års tid, må från första årets beväringsexercis frikallas.

Tacksamt erkännande den landsfaderliga omsorg, som omisskänneligt uppenbarar sig i denna nådiga Proposition, vågar jag dock vördsamt fästa uppmärksamhet på de hinder, som för beväringsyngling möta i fråga om begagnandet af dermed afsedda förmån. Det låter nemligen tänka sig, att beväringsyngling tillhör en korps, som icke under ett helt år varit bildad eller att beväringsyngling, hvilken visserligen, under föreskrifna tiden varit aktiv ledamot uti en skarpskytteförening, af omständigheterna finner sig föranlåten att afflytta till annan ort och det inträffar så sent att ett år icke hinner gå till ända, förr än han skall såsom beväringskarl inmönstras, hvaraf följer, att äfven om han genast efter ankomsten till sednare stället inginge i dervarande frivilliga skarpskytteförening, han likväl icke blefve från beväringsexercisen befriad. Detta jemte annat som kunde anföras visar tydligt, att någon tid för beväringsynglings aktiva deltagande i skarpskytteförening för vinnande af befrielse från beväringsexercis icke skäligen borde föreskrifvas eller åtminstone den i Kongl. Propositionen föreslagna nedsättas, helst som det ingenting betyder,

huru länge beväringsyngling varit skarpskytt, endast han eger den färdighet i vapnens handterande m. m., som af honom billigtvis kan fordras; och då dessutom tages i betraktande den uppoffring af tid och penningar samt den möda som med aktivt deltagande i skarpskyttekorps är förenad, tyckes det förefalla ganska klart, att inga eller åtminstone högst få beväringsynglingar skulle för befrielsen från endast första årets beväringsexercis finna sig uppmanade att i sådan förening ingå, men att deremot om befrielsen från all beväringsexercis i fredstid vunnes, ett motsatt förhållande säkert skulle ega rum. Icke heller synes andra årets beväringsexercis för den, som fortfarande qvarstår såsom aktiv ledamot i skarpskyttеförening, vara nödvändig, då bataljonsexercis jemväl öfvas af skarpskyttеföreningarna och otvifvelaktigt är, att mången frivillig skarpskytt, som aldrig bevistat något beväringsläger, är vida skickligare i vapnens handterande och dithörande ämnen, än de som undergått begge årens beväringsexercis.

På grund af hvad nu blifvit framställdt, vågar jag vördsamt föreslå, det Rikets Ständer, med bifall i öfrigt till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition i ämnet, täcktes för sin del besluta det tillägg i 15 § af Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860, angående allmänna beväringen:

att när beväringsskyldig, som bland allmänna beväringsmanskapet inmönstras och är aktiv medlem af frivillig skarpskyttеförening, företer skriftligt intyg af öfverbefälhafvaren för den korps han tillhör derom, att den beväringsskyldige eger nödig färdighet i vapenföring, marsch och manöver m. m., samt förvärfvat den skjutfärdighet, som är bestämd i målskjutningsinstruktion för rekryt i arméen för att såsom soldat approberas, sådan beväringskarl befrias från deltagande i första årets vapenöfningar, samt att enahanda befrielse från andra årets beväringsexercis, då den beväringsskyldige i behörig tid till vederbörande magistrat eller kronobetjening ingifver öfverbefälhafvarens för skarpskyttеförening skriftliga bevis, att han fortfarande såsom aktiv ledamot tillhör skarpskyttekorps, jemväl må ega rum.

Fördelarne af ett lagstadgande enligt ofvanstående förslag äro påtagliga: först måste de frivilliga skarpskyttekorpsernas tillvext derigenom befordras och vidare de ofta långa och besvärliga marscherna till och från öfningslägret göras öfverflödiga samt arbetets dragande från jorden och andra näringar förekommas samt slutligen skulle äfven en stor vinst för Statsverket beredas derigenom, att åtminstone en del af de allmänna medel, hvilka nu utgå i och för beväringsmanskapets öfning, kunde inbesparas; Och förvissar jag mig om, att dessa skäl skola tillräckligt tala för bifall till min motion, om hvars remitterande till vederbörligt Utskott vördsamligen anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Ola Jönsson,
från Malmöhus län.

N:o 88.

Af **Paul Andersson** från Jemtlands län, *om upphörande af hvad i Lag och särskilda Författningar stadgas om rättighet att i börd lösa jord å landet.*

Innan jag för Rikets sednast församlade Ständer framlade motion derom, att alla i nu gällande Lag och särskilda Författningar gjorda bestämmelser om stadganden angående rätt till börd på landet måtte helt och hållet upphäfvas, hade jag, med kännedom om, huru ofta den i Svenska folkets nationallynne i allmänhet grundade obenägenhet för minsta förändring uti förfädrens institutioner lagt hinder i vägen för genomdrifvande af äfven de mest förnuftsenliga och af tidsförhållanderna påkallade lagförändringar, tydligen förutsett, att äfven denna motion icke skulle komma att sakna sina antagonister; dock tvekade jag icke, efter noggrannt öfvervägande af ämnets vigt och inhemtande af till sakens bedömande af praktisk erfarenhet fullt kompetente personers tankar deröfver, att till Rikets Ständers behjertande öfverlemna motionen under full förhoppning, att frågan, sedan den blifvit genomtänkt och behörigen behandlad, skulle genom sin egen nytta och nödvändighet slutligen segra. Denna min förhoppning gick äfven redan vid sednaste riksmöte till någon del i fullbordan i det Lag-Utskottet uti ett väl motiveradt betänkande tillstyrkte bifall åt min motion. Men under frågans behandling i de särskilda Riks-Stånden framstod ett så ofullständigt resultat att Kongl. Maj:t icke kunde derå meddela sanktion.

Då ingenting numera återstår att önska i fråga om utredning af reformens vigt och nödvändighet, hoppas jag att tiden nu ändtligen kommit för densammas genomförande och vågar derföre hos Rikets Ständer härmed vördsamt föreslå:

att allt hvad Lag och särskilda Författningar innehålla angående rättighet att i börd lösa såld, bortskiftad, pantsatt eller genom gåfva eller testamente bortgifven fastighet på landet, varder till all kraft och verkan upphäfdt.

Om remiss af denna motion till Lag-Utskottet får jag ödmjukligen anhålla.

Stockholm den 19 November 1862.

Paul Andersson,
från Jemtlands län.

N:o 89.

Af **C. J. L. Lönnberg** från Östergötlands län, *om ändring af Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 11 December 1857, angående legan för gästgifveri-, håll- och reserv-, äfvensom för kungs- och kronoskjuts.*

Huru olika än meningarne varit delade i skjutsfrågan, synes dock flertalet hafva förenat sig i det medgifvandet, att, så länge skjutsskyldighet såsom servitut vidhäftar svenska jorden, skjutsen bör gäldas efter sitt verkliga värde på hvarje ort. Men att detta värde inom olika delar af landet är betydligt skiljaktigt, ligger i öppen dag. Hvad gästgifveri-, håll- och reservskjuts, samt postskjuts beträffar, förbigår jag desamma alldeles, då det är mig bekant, att framställning derom kommer att väckas hos Rikets Ständer, uttryckande, såsom jag tror, landets jordbrukares enstämmiga önskningar och förhoppningar. Jag fäster mig derföre nu endast vid de återstående slagen af skjuts, nemligen kungs- och kronoskjuts.

Enligt Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 11 December 1857, angående legan för gästgifveri-, håll- och reserv-, äfvensom för kungs- och kronoskjuts, utgör legan för sistnämnde slag af skjuts 80 öre milen för hvarje häst. Denna lega är sålunda 20 öre mindre än för den vanliga skjutsen på alla de ställen, der skjutsningen är upplåten på entrepenad, och entrepenad är nu säkerligen införd nästan öfverallt vid de större stråkvägarne inom landet. Skulle omsider ett billigt afseende fästas vid landets jordbrukares förnyade framställningar att blifva qvitt den vanliga skjutsskyldigheten, såsom ursprungen från fordna tider af godtycklighet och våld, kommer dock troligen kungs- och kronoskjutsen i det längsta att qvarstå, såsom ett jorden graverande servitut. Kungsskjutsen är numera för obetydlig för att synnerligen beaktas. Kronoskjutsen utgår äfven mera sällan, men är af beskaffenhet, att Staten svårligen kan undvara densamma, framförallt i möjliga tider af ofred. Man hör också mindre ofta någon klagan emot detta onus, såsom sådant, men väl emot den lega, hvilken Staten lemnar i ersättning, såsom varande mindre än den vanliga skjutslegan. Att Staten också för den skjutsskyldighet, som af densamma påfordras, lemnar lika hög ersättning, som den enskilde resanden, är väl icke heller obilligt.

Med anledning af förestående anförande vågar jag derföre vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer behagade besluta en underdånig framställning till Kongl. Maj:t, att med ändring af Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 11 De-

cember 1857, angående legan för gästgifveri-, håll- och reserv-, äfvensom för kungs- och kronoskjuts, legan för kungs- och kronoskjuts måtte bestämmas till samma belopp, som vid närmaste gästgifvaregård intill den ort, hvarifrån kungs- eller kronoskjutsen utgår.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

C. J. L. Lönnberg,
från Östergötlands län.

N:o 90.

Af **C. J. L. Lönnberg** från Östergötlands län, *om ändring af §§ 14 och 23 i Kongl. Maj:ts nådiga Förordning den 13 Juli 1853 angående Fattigvården i riket.*

Enligt stadgandet i § 14 af Kongl. Maj:ts nådiga Förordning den 13 Juli 1853, angående Fattigvården i riket, gäller för manskap af värfvade arméen och flottan *icke* deras skattskrifning å tjenstgöringsorten till bestämmande af deras försörjningsort. Detta vill med andra ord säga, att, när den värfvade blifvit utsliten i Kronans tjenst, kastas han på den kommun, hvilken han kanhända tillhört för 12 år sedan eller derutöfver. Den börda, som det ålegat Staten att ensam bära, vältras på en oftast fattig kommun i en aflägsen landsort. Obilligheten häraf inses lätt.

Visserligen medgifver Fattigvårds-förordningen, att understöd skall lemnas af allmänna medel, sedan vederbörande Fattigvårdsstyrelse derom gjort ansökan och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet granskat samma ansökan, samt genom Ecklesiastik-departementet hos Kongl. Maj:t föreslagit det understöd, som af behof och billighet påkallas. Detta erbjudande låter frikostigt nog. Men för det första blir säkerligen alltid det understöd, som lemnas af Staten, otillräckligt, och för det andra, när kommunen efter många omgångar erhållit detta bidrag, är det en skänk af gunst och nåd, då kommunen bort ega en laglig rätt att vara frikallad från sådan fattigförsörjning, enligt den allmänna grundsats, som i Fattigvårds-förordningen uttalas, att enhvar anses tillhöra det fattigvårdssamhälle, der han, då behof af fattigunderstöd för honom uppstår, författningsenligt är eller bort vara mantalsskrifven.

Att fattigunderstöd skall lemnas åt dem, som varit anvärfvade i Kronans tjenst och vid afskedstagandet befinnas deraf vara i behof, är påtagligt. Men rättvisa och billighet fordra, att ett sådant understöd utgår helt och hållet från det allmänna, och icke från den kommun, som den anvärfvade tillhört vid sjelfva värfningstillfället. Jag vågar derföre vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer behagade besluta en underdånig framställning till Kongl. Maj:t, att, med ändring af §§ 14 och 23 i nu gällande Fattigvårdsförordning för manskap af värfvade arméen och flottan samt handtverkare och arbetare vid Kronans varf och verkstäder, må deras skattskrifning å tjenstgöringsorten gälla till bestämmande af deras försörjningsort,

samt att i sammanhang dermed Rikets Ständer behagade anslå en tillräcklig summa för sådan fattigförsörjning, att användas efter Kongl. Maj:ts nådiga omprövning.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

C. J. L. Lönnberg,
från Östergötlands län.

N:o 91.

Af **C. J. L. Lönnberg** från Östergötlands län, *om ändring af § 2 mom. 3 i Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 11 Maj 1855 angående grunderna och sättet för markegångspriseus bestämmande.*

För bestämmande af det årspris, som skall ingå i beräkningen af det medelpris för de sednaste tio åren, hvarefter "de åt Embets- och Tjenstemän på lön indelta räntor och tiondeanslag, de allmänna verk och inrättningar, kyrkor och fromma "stiftelser tillhörande enahanda indelningar och anslag samt de, såsom ersättning för "vissa hemman eller lägenheter åtföljande besvär anvisade ränte- eller tiondeanslag, "jemte en del vissa städer tillerkända anslag, af nämnda beskaffenhet, som icke blifvit "till Statsverket indragne, äfvensom alla Kronans behållna räntor och tionde, få af "räntegifvarne lösas", stadgas Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse, angående grunderna

och sättet

och sättet för markegångsprisens bestämmande, gifven Stockholms Slott den 11 Maj 1855, i § 2 mom. 3, att för landet skola priskuranter upprättas "fögderivis af "särskilda Nämnder, hvilka utgöras, dels af sockne-ombud, ett för hvarje socken, "årligen vid allmän sockenstämma valde bland ortens räntegifvare, skiftesvis af det "antal socknar och efter den ordning dem emellan, som Kongl. Maj:ts Befallnings-"hafvande, efter vederbörandes hörande, bestämmer, med iakttagande dock att antalet "inom hvarje fögderi icke må vara ringare än Fyra och icke öfverstiga Åtta, — dels "af ett motsvarande antal Ledamöter, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, likaledes "för året, förordnar bland andre inom fögderiet bosatte, för sakkunskap och oväld "kände män, helst räntetagare."

"Dessa Nämnder sammanträda med kronofogden, på dennes kallelse, å lämp-"ligaste, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämdt, tingsställe, 2:ne gånger för "hvarje skatteår, nemligen i början af Januari och i slutet af Mars. Vid förra till-"fället uppgöras priskuranter för de tre sista månaderna af det förflutna och vid "det sednare för de tre första månaderna af det löpande kalenderåret."

Dessa bestämmelser, emot hvilkas syfte att åstadkomma ett rättvist och tillförlitligt resultat ingenting bör anmärkas, medföra dock genom det sätt, hvarpå de begärda upplysningarne skola inhemtas, för Nämndens ledamöter ofta nog icke ringa besvär med uppoffring af tid och penningar, framförallt i vidsträcktare fögderier. Nämndens sammanträde varar gemenligen endast några minuter; men för att vid detta sammanträde personligen afgifva sitt utlåtande angående gångbara priset på ett par räntepersedlar, — hvartill det fordna antalet blifvit reduceradt i de flesta län, — måste Nämndens ledamöter i vidsträckta fögderier fara många mil och mången gång tillbringa ett par dagar på resan, — allt utan ersättning.

Rättvisligen får erkännas, att kommunalandan tyckes uppvaknat till ett förut icke anadt lif, så att allmänheten nu mindre än förr ryggar för att uppoffra egen beqvämlighet till Statens och kommunens tjenst. Men när en sak kan ernås med lika godt resultat, men med mindre uppoffring af tid och möda, bör rimligtvis en sådan method föredragas. Så tyckes äfven förhållandet vara vid uppgörandet af priskuranter för det s. k. årspriset, som ingår i beräkningen af det s. k. medelmarkegångspriset.

Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om Kommunalstyrelse på landet, af den 21 Mars detta år, anbefaller, att tre kommunalstämmor skola årligen hållas, derutaf *en* i Mars och *en* i December. Det borde ju låta sig mycket väl göra, att på dessa kommunalstämmor upprättades priskuranter på de artiklar, hvarför s. k. årspris skall bestämmas; nemligen på kommunalstämman i December för årets sista tre månader och på kommunalstämman i Mars för de tre första månaderna af ingångna året. Dessa priskuranter för hvarje kommun skulle inom viss kort tid, t. ex. 14 dagar, af kommunalstämmans ordförande afsändas till kronofogden, som

dermed förfar i vanlig ordning. Befarar man möjlig försumlighet härutinnan af ordföranden i kommunalstämman, kan ju densamme åläggas visst vite för sin uraktlåtenhet.

Genom denna enkla förändring anser jag olägenheterna af nuvarande sättet för ofvanberörde priskuranters upprättande fullkomligt undanröjdt och ett lika tillförlitligt resultat åstadkommas, då, efter den method jag vågat föreslå, prisbestämningar ingå från hvarje kommun inom fögderiet.

På en kommunalstämma äro föröfrigt såväl räntetagare, som räntegifvare repreterade; men att den ena parten skall utöfva något förtryckande inflytande på den andra vid fråga om att bestämma ortens gångbara pris på t. ex. spannmål och smör, behöfver icke äfven den mest skuggrädde befara.

Med anledning af här ofvan gjorda anförande, vågar jag vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer behagade besluta en underdånig framställning till Kongl. Maj:t att, med ändring af § 2 mom. 3 i Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 11 Maj 1855, angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande, de i åberopade § och mom. stadgade bestämmelser för landet angående sättet för upprättande af de priskuranter, hvilka skola tjena till ledning vid uppgörande af de s. k. års- och medelmarkegångsprisen, måtte utgå och i stället kommunerna åläggas upprättandet af samma priskuranter, nemligen för årets tre sista månader på kommunalstämman i December och för de tre första månaderna af följande år på kommunalstämman i Mars, med skyldighet för kommunalstämmans ordförande att inom viss kort tid priskuranterna till kronofogden afsända, hvarefter denne med desamma förfar i vanlig ordning.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

C. J. L. Lönnberg,
från Östergötlands län.

N:o 92.

Af **C. J. L. Lönnberg** från Östergötlands län, *om tullfrihet för Sill och Salt.*

Vid den förändring i en friare riktning, som på sednare riksdagar blifvit vidtagen med Tulltaxans bestämningar, tyckes det hafva varit en genomgående grundtanke, att de första lefnadsförnödenheterna skulle vara tullfria. Emot ett sådant antagande står likväl såsom en lätt i ögonen fallande motsägelse den importtull, som blifvit åsatt *Sill* och *Salt.* Lagstiftaren bör dock icke förgäta att för flertalet af Svenska folket är Sill den allmännaste, ofta den enda sofvelvaran, liksom Saltet fattigmans enda krydda. Att onödigtvis fördyra dessa båda oundgängliga lifsförnödenheter är icke öfverensstämmande med billighet, då Tulltaxan samtidigt härmed bestämmer tullfrihet för en mängd artiklar, om hvilka den allmänna meningen ännu icke fullkomligt stadgat sig.

Man har sagt, "att tullen är så lindrig, kännes så obetydligt af den enskilde konsumenten." Häremot anmärkes, att hvarje beskattning på en vara nödvändigtvis fördyrar densamma; det må vara mycket eller litet. Icke sällan händer äfven, att t. ex. några fattiga arbetare förena sig om gemensamt inköp af 1 tunna Sill eller 1 tunna Salt. För dem är den närvarande tullen — 25 öre pr centner Sill och 10 öre pr kubikfot Salt — en rätt kännbar utgift, hvars belopp de gerna behöft för andra nödvändiga behof.

Man har vidare yttrat, att "Staten svårligen kan undvara den nu befintliga tullinkomsten för Sill och Salt". Det är mycket möjligt, att Statens finanser kräfva en lika hög tullinkomst som nu. Jag föreställer mig dock, att man icke skall råka i starkt hufvudbry för att fylla den supponerade minskningen i tullinkomster, som uppstår, om Sill och Salt förklarades tullfria. Tulltaxan erbjuder ett rikt och, efter hvad jag tror, med framgång bearbetadt fält att framlocka guld ifrån. Men af de artiklar, som vårt land frambringar antingen alldeles icke, eller också endast i otillräcklig mängd, finnas näppeligen några, som mera tillhöra de första lefnadsbehofven, än Sill och Salt. Är detta rigtigt, då må, om det anses oundvikligen nödigt, en förhöjd tull på hvarje annan vara ersätta Statens genom tullfriheten för Sill och Salt minskade inkomst.

Med anledning af förestående vågar jag vördsamt föreslå, att Rikets Ständer behagade besluta:

att i nästutkommande Tulltaxa Sill och Salt måtte vara tullfria.

Om remiss till Bevillnings-Utskottet anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

C. J. L. Lönnberg,
från Östergötlands län.

N:o 93.

Af **Pehr Ericsson** från Gefleborgs län, *om upphörande af alla enskilda banker vid nu beviljade oktrojers utgång.*

Då numera filialbanker i ganska många städer blifvit inrättade, till lättnad i den allmänna penningerörelsen, så böra, efter min åsigt, nuvarande enskilda banker vid deras oktrojers slut alldeles upphöra, hvilket vore både billigt och rättvist, synnerligast som enskilda bankernas penningar icke gälla vid alla tillfällen, såsom i Kronans uppbörd, vid bördeskillingars nedsättande samt många andra tillfällen och dessutom lemna en orimlig vinst åt enskilda personer, hvilken i annat fall skulle till en del komma Staten till godo, derest filialbanker i deras ställe inrättades å de orter, hvarest sådana af behofvet påkallades. Det kan väl icke heller vara med rättvisa förenligt, att enskilda banker skola ega större friheter och rättigheter än Rikets Ständers Bank, hvilket likväl är förhållandet; ty då den sednare är skyldig att hålla en betydlig metallisk kassa för att, vid anfordran, med silfver kunna inlösa sina utelöpande sedlar, så äro de förra alldeles befriade från en sådan skyldighet.

Jag får derföre föreslå:

att alla enskilda banker vid nuvarande oktrojers utgång måtte upphöra.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 19 November 1862.

Pehr Ericsson,
från Gefleborgs län.

N:o 94.

Af **A. W. Uhr** från Örebro län, *om förliknings-kommittéers inrättande i riket.*

I många församlingar hafva förliknings-kommitéer blifvit inrättade och allestädes hafva de medfört mycket gagn, ja så stort, att hvarje fosterlandsvän, som erfarit nyttan deraf, ifrigt önskar att de måtte komma till stånd öfverallt i landet. Motioner hafva äfven vid flere riksdagar varit väckte för sådant ändamål, och vid 1850 och 1851 årens riksdag gick Lag-Utskottet motionärernas önskningar till mötes, då det förslag, att vid hvarje ting skulle en förliknings-kommitté vara att tillgå för parterna, och att intet tvistemål finge af domstolen företagas innan det af förliknings-kommittèen varit handlagt. Detta betänkande godkändes, tyvärr, dock ej af Ständerna, och sedan dess har Utskottet äfven helt enkelt afstyrkt alla motioner om inrättande af förliknings-kommittéer, och vid sistlidne riksdag ansågos de med så stort förakt, att Utskottet ej ens behandlade dem; åtminstone aflåts ej något betänkande derom. Jag måste derföre ånyo försöka, om jag vid denna riksdag kan få något utlåtande öfver mitt förslag. I alla andra civiliserade länder finnas freds-domstolar, men här i riket vill man att embetsmännen skola blanda sig i allt; ja tvister, äfven om de gälla blott några öre, ser man ej sällan passera alla instanser af domstolar. Man har väl sökt minska dessas antal genom indragning af Lagmans-rätterna, men man har uraktlåtit att i deras ställe inrätta freds-domstolar, och följden har blifvit Hof-rätternas förstärkning. När dertill kommer att vänskapen ingalunda kan återställas genom laga dom, men väl genom förlikning; så ligger deri förliknings-kommittéernas stora företräde, äfven om man ej skulle göra afseende på skilnaden i kostnader. Jag kan derföre ej underlåta att ånyo framhålla idéen om förliknings-kommittéer, dervid jag tror mycket reglementerande ej vara af nöden, och vill derföre blott föreslå några allmänna grunder, under önskan att Utskottet, derest de ej godkännas, måtte göra de ändringar eller tillägg, som pröfvas lämpliga för vinnande af målet.

Jag föreslår:

1:o att i hvarje församling, eller åtminstone i hvarje härad, bör finnas en förliknings-kommitté. Ledamöterna, hvilkas antal kommunen må bestämma, kunna väljas antingen å kommunalstämma eller inför ortens domstol, och bör anmälan derom efter valet göras hos Konungens Befallningshafvande och Domaren;

2:o vissa dagar torde böra bestämmas för deras sammanträde kort före hvarje ting, på det att parterna må utan särskild kallelse kunna iakttaga inställelse; och

3:o om man ej skulle vilja ålägga viten för försummad inställelse, torde ena eller andra partens uteblifvande dock böra anses såsom försvårande omständighet; hvadan underrättelse bör Domstolen meddelas; hvilka vid förliknings-sammanträdet närvarit eller uteblifvit;

äfven torde böra bestämmas:

4:o att den öfverenskommelse, som genom förlikning friviliigt träffas och af kommittéen bestyrkes, bör vara lika bindande, som hade laga dom åkommit;

5:o på det de tvistande ej må frukta gå hvarandra till mötes vid fråga om förlikning, torde äfven böra stadgas att de eftergifter och medgifvanden, som för sådant ändamål kunna göras, ej skola vara bindande i den händelse att förlikning ej träffas, utan målet måste af Domstolen afgöras.

Stockholm den 19 November 1862.

A. W. Uhr,
från Örebro län.

N:o 95.

Af **A. W. Uhr** från Örebro län, *om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om tillsättande af en kommitté för uppgörande af förslag till ny instruktion för landtmäteristaten i riket, äfvensom i följd deraf nödige förändringar i gällande landtmäteri-författningar.*

Jordbruket utgör landets hufvudsakliga näring och det tillhör Statsmakterna att befrämja dess utveckling. Ej nog derföre att lämpliga lagar och förordningar föreskrifvas; hand måste äfven noga hållas öfver deras efterlefnad, om ändamålet skall vinnas.

Skiftesverket har ett stort inflytande på denna utveckling; derät bör derföre mycken omsorg egnas.

Den gällande Skiftesstadgan räknar en 35:årig tillvaro. Instruktionen för landtmäterikontoren och landtmätarne i riket likaså. Skiftesstadgan har under denna tid erhållit flere förändringar, men till sin grundval bibehållits; deremot är taxan på arfvode för landtmäteriförrättningar af Kongl. Maj:t i nåder förnyad och förhöjd den 12 Maj 1857, men instruktionen af den 4 Maj 1837 ännu i oförändradt skick gällande, hvilket ofelbart har till icke ringa del bidragit till det stora antalet skiftesmål. Sistlidne riksdag föreslog jag och flere andra riksdagsmän åtskilliga partiela förändringar i Skiftesstadgan, hvilka jag ansåg såsom förbättringar; flera af dessa blefvo dock af Utskottet, på ett eller annat skäl, afstyrkte; några godkändes dock, såväl af Utskottet, som af Rikets Ständer (Sammansatta Lag- och Ekonomi-Utskottets Betänkande N:o 14).

Motioner voro äfven väckta om nedsättning i arfvodet för landtmäteriförrättningar, dessa afslogos dock alla af Utskottet (se Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande N:o 178), men under öfverläggningen derom framhölls och erkändes *behofvet af skärpta kontroller* öfver landtmäteriet (se min reservation vid nyssnämnde Utskottets Betänk. N:o 178). Behofvet deraf styrkes äfven af öfverdirektörens underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t angående dels förändrad organisation af förste landtmätaretjensterna, och dels inskränkning i jordegarnes rätt att till landtmäteriförrättningars verkställande utse landtmätare, äfvensom af landtmäterisekreterarens i en reservation dervid uttryckta, med öfverdirektörens något olika, åsigt. Nödvändigheten af skärpta kontroller har äfven landtmäterifiskalen sökt tydliggöra, och derutinnan, såsom af Stads-Råds-protokollen vid Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof vid innevarande riksdag inhemtas, vunnit stöd ej mindre af Kongl. Maj:ts Justitie-kanslers-embete äväfven af Statsrådet och Chefen för Civil-departementet.

För att åstadkomma och rätt ordna dessa så behöfliga kontroller, måste föreskrifter derom införas i instruktionen för landtmäterikontoren och landtmätarne i riket. En omarbetning af densamma blifver derföre af nöden, hvartill äfven flera andra vigtiga skäl finnas; ty ej nog att redaktionen af den 35:åriga instruktionen är otydlig, den är äfven för litet utförlig, särdeles i afseende på landtmätares och jordegares ömsesidiga skyldigheter och rättigheter. Tjenstemännens åligganden behöfva äfven en fullständigare utredning, och mycket i öfrigt behöfver ordnas eller ändras och rättas.

Vid tillämpningen af 1824 och 1841 års Förordningar, om sjösänkningar och vattenafledningar möta många svårigheter, särdeles emedan i detta afseende all instruktion för landtmätarne saknas, hvilket föranledt rättegångar och aflägsnat hågen att göra vattendränkta marker fruktbärande.

Egodelningsrättens utbytande emot kompromiss är äfven ett förslag, som väl

förtjenar komma under noggrann pröfning, synnerligen för vinnande af en säkrare och *snabbare* rättegångsordning i skiftesmål, hvaraf erfarenheten visat att behofvet är stort, ty tidsutdrägten medför oftast betydliga förluster. Jag har äfven föreställt mig att åtskilliga §§, som förekomma i Skiftesstadgan och andra förordningar, lämpligare skulle hafva sin plats i instruktionen, för att, på ett ställe sammanförda, lättare kunna öfverskådas.

Af hvad jag sålunda anfört tror jag mig hafva visat ej allenast behofvet af en omorganisation och förbättring i landtmäteriet, särdeles i afseende på en mer detaljerad och bestämmande instruktion, hvarigenom äfven bättre kontroller och en enklare arbets- och rättegångsordning kunde vinnas, utan äfven att detta är af så stor vigt och så vidtomfattande, att utfärdandet deraf fordrar flere personers samverkan, om man ej skall stanna vid ofullständiga lappverk, utan att vinna något fullständigt helt, hvarför jag tager mig friheten föreslå:

det Rikets Ständer måtte besluta att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om tillsättande af en kommitté, bestående af lika många dertill skicklige landtmätare och jordbrukare, för att, med biträde af en lagfaren person, uppgöra förslag till en ny och, enligt tidens kraf, lämpligare instruktion för landtmäterikontoren och landtmätarne i riket, äfvensom till de ändringar eller tillägg i Skiftesstadgan och öfriga landtmäteriet rörande förordningar jemte arfvodestaxan, som deraf föranledas, eller af behofvet eljest befinnas påkallade.

Stockholm den 19 November 1862.

A. W. Uhr,
från Örebro län.

N:o 96.

Af **Nils Petersson** från Calmar län, *om förhöjning i fastighets-lånefonden och allmänna diskontfonden i Rikets Ständers Bank samt afsättande derstädes af en lånefond till understöd för odlingsföretag.*

Enär det icke lärer kunna bestridas, att jordbruket är rikets hufvudnäring och att således denna näring äfven är den, på hvilken alla de öfriga i större eller mindre

dre mån hvila, men likväl sjelfva modernäringen under sednare åren blifvit mer och mer stjufmoderligt behandlad, i thy att man icke allenast minskat allmänna diskontlånefonden och fastighets-lånefonden i Rikets Ständers Bank samt synbarligen föresatt sig att småningom helt och hållet indraga dessa fonder, utan också absolut indragit den fond, som till understöd af odlingsföretag varit bestämd, så att odlingslån nu mera icke kunna från Riksbanken erhållas, hvaraf följt att jordbrukare i allmänhet nödgats anlita privatbankerna i riket om lån, då medel varit behöfliga för jordbrukets förbättrande; lån som likväl, enligt hvad erfarenheten ådagalagt, snarare ruinerat än upphulpit låntagarne, emedan dessa lån varit och alltjemt äro ej allenast förknippade med stora omkostnader, utan ock hvad värre är, måste inbetalas efter kort tid; ty och som jordbruket således är i största behof af hjelp, så vida det icke åter skall förfalla i den dvala, från hvilken det under sednare tider med stora uppoffringar sökt resa sig, samt Rikets Ständers Bank, som sedan sistlidet riksmöte förvärfvat en ej så obetydlig vinst, skulle kunna både understödja jordbruket och med detsamma än vidare föröka sina inkomster, om dess nu behållna vinst hufvudsakligen användes dels till förstärkning af fastighets- och allmänna diskontfonderna, och dels till odlingslån emot drägliga vilkor; alltså och då mindre fastighetsegare sällan kunna åtkomma hypotekslån, af orsak dels att de större fastighetsegarne merändels få företrädesrätt till desse, och dels att sagde lån icke erhållas utan föregående besigtning, som trycker allt för hårdt på de smärre lånen; vågar jag härmedelst vördsamligen föreslå:

1:o att fastighets-lånefonden i Rikets Ständers Bank må förökas från 8,625,000 R:dr till minst 9,000,000 R:dr R:mt, samt att lånebeloppen må, under för öfrigt nu gällande vilkor, få utgå med högst halfva fastighetsvärdet, enligt innevarande års taxering;

2:o att allmänna diskontfonden må höjas från 10,200,000, R:dr till jemt 11,000,000 R:dr R:mt, och lånen utlemnas emot 5 procents ränta samt i öfrigt under lika vilkor, som för närvarande; samt

3:o att till understöd för odlingsföretag må afsättas en *odlings-lånefond* af minst 3,000,000 R:dr, under vilkor:

a) att egare eller innehafvare af odlingsbar jord må emot fullgod säkerhet ega lånerätt från denna fond;

b) att lånesökande må, efter syn och uppskattning af Kommunalnämnder, ega att utbekomma $\frac{2}{3}$:delar af den beräknade odlingskostnaden, dock ej öfver 20 R:dr för qvadratref, eller till högre belopp än 2,000 R:dr till en och samma låntagare;

c) att mindre lån än 200 R:dr icke utlemnas;

d) att räntan bestämmes till fyra procent (detsamma som af filialbanker erlägges) samt kapital-återbetalningen till en femtedel årligen,

räknadt från tre år efter belåningsdagen, så att första inbetalningen erlägges å fjerde årsdagen;

e) att den låntagare, som icke använder lånemedlen till deras bestämda ändamål, varder pligtig att genast, efter det sådant blifvit utrönt, återbetala hela lånebeloppet jemte dubbel ränta derå; och åligger det honom att för hvarje år inom slutet af det nästföljande året till Banken insända, af Kommunalnämnden styrkt, uppgift om arbetets fortgång; samt

f) att ränte- och kapital-afbetalning må till Rikets Ständers Bank under öppen rekommendation insändas samt behörigt qvitto erhållas emot högst 1 Riksdalers ersättning för postporto m. m.

Slutligen får jag föreslå:

att, derest Bankens disponibla vinst skulle på annat sätt och för andra ändamål komma att användas, men tillgångar inom någondera af Bankens öfriga afdelningar likväl kunna beredas, hvilket Banko-Utskottet torde tillse, de af mig härofvan föreslagna belopp i alla fall måtte för omskrifne ändamål anslås:

Om remiss häraf till Höglofliga Banko-Utskottet anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Nils Peterson,
från Calmar län.

N:o 97.

Af **Lars Ersson** från Södermanlands län, *om inskränkning i tiden för Bevärings-exercisen till hvad den var före 1856 års riksdag.*

Ehuru jag är långt ifrån att våga hoppas på någon synnerlig framgång, anser jag mig likafullt af öfvertygelse manad att väcka motion i ett ämne, som i min tanke är af största vigt för landet, och derför förtjent af representationens uppmärksamhet.

Frågan afser den af Svenska folket 1812 åtagna beväringsskyldigheten, hvilken, efter en nära 40-årig fred, besynnerligt nog, blifvit för land och folk i dubbelt

mått betungande genom sednaste författning i ämnet, enligt hvilken öfningarne med beväringsmanskapet utsträckts till 2 år. — Jag lemnar derhän om åtagandet af denna fördubblade beväringsskyldighet må hafva sin grund uti en folket på sednare tiden påkommen större håg för krigiska öfningar, eller ett fruktadt anfall från en mägtig granne, — men hvad jag fritt påstår är, att förändringen icke motsvarar det dermed afsedda ändamålet och de enorma kostnader densamma tager i anspråk. — Att en exercis i 30 dagars tid, äfven om den är fördelad på 2:ne år, skulle vara tillräcklig för att bilda en person till soldat, lärer väl knappast någon vilja påstå, som sjelf undergått vapenöfningen. — Detta är destomera tydligt då man betänker, att öfningarne nästan uteslutande utgöras af exercis, men deremot föga eller ingen tid användes på inlärandet af det vida nödvändigare, att skjuta, — och att dessutom i de flesta fall hvad som inläres det ena exercis-året är bortglömt det andra.

Uti Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof begäres till beväringens vapenöfningar 560,000 R:dr R:mt årligen. — Utan tvifvel är detta redan i och för sig en ganska ansenlig summa; — men då i betraktande tages hvad dessa öfningar derutöfver kosta folket, blir kostnaden mer än dubbelt större; och tror jag fördenskull, att det vore skäl att tillse om ej det afsedda ändamålet — ett kärt fosterlands försvar — skulle kunna uppnås på ett lika säkert, men mindre kostsamt sätt.

En helt enkel kalkyl öfver de beväringskostnader, som ej synas på papperet, lemnar följande bemärkningsvärda resultat. — Om man nemligen i rundt tal antager beväringsskyldiga ynglingar i hela riket till 20,000, hvilket ingalunda är för högt, utan tvärtom, och vidare beräknar 30 dagars exercis för båda klasserna samt ytterligare mönstrings- och marchdagar till 10 minst, så erhåller man på så sätt ej mindre än 800,000 försummade arbetsdagar, som, uppskattade till dess nuvarande värde, nemligen 1 R:dr 50 öre pr dag, gör 1,200,000 R:dr R:mt, oberäknadt hvad de beväringsskyldige dessutom i extra utgifter måste vidkännas, och hvilka med all säkerhet kunna uppskattas till 100,000 R:dr R:mt. — Man kommer sålunda till en årlig kostnad för bevärings-exercisen, inberäknadt statsanslaget af omkring 1,860,000 R:dr, som under en tid af endast 10 år, gör den lilla nätta summan af 18,600,000 R:dr R:mt.

Detta är i sanning en så respektabel summa, att det väl torde löna mödan att eftersinna, om ej åtminstone något deraf kunde inbesparas, helst om derigenom ingen fara för landets försvar komme att uppstå.

Vidhållande min förut uttalade åsigt, att beväringsöfningarne för ingen del motsvara det åsyftade ändamålet, tror jag att en besparing både *bör* och *kan* ske, utan risk för landets försvar, och detta helt enkelt genom att uppmuntra, befrämja och understödja skarpskytterörelsen. — Den är nationel, den är fullt medveten af sin höga bestämmelse och den är framförallt frivillig. Man behöfver ej befara, att

någon ställer sig i skarpskyttarnes leder utan verklig håg och lust, eller i saknad af patriotism. — Frivilligheten gör det till en kär pligt, att öfva sig i bruket af vapen, så att han, när det blifver allvar med leken, må kunna försvara den torfva, som sett honom födas, och genom hvars odlande han med sitt arbete förskaffar sig och de sina deras bergning; — frivilligheten är raka motsatsen af tvång; den berättigar också de deltagande, att ordna vapenöfningarne på ett sätt, att de med minsta möjliga förlust i tid och mynt må kunna verkställas. — En gång komna i rigtig gång skola skarpskyttekorpserna snart uppvexa i antal, styrka, anda och samhällighet, så att de kunna bjuda hvilken fiende som helst spetsen, och sålunda utgöra ett verkligt och kraftfullt nationalförsvar.

På nu anförda skäl får jag ödmjukligen föreslå:

att Rikets Ständer måtte besluta, att den nu stadgade beväringsskyldigheten med 2:ne års vapenöfningar måtte upphöra och förändras till likhet med hvad som i detta afseende egde rum före 1856.

Om remiss till vederbörligt Utskott af denna min motion anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Lars Ersson,
från Södermanlands län.

N:o 98.

Af **Lars Ersson** från Södermanlands län, *om tillägg i Kongl. Förordningen den 7 December 1860, rörande vilkoren för försäljning af bränvin samt andra brända eller destillerade spirituösa drycker.*

Ibland de många sätt, som begagnas för att kringgå den Kongl. Förordningen af den 7 December 1860 rörande försäljning af bränvin och andra brända och destillerade drycker, är äfven det, att den, som ej har rättighet att sälja mindre parti bränvin än 15 kannor, ställer så till, att flere personer slå sig tillsammans och köpa detta belopp, hvarefter den, som blott vill hafva t. ex. ⅛:dels kanna, kan få sin önskan uppfylld, utan att iakttaga den Kongl. Förordningens föreskrift.

Enär säljaren på detta sätt går fri från åtal och plikt för sitt olagliga handlingssätt, är det att befara, att detta försäljningssätt kommer att taga öfverhand

och att de lagliga försäljningsställena småningom upphöra, hvarigenom kommunernas inkomster af bränvinsminuterings- och utskänkningsafgifterna ovilkorligen i betydlig mån måste komma att förminskas, på samma gång som superiet, enligt min tanke, genom detta kringgående af den Kongl. Förordningen nödvändigt måste komma att tilltaga.

På grund häraf vågar jag föreslå följande tillägg i ofvannämnda författning: att den person, som blott eger rättighet att försälja bränvin i parti om 15 kannor, men likväl afyttrar detta minsta belopp till flere personer, som förenat sig om att köpa detsamma, må, då han egt kännedom om ett dylikt sammanskott, stanna i det ansvar 41 § föreskrifver, samt att han, om han är handlande, må varda, då han dermed andra gången beträdes, sin handelsrättighet förlustig, på sätt 42 § 2 mom. stadgar; äfvensom ock, att den, som står i spetsen för sammanskottet och hvilken uppenbarligen för emottagna penningar utdelar mindre partier bränvin, måtte anses såsom den der oloflig minutering eller utskänkning utöfvat.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Lars Ersson,
från Södermanlands län.

N:o 99.

Af **J. F. Fredricsson** från Upsala län, *om en ändring i 26 Kap. 2 och 4 §§ Byggninga-Balken, att sätes- och ladugårdar samt afhyste rå- och rörshemman måtte åläggas att deltaga i prestgårds-, tingshus-, häradsfängelse- och klockarebyggnader.*

Af all den tunga, som trycker den oprivilegierade skattejorden, kan ingen anses vara mera hård och orättvis under nuvarande tids förhållanden, än att den privilegierade jorden ännu skall vara befriad från byggande och underhållande af prestgård, tingshus, häradsfängelse och klockaregård. Det är väl bekant att Adeln erhöll privilegier å sina innehafvande hemman, såsom säteri- och ladugårdar samt afhyste rå- och rörshemman, men det är ock bekant att sköldherren eller adels-

mannen då hade sin egen prest, som af honom både hystes och aflönades samt hade egen lag, hvilken hans underhafvande måste lyda, men det är ju ett annat förhållande nu för tiden, som bör iakttagas för att bedöma det origtiga i den privilegierade jordens fredande för nämnde byggnadsskyldighet. Adelsmän samt andra innehafvare af den privilegierade jorden begagna ju lika, om icke med större anspråk, samma prest i församlingen, som de der boende skattejordsinnehafvare, och äfven är det af erfarenheten bekant, att den förre påräknar större företräden än bonden i prestgårdens hus, likaså är det ju med tingshus, häradsfängelse och klockaregård. Adelsmannen har nu mera ingen egen lag eller eget fängelse, han har ju ock högre skydd mot våldet och orättvisan af nu gällande allmänna lag och inrättningar, och således begagnar han och har nytta af så väl tingshus som fängelse, hvarföre kan då den privilegierade jorden numera befrias för denna ifrågavarande byggnadsskyldighet? Då man betraktar dessa ofvannämnda adelsprivilegier, kunna de ju ej längre förena sig med tidens kraf, utan måste småningom afskaffas i en lagstiftande församling, då jemlikhet i rättigheter och skyldigheter blef skatteman tillerkänd, och således hafva ju innehafvare af den privilegierade jorden, rätteligen sagdt, liksom inkräktat sig på skattejordens enskilda inrättningar, så i verldsligt som andligt afseende, utan att hafva ännu deltagit i kostnaden för deras underhåll i afseende å byggnadsskyldigheten, oaktadt det är för adelsmannen lika så oumbärligt som för bonden, emedan det utgör samhällets bestånd. Jag kan således ingalunda betvifla, att icke tiden är inne att påkalla förändring härutinnan, och då detta icke med något skäf kan af de Höglofliga Med-Stånden bestridas, vill jag förutse, att det verkar till befrämjande af enighet i sådant, som utgör folkets och landets gemensamma nytta, och får derföre föreslå:

att, med ändring af 26 Kapitlet, 2 och 4 §§ Byggninga-Balken, sätes- och ladugårdar samt afhyste rå- och rörshemman måtte åläggas att deltaga i prestgårds-, tingshus-, häradsfängelse- och klockarebyggnader.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

J. F. Fredricsson,
från Upsala län.

N:o 100.

Af **Gustaf Bolin** från Upsala län, *om den ändring i Kongl. Förordningen den 21 December 1857, angående egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet, att denna må utgöras efter hemmantalet.*

Oaktadt vid föregående riksdagar inom detta Stånd väckts motioner om ändring af åtskilliga paragrafer i nu gällande Stängsel-förordning af den 21 December 1857, har ändring deraf, ehuru, enligt min tanke, ganska väl behöflig, ännu ej utverkats, och vid sådant förhållande torde det kanske kunna synas som om ytterligare motion i samma syftning ej skulle kunna vinna framgång, men i en punkt är dock författningen så obillig och orättvis, att jag ej kan underlåta fästa Rikets Ständers uppmärksamhet derå.

Bestämmelserna i 4 § (om den så kallade "hälften-principen" vid stängsels upprättande och underhållande) tyckes mig till sin grund endast syfta derhän, att på mindre hemmans bekostnad gynna ett större. Detta visar sig tydligast då ett mindre hemman, t. ex. $\frac{1}{16}$:dels mantal, fått sitt egoskifte utsträckt längs utmed ena sidan af t. ex. ett helt hemmans egorymd. Begge skola då stänga mot hvarandra till hälften hvardera. Obilligheten häraf är så mycket mera i ögonen fallande, som det är klart, att det hela hemmanet, i anseende till större arbetsstyrka och antagligen äfven större tillgång på skog, hvaraf stängsel kan erhållas, kommer att föga lida af stängselns upprättande, då deremot för den mindre delen, eller $\frac{1}{16}$:dels-mantalet, i större saknad af såväl skog som arbetsstyrka, stängselskyldighetens fullgörande blifver särdeles kännbar.

En annan grund än den hittills följda, måste derför, för undvikande af sådan obillighet, uppsökas och jag tror mig hafva funnit den deruti, att stängselskyldigheten utgöres i förhållande till hemmanens areal och öretal.

I enlighet härmed vågar jag föreslå:

att stängselskyldigheten, vare sig i afseende å ut- eller mellan-gärdesgårdar, alltid skall grundas för hvarje jordega å dess beräknade hemman- och öretal, eller annan dermed jemförlig beräkningsgrund.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Gustaf Bolin,
från Upsala län.

N:o 101.

Af **Gustaf Bolin** från Upsala län, *om tillökning i det af Kongl. Maj:t nu äskade låneunderstöd till sänkning af Olands-ån och dess sidogrenar.*

Vårt lands hufvudnäring ligger i jordbruket; ju mer land vi odla, ju bättre vi sköta våra fält, destomera stiger välmågan. Det är äfven otvifvelaktigt, att jordbruket tagit stora steg framåt under de sednaste åren, och man kan med största skäl hoppas, att sådant kommer att fortgå efter en vexande skala. För detta hafva vi visserligen att tacka enskilda mäns sträfvande att genom föredömen i ord och handling verka på allmänna öfvertygelsen; men Regering och Ständer hafva äfven visat omsorg om jordbruket både genom kloka lagar, som bereda möjlighet för den enskilda att verka till ett högre mål, och rikliga penningeunderstöd, medelst hvilka månget arbete till jordens förbättring kunnat verkställas, och utan hvilka sådana förbättringar i vissa grenar och på många trakter skulle alldeles afstanna eller icke kunna fortgå i bredd med tidsandans fordringar.

Uti östra delen af provinsen Upland, — en ort som efter all sannolikhet aldrig kan komma i åtnjutande af de förmåner, nutidens lättade kommunikationer bereda, — på gränsen emellan Stockholms och Upsala län, grenar sig ett vattendrag, allmänneligen kändt under namn af *Olands-ån.* Detta vatten har i fordna tider varit af vida större mägtighet än nu, och det är till och med ganska sannolikt, att det förr utgjort en från hafvet inskjutande vik. Våra hedna-fäder, de gamle Upsvearne kände trakten under namnet Oland, ett oländigt land; — icke var det skog och berg, som här utgjorde oländigheterna; nej, det var kärr och mossar samt de många sjöarne, som gaf orten sitt namn.

Dessa vattendrag hafva emellertid under seklernas lopp blifvit uppgrundade och vattnet har till en del dragit sig tillbaka för att lemna den lösare och brukbara jorden tillgänglig för menniskorna, hvilken landvinning blifvit lagd under plogen och nu utgör den s. k. odalåkern; derinvid äro menniskoboningarne uppförda, men vattendragen finnas ännu qvar och stiga ännu höst och vår öfver sina bräddar, och, åtminstone den sednare årstiden, fördränka eller skada 9,000 tunnland mark, som, till följd deraf, icke kan lemna annan afkastning än en ringa skörd af kraftlöst sidvallshö, mestadels starr. Öfver dessa vidsträckta marker har menniskan icke blifvit herre.

Dom-

Domstolarnes arkiver upplysa att man redan 1686 på rättegångsväg sökte vinna befrielse från omnämnde olägenhet; rättegångar hafva sedan med korta mellanskof bedrifvits, utan att det ringaste för sjelfva saken kunnat uträttas. Först för en kortare tid sedan beslöto jordegarne att genom eniga sträfvanden söka vinna, hvad som under split och tvist omöjligen kunde åstadkommas.

Fullständiga undersökningar äro nu verkställda; — de vattenskadade markerna hafva blifvit uppmätta och plan för arbetet uppgjord jemte kostnadsförslag, som slutar med 245,885 Riksdaler Riksmynt. Alla dessa handlingar hafva blifvit till Kongl. Maj:t framburna och, efter skedd granskning af vederbörande myndigheter, befunnits så fullständiga, att Kongl. Maj:t genom nådig Proposition, som redan blifvit till Rikets nu församlade Ständer öfverlemnad, föreslagit att som lån måtte, till företagets befrämjande, anslås 137,500 Riksdaler Riksmynt.

Ehuru denna summa i allmänhet skulle tyckas vara tillfyllestgörande, måste man likväl medgifva, att en trakt, som lika med alla andra får bidraga att betala de storartade jernvägsarbeten, som nu inom vårt land utföras, men som är så belägen att den troligen aldrig kan få någon direkt nytta af dem, vid sådant förhållande kan hysa förhoppning om ett större understöd till det nu ifrågavarande sänkningsföretaget, till hvars utförande ett så betydligt förlag erfordras. Det är visserligen kändt och erkändt att odlingsföretag temligen snart återbetala hvad de kostat; odlingar behöfva således icke uppmuntras genom gåfvor eller direkta anslag; men jordbrukarne vid Olands-ån, synnerligast de af allmogen, som utgöra det öfvervägande flertalet, sakna kapitalstyrka. — I lyckligaste fall ega de tillgångar till högst ett års förlag på sitt vanliga jordbruk, men en sänkning som denna, erfordrar icke allenast sjelfva sänkningskostnaden, utan tillika odling af markerna, som här icke kan ske småningom, utan måste, till förebyggande af alltför kännbara uppoffringar, verkställas med största skyndsamhet och således mot lega.

På grund af dessa bevekande skäl, får jag vördsammast anhålla:

att Rikets Ständer behagade besluta, att låneunderstödet till sänkning af Olands-ån och dess sidogrenar, i enlighet med det af Kongl. Maj:t gillade förslaget, måtte bestämmas till Två Hundra Tusen Riksdaler Riksmynt.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Gustaf Bolin,
från Upsala län.

N:o 102.

Af **Anders Andersson** från Kopparbergs län, *om statsanslag till uppförande af nytt läroverkshus i Falun.*

Sedan den i Falun förr befintliga lärdomsskolan, genom Ständernas beviljade anslag till förökad lärare-personal, vunnit en af hela provinsen Dalarne ifrigt efterlängtad utvidgning till ett fullständigt högre elementar-läroverk, och, till följd deraf, genom lärjungarnes ständiga tillvext i antal, den gamla, redan längesedan för sitt bristfälliga skick utdömda skol-lokalen blifvit otillräcklig, väcktes vid sistförflutna riksdag i både Preste-, Borgare-, och Bonde-Stånden motioner om statsanslag till nytt läroverkshus, till hvars uppförande, enligt då företedd, af Kongl. Öfver-intendents-embetet uppgjord ritning med kostnadsförslag, erfordrades en summa af 88,000 R:dr R:mt. Stats-Utskottet, som, vid pröfning af detta ärende, fann läroverket i Falun vara uti stort behof af nytt läroverkshus, äfvensom att i öfrigt sådana omständigheter dervid förekommo, att Staten borde bekosta detta byggnads-företag, tillstyrkte ock ett anslag af nyssnämnda belopp; men sedan detta Utskotts-betänkande af tvänne Stånd återremitterats, för att få utredt huruvida ej Westerås' stifts byggnadskassa vore i tillfälle att till någon mån i kostnaden deltaga, och den upplysning vunnits, att från nämnda kassa borde kunna påräknas åtminstone 44,000 R:dr R:mt, stannade Rikets Ständer vid det beslut, att bevilja ett anslag af återstoden i det äskade beloppet med 44,000 R:dr samma mynt.

Den allsidigare granskning, som Kongl. Öfver-intendents-embetets ofvannämnda ritning sedermera, vid remiss af densamma från Westerås' Domkapitel till Falu stads innevånare och Läroverks-kollegium, underkastades, gaf emellertid vid handen, att, oafsedt det mindre lämpliga i byggnadens disposition, dess storlek ingalunda motsvarade läroverkets närvarande behof, och att den således än mindre kunde anses blifva tillräcklig för läroverket i det omfång, man, med anledning af lärjungarnes hastigt tillvexande antal, med all sannolikhet kunde antaga, att detsamma inom en ganska nära liggande framtid komme att erhålla, hvadan stadens innevånare tillsatte en kommitté, till frågans ytterligare utredning.

Denna kommitté, bestående af kommunens mera framstående medlemmar, fann, vid frågans skärskådande, att den ritning, hvilken Falu stads dåvarande riksdagsombud, genom Öfver-intendents-embetets försorg, förskaffat och framlagt för Höglofliga Stats-Utskottet, utan att kommunen sjelf hunnit taga del af densamma, verkligen

var behäftad med förutnämnde felaktigheter, isynnerhet i afseende på ett alltför knappt tilltaget utrymme för det antal lärjungar, man måste beräkna att läroverket innan kort komme att hysa, hvarföre kommitterade ansågo sig böra uppgöra en ny, ändamålet bättre motsvarande, planritning. Denna förelades såväl stadens innevånare, som Domkapitlet i Westerås, och vann enstämmigt bifall; hvarefter de förre ingingo till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t anbefalla Öfver-intendents-embetet att efter denna plan uppgöra fullständig, ny ritning med kostnadsförslag till läroverksbyggnad.

En sådan ritning med kostnadsförslag har sedan af Kongl. Öfver-intendents-embetet blifvit uppgjord och, vid remiss till Lärare-kollegiet och stadens innevånare, antagen, äfvensom Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse å densamma erhållits.

Detta kostnadsförslag utvisar dock en slutsumma af icke mindre än 171,000 R:dr R:mt, deraf 153,000 R:dr äro beräknade för sjelfva läroverksbyggnaden samt 18,000 R:dr för nödiga ekonomi-byggnader, uthus, inredning m. m.

Till betäckande af dessa kostnader eger nu Falu stad 44,000 R:dr R:mt i statsanslag, beviljadt vid förra riksdagen samt 44,000 R:dr samma mynt, hvilka, genom ett Kongl. Maj:ts Utslag Domkapitlet i Westerås förständigats tillhandahålla från stiftets byggnadskassa. Derjemte har kommunen sjelf, under lifligt erkännande af sin pligt, att för det uppvexande slägtets väl vidkännas alla de uppoffringar, hvaraf den är mägtig, utaf egna medel tillskjutit 42,000 R:dr samma mynt, men för anskaffande af de ännu återstående 41,000 R:dr eger detta mindre bemedlade samhälle ej annan utväg, än att ånyo anlita Rikets Ständers mellankomst. Kommunen vågar äfven hysa den glada tillförsigt, att Rikets Ständer, som vid förra riksdagen anslogo det behöfliga fyllnadsbeloppet i då tillgängliga medel för läroverksbyggnaden, skola, sedan uppdagadt blifvit, att detta fyllnadsbelopp ej motsvarar den verkliga bristen, finnas så mycket villigare att bevilja hvad nu ytterligare behöfves, som kommunen sjelf denna gång ikläder sig ett, med afseende på sina tillgångar, icke obetydligt tillskott för det goda ändamålets vinnande.

> På grund häraf vågar jag derföre vördsamligen framställa en ödmjuk begäran, det täcktes Rikets Ständer vid denna riksdag anslå Fyratioett Tusende (41,000) Riksdaler Riksmynt såsom bidrag till uppförande af nytt läroverkshus i Falun, i enlighet med af Kongl. Öfver-intendents-embetet uppgjord och af Kongl. Maj:t i nåder gillad och fastställd ritning med kostnadsförslag;

och anhåller jag vördsamt om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott, dit nämnda ritning jemte kostnadsförslag, före frågans afgörande derstädes, skall blifva öfverlemnad.

Stockholm den 19 November 1862.

Anders Andersson,
från Kopparbergs län.

Häruti förena sig:

J. Bergström. *Lars Olsson,*
Sven Ersson. *Jan Andersson.*

N:o 103.

Af **J. Lekberg** från Örebro län, *om hundskattens upphörande.*

Vid sistlidne riksdag väcktes, af sjelfkloke män, motioner om en allmän *hundbeskattning.* Vid behandlingen kunde ingen undgå att se, att genom det väckta förslaget, om det antoges, skulle vägen öppnas, för att återkomma till det så förhatliga beskattningssystem, som i en lång följd af år egt rum. Att polisen återigen skulle få befogenhet till inblandning i hvad som rörer det husliga lifvet och dess fridlysta område. Var det, till exempel, icke bra angenämt, då en husmoder ej egde rättighet att sätta en kaffepanna på elden, utan att frukta för att lukten deraf skulle kunna ådraga sig några i grannskapet spionerande polisbetjenters uppmärksamket? Eller då hennes kyrko- och helgedagsdrägt icke fick bestämmas efter råd och lägenhet, efter tycke och smak, utan efter den så kallade öfverflödsförordningen? Eller då en peruk på ett skalligt hufvud räknades såsom lyxartikel och belades med särskild skatt etc. etc. Till sådana orimligheter kommer man, då man vill tillämpa en direkt beskattning på sådana artiklar, vare sig lefvande eller döda, som användas i det husliga lifvet. Är då ej den indirekta beskattningen, vår bevillning, våra tullar m. m., en tillräcklig taxa nog, utan att man sjelfmant skall skapa sig äfven en till öfverlopps? Att beskattning, som direkt utgår af så kallade konsumtions-artiklar, är vådlig och leder till otaliga obehag, trakasserier, rättegångar m. m. Skulle det då finnas någon giltig ursäkt derför, så vore det väl i afseende på verkliga öfverflödsartiklar, ehuru det så kallade öfverflödet — ett mycket mångtydigt ord — väl kan stäfjas på annat sätt genom tullsatser o. s. v., om något sådant vore af nödvändigheten påkalladt; men att direkte beskatta husdjur, hvartill hundar väl måste räknas, hvarthän leder väl sådant, konseqvent utfördt? Snart nog kommer väl också ordningen till kattor, höns, får, svin, kor och hästar. Är det då meningen att återkomma till Drottning Margarethas så kallade "rumpskatt"? Eller kanske kommer ordningen snart nog till oss sjelfva, i det att vi gå ännu längre

tillbaka i tiden, och återupptaga "Näs-skatten", som, enligt hvad namnet uttryckligen tillkännagifver, verkligen utgick af hvarje näsa? Fortsätter man som man börjat, nog äro vi på god väg dertill.

Rikets Ständer affärdade väl hundmotionen på ett sätt, att den kunde blifva oskadlig, då de öfverlemnade åt kommunerna att bestämma om hundskatt skulle utgå. Men erfarenheten har nu tillräckligt visat, att kommunerna icke insett, eller velat inse, det origtiga uti denna beskattning, då så många begagnat sig deraf, att pålägga de, som hafva ett sådant husdjur, skatt. Då så skett och vidare kommer att ske, blir lagen icke oskadlig utan i sin tillämpning framkallar icke allenast orättvisa och obillighet, utan är och förblir ett frö till stiftande af split och oenighet inom kommunen, utom det att den väcker allmänt åtlöje.

All lag som saknar rättsgrund, hvilket i högsta måtto är förhållandet med den ifrågasatta, är och förblifver orättvis; ty om man med all uppmärksamhet genomläser den, kan deri icke upptäckas en enda gnista af rättsprincip? Och den kan väl icke heller innehålla någon sådan, då den är så skef att den tillerkänner en del medlemmar i kommunen makt, att pålägga skatt och tunga på de andra, då de de derigenom befria sig sjelfva, och ännu förhatligare blir den derigenom att den uppeggar vinningslystnaden och det är icke tvifvel underkastadt att det är just den, som är orsaken att så många kommuner begagnat det förhatliga beskattningssystemet. Någon så orostiftande lag har på långliga tider icke sett dagsljuset; utom allt det löjliga han frambringar, hvaribland förekommer, att för utbekommande af hundskatten måste man, för dess räkning, hafva uppbördsskrifvare, försedd med uppbördsbok — upplinierad i enlighet med hundarnes rangordning, t. ex. *mopsar, knähundar, rätthundar, stöfvare, gårdvardar, rapphönshundar, Newfoundländare* och allt hvad de heta, — för att deri varda vederbörligen inregistrerade så att polisen, vid husfridens störande, icke må begå misstag vid uppförandet af rätta hunden.

Af hvad är anfördt, visar sig tillräckligt huru lätt det är att inkomma på en afväg som kan, om man ohejdad fortgår, leda derhän att det icke stannar förrän, såsom fordom egt rum, vi blifva beskattade för fönsterglas, fastän oundvikliga i våra boningar, såsom enda medlet för att få se det herrliga dagsljuset. Att sådana försök icke torde uteblifva, utan ligga nära tillhands, derom vittnar alltför väl det misslyckade försöket vid sista riksdag att äfven få en beskattning på dem, som begagnade cigarr.

Då det tillkommer lagstiftaren att tillse, att all lag är rättvis; och, i fall så icke är, skyndsamligen upphäfva sådan, så att ingen deraf må lida, är jag ock förvissad om Rikets Ständers medverkan, i det jag föreslår:

att den utfärdade lagen om hundbeskattning mä varda upphäfven.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

J. Lekberg,
från Örebro län.

N:o 104.

Af **J. Bergström** från Kopparbergs län, *om sättet för inrättande af gästgifverier vid nya farvägar äfvensom vid jernvägs- och kanal-stationer.*

Allmänna lagen stadgar uti 28 Kap. Byggninga-Balken, att vid allmänna lands- och sjövägar skola nödiga gästgifvaregårdar vara.

I anledning af detta stadgande och då, i följd af den stigande odlingen och folkmängdens förökande, nya farvägar anläggas, inställer sig alltjemt behofvet af nya skjuts- eller gästgifvaregårdar, hvilka inrättningar äfven erfordras vid de stationer, som inrättas vid jernvägar och kanaler.

Genom dessa ökas det jorden åliggande skjutsbesväret i stället för att det borde billigtvis från jorden skiljas, helst jordinnehafvarne en gång köpt sig fria derifrån genom de så kallade skjutsfärdspenningarne.

Om jorden för närvarande icke kan från skjutsbesväret skiljas, bör man likväl noga tillse att detsamma icke ökas.

I anledning deraf får jag i ödmjukhet föreslå det stadgande:

att, då behof af ny skjutsinrättning å farväg, äfvensom vid jernvägs- eller kanalstation uppstår och sådan icke kan åstadkommas utan de gamla skjutslagens ytterligare betungande, vederbörande länsstyrelser må ega att på sådant ställe bereda skjutsinrättning på det sätt, att skjutsningsskyldigheten, efter entreprenadauktion, öfverlemnas till den, som erbjuder sig att för minsta lega per mil befordra resande; och att resande måtte åläggas att vid sådan skjutsinrättning, utan afseende å den allmänt gällande skjutslegan, betala för hvarje mil det belopp, för hvilket entreprenören vid auktionen förbundit sig att bestrida skjutsen, som dock icke må begagnas längre än till nästa gästgifvaregård.

Om remiss till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

J. Bergström,
från Kopparbergs län.

N:o 105.

Af **J. Bergström** från Kopparbergs län, *om sådan förhöjning i det af Kongl. Maj:t i dess nådiga Proposition nu äskade anslag för understödjande af myrutdikningar och vattenaftappningar inom de 6 nordligaste länen, att 20,000 R:dr R:mt för Kopparbergs län särskildt varda anvisade.*

Allmogen i Dalarne har först på sednare tider, i den mån storskiftena hunnit fullbordas, med fullt allvar vändt sin håg till odligen af sin jord. Men hvad den nordligaste delen af länet beträffar, så är fattigdomen af lätt begripliga orsaker så stor, att till de förberedande arbetena eller hvad hufvuddikning beträffar å de större myrvidder, de allraflesta bönder sakna egna tillgångar att dem åstadkomma. För 15 à 20 år sedan bekostade Staten hufvuddikens upptagning genom några myror, och aldrig har Staten gjort en bättre gerning åt denna landsort än denna. Kring dessa hufvuddiken äro nu på många ställen vackra åkertegar, som gifva god äring. Hade denna hjelp fortfarit i större skala och längre, skulle det stå annorlunda till med vårt jordbruk i Dalarne, än nu är förhållandet. Kan för odlingen här ingenting göras från Statens sida, så blir förhållandet som det varit: täta missvexter och arbetskrafternas bortslösande genom den i alla afseenden högst förderfliga gårdfarihandeln eller dess användning på främmande orter, till oberäknelig förlust för hemorten och för jordbruket, hvilket väl äfven på denna ort måste anses för modernäring, eller, hvilket är säkert, kan blifva det, om vilkoren derför kunna vinnas.

Uti Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående Statsverkets tillstånd och behof, är föreslaget för understödjande af myrutdikningar och vattenaftappningar inom de 6 nordligaste länen 50,000 R:dr årligen i tre år. Denna summa är alltför liten för detta ändamål och bör höjas så, att hvardera länet får 20,000 R:dr.

Jag får derföre föreslå:

att Rikets Ständer måtte bevilja ett anslag för understödjande af myrutdikningar och vattenaftappningar inom St. Kopparbergs län till ett belopp af 20,000 R:dr årligen i tre år.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

J. Bergström,
från St. Kopparbergs län.

Häruti förena sig:

Lars Olsson, *Jan Andersson*, *Anders Andersson*, *Sven Ersson*,
från St. Kopparbergs län.

N:o 106.

Af **J. Bergström** från Kopparbergs län, *om anslag till lön åt ytterligare en Agronom inom Kopparbergs län.*

Då uti Stora Kopparbergs län icke finnes mer än en agronom anställd, och de långa resor han har att göra för att utvisa odlingslägenheter i det vidsträckta länet gör att han icke kan medhinna att, som sig bör, följa odlingens gång, göra afvägningar och utstaka afloppsdiken och åkertegar samt undersöka huruvida hinder för utdikning förefinnas, får jag föreslå:

att anslag till lön för en ytterligare agronoms anställande i Kopparbergs län måtte beviljas.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

J. Bergström,
från Kopparbergs län.

N:o 107.

Af **Robert Fredrik Gross** från Calmar län, *om gårdfarihandelns förbjudande vid äfventyr af konfiskation utaf de till salu utbjudna varorna.*

Uti en vid 1859 års riksdag väckt motion, intagen uti Hedervärda Bonde-Ståndets protokoll för den 16 November samma år, under N:o 12, har undertecknad på skäl, som i motionen finnas anförde, och hvilka jag, utan att här ytterligare andraga, ånyo till alla delar åberopa, föreslagit:

"att gårdfarihandeln, vid äfventyr af konfiskation å de till salu utbjudna varorna, helt och hållet förbjudes, men att det må vara Westergötlands innevånare obetaget att, i öfverensstämmelse med hittills gällande föreskrifter, i städer och på marknader å landet inom riket, afyttra hvad som i handaslöjd af dem i hemorten tillverkas eller uppköpes."

Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, till hvilket denna motion blef remitterad, har, uti Betänkandet N:o 77, anställt en berömvärd och grundlig undersökning af de Förordningar, på hvilka en del af Westergötlands innevånare stödja sitt anspråk på en för dem särskildt gällande rättighet till idkande af gårdfarihandel, och efter ett väl motiveradt anförande hemställt: "Att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att den i 19 § af Handels-ordningen den 22 December 1846 omförmälda särskilda handelsfrihet, som är medgifven i sju härader af Elfsborgs län samt städerna Borås och Ulricehamn, må upphäfvas, och annan gårdfarihandel hädanefter icke vara tillåten än den, som, på grund af öfriga rörande handel och näringar gällande författningar, må anses vara i allmänhet medgifven; samt att, i följd häraf, 1 och 2 mom. 5 § Handels-ordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

"Alla slags inhemska landtmannaprodukter och husslöjdalster må hvar och en ega att på landet upphandla och, vid eller utom marknader, partivis föryttra.

Landtman ege äfven att sådana varor, med undantag af bränvin, å landet i minut försälja."

Detta Utskottets Betänkande blef af alla fyra Riks-Stånden bifallet och godkändt samt underdånig skrifvelse i ämnet uppsatt den 30 Juni 1860 under N:o 87 och ärendet vidare intaget i Rikets Ständers beslut under § 75. Detta Rikets

Ständers enhälliga beslut har Kongl. Maj:t icke ännu behagat sanktionera. Anledningen dertill torde vara att söka uti det underdåniga yttrande, som Landshöfdingen, Grefve Sparre, i Elfsborgs län, efter vederbörandes hörande och på nådig befallning afgifvit och hvilket finnes intaget uti N:o 21 och 22 af tidning för Wenersborgs stad och län för 1862. Att fälla något omdöme om detta utlåtande anser jag vara så mycket mera öfverflödigt, som jag är förvissad att Utskottet icke underlåter att nagelfara detsamma och lemna det allt det afseende hvilket det förtjenar.

Uppmanad icke allenast af mina kommittenter, utan ock af andra rikets innevånare, samt af många af nuvarande Riksdagsombud, och förvissad att, vid denna liksom vid föregående riksdag, alla Riks-Stånden enhälligt skola fatta ett beslut, som uttrycker deras önskan om gårdfarihandelns inskränkning, äfvensom att Kongl. Maj:t skall fästa nådigt afseende på den sålunda uttryckta opinionen, tvekar jag icke att åter upptaga min vid förra riksdagen väckta motion i ämnet och förnyar derföre åberopandet deraf, jemte hvad jag nu haft äran anföra.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Rob. Fr. Gross,
från Calmar län.

I ofvanstående motion förenar sig

N. M. Petersson,
från Calmar län.

N:o 108.

Af **Robert Fr. Gross** från Calmar län, *att Riksbankens fond för belåning af fast egendom må ökas med en million R:dr årligen under nästa statsregleringsperiod samt att lån utlemnas till hälften af det vid 1862 års taxering åsatta fastighetsvärde, dock ej till högre belopp än 6,000 R:dr.*

Vid sednast förflutna riksdagar hafva Rikets Ständer uppå Banko-Utskottets derom framställda förslag, beslutat, att af Riksbankens fond till utlåning mot inteckning i fast egendom, årligen skulle innehållas ett i Banko-reglementet bestämdt be-

lopp. Skälen för denna åtgärd uppgifvas vara: att denna fond, såsom främmande för den med Banken afsedda lånerörelse, borde derifrån skiljas; att denna lånerörelse ansågs med större fördel för lånesökande, lämpligast böra öfvertagas af de nu öfverallt i riket inrättade hypotheksföreningar, och att Bankens för detta ändamål afsedde fond vore högst obetydligt anlitad. Hvad förstnämnde skäl vidkommer, eller att Bankens ändamål vore främmande för denna lånerörelse, så kan jag icke finna huru en dylik institution, stiftad af fastighetsegare, skall kunna vara främmande för belåning af fast egendom, isynnerhet som solidare säkerhet icke gerna kan erhållas än inteckning i sådan egendom. Deremot medgifver jag gerna, att de öfriga åberopade skälen hittills varit rigtiga. Att denna del af bankens lånerörelse under sednare tiden icke varit mycket anlitad är ej underligt. Banken utlemnade lån å fastighet till endast hälften af fastighetens taxeringsvärde, och då detta värde hittills icke varit högre än ungefär en tiondedel af verkliga värdet, så är det tydligt att fastighetsegare, som var i behof af lån, i de flesta fall icke var hulpen med det obetydliga belopp, som han i Bankens fastighetslånefond kunde erhålla. Sedan hypotheksföreningarne blefvo inrättade, blef denna olägenhet afhjelpt, emedan man der kunde erhålla lån till ett belopp, motsvarande hälften af egendomens verkliga värde, och en stor del af fastighetegarne öfverflyttade derföre sina lån till dessa inrättningar. Men egarne till mindre hemmansdelar kunde icke begagna sig af denna nya lånrörelse, hvilken likväl just afsåg afhjelpandet af en brist i fastighetsbelåningen, emedan de bildade hypotheksföreningarne föreskrefvo det vilkor för låns erhållande, att egendomen skulle uppgå till ett visst bestämdt värde. Det berodde derföre dels på egendomens storlek eller godhet och dels på värderingsmännens omdöme, att icke säga godtycke, huruvida jordegaren ansågs värdig att erhålla det sökta lånet. Nu deremot har ett annat förhållande inträdt. Vid den under innevarande år verkställda förnyade uppskattning å jordegendomarne hafva dessa i allmänhet blifvit taxerade till deras verkliga värde, men med få, om ens något, undantag icke derutöfver. Derigenom öppnar sig ett tillfälle för den mindre fastighetsegaren att, mot inteckning i hans egendom i Riksbanken, bekomma lån, som någorlunda motsvara hans behof, och man kan vara förvissad, att, om tillfälle till belåning i Banken af fastigheten beredes honom, han icke skall lemna detta tillfälle obegagnadt. Häremot kan man visserligen anföra, att ett dylikt tillfälle redan är honom beredt medelst hypotheksföreningarne, men man måste besinna, att kostnaden för uppmätning af jorden samt fastighetens värdering för den mindre jordegaren uppgår till ett belopp, som medtager 5 à 10 procent och derutöfver af det lån, han i dessa föreningar kan påräkna, hvaremot de kostnader, som erfordras för erhållande af lån i Banken, icke gerna kunna uppgå till mer än 1, högst 1½ procent af lånebeloppet.

På grund häraf tager jag mig friheten föreslå:

att Riksbankens fond till belåning mot inteckning i fast egendom under

nästkommande statsregleringsperiod må ökas med en million R:dr årligen, med skyldighet för Banken att till mindre fastighetsegare utlemna lån på de vilkor, som tillförene varit stadgade, samt motsvarande hälften af fastighetens vid 1861 års taxering åsatta värde, dock att, såsom hittills stadgadt varit, ingen fastighet får belånas till högre belopp än 6,000 R:dr R:mt, och att Banken till säkerhet för lånet erhåller första inteckning i fastigheten.

Om remiss till vederbörligt Utskott af denna motion anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Rob. Fr. Gross,
från Calmar län.

Häruti instämma:

C. J. Svensén,
från Calmar län.

J. G. Dahlgren,
från Calmar län.

L. G. Andersson,
från Elfsborgs län.

N:o 109.

Af **Per Nilsson** från Malmöhus län, *att de enligt 24 § af Kongl. Förordningen den 7 December 1860 för minuthandel med och utskänkning af bränvin till hushållningssällskapen och kommunerna ingående afgifter, måtte få användas af landstingen.*

Genom de den 21 Mars innevarande år utfärdade kommunal-lagarne, och främst bland dem, Kongl. Förordningen om landsting, är otvifvelaktigt ett stort och betydelsefullt steg taget för fäderneslandets framåtskridande i olika rigtningar, och vi kunna således helsa denna, medelst Regeringens och Ständernes samverkan, tillkomna lagstiftning såsom morgonrodnaden af en ny dag i Sveriges utvecklingshistoria. Oberoende af de, sedan sekler tillbaka uppkomna och ännu qvarstående stånds- och klassfördelningar, som så länge utöfvat och fortfarande utöfva en hämmande tryckning på national-representationens verksamhet, kunna hädanefter ombuden för landsbygden och städerna i hvart län sammanträda för att rådpläga och besluta om

gemensamma angelägenheter. Omfånget af den verksamhet, som redan nu tillkommer landstinget, är icke heller ringa, då man besinnar, att den afser icke allenast allmän hushållning, jordbrukets och andra näringars utveckling, samt anstalter för kommunikationsväsendets befordrande, än äfven helsovård, undervisning, allmän ordning och säkerhet m. m. och att gränsorna för denna verksamhet än vidare skola utvidgas, i den mån en allmännare bildning gör folket mägtigt af sjelfstyrelse och tidens fordringar i öfrigt dertill föranleda, lider icke heller något tvifvel. Men, utom de stora fördelar i både högre och lägre mening, landstings-institutionen i och för sig måste innebära, kan hon äfven tänkas komma att sätta en väl behöflig dam mot detta, endast särskilda orters angelägenheter rörande flöde af framställningar, hvaraf våra riksdagar i ordets egentliga mening öfversvämmas. Att sådana angelägenheter kunna blifva föremål för national-representationens verksamhet är en i ögonen fallande oegentlighet, med hvilken man likväl skulle kunna försonas, om man kunde öfvertygas om, att dessa frågor åtminstone i allmänhet blefvo af riksdagen behandlade med sakkännedom och oväld. Men att förhållandet icke är, eller ens kan vara sådant, torde icke vara någon obekant. Sakkännedomen måste i de flesta dylika fall brista och, i följd äfven deraf, oväld vid pröfningen af denna mängd olika och mot hvarandra stridiga anspråk förutsätta egenskaper, som icke komma någon menniska till del. För sin framgång eller sitt fall äro slika frågor äfven merändels beroende af den större eller mindre fyndighet, hvarmed de framhållas och bearbetas, och i förra händelsen kommer det hufvudsakligen an på att så uteslutande fästa blicken på det mål, som sökes, att medlen dertill blifva förbisedda. Att riksdagarne skola göra en stor vinst i samma mån, mål af nyss antydda beskaffenhet blifva föremål för landstingens behandling, torde derföre vara obestridligt, och de sednare skola sålunda blifva verksamma medel att förkorta de förra, hvilkas rättvist öfverklagade längd förorsaka så många och så stora både allmänna och enskilda uppoffringar.

Men för att landstingen må kunna medföra de fördelar, man af denna institution redan nu förväntar sig, och de flere, hvaraf hon i sin fortgående utveckling är mägtig, måste de ock vara i besittning af det vigtiga medel, som är häfstången uti alla både större och mindre företag, nemligen penningar. Landstings-stadgan har äfven förutsett detta behof, och derföre bemyndigat landstingen att pålägga afgifter och upptaga lån. Vill man emellertid med ömhet fostra den ännu späda och ömtåliga plantan, d. v. s. vill man göra den nya institutionen kär och dyrhar för folket, eller med andra ord icke ifrån början framställa henne i en allt för afskräckande gestalt, måste båda de nu antydda utvägarne, för att gifva henne förmåga att verka, med yttersta varsamhet begagnas, och följer man denna, såsom mig synes, både i klokhet och nödvändighet strängt föreskrifna regel, är det åter att befara, det landstingen skola föga kunna uträtta till befordrande af deras förnämsta syftemål, länens gemensamma angelägenheter. För att icke förlora detta angelägna

mål och för att på samma gång kunna undvika de nyss angifna tvänne sätten att skaffa sig tillgångar, har jag icke kunnat utfinna något lämpligare, än att landstingen komma i besittning af någon gifven eller alltid påräknelig inkomst, och någon annan sådan lärer för närvarande icke kunna ifrågakomma än den, som i hvarje län uppstår af minuthandel med och utskänkning af bränvin. Häremot kan visserligen invändas, att denna inkomstkälla redan, ehuru under andra former kommer länen till godo, enär af de afgifter, som i berörda afseende inflyta i hvarje särskilt län, en femtedel kan af länets hushållningssällskap användas till ändamål, som för länet nyttiga äro, och de återstående fyra femtedelarne, enligt stadgade grunder, tillfalla dels den stad, der de influtit och dels länets samtliga socknar; men, utan att underkänna den i så många afseenden nyttiga verksamhet, hushållningssällskapen utvecklat, kunna de likväl icke med hänsyn till sättet, hvarpå de bildats och ännu förstärkas, jemföras med de, enligt lagstadgade val, tillkomna landstingen, eller, för berörda medels lämpligaste användande, anses gifva samma säkerhet som de sednare, och då städerna och landsbygden måste tänkas hafva gemensam fördel uti länets framåtskridande och förkofran, kan icke heller hvarje stad för sig göra någon förlust genom uppoffringen af en inkomsttitel, som på andra vägar säkert skall komma staden mångdubbelt till godo.

På grund af hvad jag sålunda yttrat, vågar jag derför vördsamt föreslå:

att de afgifter, hvilka, enligt Kongl. Förordningen den 7 December 1860, inflyta för minuthandel med och utskänkning af bränvin, måtte hädanefter ingå till landstinget för att af detsamma förvaltas och användas till ändamål, som för länet nyttiga äro;

och med afseende derå att Kongl. Förordningen om landsting af den 21 Mars innevarande år icke eger tillämpning å stad, som räknar flere än 25,000 innevånare, hemställer jag tillika, att § 24 uti nyss åberopade Kongl. Förordning, den 7 December 1860, kunde erhålla följande förändrade lydelse:

De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för minuthandel med och utskänkning af bränvin, vare sig i stad eller å landet, insättas i landtränteriet för landstingets räkning för att af detsamma förvaltas och användas till ändamål, som för länet nyttiga äro.

I stad, som har mera än 25,000 innevånare, tillfalle hela denna afgift staden, så vidt samma afgift i staden inflyter.

När, enligt § 23, rättighet meddelas till bränvinsutskänkning på passagerarefartyg, skola derför belöpande utskänkningsafgifter uppbäras i den stad eller kommun, hvarest rederiet har sitt hufvudsäte för att, enligt nu stadgade grunder, antingen landstinget eller staden tillgodokomma.

Slutligen anhåller jag att denna min motion måtte, till behandling af vederbörande Utskott, remitteras.

Stockholm den 19 November 1862.

Per Nilsson,
i Espö.

N:o 110.

Af **Paul Andersson** från Jemtlands län, *om indragning af de åt Kronofogdarne och Häradsskrifvarne i Jemtland anslagna så kallade bohemman mot kontant ersättning af Statsverket.*

Mer än ett exempel ega vi derpå, att många af Staten fordom vidtagna åtgärder, hvilka på sin tid varit af nödvändigheten påkallade och för både det allmänna och den enskilde gagneliga och nyttiga, sedermera befunnits, i följd af förändrade tidsförhållanden, ej allenast icke motsvara det dermed afsedda ändamålet, utan till och med motverka detsamma.

Ett sådant exempel vågar jag nu för Rikets församlade Ständer framhålla uti de åt Kronofogdarne och Häradsskrifvarne i Jemtland anslagna, så kallade bohemman, hvilka från början, såsom ämnadt var, förskaffade sina innehafvare många och stora fördelar och, med afseende derå jemväl togos i beräkning som en icke ringa beståndsdel i deras aflöning, men numera blifvit dem, om icke till någon förlust, åtminstone till ingen nytta eller vinst. Belägna uti mindre lämpliga trakter af landet och icke så bebyggda, att de af innehafvarne sjelfva skäligen kunna bebos, hafva dessa hemman, dels med anledning deraf och dels emedan deras innehafvare, hvilka i anseende till fögderiernas vidsträckthet en stor del af året måste i tjensteärenden vara borta från sina hem, icke ega någon tid öfver för jordbruk, — hvilket dessutom skulle numera, sedan arbetslönerna mer än tredubblats mot hvad de förut varit, för sådana, personer ovilkorligen medföra förlust, — en längre tid blifvit mot ringa arrende till s. k. landtbönder upplåtna, hvilket dock icke kunnat ske på mer, än ett år i sender; och att sådana landtbönder icke vinnlagt sig särdeles mycket om jordens uppodling är tydligt, då de naturligtvis icke kunnat påräkna att under denna korta tid erhålla någon ersättning för deras derå nedlagda arbete. Också är det

en beklaglig sanning att under det jordens uppodling och förbättring går med stora steg framåt vid enskildes hemman inom landet, tyckes man vid boställena, hvilka oftast äro de bästa hemmanen, endast sträfva efter att bibehålla dem i deras förra skick och blott se till, att jorden icke försämras — den skada, som derigenom tillskyndas det allmänna och tvärtom den fördel, som skulle kunna vinnas derigenom, att Staten, mot utgifvande af en lämplig årlig ersättning till ofvanbemälde tjenstemän, återtog dessa hemman och antingen på längre tid utarrenderade dem eller och helt och hållet till enskild person försålde dem, talar så tydligt för sig sjelf, att jag anser det vara öfverflödigt att vidare derom nu orda, utan hemställer blott vördsamt, det Rikets Ständer måtte för sin del besluta:

att de åt Kronofogdarne och Häradsskrifvarne i Jemtland anslagna så kallade bohemman må indragas mot den ersättning i penningar, Kongl. Maj:t i nådig Skrifvelse den 30 nästlidne September till dess Befallningshafvande i Jemtlands län föreslagit och hvarmed hemmanens nuvarande innehafvare i affordradt yttrande förklarat sig nöjda, eller dels med 3 procent af det utaf länets Pröfnings-kommitté fastställda taxeringsvärde å dessa hemman, dels ock 300 R:dr såsom hyresersättning.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Paul Andersson,
från Jemtlands län.

N:o 111.

Af **Paul Andersson** från Jemtlands län, *om hemmanet N:o 1 Fångamons i Jemtland befrielse från rotering.*

Genom härhos bifogade afvittringsinstrument af den 30 Augusti 1830 och bevis af den 24 sistlidne Oktober är ådagalagdt, att nyhemmanet Fångamon N:o 1 om ¼:dels mantal är omgifvet af fjell och mossar, så att jordmånen är ofruktbar och för odling otjenlig; och hvad som än ytterligare ådagalägger Fångamons ringa värde inhemtas af bilagda utdrag af Jemtlands läns Pröfnings-kommittés längd, hvarigenom taxerings-

taxeringsvärdet å Fångamon, i jemförelse med öfrige hemman inom Undersåkers socken, i afseende på hemmantalet förhåller sig i det närmaste som 400 till 4,885. Men oaktadt detta hemmans dåliga beskaffenhet och vanlottade läge, kunde det dock vid den i provinsen sist verkställda rotering icke undgå att blifva till ordinarie rotering indeladt.

Med anledning häraf får jag vördsamt anhålla:

att Rikets Ständer ville besluta att hemmanet N:o 1 om ¼:dels mantal Fångamon i Jemtland måtte, i likhet med Ansätt i samma län, från rotering befrias.

Om remiss till Stats-Utskottet får jag anhålla.

Stockholm den 19 November 1862.

Paul Andersson,
från Jemtlands län.

N:o 112.

Af **A. J. Sandstedt** från Jönköpings län, *om förhöjning i de af Kongl Maj:t i dess nådiga Proposition af Rikets nu församlade Ständer äskade anslag till anläggning och förbättring af vägar, jemte vattenaftappningar och myrutdikningar.*

Då jernvägsanläggningarne i vårt land alltmera utbreda sig blir också behofvet af nya vägars och kommunikationsleders öppnande i de å ömse sidor om dessa stora pulsådror närmast belägne orter mera kännbart, bjudande och allmännare. Det är klart att sådana vägbyggnadsföretag måste komma i fråga och företrädesvis utföras utan synnerlig tidsutdrägt i folkrikare trakter, der en lifligare rörelse eger rum och hvarigenom Staten tillskyndas en snar och säker vinst; men det finnes också andra delar af landet, der ingen jernväg löper fram och dess anläggande möjligen till aflägsna tider måste uppskjutas, under detsamma behof af vägförbättringar, omläggningar eller alldeles nya trafikleders upptagande till samfärdselns, slöjdernes och rörelsens lifvande och förkofran oupphörligt gör sig gällande.

Jag vill härmed hafva det sagdt och erkändt, att det är en lika nödvändighet för de fattigare, som för de bättre lottade orternas befolkning, ett för hela landet

gemensamt intresse, en verklig statsangelägenhet, att tillräckliga medel till alla dylika anläggningars eller vägförbättringars, utdikningars, vattenaftappningars o. s. v. utförande finnas tillgänglige, hvarigenom väsendtliga fördelar i ekonomiskt, kommercielt och äfven sanitärt hänseende beredes folket och dess barn, men att sådana företag icke låta sig verkställa i behöflig utsträckning med nu befintliga anslag för dessa ändamål inses lätt, då man af den Kongl. Propositionen till Stats-Utskottet angående Statsverkets tillstånd och behof inhemtar att Kongl. Maj:t af Rikets Ständer äskat:

1:o till fond för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar 150,000 Riksdaler årligen för de tre åren 1864—1866.

2:o till fond för befrämjande af utdikningar och aftappningar af sanka trakter och sjöar, till beredande af odlingsföretag 50,000 Riksdaler årligen för nyssnämnde tre år, äfvensom

3:o till fond för understödjande af myrutdikningar och vattenaftappningar i de sex nordligaste länen 50,000 Riksdaler årligen för ifrågavarande tre år.

För att således kunna i sambredd med jernvägsanläggningarne så att säga fortskynda fäderneslandets stigande i industri och odling och dermedelst framkalla ett allmännare välstånd, samt, så vidt det ligger inom möjlighetens och billighetens gränsor, göra alla landsorter delaktige af de fördelar, som i detta fall stå att vinna genom rikare anslag till kommunikationsleders öppnande och förbättrande, jordens tjenliggörande till åkerbruk m. m., en angelägenhet näst folkupplysningens befrämjande den vigtigaste, mest fruktbringande och allmännyttigaste, vågar jag föreslå att Rikets Ständer, i betraktande såväl af hvad jag ofvan haft äran anföra, som deraf att hos Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen finnas hvilande arbetsplaner och förslag till väganläggningar, till hvilkas verkställande erfordras icke mindre än 1,671,040 Riksdaler och till vattenaftappningar, hvarför kostnaden är beräknad till 719,060 R:dr, måtte för de 3 år, nästa statsregleringsperiod omfattar, ibland Sjette Hufvudtitelns anslag till jordbruket, handeln och näringarne, bevilja och uppföra ett med 500,000 Riksdaler, utöfver de af Kongl. Maj:t i ofvanåberopade punkter 1, 2, 3, i angifne ändamål äskade belopp, förhöjdt årligt anslag till fördelning proportionaliter mellan der omhandlade fonder.

Om remiss till vederbörligt Utskott får jag vördsamt anhålla.

Stockholm den 19 November 1862.

A. J. Sandstedt.
från Jönköpings län.

N:o 113.

Af **C. Dahlgren** från Elfsborgs län, *om upphäfvande af föreskrifterne rörande handlingars beläggande med stämpladt papper.*

Den stadgade karteringen, af en mängd dokumenter förorsakar sannolikt för såväl embetsmän, hvilka dermed skola taga befattning och deröfver utöfva kontroll, som för den enskilde, hvilken skall vidkännas kostnaden för och besväret med densamma, mångdubbelt större olägenheter och besvär, än det gagn, Staten njuter af det jemförelsevis mindre betydliga belopp, som den på denna kartering kan hafva i behåll, när kostnaderna för kartornas tillverkning, försäljning, kontrollering och redovisning afräknas. Den föranleder trassel och förluster och kan mången gång lägga hinder i vägen för den okunnige eller obemedlade att söka och vinna sin rätt.

Såsom statsinkomst synes den icke vara behöflig, då dess belopp på långt när ej uppgår till inkomsternas beräknade öfverskott utöfver utgifterna och borde således kunna utan afsaknad undvaras; men äfven om beloppet, oaktadt hvad nyss anmärktes, ovilkorligen skulle behöfvas för statsutgifterna, så kunde detta med mera lätthet och rättvisa fyllas genom annan bevillningstitel.

Såsom bevillning betraktad drabbar den ytterst ojemnt, enär den ene kan i åratal undslippa att bekosta någon kartering medan en annan tilläfventyrs under denna bevillningstitel på ett år kan få utgöra mera, än den ordinarie bevillning han på flere år erlägger, hvarjemte den synnerligen hårdt träffar just de obemedlade, som måste underkasta sig lagsökningar och dylikt.

Med afseende på dessa skäl och då jag tror mig kunna sluta att Staten och den enskilde ömsesidigt skulle hafva fördel af skatteuppbördens förenkling och sammandragning till färre och lätt handlagda skattetitlar, föreslår jag:

att all kartering af dokumenter må helt och hållet afskaffas och föreskrifterna derom upphäfvas.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

C. Dahlgren,
från Elfsborgs län.

N:o 114.

Af **E. J. Rudberg** från Calmar län, *om båtsmanshållets öfvertagande af Staten emot viss penningeersättning.*

Vid betraktande af båtsmanshållens fördelar och olägenheter visa sig, enligt min tanke, de sednare afgjordt öfvervägande. Den enda fördel Staten kan hafva af båtsmansindelningen är den, att trupper blifva af rotarne uppställde, äfven om det skulle blifva mycket ondt om folk och aflöningen således komme att ökas. Deremot får flottan en mängd manskap, som hvarken är vandt vid sjön eller besitter fallenhet för sjömansyrket, ty de äro i de flesta fall uppfödde vid jordbruksarbetet och egna sig blott af ekonomiska skäl åt båtsmanstjensten. Följden häraf blir för båtsmannen otrefnad i en sysselsättning, för hvilken han ej har någon håg. För att öfvervinna denna otrefnad, hängifver han sig ofta åt utsväfningar och laster, hvaraf Kronans tjenst, så väl som hans egen fördel, ofta i betydlig mån lider, tills han slutligen blir kasserad och roten måste ställa annan karl i stället, under det den i tjensten förderfvade ofta med familj faller fattigvården till last. Att sjöförsvaret under de sednare åren genomgått många och stora förändringar är ganska välkändt, och om Staten öfvertoge anskaffandet och underhållandet af båtsmännen, så kunde flottan derigenom erhålla ett mera sjövandt manskap med lust och fallenhet för båtsmanstjensten, och skulle då säkert en ganska vacker båtsmanstrupp uppstå och framvisas. Rotarnes skyldigheter kunde då antingen på en gång till Staten inbetalas eller ock en lämplig vakansafgift årligen erläggas. Beträffande åter de beklädnadspersedlar, hvilka rotarne för några år sedan blefvo frikallade från, genom erläggande af en årlig afgift till Staten, voro bland dessa icke inberäknade de så kallade småpersedlarne, utan dessa tillhörer det ännu rotarne att in natura till båtsmännen utgöra. Min tanke vore derföre, att lika väl som Staten öfvertagit en del af beklädnads-skyldigheten, den äfven kunde öfvertaga alltsammans. Genom en sådan anordning skulle Staten och båtsmanstjensten å ena sidan, och rotehållarne samt kommunen å andra, hafva blott fördelar och ingen skada. Alltså vågar jag föreslå:

att båtsmanstruppernes uppsättning och underhåll öfvertages af Staten och båtsmansrotarne derifrån befrias mot erläggande af en viss penningeränta eller vakansafgift samt att de s. k. småpersedlarne jemte öfrige beklädnaden finge af Staten öfvertagas och Statsmedel dertill anvisas.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.
Stockholm den 19 November 1862.

E. J. Rudberg,
från Öland.

Häruti instämmer:

N. Bäckström,
från Calmar län.

N:o 115.

Af **Anders Andreasson** från Elfsborgs län, *om förändring i vissa delar af nu gällande Förordning angående tillverkning af bränvin.*

Enligt nu gällande Förordning angående bränvinstillverkning är allmogen och den mindre jordbrukaren helt och hållet beröfvade tillfälle att till bränvin förvandla produkterna af sin jord. Att ändamålet med nu gällande lagstiftning just varit sådant, eller att utestänga allmogen från denna näringsgren, samt mindre åsyftat hämmandet af alltför stor tillgång på bränvin, synes bäst deraf att man lemnat tillverkaren tillfälle att, efter godtfinnande, välja emellan 5 särskilda tillverkningsterminer, derest han icke ville begagna sig af alla, hvilket ock haft till följd att tillgången på bränvin visserligen icke minskats. För att åtminstone i någon mån jemka det oriktiga och emot den mindre jordbrukaren, obilliga uti nu gällande bränvinslagstiftning, vågar jag derföre föreslå:

att 100 kannor må utgöra minimibeloppet af tillverkning per dygn, samt maximum bestämmas till 500 eller högst 1,000 kannor, äfvensom att bränvinstillverkningen hädanefter endast må ega rum under 2 terminer, nemligen från den 1 Mars till den 15 April samt från den 1 November till den 15 December,

hvilka tider af året i anseende till ymnig tillgång på vatten, och då rådande kyligare väderlek, äro de beqvämaste för jordbrukaren samt dessutom de lämpligaste för ladugårdsfodringen och höstarbetet, utom det att Januari och Februari månader äro bäst passande för skogskörning. Tillika anser jag att tillverkaren endast må

ega rättighet att bränna under en af dessa terminer, hvilkendera han sjelf för sig finner lämpligast, äfvensom att tillverkaren bekostar kontrollörens aflöning, jemte husrum och kost samt skjuts från närmaste stad till och från tillverkningsstället, — en utgift, som, enligt hvad jag tror mig veta, den mindre jordegaren i så fall icke skulle undandraga sig, vid hvilket förhållande invändning emot denna lagförändring icke keller torde kunna väntas från den lagstiftande magtens sida. Skulle, om denna förändring vidtoges, driftkostnaden tyckas den mindre jordbrukaren alltför stor, så eger han ju frihet att låta bli att bränna, men derföre bör icke tillfälle betagas den, som ser sig kunna gå ut med kostnaden. Inom mitt kommittentskap finnas trakter med så svåra kommunikationer, att, isynnerhet höstetiden, knappt transportkostnaden erhålles för en tunna potates, ehuru denna sednare produkt, jemte någon skog, är det enda, genom hvars försäljning innebyggarne kunna bereda sig tillfälle att betala sina kronoutskylder.

På grund af hvad jag nu anfört, yrkar jag att nu gällande lagstiftning angående bränvinstillverkning måtte förändras i den syftning denna motion omförmäler; anhållande jag om remiss häraf till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 19 November 1862.

Anders Andreasson,
från Elfsborgs län.

N:o 116.

Af **Carl Nettelbladt** från Stockholms län, *om upphäfvande af hittills gällande reglemente för vården af Socknemagasinerna samt öfverlemnade åt kommunalstyrelserna att öfver desamma förfoga.*

Bland inrättningar, som qvarstå från förra århundradet och möjligen då kunde vara till någon nytta, innan landet hunnit den uppodling och till den sädesproduktion den nu eger, äro våra Sockenlåne-magasiner qvarlefvor, som väl bland mycket annat tyckes hafva öfverlefvat sin tid. Dessa inrättningar med sina Kongl. reglementen upptaga vanligen en förvaltningskostnad af 6 till 10 tunnor, och en ränteberäkning af 4 kappar pr tunna för ett lån från våren till hösten, till följd hvaraf de blifva procenteri-inrättningar, som oftast kunna räkna 25 procent, och äro sålе-

des alldeles icke detsamma, hvad man med dem åsyftade: en hjelp åt de fattige eller mindre bemedlade. Det är sannt att den behållning, som deraf skördas är i allmänhet anslagen till vissa utgifter, såsom aflöning åt skolmästare, barnmorska och mycket annat, men då man besinnar att dessa medel tillkomma, snart sagdt, endast genom den fattige och obemedlade (ty få andra anlita denna procenteri-inrättning), så tyckes det ej gerna vara med rätt och billighet öfverensstämmande att för nyssnämnde utgifters bestridande på detta sätt fortfarande ockra på den fattige.

Jag vågar således föreslå:

att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t anhålla om dessa reglementens upphäfvande, så att kommunal-stämma må ega att besluta om dessa magasiners bibehållande, med de färändringar, som tidsförhållanden kräfva, eller på hvad annat sätt dem för godt synes.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Carl Nettelbladt,
från Stockholms län.

N:o 117.

Af **Carl Nettelbladt** från Stockholms län, *om ändring uti 9 Kap. 1 § Ärfda-Balken, i fråga om rättighet för sterbhusdelegare i stad att sjelfva utse bouppteckningsförrättare.*

Vid sistförflutne riksdag väcktes af mig inom detta Hedervärda Stånd motion om en förändring af sista momentet i 1 § 9 Kap. Ärfda-Balken, gående ut på att jemväl i rikets städer sterbhus måtte vara berättigade att till förrättande af bouppteckning utse den till hvilken de hafva mesta förtroende. Detta förslag kröntes då icke med framgång, som det efter min tanke förtjenat, och i betraktande af sakens vigt äfvensom af rättvisan i den förändring, jag påyrkat, har jag ansett mig icke böra af det första misslyckade försöket låta afhålla mig ifrån att förnya samma motion.

Jag får alltså härigenom vördsamt föreslå:

att uti förberörde 1 § af 9 Kap. Ärfda-Balken orden: "Lyder boet under

Stads-domstol etc." måtte utgå och i stället ett moment införas af följande lydelse:

Till bouppteckningsförrättande ege sterbhusen välja hvem helst de hafva förtroende för, och kalle gode män, som efter bästa förstånd egendomen värdera, samt skrifva uppteckningen jemväl under.

Motiven till denna lagförändring anser jag öfverflödigt att här upprepa. De finnes utvecklade uti min förra motion i ämnet, och jag tager mig friheten åberopa desamma med hänvisning till 2:dra bandet af Ståndets tryckta protokoller vid sistförflutne riksdag, sidorne 199—202.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Carl Nettelbladt,
från Stockholms län.

N:o 118.

Af **Olof Olsson** från Wermlands län, *om ändring i sättet för utgörande af kungsskjuts.*

Af alla de snart sagdt oräkneliga skattebördor, som tynga på jordbruket, är ändock skjutsningsbesväret den aldra tyngsta, och derom äro tankarne åtminstone inom detta Stånd icke delade. Man har tid efter annan hyst den glada förhoppning, att denna fråga en gång skulle få en rättvis lösning, medelst denna bördas skiljande från jordbruket, och i denna förhoppning står man ännu qvar. Ingen, den der varit med om kungsskjuts, lärer kunna förneka, att af all skjutstunga kungsskjutsen är den ojemförligt svåraste börda för dem som bo så till, att detta onus årligen och flera gånger om året förekommer, i följd af Kongl. personers nu mera ofta inträffade resor till Norrige. Kungsskjutsen drabbar mer än annan skjuts ojemnt de skjutsskyldige, emedan endast de delar af landet, hvilka vägen till Norrige genomlöper, hafva att bestrida densamma; så t. ex. är detta händelsen inom Wermlands län, der det finnes 16 härader, af hvilka endast 6 utgöra kungsskjuts, neml. Wisnums, Ölme, Wäse, Kils och Jösse härader samt Carlstads tingslag. Denna

skjuts

skjuts utgöres allmännast af hållskjutsskyldige, hvilka till stor del bo så aflägset från skjutsstationerna, att de i anseende till alltför stor reskostnad, omöjligt kunna inställa sig der med egna hästar, utan måste genom ackord med de närmare boende fullgöra sin skyldighet, och få betala från 5 till och med 10 R:dr R:mt, utom skjutslegan, för hvarje häst.

Lika med hvarje annan vördar jag högt vårt Konungahus och vill visst icke ifrågasätta, att de tillfällen, då Kongl. personer vistas ibland folket skiljda från residenset, skola inskränkas, men detta hindrar mig ej att i min mån söka bidraga till en jemnare fördelning af en börda, som obilligt drabbar blott en del af allmogen, ty svårligen kan med skäl försvaras, att en så hård beskattning som kungsskjutsen skall drabba blott en ringa del af landets innevånare. Derföre vågar jag föreslå att, till fördelning deraf, det måtte stadgas:

att kungsskjuts skall utgöras af de personer och till det pris, som genom vederbörande kronobetjening kan betingas, samt skilnaden emellan fastställda skjutslegan och det betingade priset godtgöras af allmänna medel.

Detta förslag, som äfven af mig framhölls vid sistlidne riksdag, vann då bifall af Sammansatta Stats- och Ekonomi-Utskottet i dess Betänkande N:o 8, men förföll vid slutliga afgörandet.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Olof Olsson,
från Olebyn af Wermlands län.

Härmed förena sig:

O. Olsson, från Slängserud.

Jonas Christophersson, från Wermlands län.

Nils Andersson.

P. Persson, från Wermlands län.

N:o 119.

Af **Sven Gustaf Johansson** från Jönköpings län, *om den ändring i 3 och 4 §§ af Kongl. Förordningen den 21 December 1857 rörande stängselskyldighet, att denna må utgöras efter hemmantalet.*

Som Kongl. Förordningen af den 21 December 1857, rörande stängselskyldighet, uti 3 och 4 §§ föreskrifver att de, som hvarandra uti egoskilnaden möta, skola taga del till hälften hvar, i fall stängsel påyrkas och detta efter mitt förmenande är en stor orättvisa mot de små hemmansegarne, så tager jag mig friheten föreslå,

att orden till "hälften hvardera" måtte utgå och i deras ställe orden "efter hemmantalet" införas.

Det måste väl böra anses för rätt och billigt, att hvarje hemmansegare deltager i stängselskyldigheten efter det hemmantal han eger; men enligt nu gällande stadgande i stängselförordningen skola de små hemmansdelarne i och för sin stängselskyldighet blifva ruinerade på skog. Antager man t. ex. att $\frac{1}{8}$:del mantal gränsar med sina egor intill ett helt mantal, så är den mindre delen skyldig att till hälften deltaga i stängsel mot den större, oaktadt den förre blott har $\frac{1}{8}$:del så väl i skog som inegor, i jemförelse med den sednare. Häraf följer tydligen, att en rättelse i stängselförordningen är af behofvet påkallad.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Sven Gustaf Johansson,
från Jönköpings län.

N:o 120.

Af **Sven Gustaf Johansson** från Jönköpings län, *att taxeringsvärdet må läggas till grund för fast egendoms värdering vid bouppteckning, samt stämplade pappersafgiften för bouppteckningar nedsättas till hälften af nuvarande belopp.*

Som i lag ej finnes föreskrifvet hvad värde, som vid bouppteckning förrättande bör eller skall åsättas fast egendom, ehuru en vanlig praxis är att lägga taxeringsvärdet till grund derför, så tager jag mig friheten att, då taxeringsvärdet genom sednaste bevillnings-förordning undergått en stor förändring, föreslå, att i lag måtte stadgas det taxeringsvärdet lägges till grund för den fasta egendomens värde vid bouppteckning; och vågar jag derjemte föreslå:

det Rikets Ständer för sin del måtte besluta att afgiften för karteringen af bouppteckningar må nedsättas till hälften. Staten skall ändå bekomma större inkomst af stämpladt papper i och för bouppteckningar till följd af den förhöjning i taxeringsvärdet, som den fasta egendomen undergått, ty i den ort, som jag representerar, har den åsigt gjort sig gällande, att en hemmansdel, som varit taxerad till 800 R:dr, blifvit vid sednaste taxeringen uppsatt till 8000. Genom en så stor förändring af fastighetsvärdet skola Statens inkomster således betydligt förökas, om än den stämplade pappers-afgiften nedsättes till hälften.

Om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

Sven Gustaf Johansson,
från Jönköpings län.

Häruti förenar sig

Jöns Andersson,
från Malmöhus län.

N:o 121.

Af **Daniel Danielsson** från Jönköpings län, *derom att Smålands Husarregemente måtte få förändras till infanteri samt att Rikets Ständer måtte till Kongl. Maj:t härom ingå med underdånig skrifvelse.*

Då vid många föregående riksmöten fråga varit väckt om Smålands Husarregementes afsittning och förändring till Infanteri, torde det vara mången bekant, hvilken svårighet rustningen medför för denna provins, som hufvudsakligen måste skaffa sina remonter från Wester- och Östergötland, till stor kostnad och svårighet för de rustande, hvilket torde vara temligen allmänt både kändt och erkändt. Att rustningen för denna ort mer än andra, utgör en börda, borde väl ingen kunna bestrida, som åtminstone eger någon säkrare kännedom om provinsen, samt de försakelser och mödor den mindre rusthållaren måste utstå, för att till Konung och Fädernesland utgöra sina skyldigheter.

Redan vid 1840 och 1841 årens riksdag erkände Rikets Ständer behofvet af denna förändring och beslutade, att Smålands Husarregemente, som utgöres endast af 500 man skulle förändras till Infanteri, i likhet med den redan afsutna delen eller Smålands Grenadier-bataljon. Vid hvarje derefter inträffadt riksmöte har frågan varit väckt samt Rikets Ständer välvilligt omfattat den, ehuru den alltid fått mer och mindre förord. Att denna fråga redan härförinnan ej har vunnit Kongl. Maj:ts bifall lärer komma sig af den stora nedsättning i kavalleriet, som från åratal egt rum, och hvilken nedsättning genom förnyade kontrakter allt hitintills bibehållits, fastän den utsträckta beväringen gjort större tillökning till Infanteriet på sednare tider.

Att de med Westergötlands- och Andra Lifgrenadier-regementet afslutade kontrakter om Hästvakans-spannmåls erläggande gå till ända med år 1870 är mig bekant, samt att Kongl. Maj:t till de Kommitterade, som ha sig uppdraget att utarbeta förslag till ordnande af Landtförsvaret, hvad jag hoppas, tillkännagifvit svårigheten för provinsen Småland att underhålla kavalleri, i följd hvaraf de provinser, som förse Småland med de flesta remonter, lämpligast och i främsta rummet borde ifrågakomma, i händelse kavalleriet ej kan förminskas, finner jag förenadt med största billighet och rättvisa, och jag vågar hoppas, att denna fråga vinner såväl Kongl. Maj:ts som de Kommitterades förord, och hvilket förslag jag förmodar blifver utarbetadt, för att komma det Utskott tillhanda, som kommer att behandla denna fråga.

Det är på dessa grunder samt på de vid föregående riksmöten uttalade skäl jag härmed vördsammast vågar föreslå:

Det Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t ville anhålla, att Smålands Husarregemente måtte, i likhet med den redan afsutna delen eller Grenadier-bataljonen, få afsitta och förändras till infanteri, samt att Kongl. Maj:t i följd deraf täktes vidtaga den reglering som för de rustande och fäderneslandet kan blifva lämplig och billig.

Om remiss härå till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 15 November 1862.

Daniel Danielsson,
från Jönköpings län.

Häruti instämma:

J. Ericson, från Jönköpings län. *August Petterson,* *C. J. Svensén,* från Calmar län. *Johannes Andersson,* från Jönköpings län.

N:o 122.

Af **Johannes Andersson** från Jönköpings län, *om rätt för åboer å de till Wisingsö gymnasium och skola donerade hemman att detsamma till skatte inlösa.*

Under betraktande af de flerfaldiga fördelar för såväl det allmänna som den enskilde, hvilka vunnits, om en af Ledamoten inom detta Stånd, från Norra och Södra Wedbo Härader af Jönköpings län, vid 1812 års riksdag väckt motion vunnit fullständigt bifall, har jag sedan förhållandena numera i åtskilligt förändrats, ansett mig böra vid denna riksdag väcka motion i med den förenämnda likartad syftning.

Inom Kronobergs, Skaraborgs, Jönköpings och Östergötlands län, finnas nemligen tillhopa $51\frac{1}{2}$ till $40\frac{1}{8}$ förmedlade, af Riks-Drotset Grefve Pehr Brahe och dess Hauptman J. Lantzenfelt på 1640, 1650 och 1660-talen skänkte, af Konung Carl XI år 1681 reducerade, men år 1693 återskänkte mantal till Wisingsö gymnasium och skola, hvilka mantal eller hemman numera, med undantag af 1 mantal Märby i Östergötlands och 1 mantal Gräshult Pukaregården i Skaraborgs län, hvilka äro af gammal frälse, genom Kongl. Brefvet den 12 November 1819 blifvit

förklarade vara af ren Krono-natur samt få såsom sådana behandlas, med undantag af den för åboer å andra kronohemman medgifna rättigheten att lösa hemmanen till skatte. En sådan rättighet för åboer med stadgad åborätt å ifrågavarande skolegods-hemman är det jag yrkar måtte blifva medgifven, och detta på följande skäl:

1:o Erhölles genom skatteköpeskillingen, hvilken borde erläggas efter beräkning af 10 års grundräntor, ett, om än ringa, kapital, af hvilket det Allmänna kunde draga årlig ränta.

2:o Finge hemmans-innehafvaren friare händer att bruka gården och skulle otvifvelaktigt väckas till högre intresse att förbättra den, på samma gång utvägarne att kunna förbättra den lättades genom den större garanti, hemmansinnehafvaren kunde lemna, om han för nämnda ändamål såge sig i behof att upplåna penningar.

3:o Förekommes en mängd nu förefallande tids- och penninge-ödande tvister om den bättre rätten till värdskap å sådana hemman.

4:o Kunde, genom dessa hemmans skatteköpande, den verkligen öfverflödiga skolefogdetjensten vid desamma indragas vid nuvarande innehafvarens afgång, och de till nämnde tjenst såsom boställen anslagne ½ mantal Stenkilstorp och ett halft d:o Wettersmålen utarrenderas, samt Kronofogden inom fögderiet eller länsmannen inom distriktet åläggas utöfva den erforderliga tillsynen å dessa, likaväl som å andra dermed likartade hemman.

5:o Finge vid arfskiften mellan flere barn alla barnen lika, och den äldsta sonen icke ensam uteslutande rätt framför de öfrige.

Med tillförsigt att min, på nu anförda skäl, framställda motion icke allenast skall vinna Rikets nu församlade Ständers, såsom den vid 1812 års riksdag väckta, vann dåvarande Ständers bifall, samt blef af de auktoriteter, hvilka afgåfvo utlåtande i ämnet, nemligen Konsistorium i Wexiö, Konungens Befallningshafvande i förenämnde 4 län och Kongl. Kammar-kollegium lifligt understödd, med undantag af Konsistorium i Wexiö, hvars invändningar syntes mig vara af alltför underhaltig beskaffenhet, utan äfven Kongl Maj:ts nådiga stadfästelse, får jag föreslå:

att, sedan Statsverket numera åtagit sig aflöningen till lärarne vid Wexiö och Jönköpings läroverk, på hvilka räntorna af dessa hemman öfverflyttades år 1811, då Wisingsö gymnasium och skola indrogs, de inflytande skatteköpeskillingarne och arrendet för ifrågavarande skolefogdeboställen måtte tillfalla Statsverket och icke blifva betraktade såsom en Wexiö och Jönköpings läroverks uteslutande tillhörighet.

Stockholm den 19 November 1862.

Johannes Andersson,
från Jönköpings län.

Häruti instämmer:

August Pettersson,
från Jönköpings län.

N:o 123.

Af **J. Rundbäck** från Götheborgs och Bohus län, *om upphäfning af 8 § i adeliga privilegierna rörande befrielse för säterierna inom vissa län från skyldighet att deltaga i underhållet af vägar och broar samt utfärdande af ny lag i ämnet.*

Uti Byggninga-balkens 25 kap. 8 § stadgas: "Alle, som å landet hemman ega eller bruka, skola vägar rödja och broar bygga." Och detta allmänna och rättvisa stadgande är konseqvent nog utsträckt så långt, att icke blott alla boställen, utan till och med Konungens gårdar äro icke från väg- och brounderhållningsskyldigheten befriade. Denna jemnlika och högst rättvisa anordning, att "*alle* skola vägar rödja och broar bygga," grundar sig naturligt nog derpå, att *alle* behöfva vägar och broar begagna. Något undantag från ett sådant, på den innersta rättsgrund hvilande, lagstadgande, borde väl knappast tänkas, mycket mindre ega rum i verkligheten; men icke förthy, hafva vi just i detta fall ett undantag. Detta undantag igenfinnes uti de adeliga privilegierne af den 16 Oktober 1723, § 8, och rörer säterierne i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, hvilka enligt detta privilegium äro från bro- och vägunderhållningsskyldigheten fria. Att en sådan befrielse från ett så svårt på andra hemman tryckande onus, skall åtnjutas af ett fåtal större egendomsegare inom några af Rikets provinser, andra hemmansegare derstädes till men; detta är så mycket hårdare, som ett sådant undantag aldrig kan hvila på någon sann rättsgrund, eller af det allmänna medvetandet om rätt och orätt gillas och försvaras. Jag behöfver väl icke här mycket orda om hvad hvar man känner, att dessa säteriegare, lika väl och lika mycket som andra, begagna sig af de allmänna vägarne; men när så är, så böra de väl i likhet med andra underhålla dem. Jag hoppas alltså, att detta mitt påstående, det ofvanberörda säterier böra i vägunderhållningsskyldigheten i likhet med andra hemman deltaga, skall vara så klart, billigt och rättvist, att Rikets nu församlade Ständer redan vid denna riksdag icke skola underlåta för sin del vidtaga en högst nödig och önskvärd förändring härutinnan. Men på samma gång en sådan förändring yrkas, får motionären äfven, i full analogi med hvad redan rörande säterierne anfördt blifvit, föreslå: det alla på landet varande fabriker, verk och inrättningar, som för inkomst af kapital eller arbete erlägga bevillning till Staten efter 2:dra Art., måtte kännas skyldige i vägunderhållningsskyldigheten deltaga.

En sådan skyldighet, för fabriker, verk och inrättningar å landet, är så mycket

mera rättvis och billig, som i alla de orter, der sådana äro belägna förefinnes alltid, just i och för dessa inrättningar, en lifligare trafik synnerligast med tyngre gods, hvarföre vägunderhållsskyldigheten på sådane orter blir betydligt drygare, och bör väl derföre de, som mest förorsaka denna ökade kostnad, till densamma också bidraga.

Beräkningsgrunden, hvarefter fabriker, verk och inrättningar böra i underhållet af allmänna vägar deltaga, torde lämpligast böra blifva den bevillningsafgift, som erlägges enligt 2:dra Art. jemförd med medelbevillningen å mantalet inom häradet. Att, när en så beskaffad förändring i vägunderhållningsskyldigheten inträder, ny vägdelning blir af nöden är klart, men ny vägdelning, grundad på hemmanens taxeringsvärde, är redan under nuvarande förhållanden af behofvet påkallad. Att emot en så beskaffad delningsgrund visserligen kan invändas, det taxeringsvärden på hemman och fabriker alltför ofta ändras och synnerligast hvad fabriker angår, äro deras vara och icke vara alltför lösligt, emedan en fabrik det ena året kan uppstå och blomstra, det andra icke finnas; hvarföre alltid nya vägdelningar voro af nöden. Mot dessa betänkligheter får jag som preservativ framställa följande förslag. Sedan vägarne första gången voro af landtmätare och gode män uppmätte, graderade och delade, så borde icke ny vägdelning oftare ifrågakomma än hvart tionde år och då verkställas af länsmannen med biträde af 2 nämndemän. Fordrades icke efter tio års förlopp ny mätning och gradering, så behöfde endast ny fördelning af väg ske efter dåvarande taxeringsvärde. Under de tio år, som här äro föreslagne och borde förflyta emellan hvarje vägdelning, skulle ovilkorligen enhvar underhålla den väg honom vore tilldelad. Komme ny allmän väg att under tiden anläggas, eller fabrik t. ex. som hade vägunderhållningsskyldighet att nedläggas, så skulle dessa vägstycken gemensamt af häradet underhållas intill dess de tio åren voro förflutne, då dessa vägstycken på väghållarne indelades.

Skulle emellertid detta förslag i tillämpningen icke anses blifva nog betryggande, eller nog fördelaktigt, så torde jag få framställa följande alternativ såsom ledande till något bättre: all väg indelas endast på jordinnehafvare, efter det taxeringsvärde hvarje hemman är åsatt och detta alltid på jemna 100 R:dr R:mt. Underhållningskostnaden af vissa, t. ex. 10 fot af 1:sta gradens väg bestämdes af Häradsrätten, hvarefter fabriker, verk och inrättningar, allt efter det å dem åsatta taxeringsvärde, till de vägunderhållningsskyldige inom häradet betalade så mycket per år, som motsvarade kostnaden för den väg, de i annat fall skulle vara skyldige underhålla. Med öfvertygelse derom, att hvad jag här haft äran andraga stöder sig på en sann och billig rättsgrund, får jag vördsammast föreslå:

Det 8 § af adelns privilegier den 16 Oktober 1723, i hvad den rörer befrielse från väg- och brounderhållningsskyldigheten för säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, måtte upphäfvas, likasom alla hitintills

intills utgifna författningar, rörande delning och underhållningsskyldighet å allmän väg måtte förklaras ogiltige.

Öfverlemnande dock åt vederbörande Utskott, att, i enlighet med de här anförda grunder, närmare stipulera uppställningen af ett lagförslag, huru en rättvisare och jemnare fördelning af vägunderhållningsskyldigheten hädanefter bör vara beskaffad.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

J. Rundbäck,
från Göteborgs och Bohus län.

N:o 124.

Af **J. Rundbäck** från Göteborgs och Bohus län, *angående ändring och tillägg i 1 § 1 Kap. Rättegångs-Balken, rörande Nämndemansval.*

Uti 1 Kap. 1 § Rättegångs-Balken stadgas, bland annat: "Underrätt å landet är Häradsrätt." — — "Der döme Häradshöfding med tolf bönder." — — "Då ledigt rum i Nämnden fyllas skall, varde i den eller de socknar, för hvilka ledigheten inträffat, val hållet af de derstädes bosatte bönder, å dertill fjorton dagar förut utlyst sockenstämma", o. s. v.

Utaf hvad nu anfördt blifvit inhemtas, hvarest och huru Nämndemän väljas skola; men som genom Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om Kommunalstyrelse på landet af den 21 Mars 1862, Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om Sockenstämmor i riket den 29 Augusti 1843 blifvit till all kraft och verkan upphäfd, så att alla de ärender, hvilka förr handlades på Sockenstämma nu blifvit öfverflyttade på Kommunal- och Kyrkostämma, bör väl ett sådant stadgande som det, att Nämndemän skola väljas på Sockenstämma, icke längre qvarstå i allmänna lagen, för såvida man icke vill, att det ena lagstadgandet skall stå i strid med ett annat. Det ligger tydligen i öppen dag att, skola Nämndemän hädanefter väljas på Sockenstämma, som i förstberörda § stadgadt är, så måste ett så beskaffadt forum finnas; men då genom den nya Kommunallagen till och med namnet Sockenstämma blifvit annuleradt, så är

väl också med detsamma val af Nämndemän derstädes upphäfvet. Hvad nu åter beträffar rösträtt vid Nämndemans val, så heter det i den nya Kommunallagens 35 §: "Om utväljande af Elektorer för riksdagsmannaval, samt om val af Nämndemän är särskildt stadgadt." Och i 1 § af Rättegångs-Balken är rösträtten vid Nämndemans val så bestämd, att vid detta val ege hvar bonde lika röst. Vid val af Nämndemän är man således nödsakad hädanefter hafva särskild röstlängd, emedan icke alla, som hafva rösträtt vid Kommunalstämma, ega rösträtt vid Nämndemansval. För att nu bringa dessa tvänne, om ej till andan, så till ordalydelsen stridiga lagstadganden till öfverensstämmelse, får jag vördsammast föreslå, det 1 § uti 1 Kap. Rättegångs-Balken hädanefter måtte erhålla följande lydelse:

Underrätt å landet är Häradsrätt. Der dömer Häradshöfdig med tolf *män*, som i Häradet bo och dertill valde äro. De tolf kallas Häradsnämnd. Då ledigt rum i Nämnden fyllas skall, varde i den eller de socknar, för hvilka ledigheten inträffat, val *inom Kommunaldistriktet* hållet, *vid någon af de 3:ne allmänna Kommunalstämmorna, i den ordning och af alla dem, som vid Kommunalstämma hafva rösträtt och talan; allt i enlighet med hvad som stadgas i Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om Kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862.* Ej må annan till Nämndeman väljas än den, som är välfrejdad och tjugofem år gammal, och den som de fleste rösterna erhållit, vare såsom Nämndeman ansedd. Uppstår fråga om den valdes behörighet, eller om valet rätteligen skett, gifve Häradsrätten Utslag deröfver, och gånge det Utslag i verkställighet, ändå att klagan i nögre Rätt föres. Den som kallad varder att i Rätten sitta, på sätt nu sagdt är, vare pligtig att minst 2 år, *och intilldess val af efterträdare vid nästa ordinarie Kommunalstämma, sedan han om afsked erhållit, försiggått*, der tjenstförrätta, derest han ej från orten flyttar, eller eljest gitter visa sådana hinder, att Rätten pröfvar skäligt honom dessförinnan endtlediga; *i thy fall utlyses extra Kommunalstämma, der nytt val anställes.* Ej skall dock den, som öfver 60 år gammal är, emot sin vilja till Nämndeman väljas; ej eller vare någon, som ur Nämnden afgått, skyldig att låta sig åter inväljas förr, än ordningen ånyo till honom kommer, sedan de öfrige, som väljas kunna, *för Kommunaldistriktet* Nämndemän varit; *icke heller må Embets- och tjenstemän, som af sine befattningar hindrade äro att uppdraget fullgöra, till Nämndemän väljas.*

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

J. Rundbäck,
från Göteborgs och Bohus län.

N:o 125.

Af **J. Rundbäck** från Göteborgs och Bohus län, *om utfärdande af ett lagstadgande rörande skyldighet att inom viss tid till domstol ingifva arfskiftesinstrument.*

Det torde vara allmänt bekant, att bland tvister, hvilka inom vårt land gifva anledning till långvariga och invecklade rättegångar, intaga, tyvärr, arfstvister ett framstående rum. För att i någon mån få orsakerna härtill utredda och felen afhjelpte, bör man väl å lagstiftande maktens sida göra hvad göras kan. Vi sakna visserligen i vår lag icke föreskrifter, om huru arf delas skall, men vi sakna ännu i lagen en bestämmelse rörande arfskifte, den motionären anser vara särdeles vigtig, nemligen, att arfsskiften skola till domaren ingifvas. Ett sådant stadgande att arfsskiften, i likhet med hvad för bouppteckningar stadgadt är, böra in dupplo till domaren ingifvas, det ena exemplaret, att förvaras i Häradsrättens arkiv och det andra med domarens bevis försedt återlemnas, är så mycket vigtigare, som arfskiften äro i flera fall onekligen vigtigare än bouppteckningar, ty arfskiften utgöra, som hvar man vet, lagliga åtkomsthandlingar för ärfd fastighet, och styrker således egande rätten till jord, likasom arfskiften i arfs- och bördstvister m. fl., ofta ligga till grund för en rättvis och möjlig utredning. Men om, som nu icke sällan förhåller sig, ett sterbhus uraktlåter upprätta arfskifte, eller om upprättade arfskiften skulle på ett eller annat sätt förkomma, eller med flit förstöras, eller undanhållas af den eller de arfvingar, som genom arfskiftets undanrödjande skulle skörda någon fördel, så finnes icke — i fall någon rättsfråga arfvingarne emellan, eller emellan dem och någon annan skulle uppstå, som grundar sig på ett föregående arfskifte — just det dokument att tillgå, som skulle i mer eller mindre mån utreda frågan eller slita tvisten. Huru nyttigt och nödvändigt vore det derföre icke, att en så beskaffad handling fanns hos någon auktoritet att tillgå. Någon synnerlig kostnad för det arfskiften till domaren borde inlemnas behöfde ej för ett sterbhus uppkomma, ty som någon kartering å arfskiften icke nu eger rum, borde väl någon sådan ej heller hädanefter ifrågakomma. Hela kostnaden stannade således vid lösen för det af domaren åtecknade bevis å det exemplar som återlemnades. Genom arfskiftens inlemnande till domaren behöfde icke heller någon rubbning ske i arfvingarnes rätt, att, när de så önska, få lefva i bo oskifto; ehuru i så fall, sanningen till styrko, den handling, som, enligt 11 Kap. 1 §. Ärfda-Balken, måste upprättas arfvingarne emellan, när de vilja lefva i bo oskifto;

äfven borde till domaren inlemnas, för att i domboksafhandlingarne intagas. Frågan är här alltså icke så mycket om när ett arfskifte skall uppgöras, utan fastmer derom att när ett sådant är upprättadt, hvilket väl förr eller sednare i ett sterbhus måste ske, detta då till domaren bör inlemnas. Men om äfven i lagen stadgades viss tid för arfskiftens upprättande, så kunde väl upprättandet af arfskifte icke betaga arfvingarne rättigheten att efteråt lefva tillsammans af egendomen, när de så funne för godt. Denna afvittring blefve icke i något fall besvärligare, än hvad nu eger rum mellan föräldrar och barn, der den ena maken död är och den andra önskar i nytt gifte inträda. Såsom bevis för svårigheten att efter viss tid, t. ex. ett år efter dödstillfället, upprätta arfskifte, har man andragit att okända fordringar eller skulder skulle kunna yppa sig efter delningen och ny delning alltså vara behöflig. Ett sådant förhållande kan ju äfven inträffa nu, derest arfskiften uppgöras, och inträffar icke sällan med boupptecknigar, men sådant afhjelpes medelst ändringar och tillägg. Dessa ändringar och tillägg borde äfven hos domaren anmälas, på det icke hädanefter måtte tillgå, som nu möjligen kan ske, att dessa ändringar och tillägg när och af hvem som helst kan verkställas, utan att den som vederbör derom har kännedom. Såsom något slags förmynderskap å Statens sida, kan väl en sådan åtgärd, som den här föreslagna, icke betraktas; då kunde man ju påstå detsamma om boupptecknigars inlemnande till domaren. Om ett annat förhållande anses ega rum för arfskifte, så tror åtminstone motionären att ett förmynderskap, eller hvad man vill kalla det, som länder den enskilde medborgaren till gagn, är nyttigt nog.

Efter hvad jag således haft äran andraga får jag härmed vördsamligen föreslå följande lagstadgande:

alla arfskiften skola i stad inom tre månader efter deras upprättande, och å landet å det ting, som näst efter tre månader från upprättandet infaller, till Rätten ingifvas i 2:ne exemplar, det ena exemplaret för att i Rättens arkiv förvaras, det andra att till sterbhusdelegare återlemnas, sedan det med domarens bevis försedt blifvit, allt vid bot, som för boupptecknigar stadgadt är.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

J. Rundbäck,
från Göteborgs och Bohus län.

N:o 126.

Af **Nils Petersson** från Calmar län, *om båtsmanshållets öfvertagande af Staten emot erläggande af vakansafgift.*

Det torde numera vara allmänt erkändt att vårt sjöförsvar befinner sig i ett odugligt tillstånd beträffande icke allenast sjelfva materielen, utan äfven personalen, ty båtsmännen äro till sjötjenst nästan allmänt odugliga, emedan de till en stor del äro uppfostrade inuti landet och mest vana vid landtbruksgöromål; ja många af rekryterna hafva aldrig sett något fartyg förr än de inträdt i tjensten och sedan detta skedt kunna de tjena i många år, ja till och med hinna få afsked, utan att hafva gjort någon enda sjöresa, af orsak att deras tjenstgöringstid inträffat om vintern och arbetet blifvit en betjentsyssla hos hefälet eller i en smedja ibland arbetsfångar, eller om de ej kunna inrymmas på detta sätt, de fått sig ålagdt flyttning af någon sorts virke eller materialer ifrån ett ställe till ett annat, på det deras lemmar ej må stelna af köld. Att en sådan trupp af manskap, sammanrafsad ifrån landsbygden, är otjenlig vid ett sjöförsvar, tarfvar ej bevisning.

Deremot tror jag att en värfvad trupp skall i alla afseenden åtminstone bättre uppfylla sitt ändamål. Det torde ej behöfvas större antal än som nu användes på en gång af båtsmän efter uppfordran, för att kunna efter inhemtad lärdom, vintertiden användas på varfvet i Kronans verkstäder samt om sommaren i sjötjenst. Desse tillsammans med sjöbeväringsmanskapet torde då utgöra både tillräcklig och duglig manskapsstyrka vid sjöförsvaret i behofvets stund. Den värfvade truppen blefve ej Staten så dyr som båtsmännen äro, derföre att det ej är svårt bekomma värfvadt folk. I Carlskrona, der en värfvad marintrupp finnes, har alltid visat sig öfverflödig tillgång på rekryter, som för en ganska billig städja, tjena i många år endast för kläder och föda. Detta är Staten skyldig att äfven lemna båtsmännen under deras tjenstgöring. Tages så i beräkning den vakansafgift som kommer att erläggas af rote- och rustsållare och denna till en del användes till den värfvade truppens rundligare underhåll och aflöning, bör ej något tvifvel uppstå om erhållande af både tillräckligt och dugligt manskap, utan vidare uppoffringar. Af vakansafgiften kan måhända dessutom blifva tillgångar för en del af öfriga kostnaderna till ett väl ordnadt sjöförsvar. De med båtsmän indelda orterna skola äfven deraf hafva fördelar, emedan båtsmännen äro ej allenast otjenliga till sjötjenst, utan efter tjenstgöringen blifva äfven odugliga landtmän, som, jemte sina talrika familjer, på ålderdomen merändels blifva fattighjon,

hvarföre ock med skäl klagas öfver en tryckande fattigvård synnerligast der roteringen är starkast. Vill man nu ernå målet med ett väl ordnadt sjöförsvar, så måste man äfven begagna medlet, som är, enligt min tanke, att antaga en värfvad trupp i stället för båtsmän, och föreslår jag:

att så fort båtsman ur tjensten afgår, ställes numret på vakans och båtsmans-rusthållet eller roten derför till Staten erlägger en skälig vakansafgift, som, i mån af behof, användes till anställande af en värfvad trupp för sjöförsvaret.

Om remiss härå till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Nils Petersson,
från Calmar läu.

N:o 127.

Af **S. P. Rosenberg** från *Christianstads* län, *om förslag till förändradt ordnande af folkskoleväsendet i riket samt om hela personliga skyddsafgiftens användande till sagde ändamål.*

Genom nådiga Skolstadgan af den 18 Juni 1842 lades grundval till en folkundervisning i vårt fädernesland af den beskaffenhet, att om vi, med det tillägg angående oexaminerad skollärares antagande för vissa särskilda förhållanden, som dervid gjordes år 1853, hade sedermera fortgått på den beträdda banan, vi säkerligen redan nu skulle haft ett folkskoleväsende af sådan godhet och utsträckning att troligen intet annat land kunnat i detta afseende mäta sig med vårt.

Största bristen i 1842 års Skolstadga var ovedersägligen att den icke klart uttalade om folkskolan skulle vara Statens eller kommunens angelägenhet. Vid 1844 års riksdag erkände Staten sin skyldighet att åtminstone understödja folkskolan i det den till hennes befrämjande anslog halfva skyddsafgiften af omkring en half million Riksdaler. Hade dervid det vilkor blifvit tillagdt, att kommunerna borde bestå en motsvarande summa, så hade härmed ej allenast ett stort steg till folkundervisningens befrämjande tagits, utan en princip hade ock dermed blifvit uttalad, att Staten och kommunen skulle till hälften hvardera bekosta folkskolan. Men denna

fråga lemnades oafgjord, Statens bidrag betraktades såsom nådegåfvor åt kommunen, hvilken derigenom på månget ställe sattes i tillfälle att återtaga sina egna bidrag till skolan, hvars lärare genom detta anslag vunno föga eller ingen förbättring i sin torftiga belägenhet.

De skolvänner, som vid 1857 års riksdag hade öfvertaget, förstodo sin sak bättre och förmådde i följd deraf Staten att ställa sig i ett visst, bestämdt och principenligt förhållande till de skolor, som då för tillfället ansågos kunna bäst uppfylla det stora ändamålet Riksdagen erkände sig böra ansvara för en tredjedel af rotskolans och två tredjedelar af den s. k. högre folkskolans kostnader och härmed voro dessa båda afdelningar tryggade, men också var härmed den egentliga folkskolan förlamad i sin verksamhet. Fullt lagenligt kunde man, i församlingar med 10,000 innevånare, försvara sig med en folkskola med examinerad lärare samt för det rika öfverskottet på skyddsafgiften inrätta mer eller mindre ändamålsenliga rotskolor, hvartill man erhöll särskildt ytterligare Statsbidrag, så att Staten i sjelfva verket underhöll hela rotskolan. Det fanns ingen anledning att hoppas, det folkskolan under sådana förhållanden skulle kunna förkofra eller utveckla sig, helst der för inträde i högfolkskolan icke föreskrefs större kunskapsmått, än hvad rotskolan antogs kunna meddela. Folkskolan borde således med tiden blifva en öfverflödsartikel.

Vid 1860 års riksdag försökte folkskolans vänner få en bättre princip erkänd, men deras bemödanden lyckades blott i ringa mån. Deras hufvudsakligaste seger var anslaget till resande folkskole-inspektörer, genom hvilkas verksamhet man, i den mån skickliga män för det afsedda ändamålet kunna finnas, hoppades få den nakna sanningen framlagd om förhållandena, sådana de i verkligheten äro och icke blott sådana de förefinnas i protokoller och årsuppgifter. Derjemte anslog riksdagen medel för att till hälften deltaga i den lönetillökning, som församlingarne kunde finnas beredvilliga att utöfver den dittills varande lönen gifva åt sina examinerade skollärare.

Detta syntes nu vara ett steg framåt, helst samma riksdag på en sednare tid stadgade, att församlingarne skulle såsom ersättning för kofoder gifva tre tunnor spannmål mera än dittills samt två tunnor dito för hvarje månad skolundervisning årligen meddelades utöfver åtta. Detta blef ett lagstadgadt bidrag från kommunernas sida, och man hade skäl till det antagande, att Statsverket skulle, i följd af Rikets Ständers föregående beslut, lemna ett motsvarande bidrag. Att Chefen för Ecklesiastik-departementet tolkade Ständernas beslut på annat sätt är oss allom bekant.

På detta sätt hafva vi fortgått nu i 20 år och ännu nödgas vi klaga, att vår Svenska folkskola icke uppfyller sitt ändamål. Hufvudsakliga hindret härför torde, efter mitt förmenande böra sökas i den brist på princip, som alltjemt synes vidlåda skolfrågornas behandling. Der pastor och församling verkligen nitälskade för folkundervisning, skyndade man att ordna skolväsendet och sparade icke på kostnaderna. Dyrbara skolhus byggdes, lärarelöner anslogos, undervisningsmateriel anskaffades,

allt af kommunernas egna medel jemte den erhållna andelen i skyddsafgiften, och det vore ett brott emot sanningen att förneka, det många församlingar verkligen bragt sitt skolväsende i ganska godt skick, och att folkskolan inom dessa redan burit goda och glädjande frukter. Många församlingar hafva deremot gjort föga eller intet, icke ens användt hela skyddsafgiften till skolväsendets befrämjande, utan, efter hvad jag tror mig veta, år efter år kapitaliserat större eller mindre belopp deraf och låtit undervisningen bestridas af lättlegda, oexaminerade personer, hvilka på månget ställe varit långt oskickligare för ändamålet, än de byskollärare, som redan vid 1840 års riksdag utdömdes såsom odugliga. Till dessa skolors vidmagthållande har Statsverket ändå bidraget med rika anslag.

Att denna samhällsangelägenhet icke i längden kan fortgå på detta sätt, torde väl ligga för öppen dag. Sednare tiders lagstiftning förutsätter hos samhällsmedlemmarne kunskaper, som omöjligen kunna inhemtas i rotskolan, och att den högre folkskolan, med sina akademiskt bildade lärare och studier af främmande lefvande språk såsom obligatoriska läroämnen, skulle blifva så allmän, att alla blifvande husfäder i denna kunna inhemta de kunskaper, som erfordras för fullgörande af de medborgerliga pligterna efter vår tids kommunallagstiftning, lärer väl ingen på allvar föreställa sig. Folkskolan, sådan den finnes till sina grunddrag tecknad i 1842 års nådiga Skolstadga, är den institution, som säkrast och ändamålsenligast kan befordra våra lagar om sjelfstyrelse till verkställighet och göra dem till en sanning.

Men skolan måste dock först sjelf blifva en allmännelig sanning icke blott på papperet, utan i verkligheten, och härtill fordras, efter mitt förmenande, att Staten tager mera vård om henne än hittills; erkänner såsom sin skyldighet att bestrida hälften af hennes kostnader och ålägger kommunerna såsom pligt att bestrida andra hälften; icke tillåter kommunerna att fortfarande rättfärdiga sig dermed, att de hafva upprättat rotskolor, utan utsträcker folkskolan till icke blott en för hvarje socken, utan till minst en för hvarje tusen innevånare; samt slutligen genom resande inspektörer vakar öfver, att Rikets Ständers Beslut i dessa fall också blifva verkställda.

Fåfäng skall dock all lagstiftning i dessa afseenden blifva, om icke skollärarnes löner i allmänhet förbättras, så att läraren kan lefva af sitt arbete och egna sig åt sitt mödosamma kall. Seminariekursen är nyligen genom Kongl Förordning ökad till tre år. Det är icke tänkbart, att en yngling med någorlunda goda anlag skall med betydliga kostnader uppoffra 3 år af sin ungdomstid, för att vid ett Seminarium skickliggöras till erhållande af en mödosam tjenst med 200, kanske 300 eller i lyckligaste fall 400 R:drs årlig lön, då han såsom grindvaktare vid Statens jernvägar, utan egentligt arbete och utan föregående studier, kan erhålla 600 R:dr om året; följden af detta förhållande skall, säkerligen inom få år visa sig i total brist på skickliga sökande till de lediga folkskollärarebefattningarne.

Jag vågar dock icke och skulle knappast anse fullt rättvist att föreslå lika lön för

för alla skollärare. Må gerna olikheter förefinnas, det skall uppmuntra den unge skolläraren, att genom flit och sjelfstudium på den mindre platsen söka förvärfva sig skicklighet och ett godt vitsord, för att såmedelst kunna i sinom tid vinna befordran till något bättre.

I följd af hvad jag sålunda anfört och då jag af egen erfarenhet och många skickliga skolmäns offentliga vittnesbörd är öfvertygad, att folkskolan tillbörligen ordnad och, genom hemmens och rotskolornas medverkan, befriad från abcdarier och stafvare, skall kunna icke allenast uppfylla sitt ändamål, utan också göra både den högre folkskolan och första, kanske äfven andra klassens elementarläroverken öfverflödiga, vågar jag till Rikets Ständers pröfning och antagande ödmjukligen föreslå:

1:o att Rikets Ständer måtte besluta, det kommunen bör, utom husrum för läraren och lokal för undervisningen samt nödigt jordland, bestrida ena hälften och Statsverket andra hälften af kostnaderna för en skola för hvarje tusende innevånare, så organiserad, som nådiga Skolstadgan föreskrifver och till det lönebelopp, här nedan föreslås;

2:o att behörigen examinerad lärare i sådan skola bör utom nuvarande lön, som icke får förminskas, åtnjuta ett sådant penningetillskott att hela lönebeloppet utom husrum, vedbrand och jordland må uppgå till minst 50 R:dr R:mt för hvarje månad, som undervisning, enligt skolans reglemente eller förut fattadt beslut, bör i skolan meddelas;

3:o att då statsbidrag till rotskolor meddelas, detta må ske med vilkor att lärarne i samma sockens fasta skolor alldeles befrias från abcdariers och stafvares mottagande och undervisning;

4:o att vid anslaget till högre folkskolor det vilkor må fästas, att i dessa skolor inga barn böra intagas, som ej innehafva det kunskapsmått, hvilket i den egentliga folkskolan kan erhållas.

5:o att anslaget till resande skolinspektörer bestämmes till minst dubbelt mot hvad 1860 års riksdag i detta afseende beviljade;

6:o att nu såsom förut en särskild summa afsättes till Kongl. Maj:ts disposition för att dermed understödja sådana socknar, särdeles i de fattigare orterna, som ej hafva ett tusen innevånare, men ändå måste upprätta egen skola.

7:o att dessa principer för Statens och kommunens ömsesidiga skyldigheter tillämpas ej blott på blifvande, utan äfven på redan i gång varande folkskolor, i följd hvaraf fullständiga och sanningsenliga uppgifter böra, innan ytterligare statsbidrag får lyftas, från hvarje församling aflemnas öfver årliga beloppet, så väl af församlingens andel i redan afstådda skyddsafgifter, som ock af församlingens egna bidrag.

Skulle dessa förslag vinna Rikets Ständers godkännande, så torde förslagsvis

skolornas antal efter en på hvart tusende personer kunna antagas till omkring 5,500 och medelbidraget till hvarje skola till 200 eller 225 R:dr, således i sistnämnde fall erfordras en summa af närmare 800,000 R:dr. Då nu redan den till skolväsendet afstådda skyddsafgiften utgör öfver 780,000 och återstoden deraf, om hvars anslående till folkskolan flere motioner redan blifvit väckta, uppgår till minst 260,000, så synes denna rättvisa fördelning lätt kunna genomföras.

Skulle deremot Rikets Ständer, till följd af de många derom väckta motioner, finna skäligt anslå hela återstående beloppet af skyddsafgiften till folkundervisningens befrämjande, så vågar jag ändå för min del anhålla:

att såsom vilkor dervid måtte bestämmas hvad jag här ofvan i 2:dra, 3:dje, 4:de och 5:te punkterna tagit mig friheten föreslå, på det både rättvisa i fråga om bidragen och någon förbättring i lärarelönerna måtte vinnas.

Om remiss till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

S. P. Rosenberg,
från Christianstads län.

N:o 128.

Af **Jan Andersson** från Kopparbergs län, *om ändringar i 20 och 21 §§ af Kongl. Förordningen den 1 Oktober 1858 angående tillverkning, vård och försäljning af krut.*

Ehuru Kongl. Maj:ts nådiga Förordning af den 1 Oktober 1858 angående tillverkning, vård och försäljning af krut hufvudsakligen och väsendtligen uppfyller sitt ändamål att i lag bestämma de föreskrifter, genom hvilkas iakttagande må i möjligaste måtto förebyggas de för menniskors lif och egendom vådliga följderna af vårdslöshet eller oförsigtighet vid kruts handterande och transportering; har dock erfarenheten visat att åtskilliga stadgar, som i ordalydelsen äro tvetydiga eller för trafiken med denna vara mer än nödigt hinderliga, redan tarfva en ändamålsenlig ändring och förbättring. Detta gäller isynnerhet om författningens 20 och 21 §§.

Så stadgas uti 20 §: "att å de kärl, uti hvilka krut för transportering inslås,

skall med tydliga bokstäfver finnas utsatt dels ordet *krut*, dels ock bestämmelseorten samt afsändarens och emottagarens namn." Hvad nu denna sednare bestämmelse beträffar, har den vid tillämpning visat sig så tvetydig, att afsändaren, med full afsigt och vilja att ställa sig författningen till noggrann efterrättelse, dock genom det obestämda i ordet "emottagare" icke allenast löper fara att förlora afsänd vara, utan äfven att derutöfver fällas till högst ansenliga och i förhållande till den oafsigtliga förseelsen, ingalunda billiga böter; förhållandet torde bäst genom exempel kunna upplysas.

I den händelse att t. ex. en reqvirent i Stockholm anmodar en fabrikant i Dalarne att för reqvirentens räkning till uppgifven kommissionär i Gefle, för vidare fortskaffning, afsända ett parti krut: hvilken är då att anse såsom den i Författningen afsedde emottagaren, hvars namn bör å krutfastaget utsättas? Är det reqvirenten, som emottager varan i sista hand, eller kommissionären, som mottager densamma för vidare befordran? Afsändaren, för hvilken reqvirenten är hufvudpersonen och som icke kan eller behöfver känna, huru många och hvilka kommissionärer reqvirenten har nödigt att begagna, för att den reqvirerade varan må komma honom tillhanda, anser nu måhända rättast vara att å fastaget teckna såsom emottagare reqvirentens namn; han uppgifver derjemte i sin anmälan till Konungens Befallningshafvande, i öfverensstämmelse med 21 §, krutets vigt, antalet af de kärl, hvaruti det förvaras, bestämmelseorten, emottagarens (reqvirentens) namn, samt den väg, på hvilken transporten skall framgå; äfvenså medhafver forbonden, som har att forsla krutet från fabriksstället till Gefle, behörig forsedel, som dock naturligtvis endast hänvisar till varans aflemnande till kommissionären. Nu tror sig afsändaren, alldenstund han ock i öfrigt iakttagit Författningens föreskrifter, hafva samvetsgrannt i alla delar ställt sig densamma till efterrättelse. Men hvad händer! I Gefle tages krutet i beslag och afsändaren icke allenast dömes förlustig sin eganderätt till den vara han afsändt, utan pliktfälles derjemte till ansenliga böter på den grund att forsedeln uppgifver annan emottagare än reqvirenten, hvars namn visserligen är å de afsända kärlen tecknadt, men af hvilken krutet dock i första hand ej kunnat emottagas.

Sålunda kan nu hända (och det har verkligen äfven händt) att, tvärtemot Författningens syfte, till följd af denna tvetydighet i en af dess bestämmelser, egaren dömes förlustig sin egendom och dertill såsom brottslig bötfälles, ehuru ingen afsigt honom kan påbördas, ej heller han skäligen ens kan misstänkas hafva annorlunda förfarit än som Författningen föreskrifver. Derföre, och då lag väl måste i främsta rummet afse, icke att lägga försåt för, utan att betrygga hvarje medborgares egandérätt, synes mig nödigt, det Författningens 20 § må så förändras, att dess syftemål må vinnas, utan att blottställa en i uppsåtet laglydig medborgare för möjligheten icke allenast att beröfvas sin egendom, utan ock att derutöfver fällas till orimliga böter. Alldenstund nu, genom vanlig forsedel eller annan behörig förpassning,

tillräcklig upplysning vinnes så väl om krutets bestämmelseort som om afsändarens och emottagarens namn på olika orter, torde derutöfver för vinnande af den trygghet vid transporten, som författningen här egentligen åsyftar, det vara fullt tillräckligt, om å kärlet, hvari krutet förvaras, allenast finnes utsatt ordet *krut.*

Vidare och då i 21 § fem centner krut uppgifvas såsom det största qvantum, som författningsenligt får transporteras utan iakttagande af de för trafiken hindrande omvägar och omständigheter, som denna § föreskrifver i händelse större qvantitet än fem centner skola fortskaffas, synes denna bestämmelse icke hafva annan grund, än att fem centner blifvit ansedda såsom ordinärt lass efter en häst eller annan dragare; men då icke fem utan ända till tio centner utgöra ett endast ganska måttligt enbetslass, så och enär en möjligen inträffande olycka genom fem centners explosion redan skulle medföra en sådan förödelse, att samma olyckshändelse med tio centner knappast kunde åstadkomma sorgligare följder, torde, till de trafikerandes stora båtnad och utan att den allmänna tryggheten derigenom förminskas, hädanefter för tio centner krut kunna och böra medgifvas samma rättighet till transport, som hittills i ifrågavarande § finnes föreskrifven för ett belopp af fem centner och derunder.

Hvad slutligen beträffar kruts transporterande sjöledes, synes ock författningen tarfva sådana modifikationer uti nu gällande bestämmelser, att äfven denna transport icke öfver hvad tryggheten kan erfordra, må till de trafikerandes skada betungas och försvåras.

På grund af hvad nu anfördt blifvit, vågar jag vördsamligen föreslå, det Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om följande förändringar i ofvannämnde Kongl. Förordning:

1:o att 20 § måtte erhålla följande förändrade lydelse: "krut som — — — — — — — — — — — — — — — föreskrifver, och hvarå med tydliga bokstäfver skall finnas utsatt ordet *krut.* Den som etc.

2:o att 21 § må i första punkten undergå följande förändring: "vill någon från ort till annan landvägen förskaffa krut i större myckenhet än tio centner, göre etc.

3:o att den nådiga Förordningen, i hvad den rörer kruts transporterande sjöledes, må i allmänhet så omredigeras, att den icke till trafikerandes skada och betungande försvårar eller förhindrar sådan transport, utöfver hvad nödig och erforderlig försigtighet kan kräfva.

Om remiss till vederbörligt Utskott af denna min motion får jag vördsamligen anhålla.

Stockholm den 22 November 1862.

Jan Andersson,
från Stora Kpparbergs län.

Häruti förena sig:
Sven Ersson, *Lars Olsson*, *Anders Andersson*,
från Kopparbergs län.

N:o 129.

Af **J. Holm** från Stockholms län, *om aflåtande af underdånig Skrifvelse med anhållan, att de medel, som nu användes till första beväringsklassens öfningsmöten, i stället måtte anvisas till arfvoden åt instruktörer för motsvarande öfningar i de fasta folkskolorna.*

Behofvet deraf att Svenska folket är beredt att i nödens stund sjelf kunna värna sin frihet och sitt oberoende, är allmänt erkändt och någon skiljaktig mening kan i detta afseende icke uppkomma om annat än frågan, huru det på lämpligaste sättet skall ernå tillräcklig färdighet och förmåga att tillbakavisa hvarje fiendtligt anfall.

Kongl. Maj:ts Proposition till Rikets Ständer om Statsverkets tillstånd och behof i hvad som beträffar 4:de Hufvudtiteln gifver nogsamt vid handen, att för landets försvar påräknas såsom sjelfva ryggstödet och hufvudstyrkan till största delen den manliga befolkningens förmåga att kraftigt understödja den egentliga arméen, som anses bestå af de ständiga trupperna såsom stam, förstärkt med en viss del af beväringen, och Kongl. Maj:t har derföre också föreslagit vissa beslut, egnade att uppmuntra och främja den frivilliga skarpskytterörelsen, som har till syfte att bland Svenska folket sprida krigsduglighet så i afseende på tillgång till vapen, som skicklighet att dem med kraft använda. Bland dessa beslut intager det, som afser att skarpskytt, hvilken viss tid varit ledamot af frivillig skarpskytteförening och blifvit vid uppvisning i närvaro af vederbörande regementes ombud approberad såsom nöjaktigt skicklig i hvad till första årets beväringsexercis hörer, skulle befrias från skyldigheten att första beväringsklassens öfningar vid beväringsmöte genomgå, ett framstående rum och skall troligen med stor tacksamhet upptagas af nationen, som lifligt känner både bördan af att sända sina unga män till aflägsna mötesplatser midt i den för de närande yrkena brådaste årstiden och den fosterländska pligten att villigt vidkännas denna börda om fäderneslandets väl samt Statens lugn och lycka det kräfver.

Men så länge de frivilliga skarpskytteföreningarne ännu räkna blott ett fåtal af Svenska ynglingar bland sina ledamöter, blifver dock en sådan anordning utan något större inflytande dels i afseende på befolkningens allmänna vapenduglighet och dels i afseende på lättnad i den börda, som beväringsmötena otvifvelaktigt innebära, och det förefaller mig såsom skulle det dubbla ändamålet fullständigare vinnas, om alla de medel, som nu äro afsedda att användas till första beväringsklassens öfningar, i stället användes att inom kommunerna bibringa ungdomen samma militära färdigheter, som den nu vinner genom nämnda första beväringsklassens möte. Dessa äro, enligt mitt förmenande, helt och hållet eller åtminstone till största delen af den beskaffenhet, att de kunna inhemtas redan af de äldre eleverna i folkskolorna, och de skulle också troligen med större nöje och lifligare ifver inöfvas i den tidigaste ynglingaåldern, än sedan tanken på utkomst och bergning redan vaknat. Jag är öfvertygad att om möteskostnaderna för första årets beväring, antagligen uppgående till 286,500 R:dr eller hälften af hvad Kongl. Maj:t äskat till möteskostnaderna för begge beväringsklassernas öfningar, fördelades till arfvoden åt instruktörer i folkskolorna, hvilka år 1859, det sista år för hvilket officiela uppgifter öfver de fasta folkskolornas antal i riket finnes att tillgå, utgjorde 2,422, och hvilka nu förmodligen något ökat sig, men icke mera än att de kunna antagas utgöra högst ett antal af 2,800, samt således ett arfvode af 100 R:dr blefve tillgängligt för hvarje fast folkskola i riket till en instruktör uti de ämnen, som äro föremål för första beväringsklassens öfningar, så skulle derutaf för folkets militära bildning i allmänhet vinnas ett vida större resultat, än af första beväringsklassens möte, hvarjemte kroppsöfningarne just under gossarnes uppvext skulle stärka och gifva helsa åt den unga generationen, likasom den militära ordningen skulle inplanta hos densamma medan ännu sinnet är böjligt och uppfattningen liflig en vana och kärlek till punktlighet och raskhet, hvars värde ej får förbises. När jag dervid äfven tager i betraktande att detta allt skulle vinnas på mellanstunderna mellan den bokliga undervisningen, så godt som på lek och i hemmets sköte samt utan besväret af en march till aflägsna mötesplatser med dess frestelser bland främmande personer, så framstår för mig fördelen af en sådan plans utförande så tilltalande, att jag icke tvekar föreslå Rikets Ständer:

att till Kongl. Maj:t ingå med en underdånig framställning att de möteskostnader, som nu användas på första beväringsklassens öfningar, i stället må användas till arfvoden åt instruktörer för motsvarande öfningar i de fasta folkskolorna.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

J. Holm,
från Stockholms län.

N:o 130.

Af **Eric Hansson** från Gefleborgs län, *om ändringar i 16 och 31 §§ af Kongl. Fiskeri-stadgan den 20 Juni 1852, rörande sågverksegares skyldighet att hålla spånkista.*

Uti nu gällande Fiskeri-stadga af den 20 Juni 1852 finnes i 16 § föreskrifvet, att vid alla sågverk skola kistor hållas, hvaruti sågspån kan falla och samlas utan att den må komma i vattnet och i 31 § stadgas såsom ansvar för sågverksegares underlåtenhet, att hålla sådan kista eller att på annat sätt förekomma sågspåns utflytande i vattnet, böter från 25 till 100 R:dr Banko. Dessa stadganden, uppenbarligen åsyftande skyddandet af nedanför sågverken befintliga fisken — en utan tvifvel berömvärd afsigt — synas mig likväl kunna, utan förfelande af ändamålet, undergå en förändring till lättnad för sågverksegare. Sålunda anser jag obehöfligt, att vid sågverk, belägna i mindre vattendrag, hvarest några skattlagda fisken icke finnas, som genom spånens fallande i vattnet kunna lida skada, spånkistas hållande ålägges sågverksegaren, likasom i allmänhet, enligt mitt förmenande, ansvar enligt 31 § uti ifrågavarande stadga endast bör ega rum i de fall, då, till följd af sågverksegares försumlighet, skada genom sågspånens utflytande bevisligen inträffat. Att för några sågspåns nedfallande i vattnet utan den ringaste derigenom förorsakade skada en sågverksegare kan tilltalas och dömas till ofvanupptagna, rätt dryga, böter — hvarpå exempel ingalunda fattas — synes mig vara högst obilligt; en obillighet ännu mer i ögonen fallande i afseende å de sågverk, hvaruti flere ega del, då ofta händt, att såväl Under- som Öfverdomstolar, efter åtal af allmän åklagare, för nyssnämnda obetydliga försumlighet, hvarigenom ingen skada skett, pliktfällt hvarje särskild delegare i dessa sågverk.

På grund af hvad jag nu anfört får jag vördsamt föreslå:

1:o Att den ändring göres uti 16 § af Kongl. Fiskeri-stadgan den 20 Juni 1852, att egare af sågverk, belägna i mindre vattendrag, hvarest icke några skattlagda fisken finnas, icke må vara skyldige att derstädes hålla spånkista; samt

2:o Att ådömande af de uti 31 § af nyssberörda Kongl. Stadga utsatte böter för sågverksegares försumlighet att hålla spånkista eller att

på annat sätt förekomma sågspåns utflytande i vattnet, endast må ega rum i de fall, då skada genom denna försumlighet bevisligen inträffat.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Eric Hansson,
från Gefleborgs län.

N:o 131.

Af **Erik Hansson** från Gefleborgs län, *om ändring i tiden för auktioners hållande å landet.*

Vid flere föregående riksdagar hafva ombud för allmogen väckt fråga om förändring i tiden för auktioners hållande på landet, och vid sistförflutna riksmöte förnyade jag samma framställning, då allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet jemväl ansåg tiden vara kommen för vidtagande af den önskade förändringen och upphäfvande af ett lagstadgande, som, derest det qvarstode, sedan behofvet deraf försvunnit, måhända snart blott skulle öka antalet af lagar, som ej vinna tillämpning, hvarföre ifrågavarande Utskott hemstälde, det Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om utfärdande af en författning, hvarigenom medgåfves, att auktioner å landet finge alla tider af året fortgå till klockan nio på aftonen.

Då denna fråga återkom till Ståndens afgörande, bifölls den af Borgare- och Bonde-Stånden, men afslogs af de två första Stånden, hvadan frågan förföll; men oaktadt denna missgynnande utgång, får jag,

uppå flere af mina kommittenters uppmaning, åter väcka frågan om denna, ehuru ringa, dock för allmogen nyttiga, och af behofvet högt påkallade förändring.

Enligt Kongl. Kungörelsen den 22 September 1848 få auktioner å landet hållas eller fortgå till klockan nio på aftonen från den 1 Mars till den 15 Oktober samt under den öfriga tiden af året endast till klockan sju. Men erfarenheten har länge visat olägenheten deraf, att auktionerna icke få fortgå till samma tid, eller klockan 9, äfven under de tider af året, då dagarne äro korta och mörkret tidigt inbryter, så att man i alla fall måste begagna ljus. Och som allmogen, mån om sin tid vid arbetet, sällan eller aldrig infinner sig förr än på eftermiddagarne vid

auktioner

auktioner, hvaraf följer att icke någon auktion kan börjas förrän middagstiden, och då ingen våda tyckes vara förenad med en lagförändring härutinnan, enär man kommit derhän, att spirituosa ej få finnas till salu vid dylika tillfällen, och allmogen numera på ett tillfredsställande sätt lefver nyktert, så att det hörer till sällsyntheterna, att oordningar förefalla, anser jag det vara en stor fördel såväl för säljare som köpare och vågar jag derföre vördsamt föreslå:

att auktioner på landet må fortgå till klockan nio på aftonen under alla tider på året.

Denna förändring blefve, enligt min tanke af ganska stor nytta för den, som genom auktion nödgas afyttra sin egen eller myndlingars lösegendom. Man inbesparade derigenom omkostnader, som man under nuvarande förhållanden mången gång måste vidkännas, då man nödgas afbryta förrättningen på ett klockslag, då kanske icke många utrop qvarfinnas, men hvilka då måste lemnas till morgondagen, då vanligen icke många spekulanter infinna sig, isynnerhet om icke mycket af egendomen är qvar. Är åter egendomen mycken, behöfver man äfven begagna aftonen, ty huru mycket hinner afyttras på dagen under höst- och vintertiden, då de aldraflesta auktionerna på landet förekomma.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Erik Hansson,
från Gefleborgs län.

Häruti förenar sig:

Pehr Ericsson,
från Gefleborgs län.

N:o 132.

Af **N. P. Bäckström** från Calmar län, *om statsanslag till förbättrande af hamnarne vid Grönhögen eller Degerhamn på Öland.*

Då i vår tid, för samfärden emellan menniskor från skiljda trakter af vårt fädernesland, dels nya landsvägar brytas och gamla anläggas, dels jernvägar byggas

och dels kanaler och båtleder öppnas samt hamnar sättas i bästa skick — allt antingen helt och hållet eller åtminstone till största delen på det allmännas bekostnad; lärer väl ingen undra, om äfven innevånarne i den något afsides liggande del af fosterjorden, som undertecknad har den äran representera, nemligen Ölands södra Mot, lifligt önska att komma i åtnjutande af de fördelar, som ändamålsenliga anstalter för kommunikationens befrämjande otvifvelaktigt medföra.

Den enda, af naturen anvisade, väg, på hviken ifrågavarande landsdel har att afsätta sina produkter samt anskaffa sina förnödenheter, är sjöledes; men för att kunna göra detta i trygghet erfordras en god hamn, der fartygen kunna ligga skyddade för de svåra stormar, som i synnerhet höstetiden, då varu-utbytet emellan ön och fastlandet är som lifligast, kräfva talrika offer såväl af menniskolif som egendom.

På det kraftigaste uppmanad af mina kommittenter, vågar jag derföre vördsammast föreslå:

att Rikets Ständer täcktes bevilja ett anslag för en gång af 20,000 R:dr R:mt, till förbättrande af hamnarne vid Grönhögen eller Degerhamn, belägna å vestra kusten af Ölands södra mot — en ort, som hittills varit alldeles vanlottad på ändamålsenliga och goda ankarplatser.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

N. P. Bäckström,
från Calmar län.

N:o 133.

Af **N. P. Bäckström** från Calmar län, *om den ändring i Kongl. Förordningen den 20 November 1845, angående lösöreköp, att säljaren må ega rätt att inom föreskrifven tid igenlösa sålda lösören.*

Genom Kongl. Förordningen af den 20 November 1845 är vordet bestämdt, att den som tillhandlar sig lösören och tillåter att desamma få i säljarens vård qvarstå, skall upprätta skriftlig afhandling om köpet och låta den kungöras från predikstolen, med mera; men detta stadgande har ofta haft till verkan, att köparen helt oförmodadt tillegnat sig dessa lösören, oaktadt säljaren både velat och kunnat dem igenlösa. Sålunda har han dock ofta för den ringa köpeskilling han nödgats i be-

hofvets stund åsätta förlorat sin bästa och kanske enda förmögenhet. Af sådan anledning föranlåtes jag derföre att vördsamt föreslå:

att vid alla sådana köp de sålda lösörena skola anses endast såsom säkerhet eller hypothek för den erlagda köpeskillingen och säljaren således ega lagenlig rätt att dem inom föreskrifven tid igenlösa, emot erläggande af den betingade köpeskillingen med derå uppkomna räntor.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

N. P. Bäckström,
från Öland.

N:o 134.

Af **Henrik Hansson** från Westernorrlands län, *om inskränkning i den nu medgifna tid för idkande af elgjagt*

Ehuru enligt nu gällande Kongl. Förordning elgjagt endast under tre månader af året är tillåten, har dock erfarenheten visat, att ett strängare lagstadgande häremot är erfordeligt om icke elgar snart skola blifva utödda. I den ort, jag representerar, finnas jägare, som hafva så öfvade jagthundar, att, när en sådan hund kommer på ett ställe, der en elg nyligen varit eller gått fram, han uppsnappar och hindrar elgen att aflägsna sig, tills jägaren hinner närma sig och döda honom. Så t. ex. har jag mig bekant, att tvänne personer inom Helgums socken nästliden sommar, under den till elgjagt tillåtna tiden, med tillhjelp af hund dödat, den ene 10 och den andre 12 stycken elgar, och hade flere funnits på närbelägna skogar, så hade troligen äfven de blifvit fällda; endast längre upp mot fjelltrakterna torde numera finnas några få elgar qvar, och dit ämna nämnde jägare begifva sig nästa sommar. Då desse ädla högdjur hvarken ofreda folk eller kreatur, måste det vara minst sagdt högst oklokt att alldeles utöda dem. Både å egna och mina kommitenters vägnar får jag alltså vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer täcktes förändra tiden för tillåten elgjagt sålunda, att denna jagt hädanefter ej, såsom hittills, måtte tillåtas tre månader hvarje år, utan i dess ställe blott tre månader hvart tredje år, och att den eller

de, som under förbjuden tid döda eller jaga elg, må göra sig skyldige till de böter, som redan finnas i dylikt fall stadgade.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Henrik Hansson,
från Westernorrlands län.

N:o 135.

Af **Henrik Hansson** från Westernorrlands län, *om högre folkskolans i Sollefteå församling förändring till tvåklassigt elementarläroverks amt anslag till lön åt Rektor vid detsamma.*

Med tillhjelp af erhållet Statsbidrag har inom Sollefteå socken en högre folkskola blifvit inrättad, hvarest redan emellan 30 och 40 ynglingar, åtnjuta skolundervisning, oberäknadt dem, som, för högre kunskapers erhållande, hafva måst till aflägsna elementarläroverk på längre vägar utskickas. Så glädjande detta är, så nedslående är tanken derpå att dessa och flerfaldiga andra ynglingar icke kunna der komma i tillfälle att i någon högre mån tillfredsställa denna lust för kunskapers inhemtande, och derföre mestadels blifvit i saknad deraf, då närmast belägna elementarläroverk, det i Hernösand, i anseende till sitt afstånd af 10 mil från Sollefteå, icke utan större kostnad kan af dem besökas. Det är af denna anledning, samt till följd af ett länge insedt och erkändt behof, jag vågar hos Rikets Höglofliga Ständer vördsammast anhålla)

att nämnda högre folkskola måtte förvandlas till ett tvåklassigt elementarläroverk och, såsom följd deraf, medel anvisas för en Rektors aflönande, då nuvarande lärare kunde anses såsom kollega.

Möjligen torde häremot invändas att Sollefteå icke är någon stad. Bestridas kan dock icke, att platsen är ganska betydande, och både till folkmängd och varuomsättning vida öfverträffar köpingen Örnsköldsvik, som vid förra riksdagen beviljades ifrågavarande fördel. Den är belägen vid den stora och äfven för ångbåtar farbara Ångermannaelfven, der norra och södra ådelarne förena sig, samt handels-medelpunkten för 20 socknar, hvilka alla kunde draga nytta af det föreslagna

elementarläroverket. Dessutom torde väl den omständigheten, att detta samhälle varit nog olyckligt, att icke få någon stad på 10 mils afstånd, icke hindra att ju Statsverket räcker en hjelpsam hand för den nödvändiga bildningens spridande äfven hit, då behofvet deraf kännes och uttalas af en ort, som eger 50,000 innevånare; hvadan jag vågar hoppas bifall härtill och anhåller vördsammast om remiss häraf till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 22 November 1862.

Henrik Hansson,
från Westernorrlands län.

N:o 136.

Olof Nilsson från Westerbottens län, *om förhöjning för nämnda län af det utaf Kongl. Maj:t i dess nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof äskade anslag till understödjande af myrutdikningar och vattenaftappningar.*

Uti Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof är föreslaget, för understödjande af myrutdikningar och vattenaftappningar inom de sex nordligaste länen Femtiotusen Riksdaler i tre år — Då man emellertid tager i betraktande de inom Westerbottens län rådande förhållanden, såsom landets vidsträckthet och innebyggarnes fattigdom samt till följd deraf omöjlighet för dem att, utan större bidrag från Statens sida, verkställa några större odlingsföretag, synes lätteligen att ofvanberörda summa, fördelad på sex län, blifver allt för obetydlig för att kunna åstadkomma det dermed åsyftade resultat. På grund häraf och för att äfven inom Westerbottens län befrämja jordbruket, hvilket väl äfven inom detta län får anses såsom ortens modernäring, vågar jag derföre föreslå:

att Rikets Ständer måtte bevilja ett anslag, för understödjande af myrutdikningar och vattenaftappningar inom Westerbottens län, till ett belopp af Femtio tusen Riksdaler årligen i tre år.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Olof Nilsson,
från Westerbottens län.

Häruti förena sig:

P. A. Nyström, från Westerbottens län.

Olof Lindström, från Westerbottens län

N:o 137.

Af J. Smedberg från Elfsborgs län, *om förändring i grunderna för roteringsskyldighetens utgörande.*

Bland de onera, som olika hårdt trycka den skattskyldiga jorden, är roteringen icke den minsta. Denna utgöres enligt indelningsverket, åtminstone inom Elfborgs län, efter en hvarje rote åsatt 25 daler Kopparmynts grundränta, hvilken ränta är olika fördelad på de i roten indelta hemman. Jag vill icke betvifla att de kommitterade eller den "Nämnd", som verkställt indelningen, gjort detta efter bästa förstånd och med den kännedom de kunnat ega om hvart och ett hemmans olika godhet och värde, men dels kunde nämnden icke ega speciel kännedom om alla hemmanen inom länet, dels voro en del hemman vid den tiden mindre uppodlade, ja många alldeles "*öde för fäfot*", såsom det heter i indelningsrullan, hvilka således blefvo till en allt för låg — ja det sednare slaget till ingen grundränta upptagne. Sedan i jemnbredd med folkmängdens tillvext, jorden blifvit allt mer och mer uppodlad, har det visat sig att de hemman, som blifvit lägst roterade, på många ställen äro de bästa i roten; Och då dessa i flera decennier, för att icke säga sekler, åtnjutit en allt för stor lättnad i roteringsbördan, torde det icke kunna anses förnärmande för eller såsom intrång i eganderätten, om dessa blefvo ålagda att hädanefter deltaga i roteringen efter deras värde och godhet i jemförelse med de öfrige i samma soldatrote indelta hemman; och då man nu hunnit derhän att en ny taxering i och för statsbevillningens utgörande blifvit tillvägabragt hvarigenom all fastighet blifvit uppskattad till sitt rätta och verkliga värde; så anser jag att detta taxeringsvärde bör äfven utgöra grunden för roteringsskyldigheternes utgörande, hvadan jag vördsamt föreslår:

att Rikets Ständer ville besluta och hos Kongl. Maj:t anhålla, att, med upphäfvande af hvad hittills i detta ämne varit föreskrifvet, stadgas måtte, att roterings-skyldigheten af de särskilda, i en och samma rote indelade

hemman sins emellan, skall utgöras efter det hvarje hemman åsatta och fastställda bevillnings-taxeringsvärdet; vid hvilket förhållande utrotarne i sin mån äfven bidraga till soldat-bostället samt mulbete, gårdsel och vedbrand m. m. hvadan alla de derom nu gällande författningar blifva undanröjda.

Om remiss häraf till behörigt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

J. Smedberg,
från Elfsborgs län.

N:o 138.

Af **Gustaf Johansson** från Kronobergs län, *om förändring i väghållnings-skyldigheten samt att Staten måtte öfvertaga halfva kostnaden härför.*

Att i ett ordnadt samhälle bör anläggas och underhållas farbara vägar till trafikerandes beqvämlighet är en så oemotsäglig sanning, att derom ingenting behöfver ordas. Hvad som deremot sysselsatt mångens tankekraft är frågan, huru och på hvad sätt och af hvem detta bör ske. Riktigast är väl den satsen, att den som begagnar vägen bör bekosta och underhålla den, och i många länder har man sökt tillämpa denna grundsats sålunda, att man stadgat en lämplig afgift af hvarje vägfarande till vägens underhåll. Äfven i vårt fädernesland, der vägrödjning och vägunderhållning är ett svårare onus än i många andra länder med mindre naturhinder, hafva några röster höjt sig för införandet af denna grundsats, men alltid hittills mött ett oöfvervinnerligt hinder i den olägenhet,som detta skulle medföra för den allmänna trafiken. Huru man vid riksdagar, i tidningar, vid landtbruksmöten etc. diskuterat denna fråga, har hittills dock allt, med undantag af de direkta anslag, som Staten under sednare åren gifvit till vägomläggningar och nya broars byggande, stannat vid det gamla och ännu i dag qvarstår i hela sin kraft det under godtyckets och menlöshetens tidehvarf tillkomna lagstadgandet, att alla, som å landet ega och bruka jord, skola vägar rödja och broar bygga, ett stadgande hvari-

från dock många hemmansegare och brukare förstått genom utverkade privilegier undandraga sig, till de öfriges svåra och ofta odrägliga betungande.

Under erkännande af det orättvisa uti sådana undantags-friheter och obilligheten uti att vältra snart sagdt alla tyngder på en viss klass medborgare, nemligen den skattdragande allmogen har lagstiftningen i vårt land under sednare tider vidtagit flera berömvärda åtgärder till skattebördornas jemnare och rättvisare fördelning. Men nämnda orättvisa qvarstår dock ännu, och ju längre den qvarstår, desto högljuddare blifva klagomålen deröfver. Det torde icke behöfvas att framhålla de allmänt kända olägenheterna af den närvarande vägunderhållningsskyldigheten, då den vägunderhållningsskyldige kan hafva 3 till 4 mil till sitt vägstycke och måhända en half eller hel mil till grusgrafven, oberäknadt att somliga vägar brukas dubbelt, och följaktligen fordra dubbelt så mycket underhåll som andra. Dessa olägenheter äro så allmänt kända och erkända att de icke kunna motsägas af andra än dem, som antingen genom lagstiftningen eller på annat sätt fått fördelen på sin sida.

Utom de här ofvan anförde skäl till en rättvis fördelning af berörda onus, må här tilläggas ett, som i min tanke borde ensamt vara tillräckligt att framkalla en förändring i vägunderhållningsskyldigheten, nemligen att då Staten med så stor uppoffring har å vissa vägsträckor genom jernvägars byggande öfvertagit underhållsskyldigheten och befriat jordegarne derstädes från detta onus, så framträder obilligheten destomer i ögonen fallande för de orters innevånare, som icke blifvit hugnade med en sådan fördel. Jag ämnar likväl icke föreslå någon genomgripande reform eller belasta statskassan med särdeles stor uppoffring, ty jag vill vara lika sparsam med Statens medel, som någon annan, utan önskar endast, att någon lindring beredes åt den klass af medborgare, som nu ensamt bär den börda, hvilken ovilkorligen tillkommer hela nationen, ty sjelfva namnet *allmänna vägar* antyder ju, att de borde allmänt bekostas. Jag yrkar alltså:

1:o att vägunderhållningen, så väl vinter som sommar, af de s. k. stora landsvägarne böra på entreprenad, för vissa år i sender, styckevis till den minstbjudande upplåtas, och att underhållskostnaden godtgöres, ena hälften af allmänna medel och andra hälften af de personer, som erlägga bevillning efter 2:dra artikeln; och

2:o att vägunderhållningen fördelas länsvis, så att hvarje län utgör ett särskildt distrikt för sig; hvaröfver landstinget torde kunna på bästa sätt förfoga.

På detta sätt ordnadt, skall det ligga i länets eget intresse, att ombesörja vägunderhållningen för så billigt pris som möjligt, och följaktligen den minsta möjliga tunga för så väl Staten som länet uppkomma.

Jag hyser det bästa hopp om framgång åt detta billiga förslag, helst som sammansatta lag- samt allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet redan vid 1856—58 års

års riksdag i denna fråga uti följande ordalag erkänt och bekräftat rigtigheten af hvad jag här påstår, att sedan numera flerfaldiga näringar uppkommit, för hvilka en lätt och beqväm transport vore af lika mycken vigt, som för jordbruket, äfven dessa borde deltaga uti väghållningen, helst det måste medgifvas att den, som hade behofvet och njöte fördelen af en inrättning, jemväl borde vidkännas den kostnad, som dermed åtföljde." Att dessa rigtiga grundsatser öfverröstades då af motsatta åsigter gör mig icke misströstande för framgång åt mitt förslag, då nu en mera allmän, rättsenlig princip synes hafva gjort sig gällande.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 19 November 1862.

G. Johansson,
från Kronobergs län.

N:o 139.

Af **August Andersson** från Östergötlands län, *om halfva bränvinstillverkningsafgiftens anvisande till jernvägsbyggnader.*

Under en tid, då bränvinstillverkningsafgiften utgjorde omkring 600,000 R:dr R:mt om året sköttes Statens angelägenheter och aflönades dess embets- och tjenstemän samt befrämjades produktiva företag i nästan lika hög grad som nu, utan att den allmänna bevillningen var särdeles mycket högre.

Då nykterhetsifrare började agitera en genomgripande reform i bränvinslagstiftningen hette det: dels att detta skedde för att hämma fyllerilasten, dels ock för att genom högre beskattning på denna jordbrukets binäring bereda tillgångar till jernvägsbyggnaderne inom riket.

De sednare årens erfarenhet gifver dock nogsamt vid handen, ej mindre att superiet står på nära nog samma ståpunkt, utan fast heldre att de förespeglade inkomsterne af bränvinstillverkningsafgiften försvunnit i det bottenlösa svalg, som kallas Statskassan. Väl har man sport, att de högre embetsmännens löner blifvit på ett öfverdrifvet sätt höjda till belopp som skulle anstå en på kapitaler rikare Stat;

men att ens någon enda jernvägsskena blifvit anskaffad för bränvinstillverkningsmedlen, derefter spanar man förgäfves i Statsverkets digra räkenskapsluntor.

Denna faktiska omständighet är i högsta grad betecknande; man kan icke gerna förtänka de hemmavarande kommittenternes förundran öfver, att Sveriges allmoge blifvit på detta, lindrigast sagdt, besynnerliga sätt lurad.

Missnöjet häröfver i landsorterne är jemväl så stegradt, att om icke hoppet att snarligen få en förändrad representation tillbakahölle deras missmod, skulle detta säkerligen gifva sig än mera högljudt tillkänna.

Bonde-Ståndet har visserligen i allt, hvad på detta Stånd ankommit, sökt framhålla såväl denna, som de flere oegentligheter, hvilka genomgå vår sednaste riksdagshistoria; men alla deras bemödanden hafva dock strandat emot det hårdnackade motstånd, som är oskiljaktigt från rikets tvänne främsta Stånd och vid de flesta tillfällen har turen på lotterispelet varit desse Stånd gynnsam.

Då man tager i betraktande den högst betydliga tillökning i Statsinkomsterna på bränvinsskatten, hvilken numera årligen gör nära åtta millioner R:dr R:mt mera än, hvartill den besteg sig före reformen i beskattningen, så faller man verkligen i en viss förundran, huru Staten kunde uppehållas på en tid, då endast de ordinarie Statsintraderne stode Ständerne till buds samt extra Statsregleringen var begränsad inom en relativt obetydlig inkomstsumma.

För att i någon mån lugna sinnena inom den medborgareklass jag tillhör, och under förutsättning att äfven vid innevarande riksdag flera millioner komma att beviljas för jernvägsnätets fullbordande, tager jag mig friheten föreslå:

att hälften af all den för bränvinstillverkning inflytande skatt måtte uteslutande anslås till jernvägsbyggnaderne inom riket och för sådant ändamål få af Rikets Ständers Riksgäldskontor disponeras på det sätt Höglofliga Rikets Ständer närmare bestämma.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

A. A. Anderson,
från Östergötlands län.

N:o 140.

Af **Anders Söderholtz** från Södermanlands län, *om nedsättning i Chartæ-sigillatæ afgiften för bouppteckningar, i hvad den afser fastighet.*

Sedan taxeringsvärdena å fastigheter på landet, genom de sednast skedde taxeringarne, blifvit ända till tre à fyra gånger så höga; som de tillförene varit, vågar jag föreslå:

att kartasigillata-afgiften för dylik fastighet, som i bouppteckning finnes upptagen, vid bouppteckningens inlemnande till domstol, måtte nedsättas i förhållande till det numera uppdrifna fastighetsvärdet, så att afgiften icke må blifva större uti ifrågavarande fall, än hvad den förut varit.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Anders Söderholtz,
från Södermanlands län.

N:o 141.

Af **A. W. Uhr** från Örebro län, *om vikarierande lärares vid allmänna läroverken likställighet med extra lärare och duplikanter i fråga om uppflyttning till högre lönegrad.*

Vid sistlidne riksdag beslöto Rikets Ständer, att de lärare, som under en längre tid än 5 år, före verkställigheten af den vid 1857 och 1858 årens riksdag beslutade regleringen af rikets elementar-läroverk, varit anställde såsom extra lärare eller duplikanter och hvilkas tjenstgöring blifvit väl vitsordad, må berättigas att från och

med 1861, såsom grund för högre lönetur, beräkna sig till godo jemväl det antal afslutade läseår öfver fem, som de tjenstgjort, en billig ersättning för deras under skolornas reorganisationsperiod (9 år från 1849—1858) mot den obetydliga lönen af 150, 240 à 300 R:dr Banko offrade tid och möda.

Men, besynnerligt nog, uteslötos vikarierne, ehuru desse, efter min åsigt, lika väl, om ej bättre, varit förtjente att ihågkommas.

Vikarien sköter *på eget ansvar* ordinarie lärares tjenst och får derföre en ringa del af lönen, beroende på huru mycket ordinarie läraren anser sig kunna eller vilja afstå, sedan han, som ej sällan eger hustru och barn, först beräknat sitt eget behof. Extra läraren och duplikanten deremot tjenstgör blott såsom biträde åt ordinarien och på dennes ansvar, utan att aflöningen är beroende på en nyck. Härtill kommer att det beror på en slump, om de till lärareplatser sökande blifva antagne till vikarier eller duplikanter, och ingalunda af deras egen vilja. Det kan nemligen redan sägas vara en slump, i hvilket eller hvilka läroämnen den sökande eger större skicklighet och i följd deraf högre betyg, ty det härrör af hans fallenhet och håg för det ena eller andra ämnet. Än mer, ja endast och allenast på en slump är det beroende, om ett för *den sökande passande* vikariat eller om en duplikantsplats blifver ledig vid den tid, han söker lärareplats, ty illa skulle läroverkets Ephorus sköta sitt ansvarsfulla kall, om han anställde någon till lärare i ett ämne, för hvilket denne egde mindre skicklighet och således äfven saknade böjelse. Också inträffade vid öfvergången från klass- till ämnesläsningen, att vikarier måste anställas i följd deraf, att åtskillige af de äldre lärarne befunnos till ämnesläsningen dels mindre lämplige dels ock ovillige. Vid sådana förhållanden har den obilligheten, för att ej säga orättvisan, förefallit mig mycket tydlig och klar, att den, som till följd af sina bättre kunskaper och undervisningsskicklighet i något visst ämne, fått förordnande att under 6 à 9 års tid fullgöra en ordinarie lärares alla åligganden, äfven om han dervid ådagalagt den aldra största skicklighet, ej får åtnjuta samma lönetur, som extra lärare och duplikanter och då detta missförhållande ej kan hafva tillkommit annat än derigenom, att rätta förhållandet emellan dessa lärare ej blifvit rätt tydliggjordt för Utskottet, vill jag nu fästa uppmärksamheten derpå och föreslå:

att Rikets Ständer måtte tillerkänna extra ordinarie lärare, hvilka såsom vikarier tjenstgjort under läroverkens omorganisationsperiod från 1849—1858, samma förmåner i fråga om uppflyttning till högre lönegrad, som vid sistlidne riksdag blef beviljad åt extra lärare och duplikanter.

Stockholm den 22 November 1862.

A. W. Uhr,
från Nerikes län.

N:o 142.

Af **Olof Pehrsson** från Gefleborgs län, *om befrielse från bevillning för Krononybyggare, som åtnjuta frihetsår.*

Gällande Bevillnings-förordning innehåller uti artikeln II § 2, att bevillning skall erläggas af innehafvare, "*för Kronohemman och Kronolägenheter, hvilka besittas med åborätt*". Då stridiga meningar uppkommit, huruvida i följd af detta stadgande, äfven *Krono-nybyggen, som åtnjuta frihetsår*, böra åläggas bevillning, samt olika åsigter i detta afseende, vid olika Taxerings-kommittéer också gjort sig gällande, så har jag ansett ett närmare bestämmande härutinnan vara af behofvet påkalladt.

Enligt föregående Bevillnings-förordning, hafva Krononybyggen ansetts icke vara bevillning ålagde, ehuru deruti förekommer, att bevillning skall erläggas af Kronohemman samt alla andra hemman och lägenheter. Sednaste Bevillnings-förordning stadgade väl också uti 141 §, att nybyggare uti rikets norra provinser voro befriade ifrån bevillning enligt första och andra artiklarne, nemligen för sig sjelfva, hustru och hemmavarande barn; men detta stadgande kunde väl ingalunda hafva afseende på någonting annat än den personella bevillningen, såsom personlig-skyddsafgift för handtverk och annan näring. Utsträcker man denna befrielse vidare, så kommer man till det ingalunda afsedda resultat, att, derest en Krono-nybyggare tillika egde annan fastighet, han också skulle vara befriad ifrån bevillning för denne.

Nybyggen, ehvar de än måga finnas, anser jag icke varit ålagda någon bevillning, samt att något stadgande om befrielse derifrån således eller icke kunnat ifrågakomma.

De Krono-nybyggen, jag här afser, äro sådana, som å Kronans allmänningar och öfverloppsmarker blifvit åt enskilda personer upplåtne emot skyldighet att, inom vissa så kallade frihetsår, af ris och rot upparbetas och bebyggas, men för hvilka desse frihetsår, eller tiden för befrielse ifrån räntans utgörande, ännu icke tilländagått. Vi kunna lätteligen föreställa oss, hvilka svårigheter innehafvarne af dessa nybyggen hafva att bekämpa uti en öde och ofruktbar mark. Mägta de icke, såsom ofta är fallet, fullgöra vissa årliga, dem ålagda odlings- och byggnadsskyldigheter, som af Kronobetjeningen kontrolleras, så äfventyra de att blifva ifrån nybygget afhyste, såsom en Kronans eller Statens tillhörighet. Det är väl intet skäl uti, att desse arma nybyggare skulle åläggas bevillning för den ödemark, som under sådana vilkor blifvit åt dem afmätt. Något sådant har väl icke heller, i min tanke, varit

Rikets Ständers afsigt vid sistlidne riksdag, då Krononybyggen, som åtnjuta frihetsår, icke äro hvarken kronohemman eller kronolägenheter, utan en sådan Statens egendom, som i sitt närvarande skick icke gifver någon den ringaste afkastning, men deremot fordrar årliga uppoffringar af innehafvaren, för att i en framtid med ränta och bevillning komma Staten till godo. Likväl då, såsom ofvan sagdt är, stridiga meningar härutinnan uppstått, skulle jag anse behöfligt,

att, uti det förslag till Bevillnings-förordning, som Rikets Ständer vid denna riksdag komma att upprätta, bland befriade från bevillning, efter andra artikeln upptagas: *nybyggen, för hvilka frihetsår åtnjutas.*

Om remiss till Höglofliga Bevillnings-Utskottet anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Ol. Pehrsson,
från Gefleborgs län.

N:o 143.

Af **Per Nilsson** från Malmöhus län, *om ändring i författningarne rörande afkortning af kronoutskylder för underåriga barn och för fattigdom.*

Då tillämpningen af de författningar, hvarigenom befrielse från mantalspenningars erläggande medgifvits: 1:o för *underårige barn*, fyra och derutöfver af ett eller flera giften, *a)* åt dem af allmogen, som ega eller bruka hemman, hvilkas värden icke öfverstiga 1,500 R:dr R:mt (Kongl. Förklaringen den 30 Maj innevavande år) och *b)* torpare, gerningsmän, gemenskapens hustrur samt enkor (Kongl. Förordningen den 8 Mars 1770 och Kongl. Förklaringen den 19 Februari 1773) samt 2:o *för fattigdom*, åt inhyseshjon och backstugusittare (Kongl. Kungörelsen den 15 December 1854 och Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse till dess Befallningshafvande i Jönköpings län den 14 Juli 1855) åstadkomma dels stor orättvisa, i så måtto, att de personer, som sålunda blifvit föremål för Statsmakternes omhuldande, ofta befinna sig i ganska goda omständigheter, hvaremot andra skattskyldige personer kunna förefinnas, som äro i den nödställda belägenhet, att de borde från

personella utskylder befrias, utan att nu gällande författningar sådant medgifva, samt dels olika, ofta hvarannan alldeles motsatta verkställighetsåtgärder inom särskilda fögderier, i det att uti ett fögderi endast mantalspenningarne afkortas, hvaremot i ett annat fögderi de ifrågavarande personerne fritagas från alla personella utskylder; så vågar jag vördsammast föreslå upphäfvande af:

1:o Kongl. Förordningen den 8 Mars 1770 och deröfver gifna Kongl. Förklaringar den 19 Februari 1775 och den 30 Maj 1862;

2:o Kongl. Kungörelsen den 15 December 1854 och deröfver gifna Förklaring i Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse till dess Befallningshafvande i Jönköpings län den 14 Juli 1855; och

3:o Anmärkningen 2:dra i formuläret till mantals- och skattskrifningslängd, bifogodt Kongl. Maj:ts nådiga Förordning, angående mantals- och skattskrifningarnes förrättande, den 20 Juli 1861; och får jag derjemte vördsamt hemställa:

det behagade Rikets Ständer besluta, att det må på vederbörande kommuner ankomma att vid mantalsskrifningarne uppgifva och bestämma, hvilka personer som böra berias från erläggande af kronoutskylder, d. v. s. mantalspenningar, personel bevillning, folkskole- och kurhusafgift: a) *för minderårige barn*, 4 eller derutöfver af ett eller flere giften, och b) *för fattigdom*, dock att ingen må enligt momentet a) från kronoutskylder vinna befrielse, som eger fastighet af öfver 3,000 R:dr R:mts taxeringsvärde, eller för inkomst af kapital och arbete erlägger bevillning efter 2 Art.; varande med detta förslag afsedt, såväl att de personer, som tillhöra någon af ofvan omförmälda, till kronoutskyldernes afkortning föranledande kategorier, må erhålla någon kännbar, väl behöflig minskning i skattebördan, samt dels vederbörande redogörare vinna någon lättnad i räkenskapsarbetet.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Per Nilsson,
i Espö.

N:o 144.

Af **Anders Persson** från Örebro län, *om statsanslag för brobyggnad öfver Lilla Hammarsundet i närheten af Askersund.*

Sedan, på sätt härhos i afskrift bilagda protokoll visar, ett bolag bildat sig för byggande af en jernbro öfver det såkallade Lilla Hammarsundet, hvilket för närvarande befares medelst en för lif och egendom högst äfventyrlig färja; så och då denna väg, den enda, som sammanbinder provinsen Östergötland med Nerike och Wermland, är en af de mest trafikerade, hvilken jemväl förenar de båda kanallinierna och står i samband med de till Carlsborgs fästning numera fullbordade väganläggningar; får jag på mina kommittenters vägnar vördsamt hemställa:

att Höglofl. Rikets Ständer täcktes, för brobyggnaden öfver Lilla Hammarsundet i närheten af Askersund, bevilja ett statsanslag till tre fjerdedelar af kostnadsförslaget med Sextiosex tusen R:dr R:mt.

För att vinna gunstbenäget bifall åt denna min vördsamma anhållan tager jag mig friheten upplysa:

Att Distrikt-chefen, Majoren i Väg- och Vattenbyggnads-korpsen hr C. A. Olivecrona redan år 1859 upprättat kostnadsförslag, uppgående till 88,100 R:dr R:mt. — Att Häradsboernes förmåga förut tagits i anspråk för verkställande af en numera fullbordad chaussé och brobyggnad öfver det så kallade Stora Hammarsundet, hvilket är beläget circa $\frac{1}{8}$:dels mil söder om Lilla Hammarsundet och hvarvid Häradsboernes kontanta tillskott utgjort 15,000 R:dr R:mt.

Att den ytterligare kostnad af minst 22,000 R:dr, som skulle drabba de i bolaget intresserade aktie-egare är ett alltför aktningsvärdt offer åt den allmänna företagsamheten för att icke framkalla den ifrågavarande uppoffringen å det allmännas sida. — Att den äskade anslagssumman för ingen del kan anses som bortkastad för Statens räkning, enär förutom den vanliga trafiken på nämnde väg en ytterligare, högst liflig varutransport härigenom skulle uppkomma för Statens vestra stambana från en stor del af de söder om staden Askersund belägna sädesorter, hvars innevånare härigenom bereddes den ginaste och bästa vägen till berörda stambana, som deraf jemväl skulle komma i åtnjutande af icke ringa persontrafik.

Att den nu begagnade methoden att på färja transportera vägfarande öfver detta breda sund under vissa årstider är förenad med den mest ögonskenliga fara för lif

och

och egendom samt understundom i svårare stormväder eller inträffande isdref är alldeles omöjlig, hvadan osäkerheten härutinnan på ett betänkligt sätt försvårar trafiken af gods och resande samt ofta förorsakar flera dygns uppehåll i en företagen resa. Att det för några år sedan inträffade den fasansfulla olyckshändelsen, att 23 menniskolif spilldes samt en mängd kreatur, varor och fordon gingo förlorade vid färjning öfver Stora Hammarsundet, som förut varit på samma sätt trafikeradt som det ifrågavarande Lilla sundet, hvilket jemväl är af beskaffenhet, att dylik olycka äfvenledes derstädes kunde inträffa. Att några tusen Riksdalers uppoffring å Statsverkets sida för detta allmännyttiga företag fullt uppväges af vissheten att derigenom kunna förebygga en likartad olyckshändelse, ty de skilda orternes intressen af på ena sidan sädesproducerande och på andra sidan bergsbruksidkande, oberäknadt den lifliga handelsrörelse som alltmera utvecklar sig i staden Askersund, gör det alldeles otänkbart att trafiken skall kunna hämmas på denna, den enda landväga kommunikationsled mellan dessa vigtiga landsdelar.

Jemte det jag för öfrigt åberopar allt hvad i denna fråga förekommit vid riksdagarne 1847 och 1850, äfvensom alla de skäl, hvilka anfördes vid beviljandet af statsanslag till chaussé, och brobyggnadsarbetet öfver Stora Hammarsundet, tager jag mig friheten anhålla, det Rikets Ständers Höglofl. Stats-Utskott täcktes låta mig hos Utskottet aflemna de kostnadsförslag och ritningar, som för denna angelägna frågas utredning blifvit upprättade. Väl vetande att Höglofliga Rikets Ständer, i en fråga af så allmännyttig beskaffenhet som denna, icke utan de starkaste skäl underkänna denna min billiga framställning, vågar jag hoppas att behöfliga medel numera skola kunna beredas, om icke på annat sätt, genom besparing på en och annan utgift af mindre produktiv beskaffenhet.

Stockholm den 22 November 1862.

Anders Pehrsson,
från Örebro län.

N:o 145.

Motionen ingifven den 22 November, men af motionären återkallad samma dag.

N:o 146.

Af **J. M. Lundahl** från Skaraborgs län, *om skyldighet för Embets- och Tjensteman att, vid resor i och för tjensten, å ort der ångbåts- eller jernvägskommunikation varit för honom tillgänglig, beräkna sin resekostnad derefter.*

Då såväl Staten som den enskilde bekostat så stora summor och nedlagt så mycken omsorg i och för lättnaden af våra kommunikations-anstalter, och dessa företag framskridit så långt, att särdeles under sommartiden, så länge sjöfarten är öppen, finnes utväg att både skyndsamt och beqvämt besöka de flesta orter inom vårt land, utan att behöfva anlita skjutskärran, och då jernvägsanläggningarne hunnit till den utsträckning de hafva, och som medför den fördelen, jemte många andra, att under hela året vara tillgängliga, så anser jag, att tiden nu är inne, att Staten såväl som den enskilde bör komma i åtnjutande af de fördelar, som häraf kunna vinnas. Redan har detta fått sin tillämpning med afseende på åtskilliga transporter för Statens räkning, men med afseende på Embets- och Tjenstemännens resor i tjensten, för hvilka de hafva att beräkna ersättning af Staten, kommuner eller individer, har tillämpning häraf icke skett på resekostnads-beräkningen, ehuru deras resa skett med ångbåt eller jernväg, utan upptages i räkningen såsom verkställd genom gästgifveriskjuts efter den tid och det hästantal, som reglementet bestämmer.

Med anledning häraf får jag vördsamt föreslå att stadgas må:

> den som gör resa, för hvilken han har i lag stadgad rätt att fordra ersättning, skall, der ångbåtslinie eller jernväg är för honom tillgänglig, beräkna sin resekostnad, med afseende på dessa fortskaffningsmedel, för den del af vägen och för den tid, han dem kunnat begagna.

Öfverlemnade åt Utskottet att bestämma den klassifikation, som må anses behöflig, med afseende på Embets- och Tjenstemäns olika samhällsställning, förbehåller jag mig att vid frågans behandling i Utskottet lemna den vidare belysning af föreskriftens nödvändighet, som af omständigheterna kunna föranledas.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

J. M. Lundahl,
från Skaraborgs län.

N:o 147.

Af **August Petersson** från Jönköpings län, *att utskänkning af vin må underkastas samma vilkor och kontroller, som utskänkning af spirituosa.*

Ehuru man ej kan förneka, att de under sednare tider åstadkomna förändringar uti författningarna, angående bränvins tillverkning och försäljning, medfört lyckliga resultat, har dock vinningslystnaden här och der inom landet funnit medel att kringgå författningen, angående oloflig försäljning af spirituosa; så t. ex. afyttras på, snart sagdt, alla gästgifvaregårdar såväl som på andra ställen, der till följd af folksamling kan förmodas afsättning, en likör-blandning, som säljarne benämna vin, deruti dock vinet utgör minsta ingrediensen, utan består denna vara hufvudsakligen af bränvin och andra för helsan skadliga ämnen, i anseende till varans sockerhalt, har denna vid anställd profning ej kunnat visa någon gradstyrka, ehuru den dock är ganska rusgifvande. För att fördyra och således förminska afyttringen af slik dryck, som för helsan måste vara högst skadlig, föreslår jag:

att utskänkning af vin underkastas samma vilkor och kontroller, som utskänkning af spirituosa;

Köpmän böra dock så tillvida bibehållas vid de rättigheter, de för närvarande ega vid vinförsäljning, att minsta qvantiteten, som afyttras, ej får understiga tvänne kannor.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

August Petersson,
från Jönköpings län.

N:o 148.

Af **August Petersson** från Jönköpings län, *om indragning af Regementsskrifvare-tjensterna.*

Af rikets civile tjenstemän tyckes regements-skrifvaren vara öfverflödig och således kunna indragas. Dess hufvudsakliga befattning är att inkassera de löningsräntor, som till militärernes aflöning äro anslagna, uppbära arrenden af utarrenderade militie-boställen, samt de sålunda inkasserade penningarne till vederbörande utbetala; att, med ett ord, egentligen handhafva regementets gemensamma lönefond. Jag har sagt att detta är det hufvudsakligaste, ty de öfriga göromålen, som egentligen tillhöra Regementsskrifvaren, få Mönsterskrifvarne vanligtvis uträtta. Mig tyckes sålunda, att Regementsskrifvare-befattningen borde kunna undvaras, utan att föranleda någon olägenhet; tvärtom.

Jag föreslår alltså:

indragning af Regementsskrifvare-tjensterna och i sammanhang härmed, att den uppbörd, som är desse tjenstemän anförtrodd, verkställes af Kronouppbördsmännen å de vanliga kronouppbördsmötena och i länets ränteri aflemnas, hvarifrån de löntagande, i likhet med rikets öfrige tjenstemän, egde rättighet lyfta sina löner;

Hvad i öfrigt angår Regementsskrifvarens befattning, kan den utan men öfverflyttas på Regements-qvartermästaren och Regements-kommissarien, hvilka sednare ändock innehafva och med lätthet bestrida andra dylika befattningar inom regementet, hvarigenom för desse tjenstemän en tillökning i göromålen visserligen uppkomme, men af så ringa betydenhet, att knappast någon tillökning af deras lön borde kunna ifrågakomma, så vidt ej något särskildt arfvode, uppgående till högst 100 å 150 R:dr för dem hvardera till skrifbiträde skulle kunna erfordras.

Stockholm den 22 November 1862.

August Petersson,
från Jönköpings län.

N:o 149.

Af **Olaus Eriksson** från Göteborgs och Bohus län, *om låneunderstöd för anläggning af en jernvägsbibana från Herrljunga station å vestra stambanan öfver Wenersborg till Uddevalla.*

Från längre tid tillbaka har behofvet af en lättare och billigare kommunikation från Wenersborg, denna ändpunkt för sjön Wenern, äfvensom från angränsande delar af Westergötland och Dalsland till Nordsjön varit kändt och erkändt. Fråga om en kanal emellan Wenersborg och Uddevalla har också mer än en gång varit bragt å bane, då den långa segelleden utför Göta elf, fördyrad genom afgifterna på Trollhätte kanal och fördröjd genom konträra vindar, lemnar mycket att önska, oberäknadt att den vid tilltagande trafik blir otillräcklig, då fartygen redan nu länge få vänta på hvarandra vid passagen genom slussarne.

Då jernvägarne inom Europa kommo i bruk, insåg man äfven här deras företräde och redan långt, innan fråga väcktes om anläggande deraf annorstädes i Sverge, framställdes förslag om anläggande af jernväg emellan Wenersborg och Uddevalla, hvartill plan och ritning redan 1845 uppgjordes. Men då kort derefter tanken uppstod på anläggande af stambanor på Statens bekostnad, måste detta mindre intresse stå tillbaka för det större och allmännare.

Sedan den vestra stambanan numera är fullbordad samt uppmärksamheten måste rigtas på de bibanor, som, tillstötande denna, böra sprida lif och rörelse åt de orter, som icke närmast angränsa stambanan, torde tiden vara inne att åter upptaga nämnde förslag. En bibana från *Borås till Herrljunga* vid vestra stambanan är redan under anläggning, och Chefen för Statens jernvägsbyggnader har vid förordandet af denna bibana uttalat den åsigt, att den bör fortsättas till Wenerns strand, hvarifrån, på sätt redan blifvit antydt, naturen och rörelsens behof anvisar dess vidare fortsättning till Nordsjön. Ett bolag är redan bildadt för utförande af en bibana om fyra fots spårvidd från *Herrljunga öfver Håkantorp och Wenersborg* till Uddevalla, till hvilket företag, beräknadt att kosta 4,860,000 R:dr, berörda tvänne städer förklarat sig vilja bidraga, hvardera med 300,000 R:dr, och enligt hvad af Chefens för Civil-departementets underdåniga yttrande till det Stats-rådsprotokoll, som finnes bilagdt Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverkets tillstånd och behof inhemtas, har Styrelsen för allmänna Väg- och Vattenbyggnader anmält detta företag, såsom det *första* bland dem, som Styrelsen ansett *företrädesvis* vara förtjent af

statsunderstöd, samt fördenskull hemställt, att till detsamma måtte anvisas ett understöd af 3,240,000 R:dr.

Efter all sannolikhet kommer jemväl från Håkantorp en grenbana att anläggas till Lidköping, från hvilken stad jemväl bidrag dertill är att påräkna, och således komme genom denna bana, i förening med Boråsbanan, hvaraf den blefve en fortsättning, en jernväg af fyra fots spårvidd att, skärande stambanan, gå ifrån de fabriksidkande delarne af Elfsborgs län till två vigtiga hamnar vid Wenern, äfvensom till Nordsjön. Den stora vigten af denna kommunikationsled, som öfver Wenern och Arvika jemväl går till Norrige, behöfver jag ej vidare angifva. Den är för en hvar uppenbar. Äfven såsom bidragande till ökad rörelse å vestra stambanan är denna bibana af mycken vigt, då den genomgår de bördigaste och tätast befolkade delarna af Skaraborgs och Elfsborgs län, hvarifrån mycken rörelse på Göteborg är att förvänta. Jag får således vördsamt föreslå:

att ett låneunderstöd af 3,240,000 R:dr måtte på enahanda vilkor som dem, hvilka bestämdes vid beviljandet af lån till Gefle—Dala jernvägsbolag, anslås till anläggning af en bibana från Herrljunga station å vestra stambanan öfver Wenersborg till Uddevalla.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

O. Ericsson,
från Göteborgs och Bohus län.

Häruti instämma:

L. Rasmuson,
från Göteborgs och Bohus län,

Joh. Nilsson,
från Göteborgs och Bohus län.

B. J. Holmlin
från Göteborgs och Bohus län.

C. Dahlgren,
från Elfsborgs län.

Carl Tholson,
från Skaraborgs län.

N:o 150.

Af **Paul Andersson** från Jemtlands län, *om statsanslag för anläggande af jernväg, kanal och "chaussé" emellan Sundsvall och Bräcke.*

Behjertande nyttan och vigten af att bereda bättre kommunikationer åt provinsen Jemtland, som, trots sitt afstängda läge, inom sig eger rika resurser till mångsidig framtida odling, beviljade 1856—1857 års Ständer anslag till åvägabringande af en kommunikationsled utöfver de stora sjöar, som med små afstånd från hvarandra sträcka sig tvärtigenom provinsen från dess vestra gräns emot Norrige till sydöstra gränsen emot Medelpad.

Denna kommunikationsled är också, jemte en af Norska Staten utförd fortsättning deraf ifrån Riksgränsen till Lévanger vid Trondhjemsfjorden, af trafiken redan begagnad. Men hvarken skall Jemtland af det välvilligt lemnade understödet, eller Svenska Staten af de på en förhoppning utlagda medlen hafva all den nytta, som deraf kan och bör beräknas och äskas, så länge ifrågavarande kommunikationslinie med sin ena ändpunkt stannar på ett afstånd af nära 12 mil från Svensk hamn och stapelstad. Tvärtom skall all den samfärdssel, som provinsen behöfver och bör söka med andra orter, fortfarande antingen hållas tryckt eller också tvingas in på den nyöppnade vägen till hamn vid Westerhafvet, så länge alla de varor, som innevånarne kunna behöfva antingen hemta från eller afyttra vid närmaste hamn, som här är Sundsvall, måste med en kostnad af 20 à 25 öre per centner för mil och ibland derutöfver fortskaffas genom forbönder, som dessutom icke alltid stå att anskaffa.

Upplysningsvis torde här böra nämnas, att från Östersund afståndet till Sundsvall utgör 18,70 och till Lévanger 23,66 mil, varande dessutom Norska fjellryggen att å sistnämnda vägsträcka passera med alla de hinder, den åtminstone vissa årstider lägger för trafiken, samt att den årliga varumängd, Jemtland nu anses behöfva från Sundsvall hemta, är kalkulerad till 132,000 centner.

Alla de sakkunnige män, som haft offentligt uppdrag att yttra sig öfver Jemtland och dess naturförhållanden, såsom Öfverste-löjtnanten Levonancker, som år 1856 för den då ifrågasatte linien anställde undersökning, — Agronom Jonsson, som 1846 på Statens bekostnad besökte landet, — Professor A Müller, som år 1859 i flera rigtningar genomreste detsamma — och Major Adelsköld, uti dess den 5 Januari 1860 afgifne utlåtande, hvartill jag sedermera återkommer, vitsorda enstämmigt, att

Jemtland, af naturen bestämdt att blifva hufvudorten för områdens af flera hundra qvadratmils industriela lif, eger ymniga källor till framtida rikedom, för sig sjelft och spridande af välstånd omkring sig. Dess vidd af 433 qvadratmil — vida större än Wermlands, Elfborgs, Götheborgs och Bohus läns sammanlagda områden — dess ofantliga skogar, dess malmförande bergsträckor, dess vidsträckta odlingslägenheter och jordmånens fruktbarhet, som för ett så nordligt läge saknar motstycke, utgöra dessa källor, men tydligt är, att de under det förhållande, som redan nämndt är, antingen icke skola kunna tillgodogöras eller ock tillgodogöras, utan att Sverige deraf drager den fördel, som naturligen detsamma bör tillkomma.

Med klar blick för dessa af mig nu berörda förhållanden antydde också Öfverste-löjtnant Leyonancker redan i förslaget för linien Riksgränsen — Bräcke möjligheten och behofvet af att efter enahanda plan, som ligger till grund för denna, förbättra kommunikationen jemväl från Bräcke till Sundsvall.

Uppfattande frågan ur samma synpunkt hafva ock Sundsvall och andra kommuner i Medelpad vidtagit förberedande åtgärder för en dylik utsträckning af linien. Undersökningar hafva i sådant ändamål af Majoren och Riddaren C. Adelsköld under sommaren 1859 blifvit utförda, och förslag af honom för planens utförande uppgjordt och afgifvet. Utur sistnämnde förslag, hvaraf så väl ett detsamma åtföljande högst förtjenstfullt utlåtande i ämnet jag ödmjukast anhåller, att Höglofliga Stats-Utskottet måtte taga kännedom, må här anföras följande:

att från Bräcke allmänna landsvägen, som är mycket backig, skulle omläggas till vestra ändan af Torpsjön, derifrån genom upprensning af tvänne forssar i Ljunga elf samt af anläggning af en 2,500 fot lång kanal med tvänne slussar, samma vattendrag skulle göras segelbart på en sträcka af $4\frac{1}{2}$ mil för till och med för $4\frac{1}{2}$ fots djupgående båtar ända till östra ändan af Stödesjön, hvarifrån kommunikationsleden skulle sluta med en 87,000 fot lång jernväg för lokomotiv till hafvet vid Sundsvall;

att kostnaden härför är beräknad:

för 2,41 mil jernväg af 4 fots spårvidd för lokomotiv	1,540,000.
„ 2,500 fot lång kanal med 2 slussar och bryggor m. m. . . .	157,975.
„ 128,000 fot ny, 20 fot bred landsväg	148,500.
Summa	1,846,475;

att oaktadt de olägenheter, som måste åtföljа flera omlastningar, ifrågavarande linie otvifvelaktigt skulle komma att för vidsträcktare orter i norra Sverige relativt medföra alla de fördelar, som Göta kanal medfört för medlersta Sverige;

att, då den numera färdiga linien mellan Riksgränsen och Bräcke redan blifvit af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer betraktad såsom en slags Statslinie, för hvars anläggning med vägar och bryggor kostnaden bestridts af allmänna medel, och enskildt bolag endast bekostat sjelfva materielen, såsom ångbåtar, magasiner m. m., för ombesörjande af trafiken efter af Kongl. Maj:t, fastställd taxa, och då den här

föreslagna

föreslagna utsträckningen af kommunikationsleden till Östersjön utgör ett nödvändigt kompletterande af densamma, om den helt och hållet skall uppfylla det afsedda ändamålet, så borde för den del af linien, som sträcker sig emellan Bräcke och Stödesjön, Staten bestrida hela kostnaden, som erfordras för både landsvägen med bryggor och kanalisering, hvaremot ett bolag skulle bekosta anskaffandet af materialier, såsom ångbåtar m. m., i likhet med hvad som egt rum för linien Riksgränsen — Bräcke;

att för den föreslagna jernvägen mellan Stödesjön och Sundsvall åter ett lån å $\frac{2}{3}$:delar af den kalkylerade anläggningskostnaden emot 3 procents ränta och en procents amortering torde böra beviljas det bolag, som kan vilja åtaga sig utförandet af anläggningen, framtida underhållet och besörjandet af trafiken enligt nådigt fastställd taxa;

att äfven i unionelt och militäriskt hänseende denna transitoled mellan Sverige och Norrige, mellan Nordsjön och Östersjön skulle blifva af aldra högsta betydenhet;

att Statens direkta uppofiring på denna jernvägsanläggning sålunda blefve under den tid, amorteringen varade, något öfver 20,000 Riksdaler årligen, om man antager 2 procents förlust på det beviljade låneunderstödet; men den indirekta vinsten deremot utgöres af:

först tillgodogörandet af de betydliga skogstrakter efter Ljungans vattendrag, som i anseende till de kostsamma transporterna under nuvarande förhållanden ej kunna af egarne med fördel begagnas. Enligt uppgift af tillförlitlig person, skulle efter jernvägens fullbordande endast vid Torphammars bruk samt inom Torp och Borgsjö socknar komma att årligen sågas 20 à 25,000 tolfter plankor mera än förut kunnat ske. Dessa 25,000 tolfter plankor, skeppade till utrikes ort, indraga i landet minst 450,000 Riksdaler, och

för det andra de tusental inbesparade mans- och hästdagsverken, hvilka, i stället att förslösas på landsvägen, kunde komma jordbruket och näringarne till godo, samt den förkofran och välmåga, den oberäkneliga mängd industriela och andra anläggningar och företag, som en billig och snabb kommunikation alltid skapar omkring sig.

Men äfven om man helt och hållet lemnade ur sigte alla dessa sistnämnda, först efter hand uppkommande fördelar, och endast tager i beräkning hvad i siffror kan uppskattas, så visar sig en årlig vinst af nära en half million Riksdaler Riksmynt eller en 24-faldig skörd å det utsäde, som Staten sålunda ej låtit falla på hälleberget, utan i Norrlands förunderligt bördiga och mot odlaren tacksamma jordmån.

Sedan detta förslag med dess grundliga motivering blef bekant, utsågs bland de för företaget inom Medelpad intresserade en interims-bestyrelse för bildande af ett bolag, som under namn: "Sundsvall — Bräcke kommunikations Aktie-Bolag"

skulle hafva till ändamål att med de medel, som dels genom aktieteckning, dels genom möjligen erhållande statsbidrag kunde beredas, öfvertaga utförandet af företaget. Upptagande till alla delar Herr Adelskölds förslag, har sagde bestyrelse både utfärdat inbjudning till aktieteckning, som nu fortgår, och till Kongl. Maj:t i sistlidne Juli månad ingått med underdånig anhållan det Kongl. Maj:t ville till Rikets Ständer aflåta nådig Proposition om beviljande, under föreslagne vilkor, af både de anslag och de lånebidrag, som här ofvan nämnda äro. Samtidigt dermed hafva äfven Konungens Befallningshafvande både i Jemtlands och Westernorrlands län med enahanda underdåniga anhållan ingått. På nådig befallning har ock Väg- och Vattenbyggnads-styrelsen i ämnet afgifvit underdånigt yttrande, hvaruti Styrelsen med särskildt tillkännagifvande, att den ansett detta företag vara bland dem, som *företrädesvis äro förtjenta af understöd*, underdånigst tillstyrkt de begärda anslagen.

Kongl. Maj:t har ock uti Dess till Rikets Ständer aflåtna nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof föreslagit, att Rikets Ständer skulle bevilja till ifrågavarande chaussé-anläggning och kanalisering ett belopp af 200,000 Riksdaler såsom anslag utan återbetalningsskyldighet och 53,000 Riksdaler såsom lån, och har äfven Kongl. Maj:t bland dylika arbetsföretag ansett detta i främsta rummet vara förtjent af anslag af allmänna medel.

Tacksamt erkännande detta landsfaderliga omhuldande af företaget, anser jag mig dock berättigad till det antagande att, derest medel funnits att, utan upptagande af statslån, Kongl. Maj:t äfven velat föreslå beviljandet af det för jernväg från östra ändan af Stödesjön till Sundsvall erforderliga statsbidrag. Då likväl sannolikt är att Rikets Ständer äfven vid denna riksdag finna nödigt att för jernvägars fortsatta anläggande i vårt land ytterligare upptaga statslån, vågar jag anse, att frågan om Sundsvall-Stöde jernväg nu förtjenar Rikets Ständers benägna uppmärksamhet. Obilligt bör det icke heller anses, om äfven från denna hittills, låt vara föga odlade, men också föga uppmuntrade trakt nu låter höra sig ett anspråk att af de stora offentliga anslagen till jernvägarne äfven få någon del på sin lott.

I medvetandet af sin oförmåga att kunna konkurrera med de sydliga syskonländerna, som ega förmånen af äldre kultur och större resurser att göra sina intressen gällande, har hela det stora landet norr om Ljunga elf hittills icke ens gjort anspråk på lott och byte vid utskiftande af de fördelar, som otvifvelaktigt beredas landet genom användande af de stora lån, för hvilka dock äfven den bygden i sin mån drager ansvar. Det stolta ryktet om de stora jernvägsarbetenas snabba fortgång i södra Sverige har äfven nått dit upp, och man har der gladt sig deråt afundsfritt och fritt medgifvande, att äldre kulturbygd må ega företräde, men i medvetande af att ega resurser, som med något understöd kunna i en snar framtid göra Norrland ej blott rikt inom sig sjelft, utan äfven nyttigt och vigtigt för det gemensamma kära fosterlandet, börjar man dock nu anse tidpunkten vara inne att för den gemensamma ansvarigheten erhålla en anpart af de gemensamma fördelarne.

Det vore också högeligen att beklaga om en sträcka af 2,41 mil vid östra ändan af den kommunikationsled, som skulle sammanbinda Vesterhafvet och Östersjön, lemnades till framtida fullbordan, isynnerhet som just der mesta rörelsen måste hädanefter såsom hittills koncentrera sig, och der en bättre farled sålunda är i hög grad af behofvet påkallad, hvilket bäst bevisas deraf, att, enligt Herr Adelskölds i meranämnda förslag uppgjorda kalkyl, denna del af den stora linien redan till en början borde ega att räkna en trafik af 1,000,000 centner gods och 15 à 20,000 passagerare om året.

Då jag vågar förmena att det nu anförda bevisar ej blott nyttan för orten utan äfven vigten för fäderneslandet i dess rätt förstådda intresse, samt rättvisan deruti att Staten på ett kraftigt sätt tillgodoser Norrlands utveckling, och då Konung och Ständer redan ansett början till en transitoled i Norra Sverige mellan Öster- och Vesterhafven lika väl som den nu fullbordade jernvägsförbindelsen mellan Stockholm och Göteborg såsom en statslinia, vill jag föreslå:

att Rikets Ständer bevilja såsom statsanslag utan återbetalningsskyldighet till anläggande af

1:o	2,41 mil jernväg af 4 fots spårvidd för lokomotiv	1,540,000.
2:o	2,500 fot lång kanal med 2 slussar m. m. . .	157,975.
3:o	128,500 fot ny 20 fots chaussé	148,500.
	S:ma R:mt R:dr	1,846,475.

Börande således den föreslagna jernvägen blifva en statsbana, hvaremot det under organisation varande bolaget tillförbindes att utan låneunderstöd öfvertaga såväl underhållandet af kanal och chaussé, som besörjandet af trafiken derå med den derför nödiga materielens anskaffande och vidmagthållande.

Stockholm den 22 November 1862.

Paul Andersson,
från Jemtlands län.

Häruti instämmer till alla delar

Pehr Tjernlund
från Medelpad.

N:o 151.

Af **G. Bjerkander** från Skaraborgs län, *om deltagande i vägars och broars byggande och underhåll efter behållna inkomsten för de nu derifrån befriade.*

Allmänna lagens stadgande i 25 kapitlet Byggningabalken att "alla, som å landet hemman ega eller bruka, skola vägar rödja och broar bygga," är en å jorden hvilande börda, som i rättsenligt hänseende kan jemföras med den så kallade skjutsskyldigheten, men är i så måtto orättmätigare, som icke den ringaste afgift erlägges af hela den öfriga del af nationen, som vägarne begagnar. Om under fordna tider, då jordbruket utgjorde nästan det enda yrket i vårt land, en sådan lag kunde försvaras, så borde man dock medgifva, att under de förändrade förhållanden, som nu inträdt, denna lag är alldeles olämplig. Frågan har varit väckt vid flera riksdagar och åtskilliga förslag framställda, dels att få denna börda helt och hållet aflyftad från jorden och pålagd Staten, och dels att få den jemnare fördelad, men hittills utan framgång. Att Staten skulle öfvertaga väghållningen kunde väl i så måtto vara det rätta, som alla då finge bidraga i kostnaden, men då man af erfarenhet vet, att allt hvad Staten skall göra blir dyrt, så torde det väl åtminstone tills vidare vara bäst att afstå från yrkande härpå. Att åter fördela vägunderhållskyldigheten in natura på flera än som nu äro dertill förbundna, nemligen jordinnehafvare, vore också olämpligt, emedan vägdelningar då finge förnyas hvarje år; och det återstår sålunda icke något annat än att de, som nu äro befriade, skulle tillskjuta kontanta bidrag efter någon viss grund, och denna grund borde efter min åsigt vara: behållna inkomsten enligt taxeringslängderna. Härigenom komme alla, som betala bevillning efter 2:dra artikeln, att deltaga i vägars och broars byggande och underhåll i mån af sina tillgångar, och det med rätta, ty ingen lärer kunna påstå att det endast är jordbrukarne, som begagna vägarna, icke en gång att desse begagna dem mer än andra; är det icke tvärtom bruksegare, såg- och qvarnegare, fabrikanter, handlande m. fl. som med sina tunga foror mest nedköra dem? Och är det icke tjenstemännen, som mest å desamma begagna skjuts? Och då så är, böra desse, som nu så länge varit befriade från deras underhåll, icke längre undandraga sig att i någon mån dertill bidraga. Att nu föreslå någon bestämd siffra faller sig svårt i anseende dertill, att resultatet af de nya taxeringslängderna ännu icke till Statskontoret inkommit, men då dessa i början af nästa

år blifva tillgängliga, så öfverlemnar jag åt det Utskott, som kommer att behandla frågan, att på grund af dessa taxeringslängder föreslå:

1:o huru många procent af behållna inkomsten enligt taxering hvar och en, med undantag af jordinnehafvare, bör sammanskjuta till allmänna vägars och broars byggande och underhåll, för att någorlunda motsvara hvad desse sistnämnde för samma ändamål få bekosta, och

2:o sättet för utdelning af de sålunda sammanskjutna medlen till alla dem, som samma underhåll skola bestrida.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

G. Bjerkander,
från Skaraborgs län.

N:o 152.

Af **G. Bjerkander** från Skaraborgs län, *om ändring i stadgandet i 6 kapitlet Byggningabalken, i fråga om vattens ledande.*

Allmänna lagens stadgande i 6 kapitlet Byggningabalken i fråga om vattens ledning öfver andras mark, är icke rätt tydligt och har derföre ofta gifvit anledning till tvister grannar emellan och i sådana fall har det icke varit annan råd än att "söka domaren," som icke gerna kunnat döma i en sådan fråga utan efter syn på stället, hvilket förorsakat de tvistande dryga kostnader. — Det heter nemligen:

"Lägger man dike genom sitt gärde eller äng, och möter annors bys äng, hjordavall, eller annan byamark; ther må then by ej hindra vattnets aflopp. Kan thet ej föras af utan dike, och åsämjer them ej, hvilken dika skall; lägge domaren them emellan, som nyttigt och nödigt pröfvas."

För att åt detta lagrum gifva mera tydlighet, äfvensom för att i möjligaste måtto undvika att "söka domaren" i hvarje fall, föreslår jag följande redaktionsförändring:

Lägger man dike genom sina egor och möter annan bys eller hemmans egor, der må den by eller hemman ej hindra vattnets aflopp. Kan det

ej föras af utan diken och åsämjer dem ej hvilken dika skall eller fordras ersättning för den mark, som till diket åtgår, kalle då hvardera en god man bland sina grannar, hvilka båda tillsammans välje den tredje; desse tre tillsammans hålle syn på stället och förordne eftersom det dike pröfvas för endera eller begge nyttigt vara. Sådant dike hålle han ensam, som det upptaga vill, så länge den andre ej finnes deraf nytta hafva; får denne sedan, genom förändradt bruk af jorden, af detsamma sjelf gagn, varde underhållsskyldigheten för framtiden i samma mån jemkad.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

G. Bjerkander,
från Skaraborgs län.

N:o 153.

Af vice Talmannen **Anders Ericsson**, *om ändring i Kongl. Stadgarne för Carolinska Medico-kirurgiska Institutet af den 26 April 1861, i fråga om nämnda Instituts ställande såsom ett sjelfständigt läroverk i jemnbredd med de Medicinska fakulteterna vid Universiteten.*

Redan från äldre tider hafva vigten och nödvändigheten af medicinsk undervisnings meddelande i hufvudstaden gjort sig gällande. Deraf föranleddes stiftandet af Collegium Medicorum, en fri förening af utexaminerade läkare, till inbördes skydd och till bibringande af såväl theoretisk som praktisk medicinsk bildning åt yngre kolleger och elever. Denna utom-akademiska undervisning kom dock blott tidtals samt mera ofullständigt till utförande. Men i början af detta sekel upptogo Rikets Ständer frågan och sedan dess har denna undervisning af dem och regering på ett kraftigt sätt blifvit understödd.

Med anledning af den förfärliga härjning, sjukdomar gjorde inom Svenska arméen i början af detta århundrade, uttalade Rikets Ständer vid 1809 års riksdag behofvet af en förbättring i den medicinska undervisningen och läkarevården, är-

deles för arméen och flottorne, och redan följande år tillsatte Kongl. Maj:t för utredandet af dessa ämnen en kommitté, i hvilken såsom sakkunnige läkare ingingo dåvarande Præses i Collegium Medicum, Förste Arkiater David Schultzenheim, Förste Lifmedikus Weigel, General-Direktör Hagströmer samt Förste Lifmedikus af Bjerkén. Denna kommitté afgaf den 9 Juli 1810 förslag till inrättandet af ett garnisonssjukhus i hufvudstaden och i samband dermed ett institut för bildande af fältläkare. Kongl. Maj:t beslöt den 3 December 1810 inrättandet af ett sådant institut, hvilket äfven snart derefter kom till stånd, inympadt på den skola, som tillhörde dåvarande Collegium Medicum, en fortsättning af ofvannämnda Collegium Medicorum. Först den 6 December 1815 utfärdade Kongl. Maj:t Reglemente för, såsom det i ingressen heter, "det här i staden inrättade Carolinska Medico-Kirurgiska Institutet, hvars föremål är att undervisa i läkarekonstens *såväl theoretiska som praktiska delar med särdeles afseende på tilldanande af läkare för arméen och flottorne.*"

Institutets sålunda utstakade verksamhet fortgick under 7 år, hvarefter Kongl. Maj:t den 11 December 1822 utfärdade nytt reglemente för detsamma, och yttrade i inledningen till detta reglemente följande: "Som egentliga föremålet med det här i hufvudstaden år 1815 inrättade Carolinska Medico-Kirurgiska Institutet varit, att genom undervisning derstädes uti läkarekonstens såväl theoretiska, som praktiska delar, tilldana skicklige läkare för arméen och flottorne, och ett sådant ändamål numera blifvit uppfyldt, samt då, under inrättningens fortgång, erfarenheten ådagalagt nyttan deraf, att Institutet i förening med härvarande sjukhusinrättningar må erhålla en sådan organisation, *att pålitlige och tillvande praktiske läkare för alla grenar af medicinalverket till Statens tjenst vid samma Institut kunna danas* etc."

Skilnaden emellan dessa tvänne akter, den af 1815 och den af 1822 är ganska tydlig; den förra reglementerade ett Institut med hufvudsakligt ändamål att tilldana skicklige *läkare för arméen och flottorne*, den sednare uttalar detta ändamål uppfyldt och bestämmer derföre åt Institutet en vidsträcktare verksamhet, den att dana *pålitlige och tillvande praktiske läkare för alla grenar af medicinalverket till Statens tjenst.*

Att Institutet äfven var vuxet denna vidsträcktare verksamhet blir tydligt, om man granskar omfattningen af de examina vid Institutet, hvilka 1822 års Kongl. Reglemente bestämmer, dervid man finner, att dessa examina redan då voro vida mera omfattande, än motsvarande examina vid universitetsfakulteterna. Dessa examina voro trenne, hvaraf den första motsvarade den tidens medicine kandidatexamen vid Universiteten, den andra licentiatexamen och den tredje utgjorde en vidsträckt pröfning af läkarens kännedom i praktisk kirurgi och obstetrik samt hans förmåga att för statsbehof använda sina kunskaper. Denna sista examen blef genom Kongl. Brefvet af den 8 Oktober 1828 förändrad så, att vissa ämnen öfverflyttades till andra examen, statspröfningen skulle göras inför Kongl. Sundhets-Kollegium, och såsom föremål för tredje examen qvarstodo blott operativ kirurgi och obstetrik.

Denna förändring skedde emedan universiteternas licentiater, för vinnande af kompetens till vissa läkarebefattningar, måste undergå ifrågavarande examen.

Vid Institutet bestämdes 1822 ett lärareantal af 6 professorer med hvar sin adjunkt, och till dessa hafva sedermera genom Rikets Ständers tid efter annan, på grund af Kongl. Maj:ts framställningar eller enskilde motioner, fattade beslut tillkommit följande lärarebefattningar; nemligen: en lärare i Medicina legalis (1841), en profession i Pediatrik (1845), en profession i Pathologisk anatomi och en adjunkt i Kirurgi (1854), en lärare i Syphililogi (1858), en adjunkt i Pediatrik samt en i Psychiatri (1860), hvarjemte vid samma riksdag beviljades 6,000 R:dr R:mt för iordningställande af Institutets kemiska laboratorium. I samma proportion som lärareantalet ökats, har undervisningen vid Institutet blifvit utsträckt och examensfordringarne höjda samt enligt tidens kraf ändrade, efter medgifvande af Institutets dåvarande öfverstyrelse, Kongl. Sundhets-Kollegium. Institutet har ock tvänne gånger, på anmodan af denna sin öfverstyrelse, nemligen åren 1836 och 1856, afgifvit förslag till nytt reglemente för ordnande af sin verksamhet i öfverensstämmelse med sina ökade resurser och den medicinska bildningens behof, men begge gångerna utan att vinna Regeringens sanktion, oaktadt förslagen alltid strängt hållit sig till gällande författningar och icke berört Universiteternas företrädesrättigheter. Det var vid det förra tillfället, således redan 1836, som *Berzelius* uttalade, icke blott nödvändigheten af en medicinsk akademi i Stockholm, utan förklarade Institutet redan moget att blifva en sjelfständig medicinsk skola.

Utom att ofvannämnda löneanslag till nye lärare vid Institutet utgjort föremål för Rikets Ständers öfverläggningar, hafva under tiden uppstått åtskilliga andra anledningar för Rikets Stånder att uttala sig rörande Carolinska Institutets ställning. Då vid riksdagen 1840 Rikets Ständer beslöto en förhöjning i lönerna för lärarne vid Institutet, så fästade Rikets Ständer vid denna förhöjning "det vilkor, att nämnda Institut" — — — hvilket utöfvat ett väsendtligt inflytande på den medicinska undervisningen inom fäderneslandet — — — i öfverensstämmelse med Kongl. Reglementet af den 11 December 1822, erhåller en sådan organisation, att pålitlige och tillvande praktiske läkare för alla grenar af medicinalverket till Statens tjenst derstädes kunna danas" (Rikets Ständers Skrifvelse af den 23 December 1840).

Den af Rikets Ständer här påpekade och till rättelse åsyftade bristen i organisationen låg ensamt deruti, att de af Institutet examinerade Kirurgie Magistrar saknade en till alla grenar af medicinalverket utsträckt kompetensrätt, till följd hvaraf blott få elever genomgingo *alla examina* vid Institutet.

Vid riksdagen 1847—1848 begärde Rikets Ständer, på grund af enskild motion, hos Kongl. Maj:t, att en kommitté af sakkunnige män måtte blifva nedsatt, med uppdrag att utarbeta förslag till den medicinska undervisningens ordnande, samt att Kongl. Maj:t derefter täcktes vidtaga de åtgärder, hvartill detta förslag kunde föranleda,

föranleda, och hvilka kunde anses för ändamålet tjenlige (underdånig Skrifvelse af den 19 Augusti 1848). Denna underdåniga Skrifvelse föranledde ej till någon åtgärd.

Vid 1856—1858 årens riksdag förekommo flere enskilda motioner angående den medicinska undervisningens förbättring. Med anledning af dessa och med en särdeles utförlig, för Institutet högeligen hedrande motivering, föreslog Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet, "att Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t måtte i underdånighet anhålla om åtgärders vidtagande till beredande af den vid Universitetet i Upsala nuvarande medicinska fakultets förening med Carolinska Medico-kirurgiska Institutet till ett medicinskt undervisningsverk i Stockholm", samt likaledes i underdånighet anhålla, "att intilldess denna föreslagna förening blifvit verkställd, de personer, hvilka vid Institutet genomgått fullständig examen, må på grund af denna förklaras för Medicine och Kirurgie Doktorer med samma rätt till anställning i Statens tjenst, som åtnjutes af de från Universiteternas fakulteter utgångne Medicine Doktorer, hvilka tillika äro Kirurgie Magistrar" (den 26 Juni 1857).

Rikets Ständer, som ansågo det vara af vigt, att en så fullständig läkarebildning som möjligt, måtte kunna åvägabringas, men icke voro i tillfälle att föreslå sättet härför, anhöllo (den 10 December 1857) i underdånighet, "att Kongl. Maj:t måtte täckas, genom en kommitté af sakkunnige män låta uppgöra förslag till den medicinska undervisningens ordnande samt, efter nådig pröfning deraf, vidtaga de åtgärder, som för vinnande af detta ändamål finnas lämpligast."

"I sammanhang härmed och då, enligt hvad Rikets Ständer inhemtat, de läkare, som genomgått lärokursen vid Carolinska Institutet, icke äro tillerkända enahanda kompetens till läkaretjenster, som de, hvilka vid Universiteterna blifva examinerade, få Rikets Ständer, enär den vid bemälda Institut meddelade undervisning måste anses icke allenast motsvarande, utan ock i flera delar fullständigare, än den, som vid Universitetens medicinska fakulteter kan åstadkommas, i underdånighet hemställa, att de läkare, hvilka genomgått alla vid Institutet föreskrifna examina, måtte tillerkännas lika befordringsrätt med dem, som, efter aflagd Medicine-licentiat-examen vid ettdera Universitetet undergått den så kallade operationsexamen och erhållit Kirurgie-magisterdiplom."

Med anledning af denna Rikets Ständers Skrifvelse, nedsatte Kongl. Maj:t den 4 Februari 1859 en kommitté, bestående af en professor från hvartdera af de tre medicinska läroverken, samt två praktiska läkare under ordförande af dåvarande Chefen för Ecklesiastik-departementet.

Denna kommitté af sakkunnige män afgaf den 30 Juni samma år ett underdånigt Betänkande, hvaruti fyra af de kommitterade föreslogo: att med indragande af såväl de vid Universiteterna i Upsala och Lund befintliga medicinska fakulteter, som af Kongl. Medico-Carolinska Institutet, ett enda medicinskt läroverk inrättas i

Stockholm, för hvars behof således alla de vid ofvannämnde undervisningsanstalter befintliga inrättningar och materiella hjelpmedel, såvidt möjligt är, skulle komma att användas.

Jemte detta hufvudförslag och "med afseende på de möjliga svårigheter eller oförutsedda hinder, som kunde komma att verka fördröjande på verkställigheten af detsamma", framställde kommitterade ett *interims-* ingalunda ett "alternativt" förslag, enligt, hvilket kommitterade ansågo medicinska undervisningen, "*så godt sig göra låter*", om ock ofullkomligt, genom att förena de tre befintliga medicinska läroverken till enig och ordnad samverkan "kunna provisoriskt ordnas för tillfället och intilldess kommitterades förutnämnda hufvudförslag, hvilket kommitterade framställt såsom otvifvelaktigt det enda rätta, hvarigenom medicinska undervisningen i vårt land på ett fullt ändamålsenligt sätt kan ordnas", blefve till verkställighet befordradt.

Kongl. Sundhets-kollegium, hördt öfver kommitterades Betänkande, afstyrkte hufvudförslaget samt yttrade, efter en utförlig kritik af interimsförslaget såsom sin öfvertygelse: "att det vore bättre att förkasta hela förslaget och lemna alla de befintliga läroanstalternas organisation och verksamhet hufvudsakligen oförändrad, med bibehållande af den samverkan, som redan dem emellan eger rum genom den, fakulteternas alumner ålagda tjenstgöringsskyldighet vid de med Carolinska Institutet förenade kliniker, på ett lämpligare sätt än hittills bestämma läroverkens inbördes förhållande och rättigheter, samt ordna lärokurser och pröfningar så, att de i möjlig mån må blifva på en gång fullständigare och enklare.

I sådant afseende föreslog derföre Kongl. Sundhets-kollegium i underdånighet följande grunder för den medicinska undervisningens ordande:

"1:o Samtliga nu befintliga undervisningsanstalter för läkare bibehållas vid hufvudsakligen enahanda organisation som hittills, med den tillökning i lärarekrafter, som Kongl. Maj:t, efter sig företeende omständigheter, vid den ena eller andra bland dem pröfvar nödig;"

"2:o Carolinska Institutet, som benämnes "Medicinska fakulteten i Stockholm" ställes under det för båda Universiteten gemensamma Kanslersembetets öfverstyrelse, med nådigt fasthållande af det år 1856 för Institutet föreslagna reglemente i alla de delar, hvilka ej genom här meddelade stadganden ändras eller upphäfvas;"

"3:o Såväl undervisningsämnen som lärokurser och examina bringas, så vidt ske kan, till likstämmighet vid alla undervisningsverken, och lägges kommitterades förslag till studieplan i dessa afseenden till grund, i den mån lärarnes antal vid de olika läroverken det medgifver;"

"4:o Utan föreskrifven Medicio-filosofisk examen vid ettdera universitetet, blifva de för vinnande af legitimation såsom läkare erforderliga kunskapsprof vid alla tre läroverken: Medicine-kandidatexamen, innefattande den theoretiska och licentiat-examen den praktiska delen af lärokursen;"

"5:o Tredje afdelningen af Kirurgie magister-examen indrages och dertill

nu hörande ämnen intagas såväl vid fakulteterna som vid läroverket i Stockholm uti licentiat-examen, till hvilken äfven hörer genomgående af praktiska prof, under ledning af vederbörande professorer vid det läroverk, der examen aflägges;"

"6:o De i Universitets-städerna befintliga sjukvårds-inrättningar likasom allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm, anlitas för tillvägabringande af förberedande klinisk undervisning för Medicine-studiosi, hvilka före admissionen till Medicine kandidat-examen, under bestämd tid böra vid någon af dessa kliniker hafva tjenstgjort;"

"7:o Den i Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse H. K. H. Akademi-kanslern den 22 April 1855 för Medicine kandidater bestämda tjenstgörings-skyldighet vid de särskilda klinikerna i hufvudstaden, blifver oförändrad, med tillägg af skyldigheten, att jemväl deltaga i de vid fakulteten derstädes förekommande rättsmedicinska undersökningar samt bevista psykiatriska kliniken, och skola vederbörande lärare öfvertjenstgöringarne meddela graderade betyg, och ingen till licentiat-examen vid någotdera undervisningsverket admitteras, som icke minst erhållit betyg om godkänd flit och skicklighet;"

"8:o Vid ettdera läroverket aflagd Medicine kandidat-examen må, efter vederbörande fakultets pröfning, antagas såsom gällande för lärokursens afslutande vid annat läroverk, der kandidaten för sådant ändamål sig anmäler;"

"9:o På grund af genomgången godkänd licentiat-examen, eger hvart och ett af de trenne läroverken att, efter aflagd läkareed tilldela dem, som sålunda der blifvit utexaminerade, rättighet till läkarekonstens utöfning i hela dess vidd, och dem för legitimerade läkare förklara;"

"10:o För vinnande af kompetens till publika läkareplatser, bör licentiat, vid hvilketdera undervisningsverket han än sin lärokurs afslutat, inför Medicinal-Styrelsen aflägga det genom Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 8 Oktober 1828 bestämda prof på skicklighet att i den medicinska embetsutöfningen använda och tillämpa sin kännedom i medicina legalis och politia medica;"

"11:o Medicine och Chirurgie Doktorsgrad må vid det undervisningsverk, der lärokursen blifvit afslutad, tilldelas licentiat, sedan han författat och offentligen vid samma läroverk försvarat en af vederbörande fakultet godkänd, om högre lärdom vittnande afhandling i något till läkarevetenskapen hörande ämne;

"Skulle utdelandet af Doktorsgrad betraktas såsom en endast universiteten tillkommande rättighet, härflyter ingen särdeles olägenhet deraf, att de vid fakulteten i Stockholm utexaminerade licentiater vid endera fakulteten i Upsala eller Lund densamma förvärfva, på sätt kommitterade äfven föreslagit;"

"12:o Medicine och Chirurgie Doktorsgrad erfordras endast för att å underdånigt förslag till ordinarie läraretjenst vid någotdera läroverket uppföras;"

Slutligen tillägger Kongl. Sundhets-kollegium: att såsom kommitterades hufvudförslag förutsätter, indraga universitetens medicinska fakulteter, vore ur allmän ve-

tenskaplig synpunkt betraktadt, ett betänkligt steg, och ett för läkarebildningen ännu betänkligare vore det, om, såsom kommitterades s. k. interimsförslag i dess oförändrade skick åsyftar, den enda medicinska läroanstalt i riket, som någonsin kan komma att fullt oberoende af de öfriga uppfylla alla vilkoren för en fullständig medicinsk undervisning, och som redan genom framfarna Konungars nådiga omvårdnad, genom Rikets Ständers frikostiga understöd och genom egen vetenskaplig verksamhet, redan står nära detta mål, söndersplittrades för att bilda en underordnad länk i ett undervisningssystem, till hvars ändamålsenlighet det, till följd af sjelfva systemets felaktiga beskaffenhet, endast ofullkomligt kunde bidraga."

Öfverblickar man nu alla dessa förhandlingar såväl hos Rikets Ständer som inom ofvannämnda kommitté och hos Kongl. Sundhets-kollegium, så finner man tydligen att på intet håll ifrågasättes någon inskränkning af Carolinska Institutets verksamhet, om man undantager kommittéens förslag, hvilket vill upphäfva alla tre läroverken för att låta dem samtlige ingå i ett enda nytt sådant. Tvärtom röjer sig i dessa handlingar, att Statsmagterna konseqvent understödt och utvidgat detta läroverk, samt att den fullkomning det vunnit blifvit på alla håll erkänd. — År 1815 göres Institutet till en anstalt, som har till ändamål att dana läkare för arméen och flottorna. 1822 förklarade Kongl. Maj:t detta ändamål fylldt och organiserar läroverket för danande af läkare för alla grenar af medicinalverket; 1840 bevilja Rikets Ständer förhöjda löner åt lärarne, men med det uttryckliga vilkor, att Institutet må sättas i tillfälle uppfylla den år 1822 åt detsamma gifna bestämmelse; för Institutets utveckling i samma riktning bevilja Rikets Ständer löner till nya lärarebefattningar vid de flesta påföljande riksdagar; 1857 finna slutligen Rikets Ständer att den vid Institutet "meddelade undervisning måste anses icke allenast motsvarande, utan ock i flera delar fullständigare, än den, som vid universitetens medicinska fakulteter kan åstadkommas", och begära på grund deraf full kompetensrätt för Institutets utexaminerade elever; och 1859 gifver Kongl. Sundhets-kollegium, landets högsta medicinska myndighet, ofvan intagna vackra vitsord om Institutets ställning och verksamhet samt föreslår att detsamma måtte blifva ett sjelfständigt läroverk vid sidan af de andra.

En syftning af helt annat slag framträder i regeringens beslut af den 26 April 1861, om den medicinska undervisningens ordnande, på hvilket grunda sig stadgarne för Carolinska Institutet af samma dag. Detta beslut går uti en helt annan rigtning än alla föregående åtgöranden från Statsmagternas sida och afviker, så vidt jag kunnat finna, från alla de förslag till medicinska undervisningens ordnande, hvilka blifvit gjorda.

Före denna Kongl. Förordning var Institutet ett fritt och sjelfständigt läroverk, med rätt till att meddela en fullständig såväl theoretisk som praktisk medicinsk lärokurs och att genom motsvarande examina pröfva lärjungarne. I anseende till inskränkt kompetensrätt genomgingo visserligen ganska få fullständig kurs vid Insti-

tutet, men å andra sidan undervisades vid detta läroverk fakulteternas *alla* lärjungar; åtminstone på något, flere på alla stadier af sin studiebana.

Då den Kongl. Förordningen utgafs hade Institutet, såsom det ännu har, de största resurserna af alla Svenska medicinska läroverk, såväl med afseende på materiel, som ock i lärareantal. Om man jemför de tre läroverkens lärarepersonal vid 1860 års slut så finner man:

Upsala medicinska fakultet.	*Lunds medicinska fakultet.*	*Carolinska Institutet.*
Professor i anatomi, fysiologi och medicinallagfarenhet.	Professor i anatomi.	Professor i anatomi och fysiologi.
Professor i theoretisk och praktisk medicin.	Professor i praktisk medicin.	Professor i medicin.
Professor i kirurgi och obstetrik.	Professor i kirurgi och obstetrik.	Professor i kirurgi.
Professor i allmän pathologi och pathologisk anatomi samt allmän helsovård.	Professor i theoretisk och forensisk medicin.	Professor i obstetrik.
Professor i medicinsk och fysiologisk kemi.	Professor i medicinsk kemi.	Professor i pathologisk anatomi.
Lärare i psychiatri.		Professor i kemi och farmaci.
		Professor i materia medica och medicinsk naturalhistoria.
		Professor i pediatrik.
		Lärare i rätts och statsmedicin.
		Lärare i syfililogi.
		Lärare i psychiatri.
Adjunkt i anatomi.	Adjunkt i anatomi.	Adjunkt i anatomi och fysiologi.
Adjunkt i theoretisk och praktisk medicin.	Adjunkt i theoretisk och praktisk medicin.	Adjunkt i medicin.
Adjunkt i medicinsk naturalhistoria och kemi.		Adjunkt i kemi och farmaci.
Adjunkt i kirurgi och obstetrik.		Adjunkt i materia medica och medicinsk naturalihstoria.

Upsala medicinska fakultet.	*Lunds medicinska fakultet.*	*Carolinska Institutet.*
		Adjunkt i kirurgi
		Adjunkt i obstetrik.
		Adjunkt i pediatrik.

således:

i Upsala 10, i Lund 7, och vid Carolinska Institutet 18

lärare; hvarjemte Bibliothekarien vid Institutet föreläser medicinens historia, enligt Rikets Ständers bestämmelse år 1857.

Institutet saknade således jemförelsevis intet, som för meddelande af fullständig medicinsk undervisning var nödvändigt och i förhållande dertill kunde dess examina blifva omfattande och betryggande. Det fanns blott en omständighet, som afhöll mängden af medicine-studiosi att begagna så rika tillfällen till undervisning, den nemligen, att hvar och en som utgick från detta läroverk fann sin kompetensrätt mera inskränkt, än deras, som utgingo från fakulteterna.

Huru tillgodogjordes nu dessa tillgångar för den medicinska undervisningen vid reorganisationen år 1861?

Enligt denna borttages tredje examen från Institutet, en examen, till hvilken Institutet meddelat nästan hela undervisningen och genom hvilken, med föregående klinisk tjenstgöring eller licentiatexamen, Institutet kom i tillfälle att bedöma vederbörandes praktiska skicklighet, åtminstone i ett par ämnen. Der betåges Institutet rätt att bestämma utsträckningen och formen för licentiat-examen — den enda examen, som, enligt 1861 års Kongl. Stadgar, får vid Institutet aflaggas — ty hvad som är föreskrifvet för denna examen vid Universitetens fakulteter gäller (enligt nämnde Kongl. Stadgar) äfven för den vid Institutet, utan afseende derpå, att det sednare kan verkställa en fullständigare examen än de förra, till följd hvaraf och då Universiteternas fakulteter äro de bestämmande, denna examen, den vigtigaste för läkaren såsom praktikus och embetsman, icke kan blifva så fullständig och betryggande för det allmänna som den vid Institutet med dess större lärarekrafter kunde åstadkommas.

Men den mest skadliga åtgärden är stadgandet, att Medicine Kandidatexamen endast får aflaggas vid Universiteternas medicinska fakulteter, och det är åtminstone för mig omöjligt att härför finna något giltigt skäl.

Det är en stympning af Institutet, det är en söndersplittring af läroverket, för hvilken Kongl. Sundhets-kollegium så tydligen och så varmt varnar. — Derigenom blifva sex af dess lärare (3 professorer och 3 adjunkter) om icke försatta i overksamhet, åtminstone i icke ringa mån hindrade, att, genom sin verksamhet gagna samhället, såsom de böra och kunna; och de rika resurser, hvilka stå dem till buds, förblifva till större delen utan användning. Ifrån ett nära fullständigt medicinskt läroverk, det *fullständigaste i norden*, har Institutet blifvit i afseende på sin

verksamhet reduceradt till ett *halft* och detta, såsom allmänneligen kändt är, icke till följd af någon försummelse å detta läroverks sida, hvilket högeligen lofordas af Konung, Rikets Ständer och Kongl. Sundhets-Kollegium. Denna stympning kan icke heller föranledas af bristande lärareantal, ty detta antal är äfven för undervisningen, specielt till Medicine Kandidatexamen, större än vid fakulteterna. Någon vinst för fakulteterna kan icke ligga deruti, ty lärarne vid dessa måste genom denna examens uteslutande förläggande till fakulteterne få ökadt arbete och ökadt ansvar i motsats till Institutets ofvannämnde lärare, hvilka få sin verksamhet inskränkt. Någon vinst för medicinska undervisningen erhålles icke heller, tvärtom vållas deraf en positiv skada, ty ju mera ämnena hopas på få händer, desto ofullständigare måste undervisningen blifva i hvartdera ämnet.

Vid granskning af denna åtgärd framgår således ganska tydligt, att densamma långt ifrån att medföra något godt för undervisning, lärjungar eller lärare, tvärtom måste inverka hämmande på den medicinska undervisningen inom landet då densamma beröfvar det fullständigaste medicinska läroverk, vi ega, möjligheten att, såsom det eljest kunnat, gagna det allmänna med samtlige sina af staten aflönade lärare. En sådan åtgärd som den af Regeringen vidtagna har icke heller blifvit af någon enda auktoritet föreslagen, såsom ofvan blifvit anmärkt, och står i strid med Rikets Ständers förut uttalade åsigter om Carolinska Institutets verksamhet och bestämmelse.

Hvad Regeringen i Brefvet till Kongl. Sundhets-Kollegium af den 26 April 1861 yttrar om "de tre nuvarande medicinska läroverkens förening till enig och ordnad samverkan," synes mig icke heller genom Kongl. beslutet af samma dag, hafva blifvit verkliggjordt, ty någon bättre samverkan kan det väl icke kallas, att medicine kandidat-examen blott får aflägga vid universiteterna och licentiat-examen aflägga vid hvart och ett läroverk, oberoende af det andra. Det enda samhandet ligger deruti, att Institutet vid sina kliniker undervisar alla till licentiat-examen, men detta "samband" har existerat de jure sedan Institutets uppkomst, de facto sedan 1840.

Det är förnämligast med anledning af den, som mig synes, i hög grad skadliga åtgärd, att första examen, den theoretiska, motsvarande medicine kandidat-examen — blifvit från Institutet borttagen, som jag gjort denna framställning och det är hufvudsakligen deruti, som jag ville uppmana Rikets Ständer att söka skaffa rättelse.

Man torde kanske anmärka, att Institutet, i stället för denna förlust, gjort en vinst deruti, att de af detsamma examinerade licentiater få samma rättigheter, som fakulteternas. Vinsten är i så fall ganska dyrköpt, då den endast erhållits genom läroverkets stympande, hvaremot den synes hafva bort vara en enkel gärd af rättvisa — en rättvisa, som Rikets Ständer redan längesedan både framhållit och påyrkat. Denna vinst är dessutom ganska problematisk, ty dels är det en gammal

erfarenhet, att vid det läroverk, man börjat sina examina, der fortsätter och afslutar man dem i de aldra flesta fall, och *alla* läkare skola numera aflägga sin första medicinska examen vid fakulteterna, dels torde licentiatpröfningen vid Institutet med dess större lärareantal blifva fullständigare och derigenom svårare, än vid fakulteterna, hvilket möjligen blir en anledning för lärjungar, att icke vid förstnämnde läroverk aflägga denna examen. Sedan den Kongl. Stadgan trädde i verket har också *ingen* vid Institutet aflagt licentiat-examen. Dessutom vinnes Doktorsgraden ensamt vid universiteten, och den måste naturligen vinnas lättare af der redan kände och examinerade personer.

Möjligen skulle man kunna vilja invända, att det ännu är för tidigt att bedöma verkan af den theoretiska examens borttagande från Institutet. Det är fullkomligen sannt att verkan icke kan visa sig *fullständigt* förr än efter en längre tid, men att verksamheten för flere af Institutets lärare redan börjat inskränkas, att således verkan *börjat* visa sig är kändt. Man behöfver icke afvakta slutet, den för dessa lärare af Kongl. Maj:t på sätt och vis „legaliserade passiviteten." Härom är dock ej den egentliga frågan, utan denna gäller: finnes något giltigt skäl att från Carolinska Institutet, det, såsom ofvan är visadt, fullständigaste medicinska läroverket i riket, borttaga den detsamma sedan år 1815 tillerkända första examen. Denna fråga, tror jag, kan endast besvaras med *nej*, och det är derföre jag, på förut anförde grunder — nemligen att Institutet sedan år 1815 egt denna examen, att Rikets Ständer och förut äfven Regeringen alltjemt velat bibehålla Institutet vid dess egenskap af fullständigt läroverk, att det fortfarande eger i högre mått, än medicinska fakulteterna, de materiella resurser och de lärarekrafter, som för undervisning och pröfning till den theoretiska examen erfordras, samt att dennas borttagande från Institutet skadar den medicinska undervisningen i allmänhet — härmed vördsamt får föreslå:

att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdåninghet anhålla, *att Kongl. Maj:t med upphäfvande och ändrande af hvad i Kongl. Stadgarne för Carolinska Medico Kirurgiska Institutet af den 26 April 1861 kan finnas deremot stridande, ville åt nämnda Institut medgifva rättigheten att, i likhet med Universiteternas medicinska fakulteter, anställa theoretisk medicinsk eller medicine kandidat-examen och sålunda i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kongl. Sundhets-kollegii ofvan citerade förslag, ånyo ställa Carolinska Institutet såsom ett sjelfständigt läroverk i jemnbredd med de medicinska fakulteterna vid Universiteten.*

Om remiss till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

A. Ericsson,
v. talman.

N:o 154

N:o 154.

Af **J. G. Wasmuth** från Stockholms län, *om ändring i 1723 års adliga privilegier i fråga om skyldighet för frälsehemman att lika med Krono och kronoskattehemman deltaga i håll- och Kronoskjuts.*

Att skattejorden ända från längre tid tillbaka fått bära den tyngsta bördan nästan af allt hvad beskattning benämnes, det lärer knappast någon kunna bestrida, och så är äfven förhållandet med håll- och kronoskjuts-skyldigheten; ty 1723 års adliga privilegier bibehållas ännu oförändrade deruti, att vid hvarjehanda extra onera skall frälse ej betungas mera än till hälften mot Krono, utom i krigstid vid högsta nödvändighet. Kan väl detsamma anses annat än i högsta grad orättvist? De orter inom Sverige, som icke hafva och ej heller någonsin få att påräkna någon lättnad uti skjutsningsbestyret genom jernvägars anläggande, få således vidkännas dessa onera, och det till följd af de högst orättvisa fördelar, adliga gunstlingar för 150 år sedan och till och med derutöfver vetat förskaffa sig hos de regerande Konungarne. Men den tid har långt för detta bort vara inne, då man i någon mån sökt komma inom rättvisans område, och undanrödja forntidens orättvisor, hvilket väl äfven efter hvarje sundt omdöme är af behofvet påkalladt; och får jag i följd häraf anhålla:

att med undanrödjande af här ofvan åberopade adlige privilegier en författning utfärdas, som ålägger frälse till lika deltagande med Krono- och Kronoskatte efter lika hemmantal uti håll- och kronoskjuts-skyldigheten.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Johan Gustaf Wasmuth,
från Stockholms län.

N:o 155.

Af **J. G. Wasmuth** från Stockholms län, *om förändring i Kongl. Förordningen den 29 November 1723, rörande försäljning på utmätningsauktion af fast egendom å landet.*

Kongl. Förordningen af den 29 November 1723 stadgar, att fast egendom, hvilken å Utmätnings-aktion försäljes skall försäljas genom upp- och afslag, såvida icke alla de, hvilkas rätt är i fråga, öfverenskomma att försälja den endast genom uppslag. Om således blott en enda fordringsegare genom egennyttiga beräkningar yrkar, att den skall försäljas genom upp- och afslag, kan detsamma icke förhindras. Att en försäljning genom upp- och afslag ofta nog tillskyndar gäldenären förlust, bör icke vara något tvifvel underkastadt. Detta är i synnerhet fallet hos den enfaldiga allmogen å landet, hvilken vid auktionstillfället icke så hastigt kan sammanräkna upp- och afslaget, då någon, sedan uppslagssumman är bestämd, med hastigare hopsummering ropar *"mitt"*, och så medelst bjuder under flere andra köpare, hvilka kanhända bestämt sig för en vida högre köpesumma än den sålunda fastställda. Jag får derföre hos Rikets nu församlade Ständer föreslå den förändring i åberopade nådiga förordning:

"försäljning af fast egendom å landet på utmätnings-auktion skall ske endast genom uppslag."

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Johan Gustaf Wasmuth,
från Stockholms län,

N:o 156.

Af **J. G. Wasmuth** från Stockholms län, *om indragning af Sjötullen vid Blockhusudden samt den der anstälde tullinspektoren Ekbohrns uppförande på pensionsstat.*

Redan vid 1850 års riksdag väcktes af mig en motion om indragning af de vid segellederne till Stockholm belägne 2:ne sjötullar, nemligen vid Långholmen och Blockhusudden. Jag framställde då uti nämnda motion icke allenast obehöfligheten af desamma, utan äfven de stora olägenheter, som förorsakas de personer, hvilka äro nödsakade att färdas dessa vägar med sina såväl mindre som större båtar ända till dem som lasta omkring 50 famnar ved, hvarföre i forntiden der erlades den så kallade hamnafgiften, men hvilken numera uppbäres af en vid hvarje hamn i Stockholm stationerad hamnfogde. — Redan för 8 à 9 år sedan blef Långholmstullen, hvilken ansågs såsom obehöflig, indragen, men tullen vid Blockhusudden bibehålles ännu, men icke såsom uppbördsställe utan såsom visitationsplats för den der förlagda tullbetjeningen, vid hvilken visitation så tillgår, att de mindre båtarne, efter ett flygtigt påseende, få aflägsna sig, och å de större infinna sig vaktmästarne samt, efter att hafva emottagit antingen en liten handtryckning eller ock förplägning, tillsäga skepparen att afsegla. Detta låter ofta nog icke verkställa sig, emedan storm och mörker hindra honom derifrån för den dagen, då, om han hade fått fortsätta resan förbi tullen, han inom en kort stund hade varit i Stockholm. Med denna landtagning, hvarigenom icke sällan olyckor i mörkret inträffa, blifver nu icke annat vunnet än den lätta visitation, hvilken ändock alltid skall ske vid framkomsten till Stockholm.

Då jag nu här ofvan anfört obehöfligheten af tullen vid Blockhusudden, äfvensom de olägenheter landtagningen derstädes medförer för den trafikerande allmogen, anser jag mig äfven böra nämna den besparing, som tillskyndas Staten genom indragningen af densamma, nemligen:

1:o Vid denna tull äro anställde en tullinspektor, en uppsyningsman samt 4 à 6 vaktmästare under sommaren och den tid af året som sjöfarten är som lifligast, men ett mindre antal om vintern. Till hvad belopp dessas aflöning kan uppgå är svårt för mig att bestämma.

2:o Vid nämnde tull äro 2:ne stenhus, utom andra byggnader, hvilka lära vara Statens tillhörigheter och som vid indragningen af nämnde tull vore öfverflö-

diga, hvarföre med afseende på dessas vackra läge många köpare skulle täfla om desamma.

Men sedan jag nu uppgifvit de fördelar, som skulle beredas såväl de trafikerande som Staten, genom indragning af denna tull, får jag såsom önskningsmål anhålla:

att den vid nämnde tull nu anställde Inspektoren, Magister Ekbohrn, hvilken är till åren kommen, och äfven är beröfvad hörselförmågan, kunde för sin återstående lifstid bibehållas vid sin lön samt öfriga förmåner, hvilka han såsom tullinspektor innehar.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Joh. Gust. Wasmuth,
från Stockholms län.

Uti ofvanstående motion instämma:

J. O. Sundgren och *M. Pehrsson,*
från Stockholms län.

N:o 157.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om ändring i 2 kap. 4 § af Kongl. Förordningen den 19 December 1827 om hemmansklyfning och jordafsöndring, i fråga om sättet för bestämmandet af den afgäld, som bör erläggas af afsöndrad lägenhet.*

Uti 2 kap. 4 § af Kongl Förordningen af den 19 December 1827 om jordafsöndring m. m. bjudes att afhandlingen, hvarigenom jord från hemman söndrad blifvit, skall till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ingifvas, som den öfverenskomna afgälden pröfve, och, der den tillräcklig befinnes, fastställe. Enligt den princip Kongl. Kammar-Kollegium i besvärsväg stadgat och som äfven af Länsstyrelsen tillämpad blifvit, varda afhandlingar af förenämnda beskaffenhet af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande remitterade till Kronofogde, Häradsskrifvare och någon Landtmätare, att med biträde af 2:ne nämndemän och i närvaro af stamhemmanets egare och den afsöndrade jor-

dens innehafvare på stället uträkna och föreslå den jordskyld, som årligen bör till stamhemmanet utgå.

För denna uträkning är det af nöden att få upplyst, hvilka och huru beskaffade de egor äro, som tillhöra såväl stamegendomen, som den afsöndrade lägenheten. Häraf har uppkommit det förhållande, att egoväldet till ett större säteri med flera tusen tunnland skolat uppmätas och taxeras, för att kunna jemföra utskylden, som belöper sig på detsamma och på den derifrån afsöndrade lägenheten. Följden har naturligtvis blifvit den, att man måst afstå från begäran om pröfning af öfverenskommen jordskyld. I andra fall, då förrättningsmännen äro boende på många mils afstånd från lägenheten, blifva kostnaderne för förrättningen äfven så höga, att de öfverstiga flera hundra års jordskyld, t. ex. då förrättningskostnaderna uppgått till 100 R:dr samt jordskylden till lösen efter markegångstaxan för en kappe korn. Detta har äfven gjort att de flesta lägenhetsinnehafvare uraktlåtit begära pröfning af jordskylden. Då nu denna försummelse medför en synnerlig oreda vid mantalsskrifning och taxeringsmöten, får jag uti ofvan åberopade lagrum yrka det tillägg:

att der Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke kan fastställa den jordskyld, som afsöndrad lägenhet skall betala till stamhemmanet, bör det vara kommunalnämnden i den församling, der den afsöndrade lägenheten är belägen, som bör föreslå hvad jordskyld, som skall betalas till stamhemmanet.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukeligen.

Stockholm den 22 November 1862.

Nils Olsson,
från Malmöhus län.

N:o 158.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om indragning till Statsverket, efter nuvarande innehafvares afgång, af alla militieboställen samt anvisande i stället af kontant ersättning åt militärtjenstemän.*

Vid de tvänne sistlidne riksdagarne väcktes af undertecknad motion, om att alla militärboställen i riket borde vid innehafvarnes afgång indragas och för Statens

räkning bortarrenderas. Jag anser verkställandet af denna åtgärd så mycket mera behöfligt, som herrar militärtjenstemän understundom, såsom t. ex. vid inträffande krig eller andra tillfälligheter, äro förhindrade att sjelfve tillse och, som sig bör, vårda sin boställsjord. Jemte de af mig, för giltigheten af en dylik åtgärd, vid dessa tillfällen anförda grunder, vill jag här i korthet nämna följande:

1:o Arrendera de flesta militärtjenstemän bort sina boställen på tjenstetid. Men då denna är helt och hållet obestämd, och varierar från och med två à tre till och med tio år och derutöfver, och då hvarje boställsinnehafvares afgång vanligtvis har tillträdet af en ny arrendator till följd, så inträder härigenom det förhållande, att boställsjorden icke häfdas och skötes med vederbörlig omsorg, eller så, som den skulle vårdas, om arrendetiden vore bestämd och arrendatorn tryggad i sin besittning på t. ex. tjugo år;

2:o Äro boställena så olika, att t. ex. det ena ryttmästare-bostället ger innehafvaren en inkomst af 6,000, det andra 3 à 4,000, det ena Fahnjunkare-bostället ger 3,000, ett annat 2,000, somliga 1,000 R:dr och derunder i årlig inkomst. Samma missförhållande eger rum äfven med de boställen, som äro indelade på infanteriet. Då man för att vara rättvis måste antaga såsom grundsats, att alla tjenstemän af lika grad böra vara lika aflönade, att, som ordspråket säger, de, som göra samma bön, äfven böra hafva lika lön, så skulle, genom en så beskaffad indragning, det riksgagneliga resultat erhållas, att

a) hvarje militärtjensteman af samma grad erhölle lika lön utaf de för boställs-arrendena inflytande medel;

b) genom boställenas bortarrenderande på bestämd tid, (t. ex. 20 år), blefve arrendatorn tryggad i sin besittning, hvadan han ock derför kunde betala ett vida högre arrende, än som nu är fallet, då tiden för arrendet är obestämd och beror af nuvarande innehafvarens afgång, hvilket högre arrende äfven bör inbringa Statskassan en betydande vinst och vida öfverstiga, hvad tarfvas för en jemnare fördelning af lönerna; och

c) genom den bestämda arrendetiden och arrendatorns tryggade besittning kunde den sednare använda större kapital och mera arbete på boställsjordens skötsel, m. m., hvadan denna skulle gifva sin odlare en betydligt högre afkastning och göra honom ekonomiskt oberoende och välbergad, hvilket är en vinst icke allenast för den enskilde, utan äfven för samhället.

Om de herrar Utskotts-ledamöter, som komma att behandla denna motion, vilja taga densamma i noggrannt öfvervägande, så skola de finna, att det förslag jag framställt ingalunda leder till någon mannamån, utan fastmera till en jemnare och rättvisare fördelning af lönerna, jemte den vinst, som tillskyndas Staten genom boställsjordens bättre skötsel och häraf följande högre afkastning, hvilken på samma gång som den gör befolkningen välbergad och lycklig, är att anse som en ren vinst för det allmänna.

På dessa enkla men sanningsenliga grunder anhåller jag:

att alla militär-boställen, efter nuvarande innehafvares afgång, måtte indragas till Staten och desamma på offentlig auktion och på en tid af 20 år till den högstbjudande bortarrenderas, äfvensom att i deras ställe lämplig penningelön till militärtjenstemännen anslås.

Om denna motions remitterande till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Nils Olsson,
från Malmöhus län.

N:o 159.

Af **Johan Erickzon** från Jönköpings län, *om statsanslag och lån till sänkning af Soljen, m. fl. sjöar inom Södra Wedbo härad, samt förhöjning i det af Kongl. Maj:t nu äskade anslag till odlingsföretag inom riket.*

Erkännande den sanning att jordbruket utgör rikets säkraste modernäring, hafva Konung och Ständer i sednare tider, med särdeles omtanka, på flera olika sätt sökt befrämja dess utveckling, och sålunda mången gång satt mindre förmögne orter i tillfälle att, till egen och hela landets nytta, verkställa odlingsföretag och förbättringar, de der utan Statens mellankomst icke skulle kunnat åstadkommas.

Icke minst vigtiga i detta afseende äro de penningebidrag, Staten lemnat för sänkning och aftappning af sjöar och mossar, hvilka bidrag, enligt hvad Rikets Ständer nogsamt känna, redan lemnat goda frukter.

Af dylika odlingsföretag återstår ännu på många orter mycket att utföra. Ett sådant företag, — af stort behof påkalladt och som skulle till odlingsbar mark, genom aftappning af vatten, uppbringa minst 2,500 tunnland, hvilka nu innehålla endast sanka och ofruktbara kärr och mossar, oberäknad den landvinning, som genom sjöarnas aftappning komma att vinnas; — är sänkning och aftappning af sjöarna Soljen, Ass-sjön, Hafvavikssjön samt Ingarp och Kopparps-sjöarna, med flere i närheten af desse sjöar befintlige vatten, belägne inom Södra Wedbo Härad af Jönköpings län, hvarför kostnadsförslag af Herr Öfverste Lieutenanten vid Väg- och Vat-

tenbyggnadskåren, F. W. Leijonankar redan den 13 Januari 1857 blef upprättadt. — Om detta synnerligt nödvändiga sänkningsföretag, yttrar förbemälde Herr Öfverste-Lieutenant i undersöknings och kostnadsförslags-protokollet, att det utgör ett af de betydligare af detta slag i landet, och skulle gifva en särdeles myckenhet af odlingsbar jord, utom fördelarna deraf att en vidsträckt trakt befriades från sumpiga kärr och mader.

Alla handlingar och kostnadsförslag, som röra denna sjösänkning, finnas att tillgå hos Styrelsen öfver Rikets Väg och Vattenbyggnadskorps.

Det är på grund af hvad jag nu anfört, som jag vördsamt anhåller:

att Rikets nu församlade Höglofliga Ständer täcktes till detta företag bevilja 65,917 R:dr 50 öre R:mt, med en del såsom lån på vanliga betalningsvilkor samt någon del deraf såsom Statsbidrag utan återbetalningsskyldighet, äfvensom att Rikets Ständer ville, till befrämjande af aftappning af sanka trakter och sjöar, för beredande af nyttiga och behöfliga odlingsföretag inom Riket, utöfver hvad Kongl. Maj:t i nåder föreslagit, ytterligare anslå under nästa statsreglering minst 50,000 R:dr R:mt per år.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

J. Erickzon,
från Jönköpings län.

N:o 160.

Af **Ola Lasson** från Christianstads län, *om ändring i 2 Kap. 1 § Rättegångs-Balken och Kongl. Brefvet den 13 Januari 1757, i fråga om tiden för lagtima tings hållande inom Svea och Göta riken.*

Att en säker och skyndsam lagskipning utgör ett oeftergifligt vilkor för samhällsmedlemmarnes trefnad och lugn torde icke gerna kunna förnekas af dem, som behöft anlita lagen om hjelp för att få sina rättigheter erkända. Tyvärr måste dock hvar och en medgifva att någon skyndsam lagskipning här i landet icke finnes eller ens kan finnas, så länge det otjenliga förhållande eger rum att häradshöfdingarne äro

äro skyldige att endast hålla tre, två eller ett ting om året, allt efter som för hvarje landsort är stadgadt. Sådant var dock ej förhållandet i äldre tider, ty då borde, enligt så väl landskapslagarnes som landslagens föreskrifter, under de bestämda trenne lagtima tingstiderna tingen hållas på den rätta tingsstaden hvar sjunde dag eller en gång i veckan. I detta afseende kan man säga att våra förfäder voro vida bättre lottade än vi, alldenstund en krånglig vederpart då icke kunde utdraga en rättegång i åratal, hvilket nu för tiden synes höra till ordningen för dagen. Visserligen är det sannt, att det omförmälda tingtandet en gång i veckan nu mera icke är lämpligt, sedan rättegångarnes antal så betydligt förökat sig, till följd af folkmängdens tillvext och ett i sammanhang dermed stående utbildadt rättstillstånd, men detta utesluter dock icke möjligheten att vidtaga någon lämplig åtgärd till inskränkande af den långsamhet i lagskipningen, som nu så allmänt öfverklagas, äfven om en sådan förändring skulle medföra någon pekunier uppoffring å Statens sida. Emellertid och då jag icke kan afgöra, huruvida ej lokala förhållanden lägga ganska svåra hinder i vägen för en genomgående reform i detta afseende, så vidt den samma angår det glest befolkade Norrland, särdeles Lappmarkssocknarne, får jag i betraktande häraf vördsamt föreslå:

att i Svea och Göta riken lagtima häradsting skola hållas en gång i hvarje månad under de i 2 Kap. 1 § Rättegångs-Balken och Kongl. Brefvet den 13 Januari 1757 bestämda tingsterminer.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Ola Lasson,
från Christianstads län.

N:o 161.

Af **Ola Lasson** från Christianstads län, *om ändring i 12 Kap. 3 § Rättegångs-Balken, i fråga om påföljden för svarande part, som förfallolöst uteblifver från Rätten.*

Uti 12 Kapitlet 3 § Rättegångs-Balken har väl blifvit föreskrifvet, att om käranden inställer sig å föresatt dag hos den Rätt, dit saken är instämd, men sva-

randen ej och låter ej laga förfall framte, så skall Rätten, sedan käranden visat att svaranden blifvit lagligen stämd, döma i saken efter ty som sanning deri utletas kan. Men detta stadgande anser jag vara så tillvida mindre lämpligt, som derigenom någon ovilkorlig skyldighet att genast meddela utslag icke åläggas domaren. En följd deraf har ock blifvit, att, med undantag af skuldfordringsmål, hvaröfver genast plägar dömas, en svarande part, som har nog rättskänsla för att icke kunna, mot bättre vetande, neka käromålet, vanligtvis uteblir i afsigt att uppehålla saken och hindra käranden att komma i lagligt åtnjutande af dess rätt, helst ett sådant utebliſvande för svaranden medför endast fyra dalers böter. Domaren måste då, om käranden det äskar, uppskjuta saken, å landet, till nästa ting, som kanske icke infaller förr än efter 4, 6 eller 12 månaders förlopp.

Allt efter tingens antal om året, och ofta uteblir svaranden äfven då, emedan han finner det vara för sig vida mer fördelaktigt att erlägga vitet och kunna draga ut med sakens afgörande, än att få dom deri. På detta sätt kan, enligt hvad erfarenheten vid handen gifver, en svarande part medelst sin tredska få saken i åratal uppskjuten och sålunda tillfoga sin vederpart ett verkligt lidande. Men då en så beskaffad rättsprincip icke öfverensstämmer med en säker och väl ordnad lagskipnings fordringar, får jag fördenskull vördsamt föreslå:

att en förfallolöst uteblifven svarande part skall, i likhet med hvad i andra länders nyare lagstiftning blifvit stadgadt, anses hafva medgifvet kärandens påstående, eller ock, i händelse detta förslag icke kan vinna bifall, domaren ovilkorligen åläggas att alltid genast döma i saken, såvida ej käranden uttryckligen begär uppskof deri.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Ola Lasson,
från Christianstads län.

N:o 162.

Af **J. O. Sundgren** från Stockholms län, *om upphäfvande af 2 § i 4 Artikeln Kongl. Stadgan den 13 April 1808, angående jagt och djurfång samt förhöjning af i 7 § af 5 Artikeln af samma Stadga stadgade böter.*

Såsom bekant är har det genom 2 § och 4 artikeln af Kongl. Stadgan angående jagt och djurfång den 13 April 1808 blifvit föreskrifvet, att i yttre skärgården, hvarest skatt för skytte erlägges, får, utan afseende på tid, all sjöfågel dödas, och tillika en sparsam äggning i de egentligen så kallade hafsfåglars bon ega rum, hvilken likväl endast af husvärdarne sjelfva ur så kallade holkar får anställas, hvarjemte i 7 § och 5 artikeln af samma Kongl. Stadga är vordet bestämdt, att den, som å andras enskilda egor förstör ägg eller ungar på bo, skall böta för hvardera förbrytelsen, för fredlyst vildt 5 R:dr och för det eljest ätelige och nyttige 3 R:dr 16 sk. Sker oloflig äggning å egne egor eller förstör man derstädes ägg och ungar i bo, så är plikten i dessa fall 3 R:dr 16 sk. för fredlyst vildt samt 1 R:dr 32 sk., allt Banko, för det eljest nyttige och ätelige.

Då dessa föreskrifter icke allenast äro i så måtto otjenliga, att de i hög grad föranleda till hafsfåglarnes utrotande, helst någon kontroll på den sparsamma äggningen icke finnes, utan ock plikten så obetydlig, att den icke är i stånd att afskräcka från dylika förbrytelser, så får jag, dertill uppmanad af mina kommittenter, härjemte vördsamt föreslå:

att 2 § af 4 artikeln i omförmälda Kongl. Stadga må upphäfvas samt böterna i 7 § af 5 artikeln sålunda förändras, att de i förra fallen utsättas till 30 och 20 R:dr samt i sednare fallen till 15 och 10 R:dr R:mt.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukast.

Stockholm den 22 November 1862.

J. O. Sundgren,
från Stockholms län.

N:o 163.

Af **J. O. Sundgren** från Stockholms län, *om anslag till lön åt en Veterinärläkare för Roslagen med station i Norrtelje.*

I närmaste sammanhang med åkerbrukets utvidgande och stigande står ladugårdarnes utveckling samt deraf beroende boskapsskötsel och husdjurens sanitära vård, hvarmed förenar sig omtankan att, vid deras tillfälliga sjukdomar eller i den olyckliga händelsen af farsoter ibland dem, ega vid handen nödigt läkarebiträde till rådfrågande. Behofvet af en lättare tillgänglig djurläkarevård har länge gjort sig gällande i de kring Norrtelje stad liggande härader och skeppslag, hvarest endast en veterinärläkare, vid Skebo bruk, finnes boende, till hvilken flera af häradernas socknar hafva ända till 7 mil, och som dessutou sällan kan vara att påträkna, och sommartiden aldrig, alldenstund han är anställd vid Lif-regementets Dragonkorps och således främst bör tillse och vårda regementets sjuka hästar, hvarföre också vid de tillfällen kreaturssjukdomar på orten allmännare varit gängse, elever från Veterenärinrättningen i Stockholm blifvit af Kongl. Sundhets-kollegium förordnade att dit afresa och lemna läkarevård.

En hvar af oss känner, af hvilket värde en häst eller ett nötkreatur är för den mindre bemedlade bonden eller torparen, huru ofta hela hans bestånd kan äfventyras genom förlusten af ett eller annat sådant, och huru ofta äfven en sådan förlust inträffar i saknad af läkarebiträde, för att icke tala om det betänkliga fall, då farsoter bland kreaturen äro rådande, och man inser då utan svårighet, af hvilken vigt det är för en ort att inom sig ega behörigen examinerad och skicklig djurläkare, till hvilken hvar och en i nödens stund kan vända sig för erhållande af råd och hjelp.

Då den ort jag representerar icke kan ensam tillförsäkra en duglig djurläkare den för hans utkomst nödiga lön, hvartill den dock, så mycket i dess förmåga står, vill bidraga, samt då behofvet af nödigt biträde i detta hänseende oftast och allmänt låtit sig förnimma; så vågar jag vördsamt hemställa:

att Rikets Höglofliga Ständer måtte såsom årlig lön åt en veterinärläkare för Roslagen med station i Norrtelje anslå Sjuhundra Femtio Riksdaler Riksmynt årligen.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

J. O. Sundgren,
från Stockholms län.

Uti ofvanstående motion instämmer:

M. Pehrsson,
från Stockholms län.

N:o 164.

Af **Herman Öbom** från Norrbottens län, *om beviljande af ett räntefritt amorteringslån till bestridande af arfvoden åt Landtmätare vid laga skiften inom nämnda län.*

Att laga skiften på det kraftigaste medverka till jordbrukets framåtskridande torde ingen kunna bestrida, och alla hinder för skiftesverkets framgång böra derföre undanrödjas. Det svåraste hindret för närvarande hvad Norrbotten beträffar ligger deri, att skifteskostnaderna dels i anseende till den större vidd, hemman i besagde län måste tilldelas för markens sämre beskaffenhet än i de södra orterna, dels äfven i anledning af den höga landtmäteri-taxan, blifva dryga och dertill skola utgå under skiftenas handläggning samt vid deras afslutande, under det jordbruket ligger i linda, och jordbrukaren har att utgöra handtlangnings- och utflyttningskostnaderna; jordegarne frukta derföre med skäl för skiftena, ehuru de inse nyttan deraf och vilja hafva dem.

För att undanrödja berörda hinder synes Staten derföra böra lemna helst räntefria amorteringslån, att förskottsvis utbetalas af ränteriet, till arfvoden åt landtmätare, för de förrättningar som äro af laga skiftes egenskap, emot det att Staten inom 10 år från förrättningens slut återbekommer hvad utbetaldt blifvit, samt inträda i den förmånsrätt, landtmätaren har för arfvodets utfående. I Finland eller på andra sidan riksgränsen, har sådant egt rum, och de invid gränsen på Svenska sidan belägna socknarne har Kongl. Maj:t ju redan beviljat antingen anslag utan återbetalningsskyldighet eller andra förmåner för skiftesverkets fortgång, hvilket verkat högst fördelaktigt, hvarföre, och då öfriga socknar i Norrbottens län äro nära i enahanda ställning, jag vågar föreslå:

att Rikets Ständer måtte bevilja ett räntefritt amorteringslån af 20,000 R:dr R:mt årligen, till landtmäteri-arfvodens bestridande vid laga skiften

inom Norrbottens län, emot den garanti och öfriga vilkor för medlens återbetalning, som Rikets Ständer anse erforderlig.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Herman Öbom,
från Norrbottens län.

Häruti instämmer:

Josef Oscar Almqvist,
från Norrbottens län.

N:o 165.

Af **Herman Öbom** från Norrbottens län, *om anslag till lön åt en Agronom inom Norrbottens län.*

Under de sednare åren har det visat sig, att en tjenstgörande agronom varit under större delen af sommaren upptagen i Norrbottens län, och skulle varit det ännu mera om hans tid för tjenstegöromål i andra län sådant tillåtit. Det är ock naturligt att förhållandet skall vara sådant, och att Norrbottens län behöfver en särskild ständigt der stationerad agronom, då länet intager nära $\frac{1}{4}$:del af riket, och då de vid afvittringen i stark tillvext uppkommande nyhemman jemte de gamla fordra mera råd vid odlingarnes rätta bedrifvande än i andra län, der jordbruket ej skall ånyo grundläggas, utan redan hunnit en större utveckling. Åt berörde agronom skulle tillika uppdragas upprättandet af odlingsplaner för kronohemman och nybyggen samt i sammanhang dermed verkställandet af syner på de redan odlade markerna i stället för kronobetjeningen emot godtgörelse af de medel, som i några år utgått och synes fortfarande böra få utgå dertill. För biträde af agronom vid afvittringsförrättningarne, vore derigenom så mycket vunnit för jordbrukets framsteg i Norrbotten, att de derföre utgående medlen icke skulle kunna anses annat än som väl använde. Utgiften för Staten blefve ej heller derigenom större än den nu är, då resekostnaden för agronomen emellan Norrbotten och de södra länen, derigenom kunde undvikas.

Jag får i anledning häraf föreslå:

det Rikets Ständer måtte bevilja och anslå lön för en i Norrbottens län ständigt stationerad agronom.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Herman Öbom,
från Norrbottens län.

Häruti instämmer:

Josef Oscar Almqvist,
från Norrbottens län.

N:o 166.

Af **Herman Öbom** från Norrbottens län, *om smärre Kronan tillhöriga jordrymders upplåtande åt hemman och nybyggen inom länet emot utgörande af skogsränta.*

Vid afvittringen inom Norrbottens län, har det visat sig, att hemman och nybyggen hafva så spridda inegor, att de, oaktadt skiftesantalets utsträckning till det högst medgifna, ändock få högst oformliga områden, äfvensom att, i följd deraf, smärre kronokilar uppkommit, enär hemman i brist på odlingslägenheter, ej kunnat för sitt bestånd tilläggas dem, emot mantals förhöjning. Berörda trakter synes Kronan ej hafva någon egentlig fördel af att bibehålla, helst sådana ej kunna vårdas för olofliga afverkningar. För att undanrödja dessa oformligheter och tillskynda Kronan någon inkomst af berörda kronotrakter, vågar jag föreslå:

att dylik mark, dock ej till större vidd än 1,000 tunnland duglig mark på mantalet, måtte kunna tilläggas hemman och nybyggen mot en efter traktens beskaffenhet lämpad skogsränta icke understigande den grundränta, Kronan har af den skogsmark som indelas till hemman.

Dylikt är medgifvet å andra sidan riksgränsen, och har visat sig af behofvet högeligen påkalladt äfven inom Norrbottens län.

Om remiss till behörigt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Herman Öbom,
från Norrbottens län.

Häruti instämmer:

Josef Oscar Almqvist,
från Norrbottens län.

N:o 167.

Af **Jonas Christoffersson** från Wermlands län, *om inskränkning i nämndemännens antal vid laga syner och urtima ting.*

Då egodelningsrätt, som har att pröfva för landtbrukaren högst vigtiga ärenden, endast består af trenne ledamöter jemte ordföranden samt större laga af- och tillträdeshusesyner å militie- och ecklesiastika boställen kunna förrättas af domhafvanden och tvänne nämndemän, synes det mig öfverflödigt att dels vid laga syner i allmänhet och synnerligen vid af- och tillträdeshusesyner emellan enskilda och deras arrendatorer, och dels vid urtima ting, dervid, såsom bekant är, ganska ofta helt obetydliga mål förekomma, icke mindre än sju nämndemän skola tjenstgöra, till stor kostnad såväl för Kongl. Ma:jt och Kronan, som för enskilda parter; och är det af sådan anledning jag nu, till Rikets Ständers uppmärksamhet och öfvervägande, vördsamt föreslår:

att med den ändring i gällande lag och författningar, som af motionen, derest den bifalles, blifver en nödvändig följd, det måtte stadgas, att vid alla laga syner och urtima ting endast trenne nämndemän må ordföranden i Rätten biträda.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhåller jag vördsamligen.

Stockholm den 22 November 1862.

Jonas Christoffersson,
från Wermlands län.

N:o 168.

Af **Jonas Christopherson** från Wermlands län, *om ändring i gällande föreskrift rörande grustägt.*

Ibland äldre lagstadganden förekomma tvänne, som längesedan upphört att vara tillämpliga. Jag menar de författningar, som föreskrifva att till vägbyggnad får sand och ris tagas å skog och utmark, der det tarfvas m. m. Och får detta tagande, så vidt jag kan förstå författningarnes andemening, ske utan all sorts ersättning till jordegaren. Om härpå fästades mindre afseende under den tid, som lagstadgandena tillkommo, är derom mindre att säga, ty under den tiden ansågs hvarken skogen eller skogs- och utmarken af synnerligt värde; den låg för öfrigt då mera i samfällighet till hela hemman eller flera skifteslag, som förhållandet möjligen ännu kan vara uti vissa delar af riket, der vidsträckta skogs- och utmarker finnas. Men på andra ställen deremot, der afrösningsjorden är af ringa omfång, är det ett alltför stort ingrepp i eganderätten, att vägbyggnadsskyldige skola ega rätt att utan ersättning och jordegaren oåtspord få inkräkta på hans egendom. I samma mån, som Svenska jorden för hvarje år allt mera styckas, dels genom hemmansklyfning, dels genom jordafsöndring, i samma mån blir nu omnämnda lagstadgande orättvist och förkastligt. En egare till en mindre hemmansdel, som vid ett laga skifte råkat få en sådan skogstrakt att derå grustägt kan uppletas, kan inom några år så tillvida blifva beröfvad hela sitt utmarksskifte, att endast grunden återstår, som oftast kan bestå af blott berg och sten, der hvarken bete eller skog framdeles kan vexa.

Man kan visserligen invända häremot, att jordegarne under laga skiften kunnat af samfälld mark uttaga grustag, men om detta också skett, så har man ju ingen säkerhet, huruvida det behagar vägbyggnadsskyldige att taga lagningsämne på en sådan plats eller ej, då det, efter nu gällande lagbestämmelse, står dem fritt att på skog och utmark taga byggnadsämne hvar helst de behaga, och om några också skulle taga sitt behof af samfälligheter, så är det väl i alla fall icke förenligt med eganderättsprincipen, att, på sätt som hittills, taga både utan lof och ersättning.

Jag skulle nu jemväl kunna uppgifva några speciela fall, der enskilda mindre hemmansegare fått vidkännas en alltför stor skada genom denna orimliga lag, men jag hoppas och tager för gifvet, att Rikets Höglofliga Ständer, af hvad jag redan anfört

inse nödvändigheten att förändra nu ifrågavarande lagbud, och får jag derföre vördsamt föreslå:

att Kongl. Brefvet den 25 November 1802 och Kammar-kollegii cirkulär den 4 Mars 1825 måtte ändras eller upphäfvas och i stället stadgas:

Till vägbyggnad får sand, ler och ris tagas såväl uti inegor och hagar, som å skogs- och utmark, emot ersättning till den eller dem, som marken och skogen ega; och, i händelse icke annorlunda öfverenskommas kan, skall sand- och lertag till vägbyggnad af kronobetjent med 2:ne nämndemän på tjenliga ställen, der minsta skadan vållas, utsynas, och dessa då jemväl bestämma ersättningen; hvarvid afseende bör fästas på markens mer eller mindre tjenlighet till odling m. m.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Jonas Christopherson,
från Wermlands län.

N:o 169.

Af **Nils Jansson** från Östergötlands län, *om upphäfvande af 4 kap. 5 § Jorda-Balken jemte alla dermed sammanhang egande författningar, rörande hembudsskyldighet och lösningssättet vid handel af jord å landet.*

Då tvångslöshet allt mera och mera anses såsom ett oeftergifligt vilkor för handels- och näringsverksamhetens obehindrade gång samt utveckling, och denna åsigt äfven vunnit tillämpning i samhällets flesta näringsgrenar, torde det ej vara för tidigt att i någon mån undanrödja de hinder, hvilka förefinnas mot beståndet af de aftal, som uppgöras angående jord på landet. De härvid mest framstående och inflytelserika hindren äro utan tvifvel de af Sveriges rikes lag godkända lösnings- samt börderätterna, jemte i sammanhang dermed ålagda hembudsskyldigheten.

Som det gamla slägtbandet i ett och annat af Sveriges landskap ännu bibehåller sig lefvande och detta, såsom upphofvet till bördsrätten, kan gifva någon

befogenhet åt berörda rätt, vill jag derom endast yttra den önskan att åtminstone någon inskränkning derutinnan måtte ega rum.

Beträffande deremot lösningsrätten jemte hembudsskyldigheten torde obehöfligheten af deras bibehållande enligt Svensk lag vara tydlig derigenom, att de endast afse en förening af jordeganderätt *med ränte-eganderätt*, eller tvärtom, hvilken afsigt dock, genom nutidens rörlighet i all handel och vandel påtagligen lättast skall vinnas genom verkställighetens öfverlåtande åt det fria aftalets naturliga gång, hvarföre blott i förbigående må erinras, dels om de många köpeaftal, hvilka nu aldrig komma att ega rum, på grund af obenägenhet hos säljaren, att utbjuda och hos köparen, att sig tillhandla jord på landet, allt af fruktan för kommande lösningsanspråk, dels om det rättsvidriga deruti att *tredje man*, utan ådagaläggande af någon origtighet i detsamma, skall kunna helt och hållet förinta ett aftal emellan tvänne ändra. Då härtill kommer att ifrågavarande lösningsrätt oftast begagnas för att derigenom, på annans bekostnad, tilltvinga sig tillfällig och just genom tvånget obehörig vinst, samt att förhållandet af ömsesidighet i lösningsrätten emellan jord- och ränte-egare numera borttager allt sken af enskild rätts förnärmande, enär det blott blir fråga om gemensamt afstående från likartade rättsanspråk, kan man måhända hoppas, det hvar och en skall inse den ringa nytta ifrågavarande lagstadganden egentligen hafva, hvarföre jag vördsamt föreslår:

att 5 § uti 4 kapitlet Jorda-Balken samt alla dermed sammanhang egande påbud och författningar, måtte helt och hållet upphöra att vara gällande, så att hembudsskyldighet och lösningsrätt vid handel om jord på landet hädanefter försvinna.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Nils Jansson,
från Östergötlands län.

N:o 170.

Af **Jöns Persson** från Blekinge län, *om ändring i sättet för bränvinstillverknings-afgiftens erläggande.*

Det uti Bränvinstillverknings-förordningen befintliga stadgande, att bränvinstillverkaren skall insätta skattebeloppet för det bränvin han ämnar tillverka, uti landtränteriet, innan han får börja sin tillverkning, afser, enligt mitt förmenande, att tillförsäkra Staten, hvad den tillkommer, men kan ej betraktas såsom föreskrifvet, för att lägga hinder i vägen för utöfvandet af den lagenliga industrien. Då derföre samma säkerhet kan vinnas med mindre omständigheter, förmodar jag att Statsmakterna ej hafva något emot, att så ordnas. Under nuvarande förhållanden nödgas bränvinstillverkaren, antingen att sjelf resa den ofta långa vägen till residentsstaden i länet, eller anlita kommissionär derstädes. Hvar och en kan finna, huru detta, i förra fallet åstadkommer besvär och tidspillan och i andra fallet utsätter honom för risken, att blifva besviken i uträttandet af ärendet, vare sig genom kommissionärens försumlighet eller måhända oredlighet. Ja, omständigheter kunna förekomma, under hvilka hela uppdraget förfelas, ehuru hvarken försumlighet eller oredlighet hos kommissionären varit orsaken; då t. ex. kommissionären träffas af något olycksfall, som gör det omöjligt för honom, att fullgöra uppdraget. Emellertid tror bränvinstillverkaren, att han fullgjort sin lagliga skyldighet, och ser sig först i sista ögonblicket, då han skulle begagna sitt insättningsbevis, i saknad af detsamma, samt, oaktadt alla vidtagna anstalter och kostnader för tillverkningens bedrifvande, utan rättighet att begagna den noga bestämda tiden. Ett sådant obehag kan lätt afhjelpas, om det bifalles, hvilket jag här föreslår:

att Rikets Ständer ville hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att afgiften för bränvinstillverkning finge erläggas hos kronofogden, eller att afgiften ansåges erlagd, då bevis från Kongl. Postkontoret företeddes, att beloppet blifvit under öppen rekommendation på Postkontoret aflemnadt, för att insändas till Landtränteriet, eller, om detta icke anses lämpligt, till Landshöfdinge-embetet.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

Jöns Persson,
från Blekinge län.

N:o 171.

Af **C. Dahlgren** från Elfsborgs län, *angående hemställan till Kongl. Maj:t om nådig förklaring öfver Kongl. Förordningen rörande en allmän hypotheksbank för riket af den 26 April 1861, i fråga om vilkoren för hypotheksläns erhållande.*

Det förhållandet har inträffat, att hypotheksföreningen för Elfsborgs län med Dalsland samt Göteborgs och Bohus län, åberopande Kongl. Maj:ts nådiga Förordning angående en allmän hypotheksbank för riket af den 26 April 1861, fordrat för lånerätt i föreningen, att hemmanens åbyggnader skola vara brandförsäkrade i allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet eller uti vederbörande läns allmänna brandstodsbolag, och detta oaktadt åbyggnadernas värde, enligt 5 § i hypotheksföreningens gällande reglemente af den 28 Mars 1851, icke ingår i värderingen; ja, föreningen har icke ens åtnöjt sig med att hemmanens åbyggnader varit brandförsäkrade i härads- eller pastoratsbolag, fastställda af Landshöfdinge-embetet, enligt Kongl. Cirkuläret af den 11 Maj 1855, till hvilka en mängd hemmansegare måste taga sin tillflykt sedan länets branstodsbolag låtit utskrifva afgifter af ända till 2 R:dr 50 öre per 1,000 R:dr

Vid detta förhållande och då ingen anledning finnes att fordra åbyggnadernas försäkring när deras värde icke ingår i uppskattningssumman, synes det mig strida emot stadgad ordning, att hypotheksföreningens direktion, enligt en kungörelse af den 29 November 1861, uppdragit åt dess ombudsman att till betalning uppsäga hvarje lån till hela återstående kapital och ränta, hvars innehafvare utgått från den allmänna brandstodsinrättning, deri åbyggnaderna vid lånets lyftning varit försäkrade, och då denna direktionens åtgärd kan leda till mycket oförtjent trassel och kännbara förluster för de lånehafvare, som tryggat sig vid 1851 års reglementes föreskrift, att icke åbyggnadsvärdet ingår i hypotheksvärderingen, så föranlåtes jag ödmjukligen föreslå:

att Rikets Ständer må hos Kongl. Maj:t anhålla om utfärdandet af den nådiga förklaring att hypothekslån må kunna meddelas utan afseende på om åbyggnaderna äro brandförsäkrade eller åtminstone om de äro brandförsäkrade i härads- och pastoratsbolag, blott dessa äro af vederbörande Konungens Befallningshafvande fastställda samt att redan erhållna lån icke må kunna uppsägas på den grund att de upphört vara försäkrade i all-

männa bolag, åtminstone icke då de i stället äro försäkrade i annat vederbörligen fastställdt bolag.

Om remiss af detta förslag till vederbörande Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

C. Dahlgren,
från Elfsborgs län.

N:o 172.

Af **C. Dahlgren** från Elfsborgs län, *om borttagande af den utaf sterbhus utgående s. k. fattigprocenten.*

Sedan de nya Kommunal-förordningarne numera bestämma en rättvis fördelning af de utskylder, som böra fylla fattigvårdens behof, synes det mig innefatta en orättvisa, att den så kallade fattigprocenten af sterbhus skall fortfarande utgå. Enligt nyssnämnda Förordning utgår fattigunderhållet i proportion efter inkomst af fastighet, kapital, rörelse och arbete, och hvar och en får således vidkännas denna börda i mån af sina tillgångar. Att då vid ett inträffande dödsfall en ny utgift skall pålägges samma förmögenhet, för hvilken förut erlagts fattigunderhållsafgift och för hvilken arftagarne genast inträda i skyldighet att alltjemt framdeles erlägga dylik fattigskatt, synes mig obilligt, helst dels sjelfva dödsfallet kan i och för sig vara en nog stor olycka och dels det förhållandet ofta kan inträffa, att nämnda fattigprocent, som utgår med förmånsrätt, kan drabba ett skuldsatt bo, och således måste tagas af medel, som äro andras tillhörighet; dessa till ett orättvist förfång. Jag föreslår derföre:

att denna så kallade fattigprocent af sterbhus må förklaras vara afskaffad sedan Kommunal-författningarne lemna allmän föreskrift huru fattigvårdens behof skola fyllas.

Om remiss af detta förslag till vederbörande Utskott anhålles.

Stockholm den 22 November 1862.

C. Dahlgren,
från Elfsborgs län.

N:o 173.

Af **C. G. Sköldberg** från Nerikes län, *om anvisande från Riksbanken af förhöjning i filialbankernas i Örebro, Carlshamn, Wisby, och Borås rörelsekapital.*

Hvar och en, som inser fördelarne utaf att ett lands mynt, så vidt möjligt är, underlättar innevånarnes industri och företagsamhetsanda, kan ej annat än gilla det beslut, som vid 1850 och 1851 årens riksdag fattades, att af Riksbankens medel bispringa de bolag, som i orterna kunde uppstå, för att bilda s. k. filialbanker; någon specielare redogörelse för villkoren dervid är här säkerligen öfverflödig.

Genom detta fosterländska beslut bereddes möjlighet för en större allmänhet att i sin hemort, der lånesökandens och borgesmännens kredit, handstil och namnteckning äro lättare och bättre kända, än på den ofta långt bort belägna centralpunkten för rikets penningerörelse, och oftast utan anlitande af kommissionär med de arfvoden och risker vid försändningar etc. som thy åtföljа, kunna erhålla lån, hvars ordentliga inbetalande och förmågan härtill intresserar äfven ortens deltagare i filialbanken.

Inseende detta och den fördel, som kunde dragas af delaktighet i en slik penningerörelse, hafva också flera sådana bolag, med stöd, så väl af nämnda riksdagsbeslut som beslutet vid 1856—1858 årens riksdag, hvaraf följde Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 4 Maj 1858, bildat sig, och ingen bör förtänka dessa bolag att de härvid förlitat sig på löften och stadganden i dessa officiela handlingar. Som dock bidragen från Riksbanken till dessa bolag utdelats något ojemnt, och en del af dem icke på långt när fått, hvad de af nämnda skäl anse sig haft giltig grund påräkna, och dessa bolag härigenom äro urståndsatte att *så* gagna, hvar i sin ort, som de skulle kunna göra, om de erhålla bidrag, närmare förhållandet till den säkerhet för summan de till Riksbanken deponerat, än hittills skett, samt det i synnerhet äro filialbankerna i Örebro, Carlshamn, Wisby och Borås, som ännu äro i mistning af en större del utaf lofvade bidrag, hvarom närlagda bilaga, som torde till Utskottet få medfölja, lemnar närmare reda på, vågar jag härmed vördsamligen föreslå:

det Rikets nu församlade Ständer måtte, af Riksbankens tillgångar, anvisa, som försträckning åt filialbankerna i Örebro, Carlshamn, Wisby och Borås

vid pass 750,000 R:dr R:mt, utgörande rest af hvad båda Statsmakterna garanterat under den 4 Maj 1858.

Om remiss häraf anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

C. G. Sköldberg,
från Nerikes län.

N:o 174.

Af **C. G. Sköldberg** från Nerikes län, *om anslag till lön åt en särskild amanuens eller biträde åt landtmäteri-fiskalen.*

Huru goda till sitt syfte och huru tidsenliga författningar än må vara, blifva de dock utan värde, om de icke behörigen följas. De kunna till och med i hög grad skada de vigtiga ändamål, som de äro afsedda att i samhället befordra, derest de få på vrångvist och egennyttigt sätt opåtaldt tillämpas.

Finge nu sådan origtig tillämpning af taxor och arfvodesberäkningar ske bland embets- och tjenstemän, de der äro tillsatta att värna och befordra allmän och enskild rätt, så uppstode dubbel fara för samhällsordningen.

En och hvar, som under sednast förflutna tredjedels århundrade aktgifvit på landthushållningens, särskildt jordbrukets hastiga utveckling, har icke kunnat undgå finna hvilken kraftig häfstång till denna utveckling riket haft uti skiftesverket.

För att till detta vigtiga verks fortsättande och lyftning erhålla skicklige män vid Landtmäteri-staten, hvars bestånd i orterna var hotadt, i följd af landtmäteriarfvodestaxans föråldrade beskaffenhet, utfärdades den 12 Maj 1857 en tidsenlig nådig taxa. Vid nästlidne riksdag höjde sig röster emot densamma; ty det förmodades, att landtmäteriförrättningar blifvit allt för kostsamma. Men har väl detta också varit händelsen, då behörig tillämpning af den Kongl. taxan egt rum?

Enligt ett till Öfverdirektören vid Landtmäteriet ingifvet memorial af den 30 Januari 1843 har det hos landtmäterifiskalen då yppat sig, att vid tagen kännedom af 653 arfvodesräkningar, 135, eller omkring en femtedel af dem, befunnits origtiga, och sådant lärer, af brist på tid dertill för landtmäterifiskalen, icke hafva

kunnat

va kunnat föranleda till detaljerad granskning af de felaktiga räkningarne, eller till någon påföljd för de felande landtmätarne. Verkan deraf torde kunna bedömas af det sätt, hvarpå den nådiga taxan ofta nog tillämpas.

Af officiela handlingar är bekräftadt, att granskningen af arfvodesräkningar, som inlemnas till Landtmäteri-fiskalen, numera icke sällan efterföljas af åtal mot desamma och att i sådant fall räkningar en och annan gång befunnits upptaga ända till *tre* à *fem* gånger större arfvodesbelopp än Kongl. taxan medgifver.

Med kännedom af detta beklagliga förhållande, som vore klandervärdt söka fördölja, lärer det villigt medgifvas, att man hittills icke sörjt för nödig kontroll å dylika invecklade räkningar.

Af protokollet öfver Civil-ärenden, hållet inför Hans Majestät Konungen i Stats-Rådet den 14 sistlidne Oktober, hvilket åtföljer Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Rikets Ständers Stats-Utskott vid innevarande riksdag, angående Statsverkets tillstånd och behof, inhemtas: att Landtmäteri-fiskalen, såsom, i följd af särskilda föreskrifter, varande öfverhopad af mångartade, till en del för hans tjenst, främmande göromål, icke ensam kan å den stora mängden af inkommande räkningar åstadkomma någon vidsträcktare granskning och rättelse, om det än af särskildt förekommande anledningar påkallas; att Justitie-kanslers-embetet derför i underdånigt memorial hemställt, det Kongl. Maj:t täcktes hos Rikets Ständer äska ett årligt anslag af 2,000 R:dr till en amanuens eller biträde åt Landtmäteri-fiskalen, och att Herr Statsrådet och Chefen för Civil-departementet ansett det vara af vigt, att Landtmäteri-fiskalen kunde egna sin hufvudsakliga verksamhet åt den honom, enligt gällande instruktion, tillkommande närmare och speciela eftersyn, huru de till Landtmäteri-staten hörande tjenstemän uppfylla dem i tjensten åliggande skyldigheter, samt dervid jemväl öfvervaka att jordegare icke obehörigen betungas genom felaktig tillämpning af arfvodestaxan; men dock endast funnit sig kunna tillstyrka nådig framställning till Rikets Ständer derom, att, med indragning af de 1,000 R:dr, som varit anslagna till *skrifvarebiträde* vid General-landtmäteri-kontoret, ett anslag af 1,200 R:dr i stället måtte anvisas för ytterligare en Ingeniör, hvars *hufvudsakliga* åliggande skulle blifva att biträda både Landtmäteri-sekreteraren och Landtmäteri-fiskalen.

Skrifvarebiträdet, som sålunda skulle indragas, har hittills besörjt kontorets, deribland äfven Landtmäteri-fiskalens, renskrifning. En Ingeniör i skrifvarebiträdets ställe lärer, såsom en hvar lätt finner, icke medhinna stort mer än samma renskrifning åt Sekreteraren och Fiskalen. Af ofvan åberopade Stats-Råds-protokoll inhemtas, att, såsom Öfverdirektören anfört, Landtmäteri-sekreteraren och Aktuarien fortfarande äro i stort behof af det biträde, de uteslutande hittills åtnjutit af en person, som i aflöning haft hela det vid sednaste riksdag å kontorets stat, till gratifikationer åt e. o. tjenstemän och vaktbetjente, uppförda årliga anslaget af 1,000 R:dr, hvarföre

Landtmäteri-fiskalen hädanefter lika litet som hittills kan få någon hjelp af samma person.

Det synes sålunda vara uppenbart, att Landtmäteri-fiskalen icke, genom förslaget om skrifvarebiträdets utbytande mot en Ingeniör, erhåller nödigt arbetsbiträde för åstadkommande af någon vidsträcktare tillsyn än hittills öfver landtmätarnes tjenstgöring och arfvodestaxans tillämpning.

Då den förevarande frågan om kontroll är af desto större vigt för rikets jordegare, som desse torde utbetala omkring en million R:dr årligen för landtmäteriförrättningar; så lära Statsmagterne icke böra med likgiltighet åse ofvan omnämnda betänkliga förhållande med en stor del af arfvodesräkningar.

Det torde vara obestridligt att det fordras speciela insigter och praktisk erfarenhet i landtmäteriet för den, som skall med verkligt gagn deltaga i arbeten för en allt omfattande tillsyn öfver landtmätarnes tillgöranden i tjensten.

Hvilken behandling andra väckta förslag om landtmäteriet än må erhålla, vågar jag af anförda skäl vördsamt föreslå:

att, med bibehållande af anslaget till skrifvarebiträde eller renskrifning i General-landtmäteri-kontoret, åt, bland andra, Landtmäteri-fiskalen, i öfverensstämmelse med Justitie-kanslers-embetets underdåniga framställning, Rikets Ständer måtte anvisa 2,000 R:dr R:mt årligt anslag, att å kontorets ordinarie stat uppföras till aflöning åt särskild amanuens eller biträde hos Landtmäteri-fiskalen.

Om remiss häraf anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

C. G. Sköldberg,
från Nerikes län.

N:o 175.

Af **Eric Jonsson** från Westmanlands län, *om tillägg till och ändring i Kongl. Förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet den 21 December 1857.*

I afseende på frågor om egors fredande mot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet återstår visserligen ännu en och annan bestämmelse, somicke nog tydligt innefattas uti Kongl. Förordningen den 21 December 1857, deribland, efter min tanke, främst och vigtigast derom, huruvida stängsel efter äldre författning eller beslut fortfar efter nämnda Förordning att i något fall vara gällande.

Exempelvis må anföras, dels att någon, sedan den nya förordningen blifvit gällande, i förlitande på densammas första grundsats och stadgande att en hvar är pligtig att om sina hemdjur hålla vård, låter all sin äldre hägnad förfalla, men sådant, möjligen med åberopande af 22 § i sagda Förordning, begagnas till försvar af granne, som låter sina kreatur inkomma och ofreda de sålunda utan eget beskydd lemnade egorna, dels ock att den, som är tilltalad för ohägn af hans kreatur på grannes eller annans mark, söker värja sig dermed, att denne icke hållit någon sin äldre hägnad vid magt, och sålunda kanske lyckas utdraga rättegången i lång tid.

Till stöd för sådan lagtolkning har anförts ej blott nyssnämnda §, utan äfven och förnämligast det stadgande i 3 § af nämnda författning, att äldre hägnadsdelningar eller beslut icke måga ligga i vägen för hägnadsskyldighets bestämmande enligt nu stadgade grunder, då fråga derom väckes.

Frågan är säkerligen allmänt och till mehn för rättstillståndet underkastad tvist, ehuru visserligen åtskilliga, bland hvilka äfven jag, anse författningens mening vara, att äldre hägnad eller annan än den, som upprättas i enlighet med de i författningen stadgade nya grunder, icke befriar från den i författningen först och främst bestämda skyldighet för en hvar att vårda sina hemdjur eller för försummelse derutinnan ansvara.

Deråt syftar åtminstone den nya författningen, och då icke blott tiden kan vara inne att i tydliga ord uttala denna mening, utan äfven osäkerheten i rättstillståndet manar till en oförtydbar bestämmelse, som betager all anledning till stridighet emellan jordbrukare och tryggar en hvar i dess rätt, får jag föreslå att Rikets Ständer

för deras del måtte besluta det tillägg till eller den förklaring af ofvanberörda förordning:

att hägnad, som tillkommit enligt äldre författningar eller beslut, eller annorlunda, än sagde förordning i afseende å hägnads fördelning och upprättande bestämmer, icke länder hägnadsskyldig till befrielse från vård om sina hemdjur, så att de icke inkomma på annans egor eller från de i författningen stadgade påföljder för underlåtenhet härutinnan.

Derjemte och då det torde finnas nödigt, att det i 37 § af meranämnda förordning innefattade stadgande om ogiltighet af förut utfärdade viten och andra ansvarsbestämmelser *för ofred af kreatur* äfven utsträckes till sådan ofred eller åverkan, som den, hvarå stadgats ansvar i 4 mom. af 21 §:en i samma förordning, föreslår jag vördsamt, att det anmärkta stadgandet i nämnda § 37 må erhålla denna förändrade lydelse: — — — —

efter hvilken tid alla viten och andra ansvarsbestämmelser, hvilka, genom särskilda af Konungen meddelade beslut eller af Domstol eller annan embetsmyndighet utfärdade vitesförbud, kunna blifvit stadgade mot försummelse eller förbrytelse, hvarå ansvar i denna förordning stadgats, upphört att vara gällande.

Om remiss af dessa mina förslag till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

Eric Jonsson,
från Westmanlands län.

N:o 176.

Af **Eric Jonsson** från Westmanlands län, *om särskildt lagstadgande att afhandling, rörande afsöndring af jordlägenhet från hemman för alltid, med full eganderätt, må, för att ega bestånd mot en sednare hemmansegare eller inteckningshafvare, i laga ordning intecknas.*

Utan synnerlig tankeansträngning lärer väl en hvar kunna inse att, sedan det genom Kongl. Förordningen den 12 November 1858 tillåtits att *för alltid under full eganderätt* från hemman afsöndra lägenhet af, i vissa provinser, minst tre och,

i öfriga delar af riket, minst två tunnlands eller deremot svarande qvadratrefvars areal, väsendtlig skada kan ådragas inteckningshafvare eller köpare af hemman, derest de ej äro i tillfälle att inhemta med säkerhet, huru mycket af hemmanet genom afsöndringen för alltid och under full eganderätt till annan upplåtits.

Efter skedda afsöndringar kan en person köpa t. ex. $\frac{1}{4}$:dels mantal, i förlitande på hvad skifteshandlingar upplysa om dertill hörande egor, men blifver deruti ganska bedragen, då han förr eller sednare inhemtar, hvilka afsöndringar från hemmansdelen gjorts.

Och huru skola väl inteckningshafvarne kunna vaka deröfver att deras rätt ej förminskas, eller kunna veta, till hvem eller hvilka de ega att hålla sig för den minskning i säkerhet, de genom afsöndringen lidit, då de utkräfva sin rätt af sjelfva hemmansegaren?

Är det månne för dessa fall tillfyllest att de upplåtelser, hvarigenom afsöndringar ske, upplåjudas och sålunda lagfaras?

Då detta visserligen icke är tillräckligt för köpares och inteckningshafvares tryggande och det således jemväl kan inverka mycket menligt å allmänna krediten, men all önsklig garanti kan vinnas, derest nu omnämnde upplåtelser äfven intecknas eller åtminstone deras antecknande i Domstolarnes inteckningsprotokoll måste ega rum; i hvilket fall, och derest förnyelse häraf, likasom i fråga om andra inteckningar, måste ske, alltid kan vinnas all erforderlig upplysning genom gravationsbevis; får jag, då den tillökning i kostnad, sådant för lägenhetsinnehafvare kan medföra, ingalunda kan uppväga olägenheterna af det eljest osäkra rättstillståndet härutinnan, föreslå, att Rikets Ständer måtte för deras del besluta, eller hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla:

att genom utfärdande författning stadgas, det, utom redan föreskrifven lagfart, afhandling, hvarigenom lägenhet från hemman afsöndras *för alltid under full eganderätt,* skall, för att emot den eller dem, som sedermera blifva egare af stamhemmanet eller deruti vinna inteckning, ega bestånd, för så vidt afsöndringen eljest med laga verkan skett, vid Domstol intecknas och inteckningen förnyas, på sätt och inom tid, som i afseende å jordafsöndringar å viss tid eller på lifstid är föreskrifvet.

Om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

Eric Jonsson,
från Westmanlands län.

N:o 177.

Af **Eric Jonsson** från Westmanlands län, *om upphäfvande af 13 Kap. 1, 2 och 3 §§ Missgernings-Balken, samt de rörande samma ämne i Kyrkolagen förekommande stadganden.*

Då i Sveriges rikes lag af 1734 Missgernings-Balkens 13 Kapitel, "om den, som förgör sig sjelf", först blef gällande torde den tidens af det allmänna så högt förtjente lagstiftare antingen icke tillräckligt begrundat det egentliga ämnet för sagda lagrums innehåll, eller ock funnit sig föranlåtne att gifva vika för en tidsanda, som ville se sjelfmord i den menskliga lagen fördömdt.

Huru annars förklara, att någon efter sin död, då han trädt inför hela verldens Domare, skall ställas till rätta inför mensklig Domstol. Ty om man än vill söka försvara lagstiftningen i detta fall dermed, att densamma skulle vara väsendtligen preventiv eller syftande att förekomma sjelfmord, eller att således egentliga vigten låge på straffhotet, kan dock aldrig förbises, att den påföljd, brottmålslagen bestämmer å ifrågavarande, likasom å andra gerningar, innefattar ett straff å gerningsmannen. Eller skall det väl behöfva bevisas, att de påföljder, som i nämnde lagrum bestämmas för sjelfmord, innebära bestraffningar å sjelfmördaren, eller att sjelfmord betraktas såsom ett brott och fördenskull såsom ämne för brottmålslag?

Jag ämnar icke förneka hvarken att sjelfmord är ett brott eller att sjelfmördaren således är brottslig. Men jag frågar: har menniskan befogenhet att bestraffa detta brott, och *kan* hon det ens; och om hon egde och kunde det, behöfver väl samhället, till fredande af rättstillståndet, att bestraffa dessa brott?

Hvem som är ende Domaren öfver döde har jag redan antydt.

Af hvad lagen i detta ämne stadgar lärer väl icke någon i det (näppeligen sinnesfriska) själstillstånd, hvarunder sjelfmord begås, låta afhålla sig derifrån. Hvad ändamål kan väl vid sådant förhållande stadgandet hafva?

Och *kan* Staten bestraffa den döde, är han för lagen åtkomlig, såsom förment brottsling?

Då jag skrider till besvarande af denna fråga, kan det ej ske utan framhållande af en anmärkningsvärd brist på uppmärksamhet hos 1734 års eljest så skarpsinnige lagstiftare.

Hvar finna vi väl uti ifrågavarande fall det högsinnade skydd, som eljest i lagen tillerkänts den oförvunne tilltalade. För att ej citera andra bevis på denna upp-

höjda sida af gällande lagstiftning, som vill att hvarje tilltalad skall anses oskyldig till dess att han åtminstone i det närmaste är fullt lagligen öfvertygad om brottslighet, skall jag endast hänvisa till 17 Kap. 20 § Rättegångs-Balken, der det heter: "är endera parten *borta*, och viser ej rätta förfall; då må han, som när är, låta afhöra sina vittnen, om han vill, och Domaren ej finner dem jäfaktige vara."

Häraf följer att vittnesförhör ej kan ega rum, då endera parten är borta och eger laga förfall. Men detta förutsätter jemväl att parten stämt eller är stämd och således *är* part.

Huru står härmed tillsamman ransakning mot död man, som hvarken kunnat kallas eller sig inställa att höras? huru med den fordran i ordnadt samhälle att hvarje tilltalad skall höras eller kunna höras och, till sitt värjande, ega anföra t. ex. jäf emot vittnen? och huru dermed att andra brottmål förfalla då den tilltalade aflidit?

Om nu icke uti ifrågavarande fall lika medel finnas för den tilltalades värjande, som i andra brottmålsfall; om det således är minst sagdt tvifvelaktigt om vittnen kunna i dylikt mål på ed såsom ojäfvige höras, huru skall väl sjelfva faktum kunna lagligen bevisas? — huru den tilltalade lagligen finnas brottslig?

Måtte nutidens lagstiftare utplåna detta minne af en mindre eftertänksam tidsanda! Jag kan ej föreställa mig annat, än att det kan ske, utan att fela mot den Christliga anda, som kanhända mera utgjorde den tidens, än vår tids berömmelse.

På de grunder, jag nu haft äran andraga, och andra, lätt insedda, yrkar jag vördsamt:

att 1, 2 och 3 §§ af 15 Kap. Missgernings-Balken måtte upphäfvas och utur lagen utgå samt, i sammanhang dermed, de hit hänförliga stadganden i Kyrkolagen, i förhållande dertill ändras.

Den moraliska vinsten af förbättrad lagstiftning vore ej den enda vinsten häraf. Den statsekonomiska, genom besparing af kostnader å läkare-besigtningar och ransakningar, vore jemväl visserligen ej ringa.

Jag anhåller om remiss af denna motion till Lag-Utskottet.

Stockholm den 26 November 1862.

Eric Jonsson,
från Westmanlands län.

N:o 178.

Af **Ola Ohlsson** från Blekinge län, *om inrättande dels af seminarier för bildande af folkskole-lärarinnor, dels ock i sammanhang dermed af flickskolor.*

I sammanhang med hvad jag rörande omorganisation af folkskoleväsendet föreslagit tillåter jag mig, fästa detta Stånds, så väl som Rikets öfriga Ständers uppmärksamhet, på det i alla afseenden bedröfliga skick, hvari skolorna för landets döttrar befinna sig. Hvad som egentligen felas är skickliga lärarinnor. Visserligen finnes i hufvudstaden en anstalt, för sådanas bildande, men dels kan *en* anstalt icke fylla det stora behofvet, dels äro de der bildade lärarinnorna, väl ej egentligen ämnade för folkskolan. Det förslag som jag nu går att väcka, talar för sig sjelf, och jag vill derför icke göra någon längre inledning.

Jag föreslår:

1:o *att seminarier för folkskolelärarinnor upprättas minst ett i hvarje Stift.*

2:o *att tre år efter det dessa seminarier trädt i verksamhet, flickskolor med ordinarie lärarinnor inrättas i städerna och på landsbygden.*

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

Ola Ohlsson,
från Blekinge län

N:o 179.

Af **Ola Ohlson** *från Blekinge län, om förändring i gällande föreskrifter angående frejdebetygs utfärdande.*

Det torde vara en temligen allmänt erkänd sanning, att det Svenska presterskapet ännu är öfverhopadt med en massa verldsliga bestyr, hvilka i högsta grad menligt inverka på deras rent presterliga verksamhet, hvilken icke så sällan till den grad försummas, att det tyckes, som ansåge presten sjelf denna såsom en bisak, eller väl snarare ett nödtvunget ondt. Man träffar prester, som äro utmärkte affärsmän, skickliga jordbrukare, en och annan gång äfven stora vetenskapsmän, men det blir alltmer och mer sällsynt att hos presterna finna kristlig ödmjukhet, oskrymtad gudsfruktan och religiöst nit. Orsakerna till detta bedröfliga förhållande äro dels deras olyckliga löningssätt, dels ofvannämnda verldsliga bestyr. Alla kristligt sinnade prester — och vi hafva lyckligtvis ännu sådane ibland oss — alla som sätta sin vinning och sin ära uti, att trampa i Frälsarens och Apostlarnes fotspår, skulle derför med glädje helsa en förändring, som gjorde det möjligt för dem att uteslutande egna sin verksamhet, åt församlingens själavård, det är dess andliga bästa. Afsigten med detta memorial är att lyfta en om också ringa börda från prestens axlar.

Många af dessa verldsliga bestyr, hvilka nu äro lika besvärliga för presten som tryckande för lekmannen, äro tillkomna i äldste tider och voro måhända då lika mycket på sin plats, som de nu icke äro det. Så är det tydligt, att innan kristendomen hunnit att slå riktigt rot bland folket, det kunde vara nödvändigt att presten gaf den, som ville ingå i Statens tjenst, som ville söka borgerskap, som ville träda i äktenskap o. s. v. bevis om att han innehade nödig kristendomskunskap, och att han icke var behäftad med hednisk vidskepelse. Då presterna sedermera företogo sig att föra bok öfver folkets sedliga tillstånd, och att efter dessa böcker afgifva så kallade frejdebetyg, så trodde de sig såsom censorer hafva folket helt och hållet i sina händer. Det torde vara öfverflödigt att här påpeka alla de obehag, som af dessa merendels på prestens enskilda omdöme beroende frejdebetyg orsakats. Det är så lätt för presten, att genom ett tvetydigt ord, genom en endast till hälften framkastad insinuation, nedsätta en person i sina medmenniskors ögon. Det är egentligen den fattigaste delen af folket, som lider under detta tyranni; den som har penningar att betala med är i allmänhet välfrejdad. Om en fattig arbetare

några gånger råkat att vara öfverlastad af starka drycker, så eger presten rätt att, i hans frejdebetyg, säga honom vara begifven på dryckenskap; den som söker sitt arbete utom socknen, blir lätt en kringstrykare, den som ej går i sockenkyrkan, ej sällan en uppenbar hädare. Stundom skrifver presten "så vidt mig veterligt är" och redan denna låtsade okunnighet innebär en kränkande förmodan om att en persons frejd är tvifvelaktig.

Folket har nu vuxit från detta förmynderskap, den enskildes lif och handlingar angå icke presten, och denne bör således icke hafva större rätt än hvar och en annan menniska, att deröfver uttala sitt enskilda omdöme. — Jag får derföre vördsamt föreslå:

att presterskapet icke må ega rättighet att hädanefter utfärda frejdebetyg, utan må dessa utfärdas af vederbörlig domstol eller mantalskommissarier och endast innehålla huruvida en person är eller icke är för vanärande brott straffad.

Om remiss till Utskott som vederbör, anhålles vördsamligen.

Stockholm den 26 November 1862.

Ola Ohlson,
från Blekinge län.

N:o 180.

Af **Ola Ohlson** från Blekinge län, *om åtgärders vidtagande till folkskoleväsendets förbättrande.*

Af mina kommittenter uppmanad, att så vidt i min ringa förmåga står, såsom deras ombud verka för befrämjandet af landets vigtigaste angelägenhet, folkskoleväsendet, och sjelf varm vän af upplysningen, hörde jag med glädje, i föregående plenum, väckas en motion, som afsåg förbättring i folkskolelärares lönevilkor, hvilkas alltför stora knapphändighet jag skulle tro ingen vågar bestrida. Men till min stora ledsnad fann jag, att den ärade ståndsbrodren, trots sitt varma nit för saken, icke vågat att fullt uttaga det vigtiga steget. Han föreslår visserligen löner, hvilka, i lyckligaste fall, det vill säga, om skolläraren tjenstgör fulla tolf månader om året, skulle kunna uppgå ända till 600 R:dr årligen, oberäknadt några andra för-

måner, såsom bostad, ved och en trädgårdstäppa; men jag skulle tro, att, under nuvarande förhållanden, äfven dessa lönevilkor icke äro så fördelaktiga, att man kan vänta att kunskapsrike män skola egna sig åt skollärarens mödosamma kall. — Våra skolor på landet lemna mycket öfrigt att önska. Äfven de examinerade folkskolelärarnes kunskapsmått är alltför ringa, för att de skulle kunna bibringa våra barn den allmänna bildning, på hvilken landtmannens barn har lika grundade anspråk som stadsboens. Och hvilken ofantlig skilnad är det icke emellan undervisningsanstalterna i staden och på landet? Lärarne i städernas elementarskolor hafva utan undantag akademisk bildning, nittionio hundradedelar äro promoverade Magistrar, de hafva sin tillräckliga om också alls icke öfverflödiga utkomst; de äro aktade och ansedde såsom nyttige, kunskapsrike och välbergade medborgare. Huru helt annorlunda är icke landtskolmästarens ställning i samhället? Vid seminariet har han inhemtat ett ganska ofullständigt mått af kunskaper, merendels så ringa, att han icke sjelf inser huru obetydligt det är, och att det i intet afseende höjer honom öfver den arbetande klassen, hvarifrån han i allmänhet är utgången; han kan sällan stafva, än mindre punktera felfritt, och det torde höra till undantagen, att han har en drifven stil, och kan undervisa barnen i det för dem så nödvändiga landtbruksbokhålleriet. Den examinerade folkskolläraren har i allmänhet knappast så stora kunskaper, som en skolpojke i andra klassen af elementarskolorne. Den svenska allmogen kan icke låta ett sådant förhållande fortfara; vi äro skyldige oss sjelfve, vi äro skyldige våra barn och efterkommande, att så ordna skolväsendet, att vi få duglige och kunskapsrike skollärare. Och huru skall väl detta kunna ske på annat sätt, än genom att bereda skolläraren en så ekonomiskt oberoende ställning, att kunskaper och duglighet egna sig åt skolan? Man frågar: hvarifrån skola vi taga de betydliga medel, som härför erfordras? Jag svarar: skolväsendet är landets vigtigaste fråga och om vi först betänka skolan med nödiga anslag, innan vi gifva en skilling till något annat ändamål, så få vi nog nödiga medel till det andra också. Jag skulle önska att armé, flotta, embetsmän o. s. v. fingo vänta, till dess skolan fått hvad den behöfver, och den med rätta tillkommer.

I vårt grannrike Danmark är skolväsendet vida bättre ordnadt än hos oss; det är ganska vanligt att theologie kandidater, och filosofie doktorer söka folkskolelärareplatser, under afvaktan på bättre befordran. Men också är skolläraren icke der såsom här, så uselt aflönad, att han med möda kan lifnära sig, och framförallt: han är icke, som hans svenska yrkesbroder, ett slags sämre kyrkovaktmästare, eller såsom det äfven kallas, klockaredräng.

Men om skolväsendet skall kunna på ändamålsenligt sätt ombildas, så måste presterna skiljas från uppsigten öfver skolorna, och desse ställas under en särskild skolstyrelse, i hvilken äfven presten kan taga säte, om det allmänna förtroendet dit inväljer honom.

På grund af hvad jag nu anfört föreslår jag följande stadganden:

1:o Hela landsorten, oberoende af sockeneindelningen, indelas i skoldistrikter med hvardera 1,500 till 3,000 innevånare, efter befolkningens täthet.

2:o I hvarje sådant skoldistrikt väljes en skolstyrelse som det tillkommer att tillsätta skollärare, och vaka öfver att desse fullgöra sin skyldighet.

3:o I hvarje skoldistrikt skall utom nödiga småskolor vara en lägre folkskola, med 2:ne lärare, en öfver- och en underlärare. Båda dessa lärare böra hafva tagit skollärareexamen, till hvilken fordringarne böra betydligt höjas emot hvad de nu äro, och öfverläraren dessutom fullständig studentexamen, med minst betyget "med beröm godkänd" i kristendom och lefvande språk, samt "godkänd" i arithmetik, naturvetenskaper, historia och geografi. Söker prestman eller promoverad magister sådan befattning, vare fri från vidare kunskapsprof.

4:o Öfverläraren i lägre folkskolan erhåller rum i skolhuset, vissa famnar ved eller torf årligen, samt en trädgårdstäppa, hvartill hörer minst ett tunnland väl odlad jord. I kontant lön åtnjuter han 1,000 till 1,200 R:dr R.mt. Underläraren har ett rum, vedbrand samt 600 R:dr årlig lön. Der ej jord är möjlig att anskaffa, bör öfverläraren njuta passande ersättning.

5:o I hvart tionde skoldistrikt, det vill säga för 15 till 30,000 innevånare, upprättas en högre folkskola med likaledes två lärare: en öfverlärare och en underlärare. Öfverläraren i dessa skolor bör vara antingen promoverad magister, i hvilket fall jag anser pedagogiska examen öfverflödig, eller också prestvigd och hafva genomgått denna examen. Der ej så qvalificerad förste lärare kan erhållas, utnämnes han endast tills vidare och tjensten anslås hvarje år ledig till ny ansökning. Underläraren bör hafva genomgått samma kurs som förste läraren i lägre folkskolan. Öfverläraren har, jemte bostad och vedbrand 1,200 till 1,500 R:dr årlig lön, med passande ålderstillägg, underläraren 750 till 1,000 R:dr.

6:o Lärarne i såväl lägre som högre folkskolorna vare skyldiga att ordna undervisningen ambulatoriskt, der skolstyrelsen så aktar.

7:o Der stad eller köping anses utgöra medelpunkt för skoldistrikt, bör högre folkskolan der förläggas. Dock anses den obehöflig der förut finnes elementarskola eller pedagogi.

8:o Lärarne vid högre folkskolorna tillsättas af ombud för alla 10 skoldistrikten.

9:o En pensionsanstalt stiftas för skollärare.

Jag anhåller vördsammast att detta mitt memorial må åtföljа Rosenbergs motion i ämnet, och således på samma gång som hans bli föremål för Utskottets beprövande.

Stockholm den 26 November 1862.

Ola Ohlson,
från Blekinge län.

N:o 181.

Af samtlige representanter af Bonde-Ståndet från Blekinge län, *om indragning tills vidare af en tredjedel utaf de indelade båtsmännen inom nämnda län emot vakans-afgifts erläggande.*

Vi våga föreslå att Rikets Ständer för sin del besluta och hos Kongl. Maj:t underdånighet anhålla:

att af de indelade båtsmännen uti Blekinge, åtminstone en tredjedel, eller Fem Hundra, *tills vidare*, få indragas, och ersättning af rusthållarne utgå medelst vakansafgifter;

att vakansafgiften bestämmes efter någon billig och lämplig grund;

att de rusthållare, hvilka inom viss förelagd tid, anmäla sig, få, i stället för att hålla båtsmän, erlägga vakansafgifter;

att derest flera anmäla sig, än som kunna beviljas sådan fördel, rusthållarne inom hvarje socken berättigas att få erlägga vakansafgift för :del af det antal båtsmän, som af dem hållas, samt

att sedermera företrädet till vakansafgifts erläggande, afgöres genom lottning, eller efter annan af Kongl. Maj:t bestämd grund.

Vi begära, såsom man häraf kan finna, *icke* någon *befrielse från de utgifter oss åligga för ett kärt fosterlands försvar.* Tvärtom torde utgiften till Kronan ofta komma att blifva något större samt kännas något tyngre, än de nu mest in natura utgående afgifterna till båtsmännen.

Det är *andra skäl*, som göra, att vi ändå fästa stor vigt vid framgången af vårt förslag.

Den orimliga mängd båtsmän Blekinge håller, utgörande 1,500 å $875\frac{727}{336}$:dels mest små och magra hemman, d. v. s. *en* båtsman på $\frac{583}{1000}$:*dels* eller icke fullt $\frac{3}{5}$:*dels* mantal, har icke blott *direkt* till en stor del utarmat, eller skuldbelastat hemmansegarne; den har äfven *indirekt* verkat i många afseenden skadligt, och är säkerligen förnämsta orsaken till den låga ståndpunkt, hvarpå denna sköna provins ännu i flera afseenden befinner sig. När ett så stort antal båtsmän skall hållas af fattiga hemmansegare, hållas de illa. Pojkar antagas; de gifta sig vanligen genast. Skaror af fattiga barn, och en mängd enkor efter de genom liderlighet och olyckor ofta i förtid bortgångne finnas alltid. Utom de 1,500 tjenstgörande båtsmans-familjer torde sålunda ett lika antal familjer af kasserade båtsmän samt af båtsmansenkor eller barn finnas. Således sannolikt 3,000 dylika familjer på cirka 900 mantal. Man torde kunna föreställa sig huru detta skall trycka på fattigvården. Hvad värre är, det verkar på den allmänna säkerheten och sedligheten. Tiggeri, laster och brott äro följderna af det prisade Indelningsverket. Blekinges allmoge har derpå förlorat till och med sitt goda rykte. Det är för att minska tungan af fattigvården, hvilken tunga nu inom många kommuner är odräglig; det är för att minska antalet af den del af befolkningen, som till en början väl blott tynger fattigvården, men slutar med att betunga fångvården, som nedsätter sedligheten och ofta till en förfärlig grad ökar osäkerheten i våra hem, och å våra allmänna farvägar; det är för att undanrödja anledningarne till den farhåga, att Blekinge kunde blifva Sveriges Irland, hvilken säges hafva blifvit yttrad af en af våra dugligaste Landshöfdingar, som vi våga påkalla Statsmagternas behjertande, och begära nedsättning uti båtsmännernas antal.

Vi skola tillåta oss ytterligare anföra några skäl, hvilka synes oss tala för det af oss framställda förslag.

Såsom redan är antydt, begära vi ingen minskning i utgifter till Staten. Vi yrka ingen rubbning uti det för många kära Indelningsverket, då vi endast begärt, att tills vidare få erlägga vakans-afgift för en del båtsmansnummer.

Då emellertid det värsta motståndet väl lärer vara, att befara från personer, hvilka anse den, som vill vidröra Indelningsverket, för en lika stor helgerånare, som en Katolsk prest, och kanske en och annan Luthersk, anser den som vill aflösa tionden, skola vi försöka att ytterligare lugna dessa herrars farhågor.

Såvidt vi kunnat förnimma, så, om äfven åtskilliga rust- och rothållare sucka under tungan af dryga utgifter för våra indelade ryttare och soldater, finnes numera knappast mer än en mening, utom, och inom landet, bland militärer och civila, hvilka känna förhållandena, angående utmärktheten i alla afseenden, af den Svenska ndelade soldaten, och den höga ståndpunkt han intager såsom arbetare, medborgare och fosterjordens försvarare. — Men de Svenska båtsmännen, huru äro de ansedde? Uti en nyligen utkommen skrift af en "sjöofficer" hvilken vi tro oss veta uttrycker den allmänna meningen bland nästan alla tänkande sjömän i Carlskrona, hvilka icke äro för gamla, att vara mottagliga för andra än de innötta begreppen, en skrift af

hvilken vi skulle önska, att Stats-Utskottets ledamöter egde tillfälle taga kännedom, innan de yttra sig angående vårt sjöförsvar, uti denna skrift förekommer bland annat:

"Af de nära 4,000 båtsmän som tillhöra Carlskrona station, finnes ingen enda fullgod örlogs-sjöman, och icke 1,000 män, som ega den medelduglighet och öfning, som nu för tiden fordras af den ordinära karlen, inom en örlogs-besättning."

"Vid tillämpandet af indelningsverket för flottans bemanning, och vid försöket, att af landtbefolkningen skapa örlogsmän, möter man otaliga svårigheter, som icke finnas för dess bildande till soldater, och som arméen alltså icke röner. Låtom oss se på indelta soldaten. Hans sysselsättning under freden går egentligen ut på, att lära exercis, militäriska vanor, hållning och disciplin. Han har ständigt samma chef, befäl och underbefäl. Under en allvarlig och jemn tillsyn hålles han till punktlig lydnad, ordning och militärisk takt. Han visar sig aldrig i trupp, utan att uppträda med en viss pomp och ståt, marcherar efter musik, och beskådas under mötena, af en nyfiken och beundrande allmänhet, samt anses af landtbefolkningen med kärlek och aktning. Disciplinen är nu för tiden icke hård och tryckande. Den ordentliga karlen kan i allmänhet vara säker, att af befälet bemötas med omvårdnad, vänligt allvar och humanitet. Detta allt gör indelta soldaten nöjd och stolt, och den ordning, takt och exercis-färdighet, som han får lära, gör honom skickligare i sitt sätt och uppväcker en sorts gentlemanskap, som i viss mån höja honom öfver hvad han var innan han blef soldat. Då han inträder i tjenst antager han icke ett yrke, som står i stid mot hans landtliga vanor. Hans befäl äro vanligtvis jordbrukare, liksom han sjelf. Jordbruket kan man kalla hans civila ära, och han kan, då han kopplat sitt gevär, uppmuntra sitt sinne genom samtal med kamrater och befäl om sina odlingar, skogshyggen m. m. Då han ingår i tjenst har han blott att lära soldatyrket, men behöfver icke uppträda på ett fält, der hela naturen är främmande och vidrig för honom. Han får vistas, röra sig och utöfva sina tjensteåligganden på fasta landet. Så är det icke med båtsmannen, Hvad han får lära, skall han använda på ett element, som för honom är främmande och motbjudande, hans tjenstgöring är icke heller så inrättad, att exercis och öfningar der äro hufvudsak. Han användes till hundratals olika, omilitära förrättningar. Sjöman är han ej, till sjösoldat har man icke gjort honom, och såsom yrkesman (icke som enskild menniska) är han derföre ringaktad och förlöjligad, såväl af landtbefolkningeu som af verkligt sjöfolk. Han känner detta och saknar derföre kärlek till sin ställning, sjelftillit och stolthet."

"Den" säger författaren "som går ombord på ett Svenskt örlogsfartyg, han skall få se en väl inöfvad kanon- och handvapens-exercis, samt en ganska uppdrifven exercis med segel och rundhult, men vid den sednare upptäcka att ungefär $\frac{5}{8}$ eller $\frac{7}{8}$ af de dervid arbetande är villigt men okunnigt manskap, som icke rätt förstår hvad det gör, eller ändamålet dermed, utan föres fram och ledes till sina

åligganden af befäl, underbefäl och matroser. Han skall få se en mängd folk, som hala och draga i de "ändar" som till dem uträckas, men icke en ibland tjugo, som halar som sjöman, eller visar att han förstår på sjömansvis använda sina krafter. Han skall få se många stora, starka karlar, men endast få viga och lediga. Han skall upptäcka här och der bland besättningen, en och annan lätt och rörlig individ med glad och intelligent uppsyn, men den stora mängden ser trög och liknöjd ut. Han kan möjligen också få se en liten näsvis pojkslyngel om 14 à 15 år, som, då han tror sig obemärkt af befälet, för nöjs med en dubbelt så gammal man af besättningen, trampar honom på tårna eller knäpper honom på näsan, under det den andre med försagd min, söker draga sig undan sin förföljare, utan att visa ringaste tecken till beslutsamhet eller förmåga, att göra sig qvitt sin lilla plågande. Det är skeppsgossen, som så behandlar båtsmannen, och hvarföre? — jo, emedan båtsmannen är nedtryckt och kufvad till sinnet, genom medvetandet af sin okunnighet, genom känslan af tillfällig underlägsenhet och genom motviljan för hela sjölifvet, som för honom är och förblir en naturvidrighet."

Dessa yttranden, jemte hvad man i dessa dagar hört af sjömän på Riddarhuset, torde vara nog, för att bedöma de indelade båtsmännen från sjöförsvarets ståndpunkt.

Vi vilja antaga, och hafva anledning förmoda, att båtsmännen i de öfriga delarne af riket, der, i stället för flera båtsmän å ett hemman, flera hemman hålla en båtsman, der de kunna förses med goda torp i stället för små potatistäppor, och der legningen kan verkställas med större urval, båtsmännen äfven äro aktningsvärda arbetare och medborgare. Äfven hos oss är båtsmannen, när hans helsa icke blifvit bruten, eller försvagad af lättsinne eller klen kost under tungt arbete, ofta en duglig arbetare, men hvarken såsom sådan, än mindre såsom familjefader eller medborgare, intager han den plats, man sagt oss att den indelade soldaten gör; han är långt ifrån att bland arbetsbefolkningen vara ett föredöme.

Vi våga nu fråga: skulle det icke möjligen kunna hända att äfven Indelningsverket, förträffligt i mycket, i det minsta, efter några hundra år befunnits äfven hafva några brister; att det tilläfventyrs vore klokt att af detta, för öfrigt friska trädet, afskära de sjuka grenarne, just för att så mycket längre bevara stammen, samt att Indelningsverket icke skulle förlora derpå, om man bibehåller det för ändamålet dugliga manskapet, ryttare, soldater och kanske en del af de bästa båtsmännen, om verkligen några duglige finnas, men så småningom ersätta åtminstone de sämsta båtsmännen med en bättre ordnad trupp och till en början, under det man icke rätt väl vet huru flottan skall byggas, men man rätt väl vet och är viss derom, att man måste minska både befäl och manskap, samt under det man funderar på det öfriga, låter oss i Blekinge betala vakansafgift för de båtsmän, man

under

under slopningen af den gamla flottan och öfriga nödig ansedda släparbeten säkerligen redan nu kan undvara.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

Jöns Pehrsson, från Blekinge län.
Håkan Petersson, från Blekinge län.
Nils Svensson, från Blekinge län.
Ola Olsson, från Blekinge län.

N:o 182.

Af **Ola Jönsson** från Malmöhus län, *om bestämd föreskrift i fråga om bevillnings erläggande för boställe.*

Vid tillämpningen af vid sednaste riksdag antagna Bevillningsstadga har visat sig, att densamma, i fråga om bevillning för löneinkomst, i så måtto är otydlig, att ej bestämdt föreskrifvits, om löntagare, som innehar boställe, skall erlägga bevillning såväl för jordegendomen, enligt § 2, som, enligt § 6, för den inkomst, innehafvaren har af bostället. Denna otydlighet har haft till följd, att man inom något taxeringsdistrikt antagit som princip att påföra boställshafvaren endast taxeringsbevillning, då man inom andra ansett boställshafvaren dessutom böra erlägga bevillning för inkomst af bostället, och på vissa ställen har ovissheten om författningens mening till och med föranledt Taxeringskommittéerna att, då bevillningen för inkomsten ansetts öfverstiga den, som bort erläggas för jordvärdet, påföra boställshafvaren endast den förra. Ett förtydligande af Bevillningsstadgan i denna del är således af behofvet påkalladt. Jag vågar antaga, att Rikets Ständer velat bestämma, det boställshafvaren borde erlägga bevillning ej mindre för inkomst af bostället än för jordvärdet, ehuru uttryckligt stadgande härom uteblifvit; ty icke gifves något rimligt skäl, hvarför tjensteman, som har sin lön genom boställe, skall vara mera fri från erläggande af bevillning för sin inkomst, än den som har penningelön, helst som det rätteligen bör medgifvas den förre att från den inkomst af bostället, för hvil-

ken bevillning honom påföres, afräkna det belopp, hvartill fastighetsbevillningen jemte öfriga hemmanets onera uppgå.

Med anledning häraf får jag vördsamt anhålla:

det Rikets Ständer täcktes bestämdt förklara, att boställshafvare bör erlägga bevillning för inkomst af bostället, eller, om skäl härför saknas, det måtte blifva tydligt stadgadt, huruledes uti ifrågavarande fall förhållas må.

Stockholm den 26 November 1862.

Ola Jönsson,
från Malmöhus län.

N:o 183.

Af **Ola Jönsson** från Malmöhus län, *om presterlig tjensteårsberäkning för lärare vid högre folkskola.*

Hvar och en, som nitälskar för skolan och folkupplysningen i allmänhet, måste med tillfredsställelse hafva sett tillkomsten och utvecklingen af den så kallade högre folkskolan på landet; men Kongl. Maj:ts nådiga Förordning angående nämnda skolor har likväl, enligt min tanke, en väsendtlig brist, enär väl lärarens lön och qvalifikation och hvad mera, som hörer till organisationen deri är bestämdt, men icke att innehafvaren af lärarebefattningen skall ega att räkna tjensteår sig tillgodo, en rättighet som jag anser böra medgifvas, helst som under nuvarande förhållanden säkerligen prestmän finnas, hvilka ega både håg och fallenhet för skollärarekallet, men som dock ogerna söka en sådan plats, emedan dermed är förenad förlusten af tjensteårsberäkningen. Visserligen har läraren vid sådan skola utvägen att hos Kongl. Maj:t söka denna rättighet, utan att, som jag tror, möta afslag, men som en sådan ansökan i allt fall måste af hvarje enskild lärare, platsens innehafvare, ingifvas, Kongl. Maj:t endast till besvär, hvarföre icke då på en gång genom en lagbestämmelse eller ett tillägg i författningen afhjelpa sagde brist? Då högre folkskolor väl äro i det nämaste att sätta i jembredd med pedagogier och dessas lärare hafva sig berörda förmån tillerkänd, så ökar detta vigten af de skäl, som tala för lärarnes vid högre folkskolor tjensteårsberäkning. Denna rättighet ville jag dock

hafva utsträckt ej blott till prest, utan ock till annan akademiskt bildad person, hvilken såsom ordinarie innehar lärarebefattningen och som, utan att vara prest, dock egnar sig åt lärarekallet. Af ofvan anförda skäl föreslår jag vördsamt:

att Rikets Ständer för sin del besluta och hos Kongl. Maj:t anhålla om en författning af innehåll att lärare vid högre folkskola, om han är prest eller icke, skall åtnjuta enkel tjensteårsberäkning.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

Ola Jönsson,
från Malmöhus län.

N:o 184.

Af **Josef Holm** från Stockholms län, *angående ändring i gällande lagstadgande i fråga om tiden för damluckas öppnande.*

Allmänna Lagen stadgade i 20 Kapitlet 6 § Byggninga-Balken, sådant detta Lagrum ursprungligen lydde, att damlucka, vid ansvar af böter, skulle hvarje vår öppnas den första dagen i Maj månad. Genom Kongl. Förordningen den 3 September 1755 ändrades dagen för damluckas öppnande till den 10 Maj, hvarefter genom Kongl. Förordningen den 23 Augusti 1851 tiden för damluckas öppnande, med afseende på Wester- och Norrbottens- samt Jemtlands län, bestämdes till den 1 Juni. De skäl, som föranledt nämnda tids framflyttande för berörda län, måste helt och hållet tillskrifvas lokala förhållanden, ty för rikets öfriga eller åtminstone mera sydligt belägna provinser vore det vida mera lämpligt och ändamålsenligt, om tidpunkten för vidtagande af berörda åtgärd inträffade något tidigare. En sådan förändring skulle inverka särdeles välgörande på vår-odlingarne och förorsaka att marken kunde tidigare besås, hvilket sednare ofta nog kan bidraga till frambringande af en både bättre och rikligare skörd. Härigenom skulle äfven kunna förekommas den esomoftast inträffande olägenheten att, då såningen först sent på våren kan verkställas, säden icke alltid hinner mogna förr än långt fram på hösten, då den är utsatt för de menliga följderna af starka nattfroster.

På grund häraf vågar jag yrka

den förändring i nu gållande lagstadgande angående tiden, då damlucka skall vara öppnad, att samma tid måtte bestämmas till någon dag i April eller sednast den 1 Maj hvarje år.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

J. Holm,
från Stockholms län.

N:o 185.

Af **Olof Nilsson** från Westerbottens län, *om ytterligare anslag till brobyggnaden öfver Umeå elf i närheten af Umeå stad.*

Sedan uti ett af Herr Majoren och Riddaren C. Adelsköld uppgjort kostnadsförslag till uppförande af bro öfver Umeå elf i närheten af Umeå stad, utgiften för berörda byggnadsarbete blifvit beräknad till 86,000 R:dr R:mt, deraf nämnda stads innevånare förbundit sig tillskjuta 3,000 R:dr, beviljade Rikets Ständer vid 1859 — 1860 årens riksdag till omförmälda företag ett emot återstoden af den förslagsvis beräknade kostnaden ungefärligen svarande anslag af 82,500 R:dr, deraf en tredjedel eller 27,500 R:dr utan återbetalningsskyldighet, och tvåtredjedelar såsom lån mot fyra procents ränta och årlig amortering.

Med användande af dessa medel har brobyggnadsarbetet fortgått med den drift, att alla stenpelarne och landfästena af sten äro färdiga och endast öfverbyggnaden af trä återstår.

Till följd deraf, att den erforderliga stenen måst anskaffas ur ett ¾ mil från brobyggnaden aflägset berg och genom oländig mark framforslas, samt att ortens stenarter äro af den mest svårartade beskaffenhet, dels att de till träöfverbyggnaden nödiga grofva bjelkar ej kunnat erhållas från de i närheten af Umeå uthuggna skogarne utan hemtats för det mesta från Lappmarkerna, mot priser nära 100 procent öfverstigande dem, hvartill flottade bjelkar kunna köpas, då ej afseende göres på dimensionerna, har inträffat, att, enligt hvad bilagde Herr Major Adelsköld utlåtande med dervid fogade tabell utvisar, kostnaden för ifrågavarande företags fullbordande

uppgår till 118,288 R:dr 49 öre och således med icke mindre än 32,288 R:dr öfverstigande kostnadsförslaget.

I anledning häraf och då de byggnadsskyldige desto mindre äro i stånd att anskaffa omförmälda opåräknade öfverskott, i den för brons färdigbyggande beräknade kostnad, som Westerbottens län under innevarande år varit hemsökt af ganska svår missvext, så får jag vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer täcktes bevilja anslag af 32,288 R:dr att utgå till en tredjedel utan återbetalningsskyldighet och återstoden eller tvåtredjedelar såsom lån på enahanda vilkor, som för det förra lånebidraget äro bestämda, eller ock hela anslaget såsom lån, på det att detta, så väl för orten som för det allmänna, så nyttiga företag ej, till följd af bristande medel, må afstanna:

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

Olof Nilsson,
från Westerbottens län.

N:o 186.

Af **O. Thorell** från Elfsborgs län, *om ändring i gällande förordning rörande vilkoren för bränvinstillverkning.*

I den öfvertygelsen att det bör vara hvarje representants pligt att, då uti gällande lagar och författningar sådana stadganden förefinnas, som skulle kunna genom oförutsedda händelser förorsaka den enskilde förluster, hos Rikets Höglofliga Ständer föreslå sådana ändringar som skulle, utan att medföra risk för det allmänna, betrygga den enskilde för ekonomiska förluster, får jag anföra följande:

Uti Kongl. Förordningen af den 26 Oktober 1860 angående vilkoren för tillverkning af bränvin stadgas uti 8 § att bränvinstillverkning skall minst sex veckor före den termin, under hvilken tillverkaren vill handteringen företaga, hos Konungens Befallningshafvande anmälas, samt tillverkaren styrka sig dertill vara berättigad äfvensom att Konungens Befallningshafvande derom skall till tillverkaren utfärda bevis,

innefattande tillika Landskontorets uträkning å den afgift, som för ifrågavarande tillverkning utgå bör.

Uti 20 § stadgas att afgift för bränvinstillverkning skall erläggas i förskott, samt i 21 § att afgiften skall i Ränteriet erläggas. Dessa föreskrifter kunna för en från Ränteriet längre boende bränvinstillverkare medföra ganska stora förluster, ja för många till och med förorsaka deras ekonomiska obestånd, och får jag som skäl för detta mitt påstående framlägga följande:

Om en bränvinstillverkare, som är så långt från Ränteriet boende (stundom ända till 12 à 16 mil), att han icke sjelf personligen kan infinna sig för att inbetala afgiften, utan måste med posten och genom kommissionär inbetala den och om dertill den oförutsedda händelse skulle inträffa att posten blir röfvad, eller genom kommissionärens ekonomiska obestånd (som afsändaren tilläfventyrs icke känner) de för insändande till Landtränteriet afsedda medlen på annat sätt användas — hvad blefve väl följden om bränvinsskatten sålunda ej blefve i förskott inbetald? Jo, enligt 24 § blifver, oaktadt bränvinstillverkaren, enligt förbud i samma §, oloflig bränvinstillverkning icke bedrifver, den oguldna afgiften genast utmätt. Om nu bränvinstillverkaren, i okunnighet om ofvan påpekade händelser, samt i förtröstan på sin fulla rätt, bränvinstillverkning bedrifver, ålägges han sålunda, enligt 40 §, att den oguldna afgiften genast betala, samt plikte för första gången för lönnbränning lika med afgiften, men andra gången dubbelt, och har tillika förverkat all rätt att vidare tillverka bränvin. Detta synes mig vara bra hårdt, ty om posten skulle blifva röfvad, så kunde han möjligen i lyckligaste fall af Kongl. Maj:t af gunst och nåd blifva förskonad från plikten, men om han åter skall genom sin kommissionärs oredlighet blifva satt i samma kinkiga belägenhet, då hade han på samma gång förlorat sina penningar, vore underkastad utmätning för oguldna skatten, samt finge plikta för lönnbränning, utom det att han finge vidkännas förlust å den tillmäskade potatisen och spannmålen, äfvensom å det större parti potatis, som redan blifvit inköpt och hvilken vara är högst svår, i fall det ens är möjligt, att förvara i större partier. Månne icke detta kan vara nog att förorsaka mången ekonomiskt obestånd. På grund af ofvannämnda skäl vågar jag vördsamt föreslå följande förändring i 21 § af ofvannämnda Kongl. Förordning:

att det må stånda bränvinstillverkaren fritt att från närmaste Postkontor inom i 20 § föreskrifven tid direkte till Ränteriet afsända afgiften, och må Postkontorets qvitto å de till Ränteriet afsända medlen gälla som bevis att afgiften blifvit inbetald, till dess qvitto från Ränteriet å de mottagna medlen hinner till tillverkaren ingå, och må det äfven stå tillverkaren fritt att till kronofogde i orten inbetala afgiften, då tillverkaren företer det af Konungens Befallningshafvande utfärdade beviset, som 8 § föreskrifver.

Härigenom tror jag icke att statskassan skulle lida någon förlust, men den enskilde deremot blifva i flera hänseenden betryggad.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 26 November 1862.

O. Thorell,
från Elfsborgs län.

N:o 187.

Af **O. Thorell** från Elfsborgs län, *om rättighet för kommunalstyrelse antingen att bestämma eller sig yttra, hvarest grindar få uppföras öfver allmän väg.*

Rikets Ständer hafva under flera föregående riksdagar haft mycken omtanka för åstadkommande af skogsbesparing utan att komma till annat medel än att till en del borttaga stängselskyldigheten; icke desto mindre hafva Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som icke synas mycket bekymra sig om de olägenheter, jordegaren tillskyndas, företagit sig en åtgärd, som alldeles tillintetgör förenämnda Rikets Ständers goda afsigt om skogsbesparing, ithy att deras underordnade kronolänsmän, troligen af för mycket tjenstenit, företagit sig att förbjuda att grind får finnas öfver allmän väg såväl emellan olika hemman som olika egor och som detta uti den kuperade delen af landet, der en jordbit är passande till åker, en annan till äng och en tredje mellan dessa för mulbete, så tvingar allmänt borttagande af grindar jordegaren att, för skyddande af sin gröda, å båda sidor om vägen uppföra hägnader, som ej allenast är för jordegaren mycket kostsamt utan äfven ruinerande för skogen och dertill högst vådligt för resande vintertiden, emedan jordegaren med alla sina onera ogerna kan åläggas att vid inträffad snöyra om natten gå på vägen och skydda resandes lif, att de icke fastna i snödrifvor, som bilda sig emellan hägnaderna och då detta är ett värre ondt än om grindarne qvarstodo. Nekas kan icke, att flera grindar funnos, som utan stor skada och olägenhet kunde och borde borttagas; men då detta nu skett med mindre afseende på skada och olägenhet, vågar jag föreslå:

att afgörandet hvar grindar böra få finnas eller ej måtte öfverlåtas på nu tillsatta kommunalstyrelser eller åtminstone att Kongl. Maj:ts Befallnings-

hafvande måtte åläggas infordra kommunalstyrelsens yttrande hvar grindar böra få finnas eller ej.

Stockholm den 26 November 1862.

O. Thorell,
från Elfsborgs län.

N:o 188.

Af **O. Thorell** från Elfsborgs län, *om ändring i 53 § af Kongl. Stadgan för rikets elementarläroverk den 20 Januari 1859.*

Då på samhällets utveckling och välbefinnande mer än annat inverkar ungdomens uppfostran, tager jag mig friheten fästa uppmärksamheten på Kongl. Maj:ts den 20 Januari 1859 utfärdade nådiga Stadgar för rikets elementarläroverk och deruti förekommande bestämmelser om ordning och tukt.

Härom innehåller Stadgan i 52 §, att bestraffningsgraderna inom läroverken skola vara tre:

1:o bestraffningar, som läraren eger omedelbart ålägga och verkställa;

2:o bestraffningar enligt rektors beslut;

3:o bestraffningar efter kollegii dom — samt i 53 §, att inom alla dessa bestraffningsgrader varning och tilltal är den lindrigaste; att vid fortsatt och svårare felaktighet nedflyttning under medlärjungar, förvisning från lärorummet, eller, med rektors begifvande, annan lämplig näpst må användas, och att lärjunge, som genom fortfarande okynne och sjelfsvåld visat andra straff vara utan verkan, må, efter af rektor gifven varning för påföljden, i händelse af ny förseelse, med lindrigare kroppsaga bestraffas.

Det vill mig synas, som om lagstiftaren genom dessa stadganden velat förebygga missbruk af aga — och detta med skäl.

I samhällenas barndom, i hednatiden, då mörker låg öfver verlden, samt menniskovärde och menniskokärlek voro okända begrepp, var hämnden lag — och hämndbegäret har ända intill sednaste tider bibehållit sig i våra strafflagar.

Kristlig

Kristlig kärlek har dock under tidernas lopp renat begreppen och ur lagboken utstrukit de grymma straffen, som hade hämnden till syftemål, och i stället infört bestraffningar, åsyftande icke den straffades förnedring och förhärdelse, utan hans upprättelse och förbättring. Sålunda hafva de affliktiva straffen af spö och ris blifvit afskaffade såsom för menniskan förnedrande och på henne verkande förstörande. Käppen har blifvit fråntagen husbonden, och från sjelfva fängelserna är den bannlyst, men i skolan skall den bibehållas — bibehållas för menniskan i dess oskyldigaste ålder, under dess blomningstid — då den verkar mest förstörande och minst behöfves. Vi hafva alla varit unga och hafva säkert alla i liflig hågkomst huru djupt en oförrätt i barndomen sårar, hvilka bittra minnen en onaturlig grymhet der qvarlemnar — och den hårdhet och grymhet, hvarpå mannen lemnar prof, har utan tvifvel blifvit grundlagd i barndomen genom en sträng och orättvis behandling. — Det vill ock, såsom jag ofvan nämnt, synas som om lagstiftaren velat förekomma användandet af kroppslig aga på ungdomen genom ofvan upptagna stadganden; men en daglig sorglig erfarenhet har ådagalagt, att lagen icke så uppfattas och tillämpas, hvarken af rektorer eller eforer.

Man har med styggelse och djup indignation sett, hurusom rektorer utan alla föregångna varningar, farit fram bland ynglingar med hugg och slag såsom råa djurtämjare bland vilddjuren, hurusom dylika bragder försvaras och hyllas af hela korporationer, tillsatte att vaka öfver ungdomens uppfostran, — ja, man har sett sådana lärare derför utmärkas med äretecken, som borde häntyda på allt annat än råhet. Sådant måste bevisa, att lagen är oduglig, och att intet annat kan stäfja dylika naturer, än ett rent förbud att å ungdomen utöfva kroppslig aga. Tiden tyckes äfven vara inne att införa ett sådant förbud. Då man medgifvit, att kroppslig bestraffning verkar förnedrande och förstörande på den ofta förhärdade brottslingen, torde det vare ännu mera uppenbart, att dylik behandling verkar ännu mera förstörande på det lifliga, friska barndomssinnet; och ingen finnes, som ej från barnaåren minnes, att ett allvarligt, men kärleksfullt ord verkat mera helsosamt, än hugg och slag, som qvarlemnat agg, bitterhet och sorg.

Att käppen i skolorna är obehöflig, har erfarenheten äfven visat. Den har städse varit absolut förbjuden i allmänna elementarskolan i Stockholm och likaså i Hillska skolan på Barnängen, och båda dessa skolor hafva utgjort en prydnad bland läroverken och lemnat alumner, som nu bekläda Statens högsta embeten. Erfarenheten har sålunda ådagalagt, att käppen i skolan är onödig, och då vårt förnuft säger oss detsamma, synes, såsom sagdt är, tiden vara inne att taga den bort.

Jag vågar sålunda i ödmjukhet föreslå Rikets Höglofliga Ständer den förändring i 53 § Skolstadgan:

"att bland bestraffningarne inom skolan kroppsaga ej må ega rum, förr än fader eller målsman för yngling, som af föreskrifna varningar och an-

dra lämpliga bestraffningar ej låtit sig rättas, inför Kollegium lemnat rektor tillstånd att i faders eller målsmans ställe, lindrig och lämplig kroppsaga utöfva, derest icke fader eller målsman heldre tager ynglingen från skolan."

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

O. Thorell,
från Elfsborgs län.

N:o 189.

Af **Jan Andersson** från Kopparbergs län, *om anslag till ackordsersättning åt f. d. Regementsläkaren m. m. B. F. Levin.*

Då, för nära 30 år sedan, genom Konungens och Rikets Ständers förenade frikostighet, det lyckades sätta en gräns för de länge öfverklagade tjensteköpen genom så kallade ackorder vid indelda arméen, och dervid som grundsats stadgades: att hvad bevisligen i ackorder var utgifvet, skulle utan afdrag ersättas (se hosföljande transumt), blefvo likväl regementsläkare jemte öfriga civile tjenstemän vid arméen uteslutna från denna ackordsersättning, på grund af den uppgift, som framställdes af kommitterade för berörda ackordsreglering: att de af nämnda tjenstemän utgifna ackordssummor "aldrig genom någon Kongl. författning blifvit tillåtna" (se hosföljande transumter). Att denna kommitterades uppgift ej var med verkliga förhållandet öfverensstämmande visar emellertid medföljande transumt ur Kongl. Maj:ts Bref af den 4 December 1765, hvarigenom stadgas att "auditörer och regementsfältskärer, enär de äro berättigade till pension, måge, vid afskedstagandet, jemväl njuta förmånen af ackord." Detta oaktadt blefvo dock, såsom ofvan är anfördt, regementsfältskärerna, eller, som de numera kallas, regementsläkarne m. fl. uteslutna från ackordsersättning, och då ändring i detta redan lagstadgade förhållande svårligen på annat sätt står att vinna, men flera skäl tala för billigheten af ersättning, åtminstone för en af de sålunda från ackordsregleringen uteslutna; vågar jag i detta fall taga Rikets Ständers välvilja i anspråk.

I Dalarne lefver nemligen ännu vid 82 års ålder en af förenämnda tjenstemän,

Öfverfältläkaren och Riddaren B. F. Levin, hvilken, efter att redan 1805 hafva inträdt i det allmännas tjenst såsom provincial-medicimedhjelpare i Hedemora distrikt, blef 1812 den 16 Juni, efter erläggande af 4,000 R:dr R:mt i ackord (se bilagan), utnämnd regementsläkare vid Dalregementet och sedan bestred denna tjenst i nära 47 år eller till den 20 April 1859, då han hugnades med nådigt afsked och pension. En så långvarig och af höga vederbörande, genom flera utmärkelser, väl vitsordad tjenstemannabana, hvarunder det äfven lyckades honom som praktiserande läkare att i ovanlig grad tillvinna sig förtroende, såväl bland provinsens allmoge, som öfriga samhällsklasser, synes mig i detta fall utgöra en uppmaning till Rikets Ständer att ej låta en gammal förtjent embetsman gå miste om den ersättning för utbetaldt ackord, hvilken han vid sitt afskedstagande tyckes hafva bort åtnjuta, men hvilken ersättning, på grund af nu gällande författning, svårligen står att vinna annat än genom Rikets Ständers åtgärd. Med anledning af allt detta hemställer jag derföre:

att, med fästadt afseende på f. d. regementsläkaren m. m. B. F. Levins långa tjenstetid, samt på öfriga skäl, som tala för billigheten af ackordsersättning i detta fall, Rikets Ständer måtte låta tilldela honom Fyratusen R:dr R:mt, utgörande den summa, som han bevisligen i ackord utgifvit och hvilken, enligt den i Kongl. Maj:ts Bref af den 2 Februari 1833 stadgade grundsats (se bilagan), skulle utan afdrag vid afskedstagandet ersättas.

Om remiss anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

Jan Andersson,
från St. Kopparbergs län

Häri förenar sig:

Anders Andersson,
från St. Kopparbergs län.

N:o 190.

Af **Henrik Hansson** från Westernorrlands län, *om vissa förändringar i Kongl. Kungörelsen den 15 December 1848, om kronohemmans lösande till skatte.*

Inom Westernorrlands län och södra Ångermanlands domsaga finnes många krononybyggen, särdeles inom socknarne längst upp efter Ångermanelfven, såsom Edsele, Ramsele, Fjällsjö, Bodum, Tossjö och Jemsele, hvarest afvittringarne under sednare åren i betydlig mån fortgått. Egarne af nämnda nybyggen äro för det mesta af den fattigare klassen och kunna derföre endast genom försakelser samt offrande af svett och möda försörja sig och de sina. De måste ock, för att kunna få skatterätt å sina lägenheter, hafva uppodlat vissa tunnland åker samt försett lägenheterna med åbyggnader. Detta är väl påkostande, men leder dock till innehafvarnes eget bästa. Men sedan ändtligen detta är undangjort och nybyggaren hos Landshöfdinge-embetet gör anhållan om syn och att kronolänsmannen måtte förordnas att densamma förrätta, bifalles väl i slikt fall alltid den begärda synen, men ej länsmannen utan kronofogden blir städse förordnad att densamma hålla. Det har undantagsvis någon gång händt, att kronofogden i sitt ställe förordnat länsmannen i det distrikt, derinom hemmanet, hvarå syn bör hållas, är beläget, att synen förrätta, men i vanliga fall reser kronofogden sjelf, och då understundom först ett år efter det ansökningen till Länsstyrelsen ingafs. Detta är i tvänne hänseenden olämpligt, först derföre att det blir en onödig tidsutdrägt och för det andra derföre, att då kronofogden oftast har 20 eller 30 mil från sitt hemvist till förrättningsstället, ersättningen till honom för resekostnad och dagtraktamente uppgår till så stort belopp, att lägenhetsinnehafvaren måste skuldsätta sig för att kunna densamma betala, då deremot, om länsmannen i orten förordnats att synen förrätta, kostnaden skulle blifvit betydligt mindre och för den fattige ej så kännbar.

I följd häraf och på uppmaning af många bland mina kommittenter får jag derföre vördsamt föreslå:

"att i Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse den 15 December 1848, angående förändring uti ditintills gällande stadganden i afseende på ordningen och sättet för vinnande af skattemannarätt till hemman och lägenheter af krononatur, måtte tilläggas det uttryckliga stadgande, att syn å sådana hemman

och lägenheter, då de skola till skatte omföras, må, af länsmännen, hvar inom sitt distrikt, förrättas med behörigt biträde, eller, om denna skulle af jäf eller eljest vara förhindrad synen företaga, närmast boende kronobetjent i den förhindrades ställe densamma förrätta."

Jag vågar hoppas, att denna billiga begäran må vinna bifall, helst densamma ej åsyftar någon kostnad för Staten.

Och anhåller jag om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 26 November 1862.

Henrik Hansson,
från Westernorrlands län.

N:o 191.

Af **Erik Andersson** från Elfsborgs län, *om statsanslag till dels vägomläggning inom Marks härad och dels understöd åt behöfvande derstädes.*

Marks härad med en folkmängd af 35,000 menniskor, utgör bland de ofta omtalade sju häraderna af Elfsborgs län det, der väfnadsindustrien bedrifves i den största utsträckning, oberäknadt de stora så kallade Rydboholms fabriker, der tillverkningsvärdet öfverstiger en million R:dr R:mt, samt åtskilliga mindre. Väfnaden idkas hufvudsakligen som husslöjd, i det att vissa förläggare utlemna garn till väfverskor, hvilka efter gifna mönster tillverka detsamma. Man kan göra sig någorlunda föreställning om utsträckningen af denna rörelse, då en enda af dessa förläggare sysselsätter 1,200 väfverskor. Icke blott väfverskorna, utan äfven barnen, tidtals jemväl männen som biträda med väfvens uppsättande, spolning m. m., vinna härigenom sysselsättning och arbetsförtjenst, och det är endast derigenom man kan förklara, huru denna stora befolkning kan lefva på en jemförelsevis liten areal, af hvilken dessutom den största delen är för odling otillgänglig. Det är hufvudsakligen bomullen, som utgör råvaran vid denna storartade tillverkning, då linet och ullen, som endast på vissa trakter bearbetas, icke kunna fås till erforderligt belopp, och i allt fall skulle fördyra varorna, hvilka endast genom det ytterst låga pris,

hvartill de afsättas, kunna uthärda konkurrens med utländska tillverkningar och leta sig väg till arbetarnes hem.

Det Amerikanska kriget och den deraf föranledda bomullsbristen har på en gång afbrutit denna näring och ställt tusentals arbetare utan sysselsättning, oaktadt de berömvärdaste bemödanden af förläggarne att fortfarande bereda sysselsättning åt väfverskorna, hvilket dock varit ytterst svårt, emedan bomullspriserna stegrats till den grad, att råvaran en tid gällde nästan lika mycket per skålpund som väfnaden, alldenstund priset på denna sednare vara, som konsumeras af de mindre bemedlade, ej kunde höjas i förhållande till råämnets stegrade pris. Oaktadt således förläggarne med betydliga uppoffringar fortfarit och ännu fortfara att bereda arbete åt sitt arbetsfolk, så förutser man snart den stund då en fullkomlig brist på garn och bomull i de i sin verksamhet dels redan afstannade, dels troligen snart upphörande spinnerierna skall omöjliggöra detta ädla bemödande. Vid åtskilliga större spinnerier, t. ex. i Göteborg, har arbetet redan för flera månader sedan upphört; vid Rydahls spinneri i Mark, der tillverkningsvärdet uppgår till en million R:dr, kan, i brist på bomull, icke arbetas mer än halfva tiden och bomullsförrådet torde i allt fall icke räcka öfver vintren. Om de vid dessa fabriker anställda arbetares försörjning, skola väl egarne, i hvad på dem ankommer, draga försorg, men äfven med den största vilja hos förläggarne skall det icke blifva dem möjligt att underhålla de tusental, som, i brist på garn, sakna sysselsättning. Denna stagnation i väfnadsindustrien verkar dessutom förlamande på hela ortens rörelse, på det sätt nemligen, att de, som endast medelbarligen genom forslande eller verkställande af andra arbeten deltagit i fabriksarbetet, nu gå miste om denna förtjenst, och den nöd, som härigenom kommer att uppstå, blir i ordets egentliga bemärkelse gränslös.

Vid en sådan endast af yttre politiska förhållanden inträffad nöd, torde med ännu mera skäl än vid en för en viss ort inträffad missvext, undsättning erfordras. Man kan nemligen icke här hänvisa de nödlidande till fabrikanterne, ty dessa draga blott försorg om de sina, icke heller till kommunerna, ty nästan alla medlemmar af dessa lida hvar i sin mån af olyckan, mest de naturligtvis, som idka denna afstannade husslöjd. En befolkning af 35,000 menniskor, af hvilka den ojemförligt största delen saknar arbete, måste ådraga sig Statsmakternas uppmärksamhet och berättiga till mellankomst. Vid valet af beskaffenheten af denna mellankomst måste likväl den största försigtighet iakttagas; nådegåfvor, i större belopp använda, gifva ett farligt prejudikat, och låneunderstöd kunna icke lemnas till dem, som sakna all säkerhet för återbetalning. Någon annan utväg torde alltså icke återstå än befordrandet af ett allmännyttigt förslag, hvarigenom arbete åt ortens innevånare kan beredas. Tillfälle dertill erbjudes genom en redan för flera år sedan föreslagen omläggning af den öfvermåttan backiga landsväg, som, genomgående häradet till hela dess längd, från Borås leder till Warberg. Alltsedan år 1856 har omläggningen af denna väg från förstnämnda stad till Sundholms gästgifvaregård, beräknad att

kosta 70,422 R:dr B:ko eller 105,633 R:dr R:mt, varit ifrågasatt och flera gånger uppförd på Styrelsens för allmänna väg- och vattenbyggnader generalförslag till Kongl. Maj:t öfver de allmänna arbeten, som ansetts förtjenta af understöd, men otillräckligheten af de härtill anvisade medel har allt hittills fördröjt utförandet. Under innevarande år har Kongl. Maj:t med afseende på rörelsens oeftergifliga behof af denna vägomläggning, och sedan en enskild person med vanlig frikostighet erbjudit sig att af egna medel omlägga en vägsträcka, hvartill kostnaden beräknats till 3,327 R:dr, i nåder täckts af besparingen å 6:te Hufvudtiteln anslå 6,000 R:dr till omläggning af en del af denna vägsträcka, emellan den så kallade Orrleken och Sundholms gästgifvaregård, till hvars omläggning ansetts erfordras 92,686 R:dr 50 öre, och har Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen i dess generalförslag till innevarande riksdag i underdånighet tillstyrkt ett statsbidrag för denna vägomläggning af 60,000 R:dr under förutsättning att återstående beloppet af häradet tillskjutes. Då således beviljandet af detta belopp nu endast innebure ett anticiperande af hvad Staten utan allt tvifvel framdeles skulle komma att utbetala, men denna utbetalning nu skulle bereda en särdeles behöflig arbetsförtjenst för den arbetslösa befolkningen samt med afseende på den tunga, som fattigvården pålägger den af bristande arbetsförtjenst hårdt tryckta jordbrukande befolkningen, som ytterligare kommer att betungas af det belopp af icke mindre än 32,686 R:dr, hvarmed den måste bidraga till berörda vägomläggning, får jag härmed vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer med afseende å den till följd af bomullsbristen inträffade förlägenhet inom Marks härad måtte anslå ett belopp af 80,000 R:dr R:mt, deraf 60,000 R:dr böra användas till omläggning af landsvägen från den så kallade Orrleken till Sundholmen och återstoden till understöd för sådana medellösa personer inom berörda härad, som, till följd af bristande arbetsförtjenst, äro i verklig nöd och sakna alla medel till utkomst.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

E. Andersson,
från Elfsborgs län.

N:o 192.

Af **August Carlberg** från Hallands län, *om rättighet för qvinna, som fyllt 25 år, att sjelf utöfva den rätt, som, enligt lag, tillkommer giftoman.*

Då qvinnan, enligt nu gällande lag, anses vid 25 års ålder skicklig att sjelf vårda sina ekonomiska angelägenheter, hvilket förutsätter och fordrar ett förstånd, som kan göra sig gällande framför känslans ingifvelser, kan jag ej finna, hvarföre hon ej må, vid samma ålder råda sig sjelf i fråga om knytande af äktenskaplig förbindelse. Det är väl sannt att detta är en angelägenhet, i afseende hvarå hjertat bör ega sin stora bestämmelserätt, men hvarföre antaga, att qvinnan endast i detta fall skulle underlåta att anlita förståndet och begagna sig af de råd, detsamma erbjuder? Min öfvertygelse är derföre, att familjens rätt och samhällets bestånd ingalunda skulle äfventyras, om qvinnan befriades från giftomannatvånget, på samma gång jag anser en sådan befrielse vara af rättvisan och tidsandans fordringar påkallad. England, ett bland de uti familjens helgd djupast rotfästade samhällen, lemnar qvinnan frihet att vid 21 års ålder, utan inhemtande af föräldrars samtycke, ingå äktenskap. Mot detta exempel anfördes väl af en ledamot i Lag-Utskottet vid sisthållna riksdag, att sedens magt i England supplerade en föreskrift, som saknades i lagen. Jag tror, att äfven i Sverige goda seder icke saknas och deribland minst den att barn söka och hörsamma sina föräldrars råd äfven i sådana fall, der lagen ej tvingar dem dertill.

Man behöfver ej frukta, att föräldravördnaden skulle minskas, om föräldrarnes rätt att bestämma öfver dottrens hand och hjerta blefve inskränkt. Och det vore väl bedröfligt, om de sediga banden behöfde tillknytas af lagstiftarens hand. Dessutom har giftomannainstitutionen ej till ändamål föräldravördnadens upprätthållande, utan låter försvara sig endast såsom ett skyddsmedel mot vådan af den unga qvinnans oerfarenhet. Begagnar deremot giftomannen sin rätt utöfver gränserna för dess bestämmelse, tillvinner han sig icke derigenom större aktning och tillgifvenhet af sin skyddsling, utan månne icke tvärtom ett tvång mot en till myndig ålder kommen qvinna alstrade olydnad och aflägsnade den kufvade från den magtegande? Oss synes, i betraktande af qvinnans nuvarande ställning i samhället, nämnda våda mindre än detta själstvång, detta sönderslitande af den unga qvinnans lifligaste förhoppningar.

gar. Man har väl invändt, att giftomannarättens utöfvande icke innebure ett så tryckande tvång, då vederbörande ega rätt att till domarens pröfning hänskjuta frågan om befogenheten af giftomannens vägran, men vid sistlidne riksdag blef tydligt ådagalagdt, huruledes det är för de unga kontrahenterna mera motbjudande att begagna sig af denna rätt, än att heldre tiga och lida. Långt ifrån att förtjena namnet af den välmente rådgifvarens kall, såsom Lag-Utskottet vid nämnde riksdag antydde med frasen om "erfarenheten, som välvilligt bjuder sitt råd åt den med de yttre förhållandena obekanta qvinnan", blir vid sådant förhållande giftomannaskapet en tvångsmagt till inskränkning af den sedliga friheten. Enär lagstiftaren ej bör annat än i de fall, då högsta nödvändighet det påkallar, inskränka denna frihet, samt lagen om giftomannarätt följaktligen, enligt min öfvertygelse, bör vara ett undantagsstadgande, afsedt för allenast qvinnor af den ålder, som berättigar till antagandet, att de möjligen skola utan tillräcklig pröfning följa känslan och sitt hjertas böjelse, får jag, med yttrande af den åsigt, att qvinnans ifrågavarande sjellbestämmande-rätt bör vara oberoende deraf, huruvida hon sjelf utöfvar sin myndighet öfrigt, samt med åberopande af allt, hvad vid sista riksdag, uti de vid dåvarande Lag-Utskotts Betänkande N:o 15 och Utlåtande N:o 26 afgifna reservationer i afgifna syfte anförts, vördsamt föreslå:

det Rikets Ständer ville besluta ett lagstadgande af innehåll, att ogift qvinna, som fyllt 25 år, finge sjelf utöfva den rätt, som förut lagligen tillkommit hennes giftoman; dock att om mö gäller hvad i 6 Kap. 2 § Giftermåls-Balken är stadgadt.

Om remiss till Höglofl. Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

August Carlberg,
från Hallands län.

N:o 193.

Af **August Carlberg** från Hallands län, *om ändring i 8 Kap. 7 §*
Ärfda-Balken i fråga om arfsrätt åt oäkta barn.

Inom reprensentationen hafva vid flera föregående riksdagar röster höjt sig så väl från det Stånd, jag tillhör, som ock från Ridderskapet och Adeln till förmån för oäkta barns arfsrätt i mer och mindre stor utsträckning. Jag har åter upptaget denna fråga, förvissad att densamma af Rikets Ständer, och särskildt Bonde-Ståndet, bemötes med all den uppmärksamhet, den helt visst förtjenar. Att nu ingå i någon egentlig utläggning öfver frågans gång och densammas bland Rikets Ständer allt mer och mer sig tillvunna erkännande till förmån för de oäkta barnen, anser jag så mycket mindre behöfligt, som de fleste representanter helt säkert hafva kännedom härom och i allt fall denna kännedom lätt kan vinnas af riksdagsförhandlingarna, dit jag således hänvisar; men *ett* vill jag dock, ehuru i förbigående, hafva fästat uppmärksamheten på och det är Lag-Utskottets vid sistlidna riksdag i ämnet afgifna betänkande, deruti Utskottet till Rikets Ständer hemställde, att Rikets Ständer ville tillämpa principen på en gång i den utsträckning, att oäkta barn, som, enligt gällande lag, ej må taga annat arf än efter egna barn och bröstarfvingar, skulle lika med äkta barn, få ärfva såväl sin moder som ock sin fader, derest barnet blifvit af denne sednare eller fadren erkändt inför domstol eller i vittnens närvaro inför vederbörande prestman. Det förefaller mig väl eget, att Utskottet gick längre än de enskilde motionärerne; men vare härmed huru som helst, emellertid förföll frågan för *den* gången. Måtte dock denna min motion göra bättre lycka, det är min uppriktiga önskan, hvarefter jag öfvergår till sjelfva saken.

Jag hade helst velat framlägga ett förslag i likhet med Lag-Utskottets nyssnämnda; men för att icke förlora allt, utan i stället vinna något, kommer jag att vid denna min framställning göra någon inskränkning; och får jag såsom skäl för motionen vördsamt anföra:

Vår nuvarande lagstiftning, då den betager oäkta barn all arfsrätt efter föräldrar, innefattar i min tanke en grym orättvisa mot det oskyldiga barnet, på samma gång den befordrar ett allt mer och mer öfverhand tagande osedligt lättsinne, ökar den fallna qvinnans förakt för sig sjelf samt underhåller en onaturlig likgiltighet hos både fader och moder för den varelse, de bragt till lifvet, nu ofta endast till olycka och elände. Jag kan derföre icke biträda deras mening, som påstå, att det

vore att rubba familjens sedliga grundval, om man medgåfve till och med någon arfsrätt åt oäkta barn efter föräldrar.

Tager man äfven i betraktande nu gällande lags stadgande, att moder till oäkta barn får taga arf efter detsamma, änskönt samma barn icke eger arfsrätt efter modren, så framstår lagens stränghet mot oäkta barn i allt klarare dager, ty icke nog dermed, att här icke gäller likhet i rättigheter, der denna likhet eljest vore naturlig, utan man bevarar ju arfsrätt åt tjufven, de uslaste nidingar och samhällets farligaste personer efter till och med aflägsen frände, men nekar ett obrottsligt barn samma rätt, ja äfven efter närmaste andförvandter. Vi tro ock att religionsläran ingenstädes förbjuder en sådan rättighet. Men oaktadt naturens och religionens röst alltså bjuder till oäkta barns skydd, stå dock falska rättsåsigter deremot. Ehuru ett blodsband, derpå all arfsrätt ytterst hvilar, existerar äfven emellan oäkta barn och dess föräldrar, får dock barnet icke någon arfsrätt; och änskönt religionen vittnar, att äre vi barn, så äre vi ock arfvingar samt sträcker denna gemensamma arfsrätt ända upp till Guds rike, så påstår man dock och det från ett håll, der fördragsamhet och kärlek till menniskan borde vara störst, att vår religionslära icke har något stöd åt de åsigter, vi förfäkta. Hvad sålunda brutet är mot de oskyldiga varelser, hvilkas talan jag här förer, vill allmänna opinionen, sedan den hunnit till upplysning, söka godtgöra. Och i förlitande härpå, torde det vara desto mindre nödvändigt att vidare utveckla motiverna för mitt förslag, som man i innevarande riksdags Lag-Utskott icke allenast återfinner flera af de ledamöter, som vid nästlidna riksdag understödde reformen, än ock träffar nya och förökade krafter för densamma.

Under åberopande slutligen af hvad vid föregående riksmöten talats och svarats till stöd för arfsrätts medgifvande åt oäkta barn, har jag äran, till Rikets Ständers behjertande nu föreslå:

att, med ändring af 8 Kap. 7 § Ärfda-Balken, oäkta barn, dock icke det, som är afladt i hordom eller förbudna leder, må taga arf efter både sin moder och sin fader, derest fadren erkänt barnet såsom sitt, antingen inför domstol eller i vittnens närvaro inför vederbörande prestman, men endast såvida föräldrarna sjelfva icke ega äkta barn eller bröstarfvingar.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhåller jag vördsamligen.

Stockholm den 26 November 1862.

August Carlberg,
från Hallands län

N:o 194.

Af **J. Smedberg** från Elfsborgs län, *att de till vissa rusthåll i och för rustningens bestridande anslagna s. k. augmentsräntor må till Statsverket ingå mot ersättning till vederbörande.*

Det nu brukliga uppbördssättet af de så kallade augmentsräntorne synes icke stå väl tillsammans med- eller medföra den säkerhet och kontroll, som uppbördsförfattningarne i allmänhet åsyfta. Icke sällan yppa sig stridigheter emellan räntetagaren, nemligen rusthållaren, och räntegifvaren eller augmentshemmanets innehafvare, dels om sjelfva beloppet, dels ock om tiden då augmentsräntan bör erläggas, hvilken räntegifvaren kan fördröja, intill dess rusthållaren fått vidkännas utmätning för sina utskylder. Räntegifvaren kan ock med skäl vägra betala intill dess Landskontorets eller Häradsskrifvarens uträkning företes, men för att erhålla denna måste rusthållaren oftast göra långa resor och dertill erlägga lösen, hvadan i de flesta fall någon annan skrifkunnig person anlitas för att uppgöra sådane uträkningar, hvilka ofta äro mindre tillförlitlige och, om än rätt uppgjorda, likväl icke ingifver räntegifvaren förtroende eller tillit till desamme. Mig synes rättvisan och konseqvensen fordra, att augmentsräntorne, lika väl som ordinarie räntan i allmänhet, ingår till Statsverket och att rusthållaren derifrån äfven erhåller den till rustningens bestridande anslagna räntan, hvadan jag hemställer:

att Rikets Ständer ville besluta, att de till vissa rusthåll i och för rustningens bestridande anslagne, s. k. augmentsräntor må lika med ordinarie räntan, i allmänhet, ingå till Statsverket, samt att vederbörande, som fått sig sådan ränta anslagen för rustningens bestridande, måtte af Statsverket erhålla godtgörelse med det belopp, som efter behörig markegång å anslagne räntepersedlarne sig belöper; och torde Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t anhålla om utfärdande af allmän författning i ämnet, deruti vederbörande Häradsskrifvare och uppbördsmän varda förståndigade, att ej allenast augmentsräntorne böra å de vanliga debetsedlarne i debet upptagas, utan äfven att den rusthållen anslagna räntan tillgodoföres rusthållaren i kredit å hans debetsedel och att det belopp, som öfverstiger hans utskylder, till honom vid uppbördsstämman betalas.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

J. Smedberg,
från Elfsborgs län.

N:o 195.

Af **J. Lekberg** från Nerikes län, *att alla kasserade persedlar vid såväl kavalleri- som infanteri-regementen skola genom auktion försäljas å den ort, der sådane persedlar förvaras.*

Då förslitne kasserade persedlar, så för knekte- som kavalleri-regementena, för Kronans räkning skola försäljas, är en sådan försäljning icke tillåten att verkställas vid de på landet befintliga förrådsbodar, utan auktion derå skall af Krigskollegium verkställas i Stockholm. Att detta leder till onödiga utgifter, stundom ända derhän, att transportkostnaden uppäter större delen af persedlarnes värde, är i ögonen fallande.

Med anledning häraf vågar jag föreslå:

att Rikets Ständer besluta, det alla kasserade persedlar, der de äro förvarade, genom auktion varda försålde.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

J. Lekberg,
från Nerikes län.

N:o 196.

Af **P. A. Nyström** från Westerbottens län, *om ändring i gällande föreskrifter rörande grunden för fattigprocentens beräkning.*

Vår nu gällande lag föreskrifver i Kap. 17 § 4 Handels-Balken, hvars mening närmare upplyses genom jemförelse med Kongl. Förordningen den 21 Oktober 1698, att af hvarje sterbhus $\frac{1}{8}$:dels procent af summa inventarii skall erläggas till de fattige.

Det vore onekligen en vacker tanke, som låge till grund för ett sådant lagens förordnande, att vid fördelningen af död mans bo emellan hans arftagare, de fattige inträdde såsom medarfvingar. Men en sådan de fattiges rätt borde väl icke ifrågakomma uti andra den aflidnes tillgångar, än sådana, som verkligen ärfvas, d. v. s. den rena behållningen.

Ofvananförda stadganden gifver deremot anledning till många missförhållanden och orättvisor. Många personer, som i lifstiden drifvit en vidlyftig rörelse eller egt stora jordegendomar, efterlemna synliga tillgångar till ofantliga belopp, men också skuldmassor så stora, att den verkliga behållningen blifver ingen. Af ett sådant sterbhus skall nu till de fattige utgå en summa, långt öfverstigande hvad de kunna erhålla i ett mindre, men välbehållet bo. Der intet finnes, der borde också ingenting kunna tagas; och sanningsenligt kan man väl säga, att i ett bo, der skulderna uppsluka tillgångarne, sterbhuset eger intet, utan fordringsegarne alltsammans.

Att uttaga fattigprocent ur ett sådant bo, är ju således att förnärma den rätt, kreditorerne obestridligen ega, att göra sig betäckte med boets tillgångar, så långt de förslå. Då man i ett bo med stora tillgångar, men ringa behållning, beräknar de fattiges andel efter summa inventarii, äfventyrar man att alldeles beröfva arfvingarne sin del, hvarigenom möjligen nya individer kunna komma fattigvården till last.

Och enär uti Kongl. Förordningen af den 13 Juli 1853 är föreskrifvet, huru afgifterna till de fattiges underhåll utgå skola, synes mig den så kallade fattigprocenten både kunna och böra erläggas endast af den behållning, som i hvarje sterbhus möjligen finnas och alldeles icke af den, som endast består i siffror på papperet utan allt värde och realitet.

Under förra riksdagen väckte jag en motion i nästan samma syfte, hvilken remitterades till Lag-Utskottet och efter vanligheten begrafdes. Jag har derföre tillåtit mig, att nu återkalla den till lif, under förhoppning att den vid detta riksmöte måtte röna en mildare behandling; och, för att äfven i denna del inkomma i decimalberäkningen, föreslår jag:

att stadgas måtte, att af hvarje sterbhus skall till de fattige utgå $\frac{1}{10}$:dels procent af behållningen i boet.

Om remiss anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

P. A. Nyström,
från Westerbottens län.

N:o 197.

Af **Per Nilsson** från Malmöhus län, *om upphörande af tryckningen af Riks-Ståndens protokollsutdrag.*

Sedan numera Rikets församlade Ständer beslutat att de inom Riks-Ståndens väckta motioner skola tryckas i en särskild samling med sina afdelningar i Bihanget till Riks-Ståndens protokoller, och som uti samma Bihang en samling, nemligen den nionde, innehåller Riks-Ståndens protokollsutdrag, som innefatta remisser och beslut, hvars tryckning icke medförer ens den minsta nytta eller fördel, utan blott en öfverflödig tryckningskostnad, får jag härmed anhålla:

att tryckningen af Riks-Ståndens protokollsutdrag, som innefattar remisser och beslut, måtte vid denna och kommande riksdagar upphöra och de inom Riks-Ständen väckta motionerna i stället införas i nionde samlingen af ofvannämnda Bihang.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

Per Nilsson,
från Malmöhus län.

N:o 198.

Af **Per Nilsson** från Malmöhus län, *om anslag för en jernvägsanläggning mellan Eslöf och Ystad.*

Uti särskilda ansökningar den 6 Augusti och den 6 September innevarande år har interims-styrelsen för anläggande af jernväg emellan södra stambanan vid Eslöf och staden Ystad, med bifogande af kartor, kostnadsförslag och öfrige frågan rörande

handlingar å det för jernvägsanläggningen bildade bolags vägnar i underdånighet anhållit, att, enär bolaget tecknat sig för ⅓:del af den för nämnde jernvägsanläggning, enligt Kaptenen Frykholms upprättade förslag, beräknade kostnader 3,682,000 R:dr R:mt, Kongl. Maj:t, med fästadt afseende på anförda skäl, måtte täckas föreslå Rikets nu församlade Ständer, att för ifrågavarande jernbana bevilja ett anslag motsvarande återstående ⅔:delar, eller i rundt tal 2,450,000 R:dr R:mt, emot de förbindelser och vilkor i afseende på byggnad och underhåll, som kunde blifva bestämde.

Vidare har Herr Landshöfdingen i Malmöhus län, Kommendören S. G. von Troil sistlidne lördag inom Höglofliga Ridderskapet och Adeln uti afgifven motion gjort framställning derom att för anläggningen af en tvär-jernbana genom Skåne, Helsingborg och Landskrona öfver Eslöf till Ystad, Rikets Ständer måtte emot föreslagne vilkor bevilja en summa motsvarande ⅔:delar af den för en sådan jernbana, enligt åberopade förslag, beräknade kostnader.

Då de ojäfaktigaste skäl, hvilka tala för anläggande af jernvägen Eslöf — Ystad finnas fullständigt upptagna såväl uti interims-styrelsens ofvannämnde underdåniga ansökningar, som uti Herr Landshöfdingen S. G. von Troils motion, och dessa handlingar med tillhörande bilagor otvifvelaktigt komma Höglofliga Stats-Utskottet tillhanda, är det som jag, till undvikande af vidlyftighet i detta mitt memorial, inskränker mig till åberopande af förenämnde handlingars sakrika innehåll, såsom stöd för följande min framställning och anhåller ödmjukast:

att Rikets nu församlade Ständer, för anläggning af en till begagnande med ångkraft afsedd jernväg från Eslöf till Ystad, måtte såsom anslag bevilja en summa uppgående till tvåtredjedelar af den verkliga anläggningskostnaden, enligt de grunder Rikets Ständer kunna finna lämpligt att för byggnaden fastställa.

Om remiss häraf till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

Per Nilsson,
från Malmöhus län.

N:o 199.

Af **Per Nilsson** från Malmöhus län, *om ändring i gällande författning om jordafsöndring.*

Enligt Kongl. Maj:ts nådiga Förordning af den 12 November 1858 angående ändring i föreskrifterna rörande hemmansklyfning och jordafsöndring, får jord från hemman icke afsöndras och för alltid under full eganderätt försäljas med mindre sådan jord innehåller: i de norra länen minst 3 tunnland och i öfriga delen af riket minst 2 tunnland. Detta stadgande, då det å ena sidan betager egaren rättighet att sjelf få råda öfver jorden liksom öfver annan rättfängen egendom, och å den andra utesluter möjligheten för enskild person, att å landet få ega bostad, utan att derföre vara underkastad besvär och omtanka för jordens skötande, synes alltför litet öfverensstämma med närvarande tids fordringar på en mera frisinnad lagstiftning, och jag föreslår derföre, att uti högstberörda nådiga Förordning måtte beredas den ändring:

att jord må, utan afseende på dess beskaffenhet, få fritt från hemman afsöndras och för alltid försäljas till huru stor eller liten del som helst.

Om remiss anhålles.

Stockholm den 26 November 1862.

Per Nilsson,
från Malmöhus län.

N:o 200.

Af **Anders Pehrsson** från Christianstads län, *om ändring i Kongl. Brefvet till Kammar-kollegium den 17 September 1856 om lämpligare fördelning emellan socknarne i samma pastorat af den återvunna helgonskylden.*

I Kongl. Brefvet till Kammar-kollegium den 17 September 1856 stadgas, med anledning af Rikets Ständers derom fattade beslut å riksdagen 1854, "att den till skolorna i Lund, Malmö, Landskrona, Helsingborg, Ystad, Christianstad, Cimbrishamn och Sölvesborg inom Lunds stift samt i Halmstad, Warberg och Falkenberg inom provinsen Halland, af de inom två mil från städerna belägna socknar utgående helgonskyld skall från skolorna skiljas och återställas till församlingarne, för att till deras egna behof, *i öfverensstämmelse med det ursprungliga ändamålet,* användas;" Och enär tvistigheter uppstått emellan församlingar af samma pastorat, som hafva gemensam klockare och klockarelön, har Högbemälda Kongl. Bref af de administrativa myndigheterna i alla instanser blifvit sålunda tillämpadt, att ifrågavarande klockare-helgonskyld skulle uteslutande återgå till *den* församling, som förut levererat densamma till stadsskolorna, med berättigande att använda den till hvilka sina behof som helst, utan afseende på föreskriften i ofvannämnda nådiga Bref, att helgonskylden skall användas till det ursprungliga ändamålet, som väl ostridigt var klockarens aflönande, eller, i fall den ej dertill behöfdes, folkundervisningens befrämjande. Härigenom har det förhållandet inträffat, att sistnämnde församlingar icke allenast återvunnit helgonskylden till den gamla för socknarne gemensamma klockarelönen, utan äfven rättighet att använda den till sina särskilda ändamål, såsom till folkskolor, orgelnistlöner m. m., medan andra församlingar, som förut lemnat sin helgonskyld till pastoratets klockare, fortfarande måste vidkännas orättvisan af klockarelönernas fordna användande för Statens allmänna behof, derigenom att den blifvit alldeles lottlös i återvinningen; Och har, i följd af denna tolkning, åtmistone i ett mig bekant fall, det händt att en annexförsamling, som utgör ungefär ⅓:del af pastoratet i hemmantal och folknummer, ensam måste utgöra helgonskyldslönen till pastoratets klockare, sedan moderförsamlingen anslagit hela det återvunna helgonskyldsbeloppet till sin enskilda Organist, så att det, med redan lemnad tolkning af ofta åberopade nådiga Bref, kan inträffa att den ena församlingen lönar klockare till hela